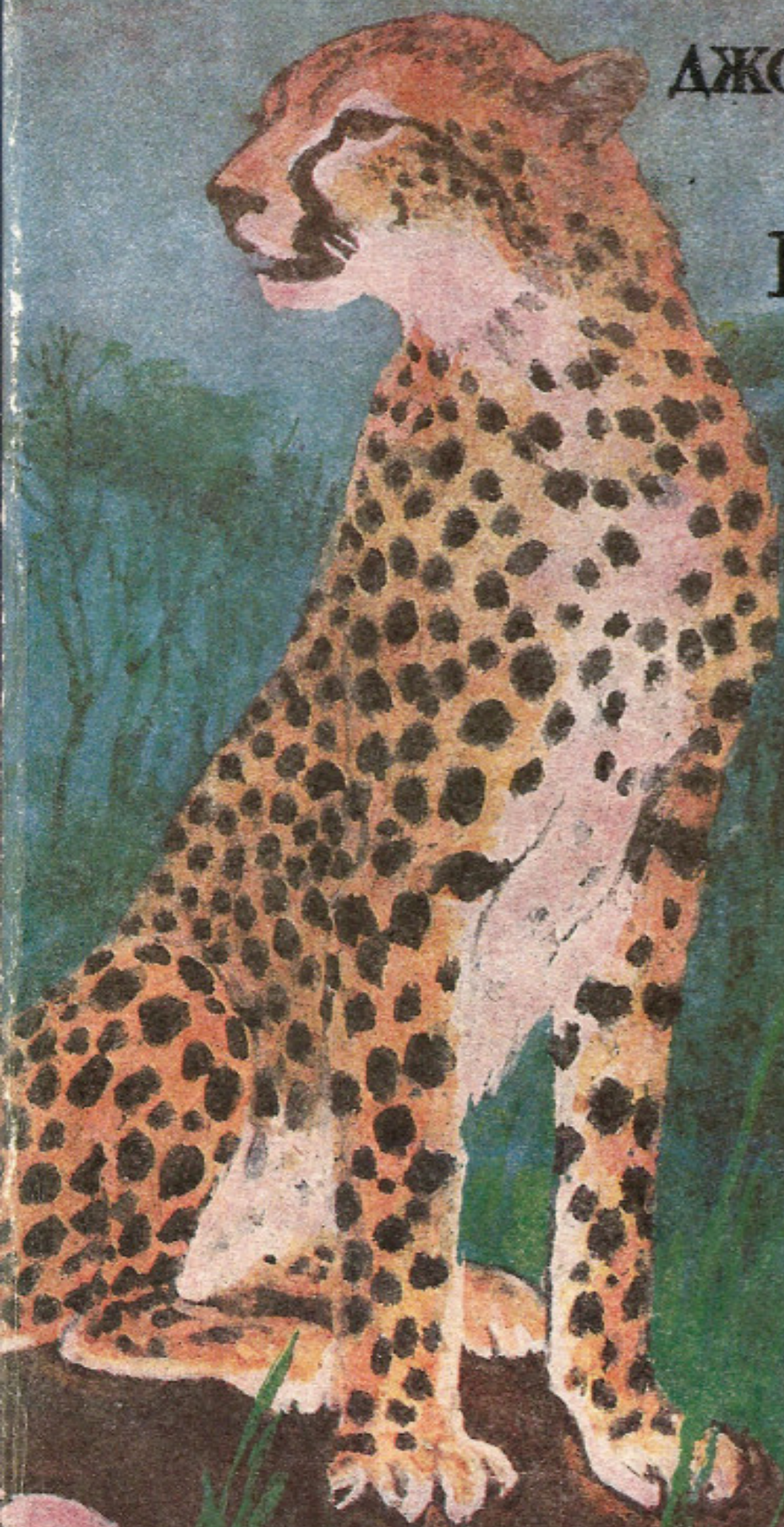

ДЖОЙ АДАМСЪН

ЗОВЪТ
НА ШИША

ЗЕМИЗДАТ

ДЖОЙ АДАМСЪН ЗОВЪТ НА ПИПА

Превод: Весела Илиева

chitanka.info

Книгата е естествено продължение на „Петнистият сфинкс“, която излезе от печат у нас през 1980 г. Описаните в нея факти по време и място са непосредствено свързани със събитията от първата книга. Продължава повествованието за живота на потомците на женския гепард Пипа, след като майката разделя ловната си територия между своите малки и ги напуска окончателно. Читателят задълбочава впечатленията си от изключително интересните опити, които провежда авторката, активно подпомагана от учени зоолози и ветеринарни лекари — възвръщане към свободен живот на отгледани в пленничество и почти питомни гепарди.

„Зовът на Пипа“ е не само приятно и увлекателно четиво, но и много поучителна книга, допринасяща за издигане природозащитната култура на най-широк кръг читатели.

ПРЕДГОВОР

След издаването на книгата ми „Петнистият сфинкс“ често ми поставяха въпроса, кое смятам за най-значително свое постижение при изучаването на поведението на гепардите. Всичко, което научих през тези четири и половина години, когато живях близо до Пипа в националния парк „Меру“, може да се опише в два главни раздела: контрол на раждаемостта и телепатия.

Знаем, че бременността на гепардите продължава от 100 до 103 дни и че те могат да се разгонват на всеки няколко седмици (точния период още не съм могла да установя). От Пипа научих, че тя не се съешаваше, докато отглеждаше малките си, и чакаше те да станат независими от нея. През това време никога не съм я виждала заедно с мъжки гепард, макар че няколко пъти бях намерила следи недалече от мястото, където беше нейното семейство.

Малките гепарди започваха да ядат месо, когато ставаха на 5 седмици, но продължаваха да сучат, докато станат на 11 седмици и 5 дни; поне на тази възраст видях Биг Бой да суче, но Пипа имаше мляко, докато малките станаха на 24 седмици и 5 дни.

За нещастие Пипа на два пъти загуби своите малки, които бяха нападнати от хищници. Малките от първото ѝ раждане загинаха, когато бяха на 6 седмици, а от третото раждане, когато бяха на 13 дни. Пипа едва се беше свързала от раждането и въпреки това се съеши с мъжкия гепард и зачена една седмица след това. Три седмици след като загуби първите си малки, тя се съеши с мъжкия гепард. Това показва, че и двата пъти тя е знаела, че нейните нещастни малки са мъртви и нямат повече нужда от нея. Знаенето на този факт, изглежда, освобождаваше „физиологическите задръжки“, които потискаха половите ѝ желаниа през периода, когато беше заета с отглеждане на малките си. Това показва, че женските гепарди могат да предизвикат нова овулация, когато са стимулирани от присъствието на мъжки гепард, и могат да се разгонят дори когато едва са се свързали от предишното раждане и все още имат изобилно мляко. Ако можехме да

установим повече данни за координацията на психиката и вътрешните органи (и особено на размножителните органи) при женските гепарди и лъвиците, защото и двете се държат по един и същ начин, това би било много ценно за хората при контролиране ръста на населението, защото всички бозайници имат почти еднакви размножителни органи.

Много се чудех не само на това, как Пипа можа да стимулира яйчниците си веднага след загубата на малките си, но и как успя да открие мъжкия гепард. В „Петнистият сфинкс“ съм описала как тя не загуби много време и се съеши веднага щом разбра, че нейните малки вече могат да си намират храна сами (когато бяха на 14 месеца, макар че на тази възраст те все още се нуждаеха от помощта ѝ, за да придобият достатъчна практика).

Когато отиде да търси мъжки гепард, тя като че ли беше „заповядала“ на Уайти и Тату да стоят на около две мили^[1] от моя лагер и аз допускам, че тя беше направила това, защото знаеше, че аз ще им помогна в храненето през време на отсъствието ѝ. Уайти и Тату почти не се поместиха, докато майка им отсъствуваше. Посещавах ги всеки ден и те приемаха храната, която им носех, но ръмженето им показваше, че ме търпят заради яденето. Междувременно намерих следите на Пипа да се отдалечават в права посока в продължение на осем мили и половина, сигурно докато е намерила мъжки гепард. Как знаеше, че той беше там?

След една седмица тя се появи в лагера, отказа храната, която ѝ предложих, и бързо отиде при своите малки, които я чакаха. Аз тръгнах след нея с месото; едва след като се събраха заедно, Пипа лакомо излапа месото, от което разбрах колко беше гладна.

През време на отсъствието на Пипа третото ѝ гепардче, Мбили се беше отделило от другите само в продължение на 17 дни. Макар че се тревожех за него и всеки ден го търсех, Пипа, изглежда, не се безпокоеше, като че ли знаеше, че Мбили е в безопасност. И наистина тя се върна в много добро състояние. Докато бяхме отстранявали от семейството Уайти и Дюм, за да лекуваме счупванията на краката им, Пипа отчаяно ги беше търсила дни наред и беше много унила.

Преди окончателно да скъса връзките с малките си, Пипа ги въведе в техните бъдещи ловни територии, съседни една на друга и достатъчно големи, за да си намират храна. По някакъв неизвестен закон нито една от дъщерите на Пипа, нито в началото, нито по-късно

не премина в територията на другите, макар че често се срещаха на границите, и нито веднъж те не тръгнаха след Пипа към лагера им. Това, изглежда, показваше, че женските гепарди имат по-строги териториални инстинкти от мъжките, които обикалят по-безцеремонно дори когато и двата пола маркират територията с миризма, за да пъдят нарушителите.

Всичко това може да ни наведе на мисълта, че Пипа можеше да се свързва не само с малките си, но и със своя партньор на такива големи разстояния, където нито звук, нито миризма можеха да ѝ помогнат; единственият отговор, изглежда, беше, че тя се свързваше с тях чрез телепатия. Освен това случаите, описани в „Петнистият сфинкс“, в които „сърцето“ на Гуиту го водеше при семейството на гепардите, изглежда, показваха, че човешки същества, които живеят близо до природата, както този парков надзирател, запазват силата на своите мисловни връзки до по-голяма степен от други хора, които са били по-дълбоко повлияни от нашата цивилизация. Това подкрепя схващането ми, че първоначално човек е притежавал силата на телепатията в същата степен, в която дивите животни я запазват и сега, но когато се е развил говорът и по-късно механичните средства за съобщение (като радиото, печатните произведения, радиограмите), жлезите, които са били „отговорни“ за тази мисловна връзка, са започнали да се атрофират. Всъщност днес малко хора, и то доста несигурно, могат да разчитат на своите телепатични сили. През последните 30 години аз също живея близо до природата в Кения и като резултат от това съм развила свръхчувствителност по отношение на животните. Например, макар че и Елза, и Дюм бяха далеч от мен, аз усетих момента, в който те умряха. При връзките ми с хората тези парапсихологични способности са далече по-слаби.

Друг случай, също описан в „Петнистият сфинкс“, който, изглежда, говори за телепатия, беше, когато Пипа показа, че знае, че помощникът на Джордж ще ѝ донесе месо. Никой от нас не знаеше, че той е отишъл на лов, но тя седна на пътя и чака в продължение на часове, докато той дойде късно следобед и донесе една антилопа за нея. Елза се беше държала по същия начин, когато заведох двете ѝ сестри в Найроби, за да ги изпратим със самолет до Холандия. Джордж беше останал с нея в нашия дом на повече от 200 мили и нямаше представа кога ще се върна. Но Елза знаеше! Тя ме беше чакала през

целия ден до входа на алеята към къщата и беше гледала в посоката, откъдето аз наистина пристигнах.

В книгите за Елза споменавам и други случаи, които може да се обяснят единствено с телепатия. Например Елза знаеше кога ще отидем да я посетим в нейния лагер и винаги ни чакаше, когато пристигнахме след повече от 180 мили път. Друг път, когато намирахме пресните ѝ следи, неизменно откривахме, че тя беше изминавала големи разстояния, за да дойде да ни посрещне. Веднъж Елза беше заповядала на малките си да стоят неподвижно, когато ние ги пазехме, докато тя се впускаше в опасни борби, за да защити територията си от „яростната лъвица“, предишната притежателна на тази територия. Показателно е и това, че когато малките отсъстваха и аз се тревожех за тях, Елза, изглежда, като че ли знаеше, че те са невредими и не се безпокоеше.

На телепатичните свръхчувствителни възприятия на Елза и на Пипа можеше да се разчита и когато ставаше въпрос за връзка между тях и техните малки или между тях и мен.

Медицинските проучвания показват, че половото развитие на организма зависи от епифизата, хипофизата и хипоталамуса, които може би имат отношение и към мисловните връзки. Досега обаче знаем твърде малко за функциите и координацията на тези жлези. Ако от поведението на нашите диви котки можем да научим повече за мисловните връзки и ако след това успеем да анализираме функциите на тези жлези, може би ще научим неща, които ще са от голямо значение. Те ще ни помогнат да разгадаем по-добре някои схващания за живота, които непременно трябва да разберем, ако искаме да оцелеем. Голямото усъвършенствуване на нашия интелект ни е отделило опасно от другите същества около нас и ако не намерим начин отново да станем конструктивна съставна част в „равновесието на природата“, ние може би ще изчезнем, какъвто е бил случаят и с други видове, които са достигали до голямо съвършенство и са се издигали над заобикалящата ги среда. Заедно със себе си можем да отнесем и всичко живо. Независимо от това, че сме най-развитите и интелектуално най-напреднали от всички животни, ние фактически сме най-големите разрушители.

В една статия в „Савана морнинг нюз“ от 8 септември 1968 г., озаглавена „Мозъкът неприятел ли е на човечеството?“, Джоуизиф Л.

Милър (старши редактор от Вашингтон) пише: „Ужасяващата и иронична“ мисъл, че човешкият мозък може би е най-лошият неприятел на човечеството, е изразена от доктор Н. Тинберген, професор по поведение на животните при Зоологическия факултет на Оксфордския университет.

„Човекът, казва д-р Тинберген^[2], е единственото животно, което извършва масови убийства на членове от собствения си вид.

Поради отличния си мозък, отбелязва професорът, човекът се е развил в културно отношение много по-бързо, отколкото в генетично, защото генетично той не е много по-различен от предисторическия човек, който е рисувал в пещерите на Южна Франция. В културно отношение обаче ние сме се променили до неузнаваемост и продължаваме да се променяме с още по-голяма скорост. Човешкият мозък е дал възможност на човека да постигне едно «овладяване на нашата среда, което няма прецедент в историята на живота». Той му е дал възможност да «похити» земята, да замърси въздуха, водата и почвата, да стигне до взривообразно нарастване на населението, което заплашва цели народи с гладна смърт, и да създаде далекобойни оръжия за масово изстребване, което може да сложи край на нашата цивилизация“.

„Човешкият мозък очевидно е орган от типа Джекил-Хайд^[3]“ — казва Тинберген при обсъждане на въпроса в техническото седмично списание „Наука“. Има част от човешкия мозък, която е дала възможност на човека да развие разума. Има обаче и друга част, която го свързва с „инстинктите“ на животинското наследство и ограничава неговата възможност да променя поведението си толкова бързо, колкото променя заобикалящата го среда и оръдията си за война или мир. Според Тинберген „ние все още сме непознати за самите себе си“. Ние не разбираме причините и следствията от функциите на нашите мозъци.

Той вярва, че може би най-спешната задача, която се изправя пред човечеството днес, е „едно научно знание за наше то поведение, което да води до неговото контролиране. Именно следствията от нашето поведение са тези, които започват да застрашават самото съществуване и оцеляване на нашия вид и което е още по-лошо — и на целия живот на земята... Човешкият мозък, това най-fino средство за запазване на живота, създадено от еволюцията, е дал на нашия вид

голямата възможност да овладее външния свят, а същевременно изведнъж остава изненадан от своята разрушителна сила. Човек би казал, че нашият «разум» и нашите «инстинкти» са «се хванали за гушите». Защото те заедно са създали една нова обществена среда, в която вместо да осигурят нашето съществуване, като че ли искат да направят обратното“.

Задача на науката е „да разбере този неприятел“ и един от начините да се направи това е изучаването на поведението на животните. Това може би няма да покаже как да се премахне агресивното държане, но то може да разкрие начин за „изваждане на жилото от него“. Човек е единственият „невъзпрепятствуван убиец“.

Понеже Пипа даде уникални възможности за изучаване на много страни от поведението на дивите гепарди, администрацията на националните паркове се съгласи да продължи проучванията си за още 18 месеца, докато четвъртите малки на Пипа станат самостоятелни. Тогава аз не само ще бъда в състояние да сравня развитието на тези млади гепарди с развитието на предишните ѝ малки, а и да откроя дали това, което съм научила досега, е нормата на поведение на гепардите. Надявам се да видя какво би направила Пипа, ако срещне гепардите от второто си раждане сами или със свои малки по времето, когато малките от четвъртото ѝ раждане са все още зависими от нея. И накрая може би ще имам възможност да видя как тя ще разреши териториалните права за увеличаващото ѝ се потомство и как всички ще си подбират партньори. Никой досега не е виждал съешаване на диви гепарди и никой не знае кога започва тяхната полова зрелост.

---

[1] Миля — английска пътна мярка за дължина, равна на 1853 м. — Бел.ред. ↑

[2] Тинберген. «Война и мир при животните и хората» — Наука, 28 юни 1968 г., т. 160, с. 1411–1418 — авторско право на Американската асоциация за напредъка на науката. ↑

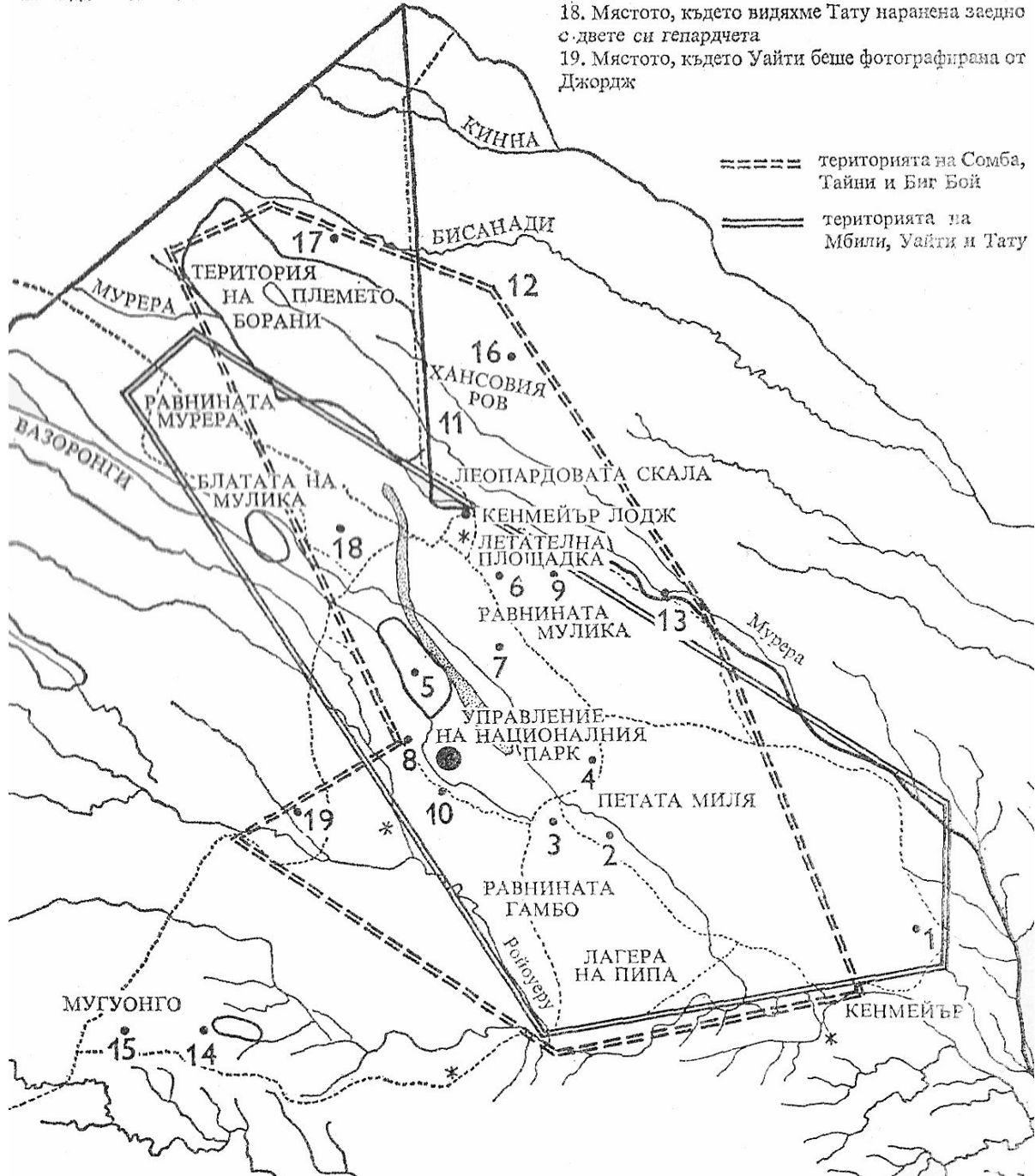
[3] В романа си „Д-р Джекил и мистър Хайд“ Р. Л. Стивънсън разказва за един лекар в Единбург, който през деня лекувал болните, а вечер затварял лечебницата си, обличал се с други дрехи и прегърбен тръгвал по нощните вертепи, събирал се с престъпници и извършвал престъпления. ↑

1. Място на срещите ни с Пипа и гепардчетата
2. Мястото, където се родиха последните малки на Пипа
3. Мястото, на което беше убито мъжкото гепардче от лъв
4. Хансовия ров
5. Платото от застинала лава
6. Място на срещите ни при равнината Голо
7. Акацията, под която се хранеха гепардчетата
8. Мястото, на което намерихме младите гепарди след 46 дни и наранения Бой
9. Мястото, където гепардите за първи път започнаха да се съсещават

10. Летателната площадка при канцеларията на Националния парк
11. Терминалията в територията на племето борани
12. Мястото, където видяхме младите гепарди за последен път — на територията на племето борани
13. Мястото, на което Пипа и гепардчетата убиха една зебра на Гревни
14. Лагерът на Джордж при Мугуонго
15. Мястото, на което видяхме Уайти и Тату
16. Мястото, на което видяхме Уайти последния ден от престоя ми в Меру — през октомври 1970 г.
17. Мястото, където Уайти беше фотографирана от Мпанга
18. Мястото, където видяхме Тату наранена заедно с двете си гепардчета
19. Мястото, където Уайти беше фотографирана от Джордж

ПИПА ОТНОВО ИМА МАЛКИ

Скоро Пипа щеше да стане за четвърти път майка и аз внимателно наблюдавах движенията ѝ. През последните четири дни тя беше изчезнала и затова можете да си представите колко много се зарадвах, когато на 13 юли 1968 г. към 5 часа следобед се върна в лагера. Зададе се от близката равнина, където се бяха родили последните ѝ малки и където тринадесет дни по-късно те бяха убити от хиена. Оттогава растителността в равнината беше станала непроходима и беше неподходяща за отглеждане на малки. По-скоро представляваше нещо като клопка, за животни с големината на Пипа. Затова бях изненадана, че тя често отиваше там през последните седмици и че отново се отпрати нататък, след като се нахрани до насита.

Локал и аз вървахме след нея в продължение на половин миля, след което тя седна и не искаше да се вдигне от мястото си. Докато я галех и пипах с ръка набъбналите ѝ от мляко цицки, тя легна по гръб. В това време видях, че към нас бързо се приближаваха четири слона. Не ни оставаше нищо друго, освен да побегнем. Когато се обърнах назад, видях гигантите неотклонно да се приближават към Пипа, която, както в много подобни случаи, не им обръщаше никакво внимание. Днес това ме озадачи, защото нейното състояние показваше, че и предстои да роди в близките 48 часа.

През последните пет дни бяхме наблюдавали слоновете да обикалят около лагера. Всичките ни опити да ги прогоним не можах да ги спрат да пасат непрекъснато вейки от няколкото дървета близо до нашите палатки, като че ли в този огромен парк именно тези дървета бяха единствените, които можеха да ги задоволят.

На следващия ден нямаше никаква следа от Пипа и още цели девет дни тя не се появи; дотогава никога не беше скривала от мен новородените си деца за толкова дълго време. Обиколихме цялата равнина, където бяхме я видели за последен път, но нямаше нито следи, нито изпражнения, които да ни покажат къде е. На 23 юли

изведнъж я видях на възвишението зад лагера, където бях паркирала ландроувъра си. Тя дълго и внимателно разглеждаше местността. Хареса ми нейната подозрителност. Пипа, която в ранната си възраст често посещаваше ресторантите на Найроби, сега се държеше много повече като диво животно, отколкото гепардите в националните паркове „Амбосели“ и „Найроби“. Те бяха свикнали с възторжените туристи, често скачаха по колите им и дори позволяваха да ги милват. Не ми беше нужна друга награда за самотата, която бях изживяла, поради това че още от началото на свободния ѝ живот не допусках посетители. Затова сега я гледах как внимателно проверяваше дали някой не ни смущава. Чак когато напълно се увери, че всичко е спокойно, тя дойде близо до нас и поиска месо. По начина, по който го изгълта, можеше да се съди колко беше гладна; забелязах и колко много беше отслабнала. След като се нахрани, тя веднага се върна по следите си по пътя край Леопардовата скала, като премина покрай равнината, която аз мислех, че тя беше избрала за убежище на малките.

Беше обед и беше много горещо, но Пипа вървя бързо в продължение на две мили, преди да се обърне и да тръгне на около 500 ярда^[1] към рекичката Мулика. Като внимателно душеше, тя поведе Локал и мен към една медоносна акация. Там, скрити в храстите, видях четири малки гепардчета. Две от тях бяха по-големи и очичките им бяха отворени. Понеже знаех, че очите на малките гепарди се отварят на 10-ия или 11-ия ден, предположих, че малките бяха на 9 дни и следователно бяха се родили на 15 юли.

Като гледах как пухкавите малки пълзяха на нестабилните си крачета към цицките на Пипа, не можах да сдържа усмивката си, когато си помислих, колко умело ни беше излъгала тя, като искаше да ни накара да повярваме, че за убежище е избрала равнината на половин миля от лагера. Всъщност на 13 юли, когато ние си бяхме тръгнали и я бяхме оставили със слоновете, тя спокойно е дошла тук, където тревата не беше висока и където условията бяха идеални за отглеждане на гепардчета. Имаше множество бодливи храсталаци, разпръснати наоколо, но мястото беше достатъчно скрито, за да може тя отдалече да забелязва приближаващата се опасност. И двете рекички — Вазоронги и Мулика — бяха на не повече от 15 минути път. Скривалището не се виждаше от пътя, макар че Пипа можеше да чува не само минаващите коли, а и лъвовете, които често използваха този

път, но с ръмженето си и с тежкото си дишане винаги даваха многобройни предупреждения за приближаването си.

Наблюдавах семейството. Малките сучеха с всички сили, като дълбоко пъхаха муцунките си в мекия корем на Пипа, а тя непрекъснато се местеше в различни положения, за да им бъде по-удобно.

Никак не ми се напускаше тази спокойна картина, но трябваше да се върна вкъщи.

Сега вече Пипа знаеше, че може напълно да се довери на Локал и на мен и когато привечер я посетихме отново, тя дори не се помръдна, а през краткото време, докато стояхме при нея, продължаваше да кърми малките.

Като съдех по големината им, допусках, че от четирите новородени само две бяха мъжки, но когато видях, че трите имаха петна оголена кожа с размер на лещено зърно, разположени в триъгълници, където по-късно се развиват половите органи на мъжките гепарди, дойдох до заключението, че всъщност и трите са мъжки. Ако това беше така, значи Пипа поддържаше добро равновесие между второто си раждане с неговите три женски и един мъжки и сегашното — обратна пропорция на половете. В предишното семейство не можах да изуча отношенията между мъжките и женските гепарди, защото малкият Дюм беше умрял, преди да навърши 5 месеца. Надявах се, че сега с моята помощ Пипа ще може да отгледа четвъртите си малки по-успешно. Като знаех от горчивия си опит, че младите гепарди са склонни да нараняват краката си поради крехките си кости, бях решила да добавям витамини в храната им веднага щом започнат да ядат месо. На предишните малки бях започнала да давам допълнителни прибавки твърде късно, понеже не знаех колко важно е това. Сега още по време на бременността на Пипа във всекидневната ѝ храна добавях по 15 милиграма калциев лактат и имах намерение да продължа това, докато кърми малките.

На следващата сутрин още отдалече съобщих на Пипа за нашето пристигане. Тя излезе от храсталака и дойде на около 100 ярда до едно сенчесто дърво, където я нахранихме. Беше много жадна и пи много вода, обаче до месото почти не се докосна. Тогава забелязах, че козината около външните ѝ полови органи беше сплъстена с кръв и предположих, че липсата на апетит се дължи на това, че все още не

беше се оправила след раждането. Понеже така ѝ беше ставало и при предишните раждания, това ми изглеждаше нормално и не беше причина за тревога. Скоро тя започна да души въздуха и ме поведе по посока на вятъра, като заобиколихме малките гепардчета на около 300 ярда. Те повдигнаха сънливите си муцунки, когато майка им близна всяко едно по главичката, и едва настанила се при тях, бързо хванаха по една цицка. Скоро след това си тръгнахме, за да дойдем отново следобеда и да донесем още вода на жадната Пипа. Сигурно тя не се решаваше да остави малките си, за да отиде до реката и сама да се напие с вода.

На следващия ден всичките малки бяха отворили очичките си и като мигаха, гледаха към мен, мръщеа носове и плюеха. Аз вече познавах тази реакция на малките диви гепарди, когато усетят присъствието на чуждо същество, което може би е опасно за тях. Това ми беше много интересно, защото те едва ли бяха имали възможност да изпитат какво нещо е опасността. Като наблюдавах Пипа, заинтересува ме и това, че беше престанала да се доверява на добрия стар Стенли и не желаше да се приближи до храната, докато той беше наблизо. По-рано тя винаги се спускаше право към него, когато той носеше кошницата с месото. Беше ми жал за Стенли, но си спомних, че в първите дни след раждането Елза беше реагирала по същия начин — в продължение на няколко седмици нито един от нейните приятели африканци не смееше да се появи пред очите ѝ.

Стенли добродушно приемаше това временно охлаждане на Пипа и въпреки ръмженето ѝ носеше тежкия товар с месо и вода за нея. Всеки ден Пипа увеличаваше разстоянието на обиколката, която правеше, когато се връщаше при малките си, като винаги гледаше вятърът да донесе на малките нейната миризма. На 13-ия ден след раждането им тя ги премести на друго място в същия храсталак, а на следващия ден отново ги премести. Само след още два дни обаче отново ги занесе на около десетина ярда под друг храсталак. Учудвах се защо този път беше толкова внимателна, тъй като вторите и третите малки тя беше местила на различни места само през първите 11 дни, докато очите им бяха още затворени.

В новия си „дом“ малките бяха на много по-просторно място и понеже гъстите тръни, не им пречеха, те пристъпваха несигурно на краката си. Пипа наблюдаваше всяко тяхно движение и когато едно от

четирите се отдалечи на около 3 ярда, тя бързо го блъсна обратно и леко го плесна.

Една сутрин, докато Пипа седеше под едно близко дърво и разглеждаше околността, аз се опитах да определя пола на малките, като ги опипам, но козината на тези места беше все още много гъста, за да установя разликата, макар че както и по-рано, аз мислех, че има три мъжки, като едното от тях беше по-дребно и от женското. Възползувах се от възможността да разгледам и ноктите им, за да проверя дали на тази възраст те могат да се свиват, както твърдяха работниците от зоопарка в Крефелд. При предишните малки на Пипа аз имах ограничени възможности да проверя тези данни, но сега се убедих, че ноктите на малките гепарди не се свиват назад.

Когато малките станаха на 17 дни, за първи път ги чух да издават висок звук, на който Пипа веднага се отзова.

На 1 август Пипа се появи за своето ядене, както винаги при Сенчестото дърво, и докато тя ядеше, аз отидох да видя малките. Те спяха дълбоко. Последвах Пипа към реката Вазоронги; там тя потърси плитко място, където можеше да се напие, без да рискува да бъде захапана от крокодил. После, като направи няколко големи скока, излезе пак на пътя и хубаво се потъркаля в праха, а след това бавно тръгна назад като направи голяма обиколка, преди да се върне при малките. Защо беше така спокойна, чудех се аз? Дали знаеше, че те още спят? Малките продължиха да спят още един час след нашето завръщане, докато Пипа и аз седяхме наблизко.

Напоследък Пипа ни чакаше на пътя, като използваше ранното утро, за да си направи баня в пепелта. Това ме тревожеше не толкова поради възможното минаване на коли, колкото поради това, че Пипа оставя миризмата си и някои хищници можеха да я проследят по нея. Особено много се разтревожих една сутрин, когато видях вътре в моя лагер пресните следи на три лъва. Следите продължаваха към леговището на Пипа. Когато обаче ни срещна при Сенчестото дърво, Пипа изглеждаше много спокойна и след като се нахрани, ме поведе към един храсталак доста далече в равнината и на много по-спокойно място от предишното. Аз гледах как малките пълзяха в храсталака, като се разглеждаха едно друго или се премятаха над бодливите клонки. Когато Пипа започна да ги кърми, оставихме ги и си тръгнахме.

Не бяхме изминали и 500 ярда, когато видяхме три лъва да вървят по пътя срещу нас. Когато се спряхме и ги наблюдавахме, те побягнаха към равнината, където малко по-нагоре беше Пипа с малките си. Много разтревожени, ние се постаряхме да накараме лъвовете да сменят посоката си. Трябва да сме успели, защото на следващата сутрин намерихме семейството под същия храст, където го бяхме оставили. Пипа обаче беше разтревожена от бабуините, които чухме да лаят не много далече от тях. Тя отказа да яде месото под Сенчестото дърво и като се обръщаше нервно, едва се докосна до него дори когато аз ѝ го донесох по-близо до леговището... но странно, на другата сутрин тя беше престанала да обръща внимание на бабуините, които бяха дошли още по-близо, и дори остави малките си, за да отиде да се поразтъпче.

Докато я нямаше, разгледах зъбите на малките — долните резци и кучешките бяха съвсем развити. След два дни се показаха горните резци и кучешките зъби. Междувременно Пипа беше пренесла малките на около 250 ярда под един малък храст, който не даваше почти никакво прикритие и защита. Въпреки че малките вече можеха да се движат без нейна помощ, това разстояние беше много голямо за тях. Не можех да разбера защо Пипа беше избрала този малък храсталак, особено когато и на следващия ден намерих семейството на същото място, а Пипа беше много разтревожена от двата лъва, следите на които бяхме видели на пътя.

Един от малките гепарди беше озадачен от моето присъствие и ме разглеждаше внимателно, а после зае защитна поза, като застана между мен и семейството си. Той продължаваше да ме разглежда внимателно, докато не си тръгнахме.

Когато се върнах в лагера, намерих съобщение от Джордж, в което ми казваше, че бил срещнал един женски гепард от предишните малки на Пипа и пишеше, че ако отида веднага, той ще може да ми я покаже. Веднага тръгнах с колата и после двамата с Джордж заминахме към мястото, където той я беше срещнал предишния ден. Спряхме в равнината близо до река Ройоуеру, на около 5 мили от неговия лагер. Явно беше, че младата гепардка беше разширила владенията си, защото по-рано бяхме срещали Уайти и Тату по-близо до лагера. Джордж ми разказа, че като търсел своите лъвове, той застанал в колата си и ги викал, като същевременно разглеждал

околността с бинокъла си, когато изведнъж се появил женски гепард и седнал на около 20 ярда от колата му. Той ѝ предложил месо, но тя отказала, значи, не е била много гладна. След това ѝ дал съд с вода и докато тя пиела, той ѝ направил няколко снимки. Гепардката изглеждала великолепно. Веднага след това изчезнала. За съжаление този ден не можахме да я намерим. По фотографиите разбрах, че в била Уайти.

Все още бях дълбоко привързана към Мбили, Уайти и Тату и се чудех какви ли са чувствата на Пипа към тях. Когато бяха малки, тя винаги проявяваше голяма нежност, лижеше ги, хранеше ги и често вземаше участие в игрите им. Постоянно проявяваше такт и мекота, за да не предизвика ревност у тях. Те се притискаха една до друга, мъркаха и показваха голяма радост, че са заедно — изобщо семейството винаги беше щастливо и спокойно. А сега, когато новите малки изпълваха целия живот на Пипа, изглежда, че предишните ѝ рожби престанаха да съществуват за нея.

Питах се как природата помага на дивите животни да прекъсват всякаква връзка между майката и младите веднага след като станат самостоятелни? Изглежда, само хората (единствени от бозайниците) продължават връзките си със следващите поколения.

Винаги много ясно съзнавах, че гепардите ни поставяха многобройни въпроси, на които беше необходимо да се намерят правилни отговори. По-рано се опитвах да получа сътрудничеството на някой учен, който да участва в изследванията ми и да допълва моите ненаучни любителски наблюдения. Бях предупредена обаче, че ще бъде невъзможно да се комбинира научният метод за проучвания на животни, който е напълно обективен и изключва всякакви лични отношения между животното и човека, с моя метод, който е субективен и се основава главно на взаимното доверие и обич. И накрая, като не успях да намеря учен за сътрудник, аз можех само да приложа някои от начините, които учените ми препоръчваха. Единият от тях беше да прекарам 24 часа с животните и внимателно да отбелязвам всяка подробност в поведението им. Оказа се обаче, че не е възможно да следя поведението на Пипа през нощта, без да нарушавам спокойствието ѝ, така че трябваше да се огранича само с часовете през деня, които прекарвах с нея и семейството ѝ.

Добре беше, че Пипа беше преместила малките си в един по-голям храсталак, в който можех да седна и да наблюдавам всичко, което семейството вършеше^[2].

Към обяд горещината стана непоносима и макар че дантелените клони на медоносната акация дават достатъчно сянка на гепардите, за да се чувствуват добре, аз трябваше непрекъснато да се местя под трънливите клони на храсталака, за да бъда на сянка и да се пазя от главоболието си. През последния час лежах по корем глава до глава с Пипа, милвах я, а тя мъркаше и кърмеше малките си. Към 3:40 часа следобед нашата идилия беше внезапно нарушена от самолет, който кръжеше съвсем ниско над нас и очевидно търсеше мен. В същия миг гепардите се разбягаха. Беше много трудно да събера обезумелите от страх гепардчета и да ги доведа до Пипа.

Малко по-късно чухме клаксона на кола, който идваше откъм пътя. Изпратих Локал да разбере какво означава това; той се върна с бележка от група от Би Би Си, която искаше да ме интервюира, защото незабавно трябвало да тръгнат за Найроби. Тяхното посещение било запланувано преди известно време от администрацията на Националния парк, но за мен беше изненада и сложи край на наблюденията ми над гепардите за този ден. Сгорещена и жадна, отговорях на въпросите им, но отказах да ме фотографират с моите измачкани и изцапани дрехи, защото цялата сутрин се бях търкала под бодливите храсти. Разбира се, това, което наистина ги интересуваше, беше да заснемат гепардите, но аз тактично успях да ги отклоня. Интервюто беше в разрез с моите принципи, но все пак мина някак си. У мен обаче още по-силно се затвърди решението да не допускам непознати хора при семейството на гепардите и да избягвам всякаква разгласа, докато не завърша проучванията си.

На следващата сутрин Пипа ни посрещна до „Дървото за хранене“, което беше доста далече от храста, където вчера самолетът прекъсна „текущата ѝ работа“. Тя ядеше спокойно, докато слаби звуци на чуруликане не я накараха да вдигне глава. Що се отнася до мен, аз можех да взема тези звуци за гласове на птици, но Пипа веднага прекъсна яденето си и побягна към малките си. Беше ѝ доста трудно да събере гепардчетата, които се бяха омотали в гъстата трева и се бяха отделили едно от друго. Особено трудно се провираше през тревата най-малкото гепардче. Когато го намерих запъхтяно и измъчено да

вика за помощ, аз го взех на ръце. Като докоснах копринената му козина, едва се удържах да не го помилвам, докато го носех на около 50 ярда към храста, под който Пипа чакаше с останалите членове на семейството. Този храст беше истинска крепост с бодливи клони и гъста сянка. Струваше ми се, че е чудесно леговище, но Пипа, изглежда, мислеше по-различно от мен и след като обикаляше неспокойно наоколо, заповяда на малките по своя тайнствен начин да останат под храста, докато тя намери по-подходящо място. Когато се завърна, с едно остро „прр-прр“ им заповяда да тръгнат след нея.

Очарователна беше гледката, когато малките бяха в тръс едно след друго подир нея, като извиваха редицата си през тревния лабиринт, докато най-малкото налетя на непреодолимо препятствие. Този път обаче Пипа веднага отиде да му помогне — хвана го за врата, като от време на време го пускаше, за да го улови по-удобно. Накрая стигна до едно открито място, където спря. На мен това място ми се стори неудобно. Покрито беше с редки храсти, където почти не можеше да се намери сянка от силното слънце, а да не говорим за защита от хищници. Пипа, изглежда, дойде до същото заключение, защото остави малките под моя защита и тръгна да търси по-подходящ храст за прикритие. Тя се забави 20 минути, което беше твърде дълго за малките. През това време най-малкото се приближи към мен и много ме изкушаваше да си поиграя с него. Трябваше силно да напрегна волята си, за да не се поддам на изкушението. Едва успях да устоя на вътрешната си борба, когато то се присъедини към другите и всички задряха в една пухкава купчина от меки тела.

Вече беше станало 10 часа, времето, в което Пипа винаги кърмеше малките. Тя не се нуждаеше от часовник, за да разбере колко е часът, и се появи точно на минутата. Сигурно беше обаче, че вместо да дойде да кърми малките, тя отиде в най-далечния край на полянката и легна. Погалих я, но тя, макар че започна да мърка и изглеждаше доволна от ласката, не се помръдна от мястото си. Помислих, че може би е жадна след дългото ходене и тръгнах към „Дървото за хранене“, за да взема вода. Когато се върнах, видях, че цялото семейство гепарди бяха изчезнали. Дълго търсих под всеки възможен храст, когато най-после видях на около 300 ярда Пипа да идва към мен сама и много жадна. Тя изпи водата до последната капчица, а после отиде под един храст и остана там. Нищо не можеше да я накара да се върне при

малките, така че аз разбрах намека ѝ и си тръгнах към къщи. Не можех да разбера дали нейното безпокойство и желание да скрие малките си се дължеше на това, че бях докоснала най-малкото или беше възбудена от вчерашния самолет, който ниско и шумно кръжеше над леговището ѝ? Каквито и да бяха причините, трябваше отново да спечеля доверието на Пипа, което и в двата случая беше накърнено от намесата на хората.

---

[1] Ярд — английска мярка за дължина, равна на 91,4 см. — Бел.ред. ↑

[2] Наблюденията ми са отразени в Приложение I. ↑

ОПАСНОСТТА ОТ „ДОЕНЕ“ НА ЮЖНОАФРИКАНСКА УСОЙНИЦА

Току-що се бяхме върнали в лагера, когато над нас започна да кръжи друг самолет. След това той се отправи към малкото летище в Кенмейър на около 3 мили и очевидно трябваше да посрещна новите пасажери там. Макар че бях изненадана, можех да отгатна кои бяха посетителите ни. Не много отдавна към мен се бяха обърнали от американската фирма за стереофотография „Сойер-Вюмаетър“, която искаше моята помощ в изготвянето на нова серия снимки на африкански животни в памет на Елза. По-голямата част от снимките трябваше да се направят от широко известния фотограф анималист Алън Рут, а аз трябваше да добавя свои снимки на Пипа с малките й. Понеже нито Алън Рут, нито аз бяхме работили със стереокамера, фирмата изпращаше в Кения своя главен фотограф Фред Бенион да ни инструктира как се използва апаратът. Знаех, че той наскоро беше пристигнал в Кения.

Когато отидох на летището, видях, че освен Бенион бяха дошли и Алън Рут с жена си Джоун и Иън Типет, който често пилотираше частния им самолет. Много се зарадвах, като видях Алън и Джоун, които ние с Джордж познавахме от много години и винаги с голям интерес следяхме работата им. Понеже и двамата искрено се интересуваха от живота на дивата природа, те бяха направили великолепни филми и отделни фотографии по поръчка на различни хора, а през последните няколко години бяха обиколили целия свят. Не бяхме се виждали доста отдавна и много ми се искаше да чуя последните им новини, но бях разочарована, когато научих, че те възнамеряваха да се върнат в Найроби още същия ден.

Докато в нашия лагер приготвяха обяда, аз убедих гостите да останат да пренощуват. Фред Бенион беше пропътувал няколко хиляди мили от щата Орегон в Америка, за да ми покаже как се работи със стереокамера, затова си помислих, че може да си позволи да ми погостува повече от три часа и същевременно да разгледа националния

парк „Меру“, Нито той, нито семейство Рут бяха идвали тук по-рано, така че се уговорихме да посетим Джордж и неговите лъвове по-късно следобед.

Докато Фред Бенион ми показваше апарата, семейство Рут отидоха да се поразходят. Когато се върнаха, изтръпнах от ужас, като видях дясната ръка на Алън, обвита от огромна южноафриканска усойница, която той държеше за шията, за да не го ухапе. Никога не съм претендирала, че обичам змиите и особено африканските усойници. Те са едни от най-отровните змии в Африка не само защото хематоксичната им отрова действа много бързо, а и защото имат способността да хапят мълниеносно, независимо от това, че обикновено движенията им са бавни. Като видях колко съм изплашена, Алън започна да ме уверява, че се занимавал със змии от дете, а после започна да ни разказва как ги ловял, като ги притискал към земята с раздвоена като вилка пръчка, а после ги хващал с ръка за главите.

Локал, Стенли и готвачът се бяха приближили и поразени от ужас, гледаха с отворена уста Алън и усойницата. Казах им на шега, че „буана“ Рут е „муганга“ (шаман), който умее да се занимава със змии; това безкрайно ги учуди. След това Алън реши да ни покаже как се изважда, как се „дои“ отровата, което аз никога не бях виждала. Бързо донесох кинокамерата си и заснех удивителната процедура от началото до края. Най-напред Алън сложи една малка пръчка между горната и долната челюст на змията, за да държи устата ѝ отворена. Порази ме това, че двете челюсти се отварят почти под прав ъгъл. След това той отстрани назад предпазната кожичка, която в спокойно състояние покрива отровния зъб. Щом като зъбът беше отворен, отровата потече като млечни капки толкова, колкото да напълни една малка десертна лъжичка. След това Алън направи същата процедура и с втория зъб.

Тежестта на огромната южноафриканска усойница беше изморила ръката на Алън и той, мислейки, че никаква отрова не е останала в зъбите ѝ, я пусна на земята. Змията мигновено полази към най-близкото прикритие, което беше нашата столова. Алън се спусна след нея, за да ѝ попречи да влезе през вратата, и се опита да я улови за шията без раздвоена пръчка, обаче не успя. Опита се втори път, но пак не успя. Когато я докосна за трети път, змията се обърна и го ухапа за показалеца на дясната ръка. Никога не бих повярвала, че някоя змия, най-малко южноафриканската усойница, може да извие главата си

светкавично в обратна на движението си посока. Докато се суетяхме около бедния Алън, змията изчезна в хижата и се скри точно под шкафа, в който държах противозмийските принадлежности. Понеже търговията между Кения и Южна Африка беше напълно спряна от известно време, не можехме да купуваме серума фитцзимон, който смятахме за най-добър. Вместо него имах серум от Пастъоровия институт в Париж и друг от ФРГ, затова попитах Алън, кой ще избере, но той отказа и двата, понеже бил алергичен към такива лекарства. Той ни уверяваше, че е получил нищожно количество отрова, тъй като и двата зъба бяха „издоени“ и че ако полежи спокойно известно време, отровата сама ще се абсорбира. Въпреки това ни помоли да му сложим турникет, който отслабвахме на всеки 20 минути. Тъй като Алън беше най-големият специалист по въпросите за змиите, ние изпълнявахме желанията му и докато той лежеше на леглото, слушахме неговите разкази. Междувременно съпругата му прочете указанията, написани на немския препарат, а аз често му давах чай и гликоза, защото го мъчеше жажда.

Независимо от неговите уверения, че скоро ще бъде добре, за да дойде с нас при Джордж, аз се тревожех, като гледах ръката му, която страшно бързо се подуваше. Предложих незабавно да се върнат в Найроби, но той не искаше и да чуе за лекар и настояваше да прекарат нощта в лагера. Предполагам, че не искаше да стане причина останалите от компанията да пропуснат посещението в лагера на Джордж. Понеже не можех да го заставя против волята му да отлети за Найроби със собствения си самолет, аз се зарадвах много, когато в този момент пристигна със своя ландроувър Нилс Ларсен, един от нашите приятели летци, който някога често беше возил посетителите при Джордж и мен. Той знаеше колко трудно беше за нас да държим пресни плодове и зеленчуци, затова много любезно ми поднесе цяла кошница с грозде и други лакомства. Нилс трябваше да се върне незабавно със своя клиент в Найроби. Неговото пристигане ми се стори дело на самата съдба. Бързо го извиках настрана и му обясних какво беше положението, при което той предложи незабавно да вземе Алън и Джоун обратно. Като не обръщяхме внимание на възраженията на Алън, успяхме да го накараме да тръгне с жена си и с Ларсен и им дадохме немския серум, в случай че се наложи инжекция.

След като потеглиха, въздъгнах с облекчение, защото бях сигурна, че положението на Алън беше много по-сериозно, отколкото той искаше да признае. Ясно искаше да покаже безгрижност, за да поддържа духа си и да не развали нашата вечер с Джордж.

Знаехме, че бяхме направили за Алън всичко, което можехме, и решихме да отидем до лагера на Джордж, но преди това Иън Типет извърши подвиг, като улови усойницата. Той настояваше да я оставим да живее, затова я поставихме в една картонена кутия и после я пуснахме по пътя. Докато карахме колата, наблюдавахме три антилопи малък куду — едни от най-очарователните, но най-свенливите същества, които излязоха грациозно от гъстите храсти и застанаха в поза за фотография точно пред нас. Видяхме мрежеста жирафа, кафърски бивол и много други по-малки животни. Пътят водеше през горички от палми дум и открита равнина и всичко изглеждаше много спокойно, озарено от светлината на залязващото слънце.

Когато стигнахме в лагера на Джордж, знаехме, че по това време самолетът с Алън вече каца в Найроби и се надявахме, че той е в безопасност. За съжаление не можахме да видим лъвовете, за които Джордж се грижеше, но и без присъствието на царя на животните Фред Бенион беше в пълен възторг от всички животни, които беше видял за първи път в естествената им среда на свобода. Той веднага започна да прави планове как да прекара отпуската си в Африка.

На следващата сутрин Иън Типет трябваше да лети за Найроби, за да присъствува на някакво събрание, но смяташе да се върне следобед и да доведе Алън и Джоун да прекарат няколко дни с нас след неприятната случка с Алън. Междувременно Фред Бенион остана при нас. Когато надвечер Иън Типет се завърна сам, разбрахме, че нещо не е в ред. Той ни разказа, че веднага щом самолетът отлетял, на Алън му станало толкова лошо, че Джоун трябвало да му инжектира цялата доза противозмийски серум и когато се приземили в Найроби, Алън бил изпаднал в делириум. Тримата лекари, които го чакали в болницата, не се надявали, че ще пристигне жив; цялата му ръка била много подута и почти черна, пулсът му едва се улавял и го поддържали жив само със силни лекарства. Когато се почувствувал достатъчно силен, за да издържи операция, трябвало да му ампутират ръката. Междувременно на нас не ни оставаше нищо друго, освен да молим съдбата той да остане жив.

В съседната стая в болницата до Алън лежал Йонидис, известният в цял свят специалист по змии. Когато му разказали подробностите от случката, той се ужасил от комбинацията от грешки, които довели Алън до това състояние. Преди всичко Йонидис не могъл да си представи как някой човек ще се опитва да улови змия без раздвоена като вилка пръчка, да не говорим за южноафриканската усойница, която може да се извърта на 180°. Второ, как може да се мисли, че зъбите ѝ са празни, след като са изцедили отровата. Би трябвало да знаят, че каналчетата незабавно се изпълвали с нова отрова, която била по-силна от първата и едва като престояла известно време в зъба, ставала по-слаба. Трето, човек не трябва никога да употребява турникет при ухапвания от змия с хематоксична отрова, защото като се концентрира на ограничено място в тялото, отровата много по-бързо разрушава съдовете и тъканите. Така че бедният Алън стана жертва на нашето невежество и освен това два ценни за живота му часа бяха пропуснати, преди Джоун да му инжектира противоотровния серум през време на полета. Следващите 4 месеца Джоун и Алън прекараха в непрекъсната тревога, но ръката му беше спасена благодарение на специалисти по змийски ухапвания, които бяха доведени със самолети от Южна Африка. Накрая той завърши лечението си в Англия. Понеже тъканите бяха разрушени от отровата, той загуби показалеца на дясната си ръка, но се приспособи и прекрасно работеше с фотоапарата си с останалите четири пръста.

Независимо от големия си страх от змии след този ужасен случай аз все още продължавам да твърдя, че змиите никога не нападат, ако не са предизвикани, а в дадения случай Алън беше раздразнил усойницата, като изцеди отровата от зъбите ѝ. Уместно е тук да спомена, че през първата година, когато лагерувах тук, през време на дъждовния сезон аз убивах по една змия почти всеки ден. След това обаче вероятно сред змиите със съскане се е „разпространил слухът“, че моят лагер не е сигурно място за убежище на змии, независимо от изкусителните места за скриване, които предлагаше, защото те просто престанаха да идват в лагера.

Животните също се опитват да защитят и себе си, и малките си от змии. Бях удивена, когато готвачът на Джордж ни разказа едно произшествие, което неотдавна беше наблюдавал със собствените си очи. Като си почивал в къщичката през големия пек следобед, чул

някакъв странен шум, като че ли нещо се плъзгало край мрежестата преграда. Той излязъл и видял една червена кобра с малък плъх в устата си, яростно преследвана от майката плъх. Докато гледал, майката плъх забила зъбите си в шията на кобрата. Кобрата се хвърляла от една страна на друга, като се опитвала да се освободи от противницата си, но не изпускала ухапаната шия на змията, докато най-после кобрата успяла да стигне до някаква дупка. Едва когато майката плъх се ударила в ръба на дупката, тя оставила змията да изчезне. За съжаление малкото плъхче било мъртво, независимо от самоотвержената защита на майка му.

СМЪРТ В СЕМЕЙСТВОТО

Туристическият сезон беше в разгара си и аз се радвах, когато посетителите не се намесваха в живота на гепардите. Това беше важно, за да може малките на Пипа да израснат като диви животни, но, от друга страна, разваляше отношенията ми с туристите, които не можеха да разберат защо отказвах да им покажа гепардите. Но аз винаги съм поддържала своя принцип дивите животни никога да не загубват страха си от хората.

Пипа, изглежда, споделяше моето мнение и се сърдеше дори на мен, ако ставах по-близка с малките ѝ, отколкото тя намираще, че е редно.

Един ден малките се заинтересуваха особено много от мен, нарочно се търкаха в краката ми, клатушкаха се около мен и не обръщаха внимание на звуците „прр-прр“, с които тя им наемкваше, че тази игра трябва да престане. Пипа три пъти ги отнасяше в един гъсталак и те упорито се връщаха към мен веднага щом ги оставеше. Особено „любезен“ беше най-малкият — той вървеше след мен, където и да отидех. Когато Пипа не направи никакъв опит да кърми малките в определеното време (10 часа), аз си тръгнах за вкъщи. На следващата сутрин застанах зад един храсталак, скрита от семейството, и гледах как малките се катереха по гърба на майка си и се плъзгаха от другата страна, захапваха ушите ѝ, а щом тя поклащаше глава, те полетяваха на различни страни. После игриво се търкаляха по земята, като се опитваха да задържат другия отдолу, пляскаха се и се хапеха или седяха на главите на другите. Пипа им дойде на помощ и като ги ближеше и мъркаше, тя легна за кърменето точно в 10 часа. Като гледах колко спокойна беше Пипа този ден навярно защото знаеше, че съм наблизко и все пак не докосвам малките, аз бях развълнувана, но все пак озадачена и се замислих дали тя не искаше нашето приятелство да остане ограничено само между мен и нея? Дали това не се дължеше на някакъв инстинкт да запази естествените отношения между нея и малките независимо от това, че тя беше имала доверие в мен и ме

приемаше като майка осиновителка още когато беше 6-месечно гепардче? И на следващия ден, когато намерих семейството под един нов храст, тя се държеше по същия начин. Равнината тук беше пооткрита и с по-ниска трева, така че малките можеха по-лесно да се движат.

При моето пристигане Пипа излезе на открито, помириса месото и бързо се върна при малките си. След като се увери, че те бяха добре скрити, тя ме поведе на около 100 ярда настрани, преди да започне да се храни. Тя никога не беше протестирала, когато Локал присъствуваше на храненето, затова се изненадах от ръмженето ѝ, когато той се приближи, а тя тръгна бързо към семейството си.

На другата сутрин Пипа се беше преместила под огромно акациево дърво с ниски клони, които образуваха колиба над един термитник, заграден с непроходим гъсталак. Тук гепардчетата можеха да се забележат само когато се движеха. Най-после различих малките, които лежаха абсолютно неподвижно. Малко по-късно Пипа се зададе откъм река Мулика, огледа се подозрително наоколо и като се убеди, че малките са в безопасност, отново се отдалечи. Аз я последвах и вървах след нея в продължение на 15 минути, като ѝ предлагам месото, но тя яде толкова малко, че когато се завърна при малките, сложих остатъците от месото на земята. Това очевидно беше последното нещо, което Пипа очакваше от мен и като се обърна на другата страна, тя се отдръпна още по-навътре в леговището. Междувременно малките дойдоха да разгледат това „нещо“ с новата миризма и се приближиха внимателно към месото, но когато дойдоха до него, те намръщиха носовете си и с отвращение започнаха да плюят по него. Скоро след това аз си тръгнах.

Следобеда реших пак да отида при семейството и за мое учудване Пипа ни чакаше на известно разстояние от леговището си, въпреки че това беше необичайно време за наше посещение. Тя беше много жадна и бързо изпи всичката вода, която бяхме донесли, и като направи няколко големи кръга, се върна при малките. Когато се приближихме до тях на около 50 ярда, Пипа втренчено се вгледа в Локал и застана като закована на едно място, докато не го изпрати да си върви. Едва когато той се скри от погледите ни, тя отиде да кърми малките си.

На следващата сутрин цели два часа напразно търсихме семейството, докато без малко не стъпихме върху тях на едно съвсем открито място. Предложих на Пипа месо недалече от малките ѝ, но тя едва се докосна до него и изглеждаше повече заинтересована да намери убежище за гепардчетата. Изглежда, ги бяхме пресрещнали по пътя им към Мулика, защото тя скоро отново тръгна в тази посока, а малките се заклатиха след нея. Пипа трябваше да носи най-малкото почти през целия път. Макар че гледеше с нетърпение към реката, тя трябваше да даде малка почивка на гепардчетата и най-после се съгласи да хапне. Като си спомних, че само предишния ден малките се намръщиха на месото, беше много чудно да видим как едното мъжко гепардче сега го дърпа с такова настървение, че Пипа от време на време трябваше да го спира да не преяде. Този ден малките навършиха 5 седмици и Уайти, Мбили и Тату точно на тази възраст за първи път вкусиха месо. Изминаха още три дни, докато и другите малки усвоиха новата храна. През това време Пипа на няколко пъти се мести в нови леговища.

Сега, когато малките ядяха месо, аз особено много внимавах да не остават следи, за да не привлекат хищници, и винаги слагах месото на парче брезент, за да не премине в земята миризмата му. Пипа винаги беше примерна майка, затова не можех да разбера защо пляскаше малките веднага щом сложех месото пред тях или ги викаше със своето „прр-прр“ и ги водеше настрана, преди да успеят да хапнат. Те имаха желание да ядат месо, зъбите им бяха достатъчно развити, за да се справят с него, а понякога трябваше да се задоволяват да дъвчат пръчки вместо месо. Малките гепарди бяха слабички, но много пъргави. Те играеха енергично в ранните утрини и лягаха да спят само когато настъпваше голямата горещина.

Едва на 6-ия ден след като малките бяха проявили интерес към месото, Пипа реши да им покаже как да го ядат. Тя изсмукваше съдържанието на тънките черва през зъбите в устата си. Показа им също как да пият вода от купата, но това малките успяха да усвоят едва след няколко дни.

Напоследък семейството се беше преместило на една много пооткрита равнина, където имаше разпръснати редки храсти. Те бяха идеални скривалища, защото сгушена в гъстите листа и добре запазена от слънцето, Пипа виждаше надалече в кръг и можеше да различи и

най-малката опасност на голямо разстояние. Бях много изненадана, когато една сутрин намерихме мястото заето от седем слона, два от които бяха точно до храста, от който Пипа излезе, за да яде. Тя изяде месото, без да обръща внимание на слоновете, които в продължение на 10 минути кършеха клонки от храста, под който се криеха малките. Дори когато един от тези великани разрови земята с предния си крак и вдигна огромен облак прах, тя спокойно дъвчеше месото. Трябваше да чакаме много дълго време, докато слоновете се преместят, за да се приближим към малките. Като съдехме по следите, разбрахме, че тези гиганти дълго време са били на 2 ярда от семейството. Когато дойдохме до малките, те бяха толкова гладни, че започнаха да се бият за своя дял. Те дори пазеха дела си от майка си и се опитваха да го завлекат навътре в храста, където навярно се чувствуваха в пълна безопасност, за да го изядат спокойно. Щом се нахраниха, малките започнаха да играят с Пипа, скачаха игриво върху нея, като че ли тя беше скала и дърпаха козината и ушите ѝ не съвсем на шега: но тя, изглежда, харесваше играта, и като затваряше очи, мъркаше още по-силно, когато малките блъскаха главата ѝ.

През следващите няколко дни слоновете не ни даваха покой. Често трябваше дълго да чакаме, докато ни се даде възможност да погледнем под някой храст, където Пипа можеше да се скрие с малките; но очевидно тя нарочно се държеше в средата на стадото. Пипа никога не беше проявявала страх от едрите бозайници — носорози, хипопотами и слонове — и сега явно добре използваше стадото слонове като охрана за малките си от тълпите бабуини, които също бяха нахлули по тези места.

Една сутрин особено внимателно търсихме гепардите в околността на три трънливи храста, където неотдавна беше леговището им. Не видяхме никакъв знак от семейството, но се натъкнахме ма шест слона, които упорито обикаляха храстите. Към обяд, изтощени, прекратихме търсенето. След 5 часа продължихме да ги търсим и видяхме, че един от слоновете още обикаля трите храста, от които Пипа излезе в отговор на моето повикване. В същия миг шест слона с буреносен тропот и тръбене се понесоха по равнината, но за щастие бързо се обърнаха назад, като усетиха нашата миризма, а самотният слон се отпрати към пътя. Дадох на Пипа само малкото парче месо, в което бях скрила нейната порция калций, а задържах

останалото, като се надявах, че тя ще ни заведе при малките. Но човек не можеше лесно да излъже Пипа; тя упорито отказа да се помръдне от мястото си, докато почти се стъмни и тогава аз отстъпих. След като се нахрани добре, тя тръгна много внимателно и безшумно. Така вървя около половин миля към пътя, където срещнахме самотния слон. Аз с безпокойство търсех малките и изведнъж ги видях добре скрити в гъстата трева почти в краката ни. Бързо сложих месото пред тях, но те останаха неподвижни, докато не чуха от майка си „прр-прр“, след което се спуснаха към месото. Вече съвсем се беше стъмнило и ние се безпокояхме, че малките ядат на такова открито място, затова останахме при тях, докато се нахранят. Това не стана много бързо, защото с малките си зъби те дъвчеха много бавно, а аз трябваше да отвлечам вниманието на Пипа да не изяде всичкото месо сама. Докато малките дъвчеха, за първи път чух как едно от тях произнасяше „прр-прр“, като подражаваше на майка си.

Гепардчетата вече бяха навършили 6 седмици, за което време бяха сменили 14 различни леговища, но до този ден не бяха се местили толкова надалече. Те бяха прекрасна четворка: двете по-едри мъжки почти през цялото време бяха заедно, като едното беше малко по-едро от другото и се държеше по-самоуверено, което у двете по-малки гепардчета липсваше. Особено несигурно беше малкото женско гепардче, което беше много нервно и често стоеше настрана, докато братята ѝ играеха заедно. Всичките обаче бяха много нежни един към друг и винаги се сгушваха до Пипа, която изцяло беше отдадена на тях.

Рано на другата сутрин намерих гепардите на същото място, все още близо до самотния слон; Пипа разглеждаше местността от едно паднало дърво. Голямото мъжко гепардче се опитваше да се изкачи при нея, но макар че много се стараше да запази равновесие, непрекъснато падаше. После дойде и енергично изпи водата от купата. След като всички се нахраниха, гепардите побягнаха и се настаниха за следобедната си почивка под едно клонесто дърво на 100 ярда от пътя. Безпокоях се да оставя малките толкова близо до пътя и се върнах следобеда с надежда да ги подлъжа за разходка и да ги отведа навътре в равнината. Пипа обаче беше неспокойна, стоеше навътре в гъсталака и не искаше да помръдне.

През цялата нощ бях много разтревожена и едва се беше съмнало, когато тръгнахме да търсим гепардите. На мястото, където ги

оставихме, сега ги нямаше. Вместо гепардите недалеч край пътя видяхме пресни следи на лъв. Около половин час разглеждахме околността и тогава Пипа се появи откъм Петата миля, мястото, където Мулика пресича пътя. Като душеше земята, тя ме поведе в кръгове към едно разлистено дърво, но остана седнала, а аз заобиколих дървото. Когато стигнах другата страна, скрита от Пипа, сърцето ми замря. Най-голямото мъжко гепардче лежеше мъртво с прехапан врат близо до храста. Нямаше никаква кръв по тревата, нито следи от борба. Кръвта на раната му не беше още засъхнала, когато вдигнах леко втвърденото му телце, за да го занеса в колата. Пипа не видя какво носех и тръгна нататък.

Локал и аз тръгнахме след нея, а тя душеше земята в обратната посока, от която беше дошла. След 200 ярда видяхме сутрешните ѝ следи заедно със следите на малките. Оттук тя се върна към трите храста. Като душеше земята все по-внимателно и не пропускаше да се изкачи на всяко дърво и термитите, тя разглеждаше околността с очи, пълни е тревога. После седна близо до един храст, от който не се помести, и непрекъснато слушаше и наблюдаваше всяко най-малко движение. Възползувах се от този момент и изпратих Локал за месото. Когато Локал го донесе, тя така дълго го яде, че аз започнах да се страхувам, че всичките и малки бяха загинали. Най-после тръгна нататък и като минахме покрай един голям храст, аз чух много тих звук, който напомняше цвъртене на птички. Пипа не обърна внимание на звука и отмина нататък, но аз добре разгледах вътре в храста и различих трите гепардчета. Пипа се спря на около 100 ярда по-нататък и постоя там около половин час, като непрекъснато се ослушваше за други звуци. Ние не можехме да разберем държанието ѝ. Може би вече не ни се доверяваше и не искаше да издаде убежището на останалите живи гепардчета. Това, изглежда, се потвърди, защото когато по-късно тя се върна към пътя, старателно избягваше големия храст. Когато дойдохме до завоя, където гепардчето беше убито, тя седна.

Оставих Локал да следи Пипа, а аз отидох по пътя нагоре до Петата миля, за да потърся други следи от трагедията. Намерих следите на Пипа, които на около 300 ярда се преплитаха с отпечатъците от лъвица или млад лъв, а после те се разделяха и отиваха в противоположни посоки. Следите на Пипа водеха към равнината на Мулика, където, както сега знаех, тя криеше малките си.

Опитах се да разбера по следите, как беше станало нещастиято. Навярно лъвът беше тръгнал по пътя и после, като е доловил миризмата на гепардите, беше отишъл към разлистеното дърво. Най-голямото и храбро мъжко гепардче сигурно беше изпъзляло напред, за да запази семейството, както много пъти се беше опитвало да ги пази от мен, когато отивах много близо до тях, и лъвът го беше убил веднага. В това време Пипа може би е излязла от другата страна на храста и лъвът се е спуснал след нея до онова място, където следите им напуснаха пътя и тръгнаха в обратни посоки. Възможно е тя след това да се е върнала при малките и дори да ги е пренесла на мястото, където намерихме следите на семейството по пътя. После, след като е скрила малките в големия храст на около 800 ярда от това място, Пипа е тръгнала към Петата миля, за да търси изчезналото гепардче. Когато я срещнахме, тя идваше именно оттам. Изглежда, още не разбираше, че то никога вече нямаше да се върне при нея.

Когато се присъединих към Локал и Пипа на пътя, тя тръгна обратно към малките. Помолих Локал да поизостане назад и Пипа ме поведе направо към големия храст, който сега се пазеше от самотния слон. За да му дам малко време да се оттегли, аз отидох да взема месо и вода за малките. Когато се върнах, слонът не беше там. Малко след това Пипа произнесе своето „прр-прр“ и в отговор на него гепардчетата изпъзляха от храста, но бяха много изплашени. Дори когато Пипа ги окуражаваше, като им показваше как да ядат червата, те ядяха много внимателно и непрекъснато се озъртаха. Особено изплашено беше малкото женско гепардче. Щом направех някакво движение, то веднага побягваше към храста. За да не смущавам повече гепардите със своето присъствие, аз ги напуснах и отидох с колата си до директора на парка, за да му разкажа какво се беше случило. С него разгледахме зъбите на мъртвото гепардче и видяхме, че на възраст 6 седмици и 4 дни всичките му кътни зъби бяха вече поникнали. След това взех гепардчето в лагера, за да го заровя там, и докато мъжете копаеха гроб, аз го държах в ръцете си. Колко красиво и чисто беше то независимо от страшната рана на тила му! Реших да нарисувам гепардчето, за да остане спомен от него, преди да го заровим в земята.

Докато рисувах най-силното и най-красивото малко на Пипа, аз се опитвах да разбера защо такова съвършено същество в самото начало на своя живот трябваше да загине без всякаква видима

причина. Оставаше единственият логичен отговор, че възрастните хищници често убиват малките на другите хищници, за да отстранят един възможен съперник. Много пъти бяхме намирали малки лъвчета, убити от леопарди, и обратното; жертвата винаги беше оставяна непокътната. В този случай храбростта на малкото гепардче го беше обрекла на смърт. Много странно наистина, но докато бях погълната от рисуването, моята скръб постепенно утихваше и колкото повече портретът на мъртвото телце оживяваше на хартията, толкова по-леко ставаше на душата ми. Не мога да си обясня странния преход, през който преминах, но когато рисунката беше завършена, ужасът пред смъртта беше затихнал.

Погребяхме малкото гепардче под дървото, където Пипа често почиваше със семейството си.

На другата сутрин, докато търсехме гепардите, Локал вървеше няколко крачки зад мен, когато из тревата изскочи лъв и се насочи към него. Локал бързо смъкна пушката от рамото си и щракна предпазителя. Лъвът беше вече на 5 ярда, когато познах Угас, едноокият лъв на Джордж! В същия миг извиках: „Не, не, Угас, стой!“ и за миг предотвратих една трагедия. Локал щеше да има пълно право да застреля Угас в самозащита, но за щастие това не стана, защото Угас ме послуша и отново потъна във високата трева. Навярно той си почиваше близо до пътя и ние го бяхме изненадали, когато минахме покрай него. Въпреки всичко това събитие ни разтревожи, още повече че то стана на около 200 ярда от мястото, където беше загинало малкото гепардче.

Не ми харесваше Угас да бъде толкова близо до Пипа и аз изминах с колата 19-те мили до лагера на Джордж, за да го помоля да примами лъва обратно в своите владения. Угас често беше идвал близо до моя лагер и дори беше влизал вътре. Това не ни застрашаваше, когато аз бях там и можех да извикам Джордж да го контролира, но с малките на Пипа наблизко нещата се променяха. Уговорихме се с Джордж да донесе малко месо и с него да се опита да подмами Угас в ландроувъра с клетка от метална мрежа и да го отведе обратно. Макар че Джордж прекара цялата нощ в моя лагер с примамката и ландроувъра, Угас не се показва, защото бил зает да ухажва една дива лъвица. Може би именно тази лъвица беше убила малкото на Пипа,

защото после Джордж я видял заедно с Угас в любовна игра на около миля от мястото, където беше станала трагедията.

Междувременно през последните два дни напразно търсехме Пипа. Разбира се, това можеше да се очаква, но тези дни много ме изтощиха и физически, и психически. Когато разглеждах внимателно храстите, натъкнах се на сервал, който го криеше в един от тях. Като разбра, че няма да може да избяга от мен, той застана като вкаменен и само ужасените му очи показваха, че е жив. Като не сваляше очи от мен, сервалът лежа напълно неподвижно около 10 минути. Помислих, че е болен, и тръгнах да търся Локал, за да му помогне. Когато се върнахме, сервалът беше изчезнал. Добре известно е, че много животни симулират смърт, като се вцепеняват, когато се намерят в безизходно положение, но аз се възхитих от самообладанието на котката, която остана абсолютно неподвижна толкова близо до мен, докато издебна минутата, за да избяга благополучно.

Къде обаче беше изчезнала Пипа? Търсихме я из високите до раменете ни тръстики покрай бреговете на Мулика, когато ръмженето на лъв ни прикова на място. По движението на тръстиките разбрахме, че почти сме щели да настъпим лъва, който навярно е спял. Скоро след това без малко щяхме да попаднем на нова беда, понеже бяхме прекъснали следобедната дрямка на един бивол. Беше ужасно горещо и той беше легнал под един храст, който ние се канехме да разглеждаме. Биволът обаче, както и лъвът, си намери свободен път за отстъпление и ние продължихме търсенето.

Едва на третия ден вечерта намерихме Пипа недалече от Мулика. Сигурно беше ни чувала, когато я викахме предишните дни. Тя беше страшно гладна и може би и малките бяха гладни, но Пипа не им позволи да излязат, докато тя самата не изяде огромно количество месо, и накрая трябваше да се върнем, без да видим гепардчетата.

Разбрах страха на Пипа да извежда малките, след като се стъмни, и от този момент се стараех да храня семейството сутрин. Гепардчетата ядяха малки количества на един път, но с удоволствие по-често през целия ден. Затова нерядко останах с гепардите през целия ден и режех месото на тънки парчета, за да могат малките по-лесно да го нагълтат, преди Пипа да се намеси. Бях озадачена защо не даваше на малките си да се наядат до насита, тъй като аз винаги носех повече месо, отколкото тя самата можеше да изяде. Като препрочитах

бележките си, видях, че тя окончателно беше престанала да кърми предишните си малки на възраст 8 седмици, а сегашните на същата възраст се хранеха главно с мляко. Женското гепардче се нуждаеше от много предумване, преди да вземе своя дял месо, и беше толкова плашливо, че беше много трудно да го получи.

Локал предложи да извикам Големия доктор да даде на женското гепардче „синдано“, тогава и то щяло да стане така силно като братята си. Той, както много местни жители, вярваше в магичната сила на „синдано“, което на езика суахили означава игла, но в този случай значеше спринцовка. От каквато и болест да страдаше, той самият винаги беше убеден, че никое лекарство не можеше да бъде така ефикасно, както убождането със „синдано“, дори и когато спринцовката е напълнена само с вода. Локал вярваше, че висша интелигентност може да се развие у човека от употребата на мощни „синдани“ и въпросът беше само в това да имаш достатъчно пари да платиш за такова средство.

Аз много разчитах на употребата на необходимите добавъчни храни и затова давах на малкото женско гепардче по-големи дози бебешка храна, поливитамини я костено брашно, за да стане по-силно и да устоява на закачките на братята си, които често бяха доста буйни с нея.

Обикновено семейството започваше да се храни сутринта веднага щом отидехме при него и ядеше в продължение на час и половина. После независимо от пълните си стомаси малките започваха да се гонят. Пипа често се присъединяваше и като тях игриво лудуваше и скачаше, докато всички се изморяваха. След това малките задрямваха, а Пипа, като се бореше с дрямката, ги пазеше в продължение на един час. Когато се събудеха, те получаваха второто си ядене. След него пак играеха, но за по-късо време, за да постръскат храната си, а после всички дълбоко заспиваха и спяха през горещите часове на деня. Това беше най-безопасното време, защото само най-изгладнелите хищници бродеха в горещината, когато въздухът трептеше в зноя и никакъв звук не издаваше някакво движение.

Решихме, че вече е време да дадем имена на гепардчетата. Женското гепардче нарекохме Сомба, голямото мъжко — Биг Бой (Голямото момче), а по-малкия брат — Тайни (Дребосъчето). Тайни беше моят любимец. Не само защото беше копие по вид и по характер

на Мбили, която аз обичах най-много от предишните малки на Пипа, но и затова, че той също беше „слабакът“. Тайни имаше обаяние и смелост, които компенсираха липсата на физически сили, а очите му бяха много красиви и изразителни.

Биг Бой също беше много привлекателен, но по различен начин. Той не само че беше най-красивият от трите и най-добродушният, но беше много уверен в себе си и внушаваше уважение у другите и дори в тази ранна възраст безспорно беше признат за водач.

Сомба беше най-интелигентна, но най-сложна по характер от тримата. Като съзнаваше своята слабост, тя с женски инстинкт се защищаваше, като нападаше. Извиваше гръбнака си като пред скок, насочваше очите си под странен ъгъл, свеждаше главата си ниско, внезапно замахваше и удряше с двете предни лапи едновременно. Не можех да разбера как го правеше, без да се прекатури, но това наистина беше отличен начин за защита и независимо че беше толкова малка, аз не се решавах да се помръдна, когато тя беше в такова настроение. Тя приложи особено енергично тази тактика, когато един ден ѝ дадох цяла глава. Дали не свързваше това с главата на убито от нея животно, макар че, доколкото ми беше известно, тя не беше още ловувала сама? Беше ми много интересно, като гледах как малките си затваряха очите, когато се съсредоточаваха при дъвкането на дребни кости. Знаех, че аз също затварям очите си, когато се съсредоточавам, например, когато говоря пред микрофон или когато диктувам нещо; предполагам, че затварянето на очите помага на съсредоточаването.

Когато Биг Бой стана на 11 седмици и 5 дни, видях го за последен път да суче от Пипа. Подозирах, че той прави това само за успокоение и от този ден всеки ден проверявах дали Пипа има мляко. За голямо мое учудване тя имаше мляко, докато гепардчетата станаха на 24 седмици и 3 дни. Това беше възрастта, при която предишните малки на Пипа бяха проявили леки признаци на рахит и когато бяха получили три счупвания на краката си. Радвах се много, като виждах, че при тези гепардчета нямаше такава опасност и че те бяха в отлична форма и пълни с енергия.

ПОЖАР И НАВОДНЕНИЕ

Беше вече началото на октомври и сезонът на продължителните дъждове приближаваше. Преди да започнат дъждовете, в Националния парк обикновено се изгаряше сухата трева, за да расте новата по-добре и да се убият паразитите, които вредят на дивите животни. Помолих директора на парка да изпрати работници да изгорят тревата около моя лагер така, че после огънят от равнината да не се прехвърли към нас. Когато хората дойдоха с факли от палмови клонки, не беше необходимо да нареждам на моите помощници да се включат, напротив, те с такова желание палеха огънове навсякъде, че аз трябваше да следя да не запалят лагера. С голямо въодушевление хвърляха кибритени клечки в сухата трева, макар че самите те едва не се задушаваха от дима, а очите им се зачервиха от буйните пламъци. Като ги гледах колко се забавляваха от това, мислех си, че умишленото подпалване е престъпление, което е произлязло от удоволствието, което първобитните хора са изпитвали от пожари като този.

Разбира се, пожарите в степта не бяха нещо ново за Пипа, но малките ѝ изглеждаха ужасени дори от най-слабата миризма на дим, особено Сомба, която през всичкото време тревожно душеше въздуха. През последните няколко дни семейството се беше прехвърлило близо до Мулика, където бяха открили идеално игрище върху термитник в сянката на едно дърво. Малките изведнъж намериха нова игра: да се плъзгат по склоновете като с шейна и да играят на криеница из каналите на термитника. Те много харесваха играта „Кой да заеме престола“ и безкрайно дълго се състезаваха за една вдлъбнатина на върха на термитника, където удобно можеше да се разположи само един от тях. Заставаха на задните си крака, за да използват силата на цялата си тежест, и се натискаха към владетеля на вдлъбнатината, докато го изблъскат. Най-забавно им беше да прескачат рекичката от едната и от другата страна и скоро се научиха да правят това, без да падат във водата.

Когато огньовете приближиха, Пипа се зае да изведе малките на сигурно място. Макар че пламъците бяха още далече, малките гепарди се опитаха по-бързо да избягат и в страха си шляпаха във водата, забравяйки безупречните скокове от игрите. После побягнаха нагоре по другия бряг и изчезнаха. Беше интересно да се наблюдава отношението на семейството към пожарите и да се сравнява с отношението на другите хищници, които бяхме наблюдавали в Серенгети. Там лъвовете седяха толкова близо до палещите езици на огъня, че понякога се опърляха от искрите.

През време на пожара много животни напускаха временно териториите си, но колко далече отиваха разбрах една сутрин, когато видях стадо от шест антилопи малък куду близо до моя лагер. Обикновено тези красиви антилопи живееха в гъстите храсталаци на около 14 мили от нас и по пътя си насам сигурно бяха пресекли реката Ройоуеру, която гъмжеше от крокодили. Видях ги само тогава, когато навярно бяха напуснали откритите места веднага щом огънят беше стихнал.

През следващите два дни не можахме да намерим семейството. Когато ги търсехме, погледнахме в една изсъхнала дупка за вода и аз се опитах да мина по втвърдената напукана повърхност, но веднага затънах до коляно в течната кал, която се движеше като плаващ пясък при най-малкото ми движение. Бързо затъвах все по-дълбоко и по-дълбоко и отчаяно извиках Локал, който за щастие беше наблизо. Локал ми подаде дълъг прът, с помощта на който ме изтегли на брега. Без неговата помощ нямаше да мога да се освободя от тази всмукваща каша, която изглеждаше толкова твърда на повърхността.

Най-после намерихме гепардите, скрити в средата на три храста. Успяхме да ги открием само защото едно от малките издаде слабо „чуруликане“. Карахме колата по изгорената черна равнина и внезапно ни опирание до храстите може би го беше изплашило. Съвсем объркани, всички разглеждаха обкръжаващата ги пустиня, покрита с пепел. Пипа беше много неспокойна и бързаше да изведе малките на открито. Тук златистият им цвят още по-силно се открояваше на черната земя. Особено ловка беше малката Сомба. Макар че беше едва на три месеца, тя неуморно (като самата Пипа) искаше да долови отдалече най-малките признаци на пожар. Ако видеше огън, веднага се спускаше да бяга. Напоследък беше станала

изумително свирепа и явно знаеше как действувa на другите нейният начин на нападение с навеждане на главата надолу и после размахване на предните лапи. Дори Пипа предпочиташе да се държи настрана в такива моменти.

Дадох месо на гепардите и те лакомо го изядоха. След това, докато играеха, Пипа се опита да улови Сомба за главата, но малката котка с ръмжене се въртеше, преобръщаше и извърташе, като не изпускаше майка си от очи, после изведнъж подскочи и яростно се спусна да я удря с лапи. Пипа успя да избегне удара само защото подскочи във въздуха с четирите си крака наведнъж. Сомба нападнаше отново и отново, а Пипа продължаваше да подскача високо от земята и после се премести настрана. Вместо да постави разбунтувалата се дъщеря на място, Пипа зачака, докато войнственото настроение на малката се поутоложи. Не след дълго гепарчето прегърна майка си с такава подкупваща нежност, че и двете започнаха да се търкалят, прегърнати и щастливи, забравили предишната караница.

Трябваше да бъда много тактична да не събуждам ревността на Пипа, като давам храна първо на малките. Тя не обичаше това и си тръгваше, като викаше малките си със своето „прр-прр“ да я последват, независимо дали те бяха успели да се нахранят или не. Колкото повече Сомба развиваше нападателния си нрав, толкова повече Тайни губеше желание да се бие за своя дял. Обикновено борбата за ядене беше добър стимул, който заставяше малките да ядат дори когато не са гладни, но Тайни разбираше, че няма да устои пред триковете на Сомба, затова се отдръпваше настрана и чакаше да го нахраня с ръка. Това скоро се превърна в навик и той внимателно следеше как и къде скривах от останалите неговия дял и после чакаше удобен момент спокойно да се нахрани. Всички много обичаха тлъстините на зебра и трахеите на различни животни. В тях аз често скривах костеното брашно, което никак не обичаха. За да не развалям любимата им храна, Сомба често се хвърляше към мен, когато видеше, че сипвам костено брашно върху тези вкусни парченца.

Пожарите бушуваха из цялата област, която Пипа обикновено посещаваше, и единствено равнината отвъд Вазоронги вече не димеше и тлееше. Сега Пипа заведе малките си нагоре по течението на около 5 мили от моя лагер. Там ги намерихме една сутрин около убита наскоро млада газела на Грант. Пипа я беше задушила, като я беше стиснала за

гърлото, но трупът още не беше докоснат. Щом се приближих, Сомба връхлетя към мен с невероятна злоба, хвърляше се, фучеше и ръмжеше с такива ожесточени очи, че наистина се изплаших. Разбира се, аз се и радвах, че тя се държеше като диво животно при вида на първото „истинско“ убито животно или по-скоро това беше естественото поведение на един женски гепард, чиято длъжност е да защитава убитото животно за цялото семейство. Мъжките гепарди не възразяваха срещу присъствието ми. За моя изненада Сомба също се присъедини към братята си, когато извадих съда с млякото, но ако се осмелявах да тръгна към нейното убито животно, тя веднага се хвърляше към мен. За нещастие не бях донесла кинокамерата, затова оставих Локал да се грижи за семейството и се отправих към лагера да я взема. Когато се върнах, гепардите не бяха свършили с убитото животно и Сомба го защитаваше все така яростно, както и сутринта.

Междувременно небето се забули с тъмни облаци, които надвиснаха над земята и всеки момент можеше да завали. Честите гръмотевици плашеха малките гепарди, които бягаха от ужас при най-слабия тътнеж така, че накрая Пипа ги извика със своето „прр-прр“ и всички се скриха в храсталака. Взехме със себе си остатъците от газелата на Грант, за да ги запазим за яденето на следващия ден, и се върнахме вкъщи.

Гепардите останаха цяла седмица на тази равнина. За да достигнем до тях, трябваше да газим през придошлата от дъждовете река, която ден след ден ставаше все по-дълбока. След един силно проливен дъжд през нощта вече не можехме да я преминаваме. За щастие намерихме следите на гепардите откъм нашата страна — сигурно бяха преплували реката навреме. Допускам, че Пипа беше направила това, за да не бъде лишена от месото, което ѝ давахме, и тя отново ми показва колко малко можех да чета мислите ѝ. Вместо да дойде близо до нашия лагер, където добре знаеше, че имаме месо, тя беше завела малките си на 3 мили в противоположна посока в една равнина, където пасяха много газели на Грант и зебри. Това доказваше много ясно, че тя предпочиташе малките ѝ да пораснат като диви животни и не искаше да ги приучва към храна на нашия лагер.

След няколко дни те ни дадоха още едно доказателство, колко са диви, когато една сутрин ги видяхме на 300 ярда от нашия ландроувър. Оставихме колата на пътя и понесохме месото към гладните гепарди.

Те едва бяха успели да го докоснат, когато се появи кола с туристи. Дълго преди колата да достигне до нашия ландроувър, гепардите изчезнаха, въпреки че оставиха месото неизядено.

Откакто се беше разделила с предишните си малки, сега за първи път Пипа се намираше на територията на Мбили. Мислех, че единствената причина, която можеше да я застави да наруши закона, наложен от самата нея, беше, че почти цялата равнина се беше превърнала в блато. Там беше много трудно да се ловува. Интересно беше, че Пипа никога не отиваше на същите дървета и термитници, където някога често беше ходила с Мбили, Уайти и Тату, а избираше все нови места за игра. Дни наред тя старателно отбелязваше тези паднали дървета по своя обикновен начин — с изпражнения. Дали по този начин искаше да заяви своите права над участъка? Чудех се какво ли ще стане, ако Мбили, се появи.

Една сутрин, след като бяхме нахранили гепардите, Пипа се загледа към далечния хълм със силно стиснати зъби. Погледнах с бинокъла си в същата посока и видях много надалече два бели носорога. Те бяха едната от трите двойки, които бяха внесени преди три години от Южна Африка, за да се аклиматизират и да създадат поколение в Кения. До този момент държаха шестте носорога в едно огромно заградено място при Леопардовата скала и навярно тези два бяха избягали оттам. Белите носорози се различават от черните по това, че са по-едри и имат по-широка уста. Името им е произлязло от погрешното произнасяне на думата „уайд“ — широк, като „уайт“ — бял. Не знаех дали тези различия бяха достатъчни, за да я изплашат, но Пипа нададе своето „прр-прр“ и тя, и малките бързо избягаха. Много се интересувах да узная дали тя наистина различаваше двата вида носорози и дали беше избягала, за да се спаси от непознатия вид, защото обикновено не обръщаше внимание на местните черни носорози. Трябваше да чакам повече от година, за да се потвърди това предположение от малките гепарди, които постъпиха точно по същия начин, както майка си.

Следите на гепардите ни отведоха обратно в територията на Пипа в долината на Мулика, където видяхме, че техните следи се пресичаха със следите на лъв. Следователно нямаше нищо чудно, че няколко дни не можехме да намерим семейството. Накрая Стенли забеляза един гепард, който с ръмжене тичаше към него от посока на

Петата миля. Изненадан от това, той ме извика. Като ме видя, гепардът започна да скача в кръг по особен начин и после започна да бяга през гъсталака, като често се спираше, за да се увери, че ние вървим след него, но нито един път не ме допусна да дойда достатъчно близо, за да го разпозная. Докато играехме на гоненица, гепардът подплаши две токачки и скочи във въздуха, за да ги улови, но и двата пъти ги изпусна. Предполагах, че това е Пипа, която беше скрила малките си от лъва и искаше да ме заведе при тях, затова 15 минути се мъчих с всички сили да вървя по следите ѝ. Вече бях започнала много да се безпокоя, защото никога досега Пипа не беше оставяла малките си самички и не беше се отделяла от тях на толкова дълго разстояние. Най-после почти се изравних с гепарда, но все пак бях доста далече, за да мога да го разпозная. Малките не се виждаха никъде. Страхувах се да не е станало нещо страшно и извиках: „Пипа“. Като светкавица гепардът се спусна към Мулика и изчезна. Едва тогава се сетих, че това трябва да беше Мбили, понеже Пипа никога нямаше да се държи по този начин. Радвах се, че Мбили беше в такава добра форма, след като беше живяла 8,5 месеца самостоятелен живот. Тя беше в територията на Пипа, но това можеше да се обясни с голямата група работници край границата на нейната територия; явно тя беше се изплашила от тях и беше преминала в чуждата територия.

Наскоро след това намерихме семейството на около миля от това място и всички бяха добре. Тук имаше много животни за ловуване и Пипа се опитваше да се приближи към стадо газели на Грант, но не можа да дойде достатъчно близо, понеже тревата беше изгоряла и нямаше къде да се крие. Отново си помислих какво ли щеше да стане, ако срещнеше Мбили. На другата сутрин намерих семейството близо до мястото, където се беше скрила Мбили; те всички се озъртаха наоколо, като че ли очакваха нещо.

Това място беше на 6 мили от лагера, недалече от пътя. На следващата сутрин отидохме там с колата, която паркирах на около 400 ярда от пътя, тъй като видях, че към нас тичаха стадо газели на Грант. Скоро след това се показаха и нашите гепарди. Докато приготвяхме храната им, Пипа изчезна, но, изглежда, беше заповядала на малките да не мърдат от местата си и те напълно се подчиняваха. Трябваше да носим месото при тях, въпреки че те бяха ме гледали, докато го режем на парчета. Когато започнаха да ядат, Пипа се завърна и седна до един

храст на около 15 ярда от тях. Тя дишаше тежко. Когато ѝ занесох месо, забелязах, че на предната дясна лапа и на устата ѝ има кръв. Беше много възбудена и не ми позволи да разгледам окървавената ѝ лапа. Тя не сваляше поглед от пътя, като дори не се докосна до месото. Изпратих помощниците си да видят дали не беше убила някакво животно, но те скоро се върнаха, без да намерят нещо. Тогава занесох на Пипа мляко. Едва сега разбрах поведението ѝ, защото я намерих да пази трупа на една млада газела на Грант, която беше задушила. Тя очевидно се беше опитала да ми обясни какво се беше случило, но аз не я бях разбрала. Трупът беше близо до пътя и Пипа ме викаше, защото не искаше да го остави там. Пренесохме го навътре в равнината, където гепардите можеха да ядат, без да ги смущават колите по пътя.

Щом малките видяха трупа на газелата, те започнаха да „танцуват“ около него силно развълнувани и Пипа ги остави дълго да си играят. Като видях, че не могат да се справят, тя им показва най-добрия начин за разкъсване на труп — да започнат от долната част между задните крака, където кожата е най-нежна и където няма кости.

Много интересно ми беше държането на Сомба. Когато се опитвах да се приближа до трупа, тя се хвърляше срещу мен още по-яростно от преди, навеждаше ниско главата си, фучеше и искаше да ме удари едновременно с двете си предни лапи. Внимателно отстъпвах назад стъпка по стъпка, а Сомба ме преследваше, като продължаваше да размахва лапите си. Но когато видях, че братята ѝ започнаха да ядат, тя се спусна към трупа, за да не пропусне дела си, и ги изгони оттам. За да компенсираме това, дадохме на мъжките гепардчета месото, което бяхме донесли, но видяхме, че и Сомба бързо се приближава за своя дял, който дори взе от ръката ми. Когато отново тръгнах към трупа на газелата, Сомба почти изпусна месото от устата си, за да ме спре да не се приближавам нито крачка повече. Тя повтаряше това през целия ден, докато си тръгнахме. Бедната Сомба, от сърце съчувствувах на нейното объркване. От една страна, аз бях приятелят, достоен за доверие, който всеки ден носи добро парче месо, но в следващия момент нарушавах нейните диви инстинкти, които я караха да защитава от мен естествено намерената храна. И като се разкъсваше между двата противоречиви стимула, тя мигновено се превръщаше от приятелски разположеното животно, което ядеше от ръката ми, в много

опасен див звяр. Всичко се усложняваше от това, че тя беше не само един женски гепард, чиито инстинкти за опазване на храната са по-силни от инстинктите на мъжките гепарди, но още и от това, че тя добре знаеше, че е по-слаба от братята си, затова през всичкото време беше нащрек да не изпусне нещо, което братята ѝ вземат. Именно затова се проявяваше като невероятно лакома. За да не насърчавам нейната агресивност, от този момент реших да храня първо нея и да я оставям да си избира парченцата, които предпочита.

Как да се отнасям с малките гепарди, научих от самата Пипа. Тя уважаваше различните им характери, но умееше с голям такт да ги накара да я слушат. Напоследък, изглежда, че Сомба беше обявила война не само на мен, но и на цялото семейство. Тя се държеше толкова опасно, че понякога започнах да мисля как да се отърва от нея; но като гледах как Пипа се справяше с войнствената си дъщеря и винаги успяваше накрая да я успокои, разбрах, че нямам никакво право да се намесвам. Колкото повече опознавах Пипа, толкова повече я обиквах. Тя напълно беше започнала да разгръща прекрасния си характер едва след като стана майка. Гледах с възхищение как се справяше с всички постъпки на малките, като запазваше присъщата си недостъпност и спокойствие.

На следващата сутрин отидохме с колата на същото място, където гепардите бяха предишния ден, и аз натиснах няколко пъти клаксона с ритмични сигнали, които означаваха, че сме донесли храната им. Изведнъж към нас се затичаха два възрастни гепарда и три малки; малките останаха до колата, а големите профучаха край нас към сухото речно корито на около 400 ярда и се скриха в храсталака. Веднага разбрах, че това беше Пипа, която преследваше Мбили, макар че се намирахме в територията на Мбили. Може би Пипа беше чула познатия сигнал и без да подозира нищо, беше тръгнала към колата. По пътя се натъкнала на Мбили, която сега смяташе за съперница. Това, изглежда, доказваше теорията, че често пъти при гепардите майките вземат териториите на предишните си малки. Стана ми жал за Мбили, но се надявах, че като се оправи времето, майка ѝ ще се върне в собствената си ловна територия.

Когато Пипа се завърна запъхтяна от успешната гонитба, нахранихме гепардите с остатъците от убитата от нея газела на Грант. Беше ми много интересно, че този път Сомба не протестираше, като

държах месото в ръцете си. Очевидно тя вече не смяташе месото за естествен „лов“, защото беше нарязано и не беше съвсем прясно.

След това се опитахме да тръгнем по следите на Мбили, но нямахме късмет, защото почвата край сухото речно корито беше разкаляна. Сухото корито на реката бяхме нарекли Хансовия ров, на името на един от помощниците на Джордж, който веднъж беше принуден да прекара цялата нощ в малкия си автомобил, затънал в калта, когато се опитвал да го пресече. Цялата нощ бил заграден от семейство лъвове, жилин от хиляди комари, а на разсъмване трябвало да извърви 7-те мили до Леопардовата скала пеша, за да търси помощ за изваждане на колата му от калта.

В Хансовия ров водата се появяваше само през дъждовния сезон, но отделни локви не пресъхваха през цялата година и само там се запазваше вода между реките Мурера и Мулика, които течаха успоредно на разстояние 7 мили една от друга. Понеже равнините от двете страни на рова сега бяха единствените относително сухи места, а наоколо всичко беше блато, тук се бяха събрали много животни, включително хищници, които умело се криеха в гъсталаците на рова. Аз можех да разчитам само на хитростта и ума на Пипа, за да запази децата си от опасности.

Късно следобед трябваше да отида с колата до Леопардовата скала и по пътя видях Мбили на един термитник, почти на една миля от мястото, откъдето беше изчезнала сутринта. Тя спокойно ме наблюдаваше, като вървах към нея и само когато дойдох много наблизо и можех да я докосна, се озъби, но дори и тогава не се отмести. Започнах да ѝ говоря тихичко, както често бях ѝ говорила в миналото, и я обиколих в кръг, за да видя дали не е бременна, но не можах да разбера, защото през всичкото време тя лежеше. Сега вече бяха изминали 9 месеца, откакто живееше самостоятелно, и 4 месеца (като не смятаме последната ни среща преди няколко дни), откакто я бях видяла за последен път. Какво повече можех да искам от това, че тя все още ми имаше доверие и се отнасяше към мен като към приятел, макар че аз вече не ѝ бях нужна.

Дъждът се засили така, че пътуването с кола стана невъзможно. На връщане пресичахме придошлата Мулика и когато бяхме в средата на бушуващата вода, нещо започна да пращи и двигателят на колата угасна. Водата бързо се увеличаваше и макар че бяхме мокри до

костите, ние се обливахме в пот в продължение на два часа, докато бутахме ландроувъра към пътя. В това време стана тъмно като в рог. Два лъва ръмжаха някъде съвсем наблизо и навярно се забавляваха, като ни гледаха.

Бедните гепарди имаха дъжд в изобилие и почти никога не бяха сухи. Затова често бяха в лошо настроение. Много пъти ги виждахме да се прегръщат в най-силните дъждове с обърнати към бурята гърбове. Щом преминеше силният дъжд обаче, малките бързо си възвръщаха веселото настроение и като се гонеха едно-друго през локвите, обливаха и нас с вода от краката до главата. След още една нощ с непрестанен дъжд срещнахме семейството на около миля от лагера. За да дойдат тук, те трябваше да са преплували разбушуваната и пълна с крокодили Вазоронги. Не можех да си представя как бяха направили това, тъй като рекичката сега беше много широка, за да се прескочи. Ние самите наскоро преди това се бяхме опитвали да я преминем, нагазили до кръста, вкопчени в увисналите клони, и бяхме почти отнесени от силното течение. Бяхме принудени да се върнем.

Не можех да разбера защо Пипа не правеше усилия да дойде в лагера, където, както тя много добре знаеше, имаше месо. Вместо това Пипа седнаше на мястото, където я срещнахме, и после тръгнаше в обратна посока, за да си търси храна сама. Няколко дни по-късно отново я намерихме близо до Хансовия ров да дебне една газела на Грант през време на проливен дъжд. Ловуването обаче се провали и тя седна на едно не много сухо хълмче, обкръжено от вода. Цели 10 мили в продължение на 4 часа бяхме газили и плъзгали в калта с тежките товари, за да се доберем до това място, но аз исках да бъда спокойна, че през тези няколко тежки седмици семейството няма да загине от глад.

Като се наядоха с месото, малките се изкачиха нагоре по едно плъзгаво дърво и както винаги, Тайни прояви удивителна ловкост. Той често се изкачваше на тези високи наблюдателни места, било за да пази краката си сухи, било за да търси някакво животно за убиване. Сомба също отлично забелязваше и най-малкото движение. Само Биг Бой беше мързелив, за да се напряга, но той беше най-добродушен. Бедната Пипа сега често не приличаше на себе си и ставаше заядлива от умора, като се опитваше да ловува и да пази малките си в

безопасност. Честите ѝ прозевки доказваха колко беше уморена и дори нямаше сили да играе с гепардчетата.

Не само гепардите преживяваха трудно тези потоци. Веднъж привлечени от лешоядите, намерихме едно новородено биволче, което лежеше във вода. Сигурно се беше родило през време на буря и се беше удавило. Животът на всички животни се беше променил с настъпването на дъждовете. Никога преди не бях си представяла, че скорпионите умеят да плуват, докато не видях един да преминава през локва. Вместо франколините, които обикновено бяха многобройни по тези места, сега тук имаше огромни ята от европейски щъркели и марабу, които ловяха попови лъжички и жаби в блатата. Дори африканските бодливи свинчета бяха напуснали своите сигурни скривалища. Изненадахме двойка африкански бодливи свинчета под една скална издатина, много тясна, за да ги предпази от врагове, макар че те положиха големи усилия да ни изплашат, като тракаха иглите си. Никак не се зарадвах, когато видях, че ми е дошла на гости една червена плюещка кобра. Беше се настанила на сухо зад вратата на трапезарията, където я намерих навита, когато се опитах да затворя вратата. Кобрата остана упорито на това място в продължение на три дни въпреки всичките ми усилия да я прогоня с една дълга пръчка, като обръщах глава, за да не пръсне отрова в очите ми.

Много по-тревожно беше, че моят готвач, отегчен от дъждовете, избяга. Не можех да го обвиня, тъй като Вазоронги, която винаги течеше на 2 ярда под моя лагер, сега се беше издигнала наравно с него и едва не го заливаше, както беше ставало и при предишните дъждове, само защото моите помощници бяха разчистили брега от гъстите храсти, които тогава задържали водата. При пълното отсъствие на превозни средства мъчно и невъзможно беше да се намери нов готвач и аз трябваше да губя ценно време, за да се занимавам с домакинство и да поддържам живота в лагера. А това сега беше особено уморително. Почти целият ден отиваше да изминаваме 10-те мили, за да носим храна на гепардите в равнините на Хансовия ров. Малкото ни стадо от кози, което се намираще в опустошения и изоставен Кенмейър, бързо се стопяваше. Месото лесно се разваляше от влагата, затова не можехме да рискуваме да го носим цял ден, в случай че не намерехме гепардите. Ето защо аз често преди това отивах напред с Локал да ги

потърся и като ги намерех, връщах се в лагера да взема месото и да извикам Стенли да ми помогне да го занесем.

ПИПА И МБИЛИ СЕ СРЕЩАТ ОТНОВО

Една сутрин, като пресичахме Мулика близо до Петата миля, на път към семейството чухме оживеното кряскаме на маймуни. Малко след това на около 100 ярда от пътя видяхме главата на гепард. Това беше Мбили на границата на своето владение. Като се страхувах, че поради неспирните дъждове тя е много гладна, взех един от краката на козата и го сложих на земята близо до нея. Тя бързо завлече крака към едно дърво, където я проследих и я гледах как го изяде до последното парченце. По хрускането на костите разбрах колко гладна трябва да е била. Но изглеждаше прекрасно, а козината ѝ беше така потъмняла, че в първия момент я взех за Тату. За да мога да различавам гепардите на Пипа, бях фотографирала всички отзад, където до основата на опашката много ясно се виждаха петната, които образуваха пръстен. При някои те достигаха до 8 и бяха разположени нагъсто като плътна линия. Тази фигура беше строго индивидуална и никога не се променяше. По нея можех да различавам всеки един от нашите гепарди много години по-късно, когато външността и навиците им можеха да бъдат променени.

След това продължихме към равнините до Хансовия ров ма около миля и половина от мястото, където намерихме Пипа. Гепардчетата щастливо си играеха на слънце, което беше рядко удоволствие сега, когато небето беше обикновено забулено с облаци. След като всички се наядоха, събрах останалите парченца, за да ги дам на Мбили (която може би очакваше малки), в случай че отново я срещнем.

Когато се приближихме към мястото, където я бяхме срещнали сутринта, аз я повиках и на моя зов на около 500 ярда над тревата се появи главата на гепард. Локал и аз се приближихме предпазливо и веднага забелязахме друг гепард до първия — това бяха Уайти и Тату. Тату веднага се нахвърли срещу нас, но аз ѝ пуснах няколко парченца месо, които отвлякоха вниманието ѝ за известно време. Когато Уайти също тръгна към месото, видях, че скоро ѝ предстои да роди.

Изведнъж забелязах трети гепард, който бързо тичаше насам, и след малко „прр-прр“ Мбили с радост се спусна към сестрите си. Само Тату обаче я посрещна приветливо — двете се близнаха, мъркаха и заиграха в кръг една след друга. Уайти се държеше настрана и свирепо ръмжеше всеки път, когато Мбили се опитваше да се приближи до нея. Не беше толкова просто обаче да се отърве от Мбили, която се опитваше с хитрини да обезоръжи Уайти, мяукаше нежно и се търкаляше по гръб, като я подканяше за игра. В отговор получаваше само „сгълчаване“. Колкото Мбили се опитваше да спечели любовта на сестра си, толкова Уайти неумолимо упорствуваше да я отпъди. Всяка искаше да постигне своето и погълнати от това съревнование, те постепенно отидоха на 100 ярда до едно самотно дърво и там, задъхана, Уайти седна на земята. Беше много трогателно да гледаме Мбили, която беше извикала на помощ цялата си проницателност и такт, докато се приближи на 2 ярда от Уайти. В това време Тату се беше справила с малките остатъци от парченцата месо и сега също отиде да седне недалече от сестрите си.

През цялото време Локал и аз стояхме напълно неподвижно, но като видяхме, че сестрите се успокоиха, бавно се отдръпнахме назад към пътя. Надявахме се, че те скоро ще се примирят. Мбили обаче тръгна след нас и вървя, докато пресякохме Мулика и излязохме от нейната територия.

И трите сестри сега бяха на територията на Мбили. Пипа беше отделена от предишните си малки само от наводнения Хансов ров. Последният път, когато бях с тях, беше преди 9 месеца и 12 дни близо до пролома Мурера, на около 14 мили оттук. Оттогава Уайти и Тату няколко пъти бяха срещани заедно около хълма Мугуонго на около 12 мили на противоположната страна. Мбили винаги оставаше сама и се движеше между Петата миля и Леопардовата скала. Сега и трите бяха много по-едри от майка си и бяха в отлично състояние.

Бях убедена, че Уайти ще роди малките си в близките 48 часа не само от външния ѝ вид, но и от яростта, с която посрещаше опитите за приближаване на Мбили. Като знаех обаче, че и трите сестри умееха прекрасно да се грижат за себе си дори и в тези тежки дъждове, казах на Локал и Стенли, че ние повече няма да ги храним. Ако случайно намерим Уайти и нейните малки в безизходно положение, можем да

направим изключение; в противен случай можем да унищожим всичко, което бяха постигнали в живота си на свобода.

Понеже един път дадох месо на Мбили, тя ни чакаше на следващата сутрин пак при Петата миля. Почувствувах се много нещастна, че трябваше да проявя жестокост, но това беше в неин интерес. Не бях обяснила това на Локал и Стенли, които въпреки моите предупреждения извикаха Мбили и, разбира се, тя тръгна след нас. Те не разбираха, че аз постъпвах така, за да предотвратя едно възможно стълкновение между Мбили и Пипа. Прибягнах към всички възможни трикове и хитрини, за да се отървем от Мбили, но тя доверчиво тичаше край нас. По едно време тя изчезна някъде, а ние извървахме още миля и половина. Щом забелязах с бинокъла си семейството на около 500 ярда от нас, веднага започнахме да слагаме витамини в малките парчета месо, за да бъдем готови, когато гепардите пристигнат. Погълната от тази работа, аз не забелязах, че Мбили ни беше догонила и сега седеше на няколко ярда, като ни гледаше напрегнато.

Междувременно Пипа и малките бяха дошли наблизко, но като видяха Мбили, в миг изчезнаха. Това ме изненада, но отново доказа колко малко познавах Пипа, защото тя беше избягала само за да заведе децата си на безопасно място. След това тя се върна, за да се разправи с Мбили. Със заплашително ръмжене Пипа наведе главата си към земята и гледаше Мбили с пълни с убийствено упорство очи. Мбили ѝ отвърна по същия начин. Отчаяно се опитвах да предотвратя стълкновението, което без съмнение щеше да спечели Мбили. Тя имаше физическо предимство, защото беше по-едра от Пипа, но имаше и морално — защищаваше собствената си територия. Всички мои опити да се намеся бяха напразни — гепардите вече се приближаваха близо един към друг. Точно когато Пипа се готвеше да скочи, Мбили внезапно се търкулна по гръб и тихичко застана, като се предаваше. В същия момент Пипа се обърна и тръгна към дървото, под което бях сложила вътрешностите и червата. Обикновено тя не се докосваше до вътрешности, но сега ги изяде с удоволствие, докато Мбили я гледаше от около десетина ярда. В това време бързо скрих малките парчета месо с витамините за гепардчетата, за да могат да изядат поне тях. За мое учудване Пипа се върна при малките, на които беше заповядала да седят тихо настрана, докато трае срещата ѝ с Мбили. Сега тя ме

чакаше заедно с гепардчетата да донесе месото, което бяхме скрили в кошницата, закачена на дървото. Докато те се занимаваха с месото, Мбили обра остатъците от яденето на Пипа, а после спокойно тръгна след стадо газели на Грант, които се бяха показали на хоризонта.

Поех си дълбоко дъх. Изглеждаше, че сбиване няма да има, но аз се чудех дали това не беше само едно временно примирие, или бях присъствувала на последната среща между Пипа и Мбили. Знаех, че и лъвовете, и вълците отстъпват и се предават пред победителите в битките за първенство. Вълкът ляга по гръб и открива гърлото си, като най-уязвимата част от тялото му, а лъвът открива корема си. И в двата случая победителят никога не се възползува от своето положение, но е доволен, че противникът му се е признал за победен. Досега никога не бях си помисляла, че подобно нещо съществува и между майка и дъщеря гепарди, където причина за стълкновението не е борбата за водачество. Изглежда, че бях станала свидетелка на една вродена проява, която показваше, че дете не смее да влезе в борба със своя родител независимо (както беше в този случай) от моралното право, че защитава своята територия и че е физически по-силно. За нещастие при хората неспазването на този закон може да причини и убийство, но това трябва да се смята за извращение на естествения закон. Разбира се, може да се разсъждава и така, че Мбили беше отстъпила, защото беше почувствувала, че Пипа ще защитава своите малки с много по-голяма сила, отколкото обикновено се проявява в борба с противник; но този аргумент можеше да се опровергае, ако се вземе предвид, че самата Мбили, както Уайти, можеше да се окаже бременна и тогава тя щеше да има две причини, за да оправдае действията си и да влезе в борба — защитаване на децата си и опазване на територията си.

Както и да сме склонни да тълкуваме поведението на Мбили обаче, интересно е да се отбележи, че през следващите дни няколко пъти намирахме следите ѝ не по-близо от няколкостотин ярда от следите на Пипа. Група работници я бяха видели по пътя на около миля и половина от мястото, където беше станало тяхното сблъскване.

Пипа остана на територията на Мбили в равнината до Хансовия ров, която беше най-сухото място от цялата околност и следователно тук се събираха много и различни животни. Веднъж я видяхме как дебнеше стадо от 26 антилопи с малките им; друг път опитваше щастието си с малките на газели на Грант, но и в двата случая майките

я прогонваха настрана. Вече започваше да става много трудно да поддържаме броя на нашите кози и ние почти се зарадвахме, когато Джордж се натъкнал на една жирафа, затънала до врата в течната кал. Животното навярно беше умряло наскоро преди Джордж да го намери. И макар че жирафата не влиза в менюто на дивите гепарди, всичките наши гепарди харесаха месото и всяка сутрин ни очакваха под едно дърво за новата порция.

Един ден срещнахме Пипа сама и аз почувствувах, че има нещо тревожно. Когато скоро след това тя каза „прр-прр“ и малките се появили, забелязах, че Сомба вървеше странно, като душеше тревата и се вслушваше. Когато дойде още по-близо, видях, че и двете ѝ очи бяха затворени и ужасно подути. Долните ѝ клепачи бяха тъмно оцветени, а очите ѝ бяха покрити с дебела ципа. Чисто оставаше само едно малко ъгълче на дясното око. Бедната Сомба вървеше като сляпа и следваше миризмата и звуците. Други повреди не забелязах. Предположих, че кобра беше плюла в очите ѝ. Дадох ѝ изобилно месо, колкото можеше да изяде, и тя с готовност го поемаше от ръката ми. После дори се опита да се присъедини към игрите на другите гепардчета, но скоро си легна и затвори очи. Като че ли за да се усложнят нещата, на няколко стотин ярда по пътя забелязах Мбили. За щастие няколко минути по-късно по пътя се показва ландроувър и Мбили изчезна. Като познах директора на парка, дадох му знак да спре и му казах за нещастиято, което беше сполетяло Сомба. Той ме посъветва да промивам очите ѝ със слаб разтвор от калиев перманганат, какъвто имах в лагера. Отидохме да го вземем и когато следобеда се връщаме, видяхме следите на Мбили близо до Петата миля. Зарадвахме се, че сега от Пипа я отделяха 3 мили и ние продължихме към Хансовия ров. Намерихме гепардите там, където ги бяхме оставили. Бях донесла памук и доста голямо количество от разтвора, готова да разлея по-голямата част от него в опита си да лекувам Сомба. Щом обаче се приближих до нея, тя изпадна в бясна ярост и сляпо махаше с лапите си към мен. Трябваше да почакам, докато започне да пие мляко и бързо сложих на очите ѝ натопения в разтвора памук. През следващите четири дни повтарях тази процедура всеки път, когато имах възможност. В това време очите ѝ почти се изчистиха и малката палавка вече много добре виждаше къде да „насочи“ ноктите си. От начина, по който умееше да се защитава, можех да съдя, че беше

отново съвсем здрава и се радвах, че не стана нужда да употребя упойката и голямата чанта, която носех, за да занеса Сомба в лагера и да я лекувам в ограденото с мрежа място.

Дълбоко съчувствувах на Сомба, но не чак толкова, че да искам да изпитам на себе си последствията от нейната среща с кобрата. Това обаче едва ли не се случи, когато помолих Локал да поправи дървената постилка, която покриваше банското помещение, пристроено до моята къща. Той бързо се върна и ми показва млекоподобното вещество, напръскано върху глезена на крака му. Това беше отрова от плюеща кобра. Намерил я, когато вдигнал дъските от пода и за секунда, докато пусне дъската отново върху нея, тя успяла да го наплюе. За щастие от неудобното положение, в което била, не успяла да отпрати слюнката си към очите му, но все пак кожата, върху която беше попаднала отровата, се обели и по целия му крак останаха обезцветени петна. След това много предпазливо отново се приближихме до дъската и действително в слабата светлина под нея видях сивата кобра, дебела колкото моята ръка, навита на плътно кълбо. Не се решавах да я прогоня оттам с пръчка, защото нямаше с какво да убия такава огромна змия, а и тя можеше да ни нападне и ухапе, затова решихме да отидем до директора на парка и да поискаме неговата помощ. Тъкмо тръгвахме от лагера, когато той сам пристигна със своята кола „Волво“ с двойно предаване, единствената мощна кола, с която не рискуваше да затъне в калните пътища. Удивително беше, че кобрата не беше се преместила, след като Локал я намерил и беше спуснал дъската. Тя все още беше на същото място, когато директорът изстреля пушката си в нея. Кобрата беше цяло чудовище, дълго 2,20 м. По авторитетни източници най-дългата плюеща кобра достига 2,70 м. За мен обаче бяха достатъчни тези 2,20 м., за да се ужася, че ползуваме „обща“ баня. От многото вдлъбнати места, които намерихме под дъската, разбрахме, че тя трябва да е прекарала доста дълго време там.

Друго влечуго, което „споделяше“ спалнята ми, беше един женски гущер агама, дълъг около 30 см. Той беше с матово кафяв цвят и изглеждаше изтърган и мръсен в сравнение с мъжкия, който има тюркоазен цвят на тялото и светлооранжева глава. Няколко от безвредните гущери живееха в моя лагер, а този стана почти като домашен и спеше в ямата под вратата. Той не се плашеше, когато го докосвах или когато затварях вратата.

Заедно с агамите живееха малките gekони, които използваха стените от палмови дървета за „детска стая“ и снасяха яйцата си вътре в удобни дупчици, добре защитени от дъжд и неприятели. Тези безвредни същества бяха съвсем като питомни, особено привечер, когато запалвах газовата лампа, която привличаше много насекоми. Тогава gekоните устройваха засада и със светкавична бързина улавяха едно след друго насекоми, като никога не идваха достатъчно близо до горещата лампа.

Докато още пиша за студенокръвните животни, трябва да призная, че никога по-рано не бях оценявала помощта на жабите към хищниците. Разбрах това, като наблюдавах Пипа. Вече две седмици беше прекарала в равнината до Хансовия ров, когато една сутрин тя и аз внимателно слушахме хора на жабите на няколкостотин ярда покрай рова. Внезапно жабешкото щракане спря. Пипа извика своето „прр-прр“ и семейството мигновено се скри от очите ни. По-късно намерихме пресни следи на лъв, които водеха към рова; лъвът очевидно беше изплашил жабите, които с внезапното си млъкване бяха предупредили Пипа за опасността.

Най-после времето се оправи и Пипа намери прекрасно място за нашите срещи — под една терминалия на около миля и половина от Мулика. Всеки път, когато отивахме там и ги извиквахме, гепардите не ни оставяха дълго да ги чакаме и се появяваха веднага, особено ако бяха гладни. Два пъти не се появиха, но и двата пъти, когато проследихме виещите се във въздуха лешояди, бяхме заведени до Пипа, която беше убила млада газела на Грант. И двата пъти намерихме Пипа, седнала недалече, да гледа как малките играят с трупа, така че бях сигурна, че тя иска да се научат да разтварят убитите животни. Сомба беше много заета да пази убитата газела, като се стараеше да прогони Тайни. Когато Биг Бой се сети да изгризе опашката и така да намери отвор, през който да извади червата, Пипа се присъедини към общата трапеза.

Отново дойде Коледа. Празникът съвпадна с петото люпило тънкоопашати лястовици вътре в моя кабинет, които се опитваха да излетят от гнездото. Тези дружелюбни лястовици имаха пълно и безгранично доверие в мен и не обръщаха никакво внимание на честото ми влизане и излизане точно под гнездото им, което бяха направили на гредите на покрива. Близо до гнездото бях прикрепила

пръчка, за да кацат на нея; и сега родителите лястовици бяха кацнали там и викаха малкото да излезе от гнездото. Младата оперена птица обаче не можеше да събере смелост да се опита да излети извън края на гредата и като едва-едва пазеше равновесие, изглеждаше много изплашена, за да се помръдне, независимо от окуражителното чуруликане на родителите ѝ. Накрая те излетяха навън от къщичката, като се опитваха да подмамят малкото да ги последва. Наистина то се спусна и кацна на пръчката, за която се залови като удавник за сламка. В същия момент родителите се появиха отново и кацнаха отдясно и отляво на своето изплашено птиче, като чуруликаха много оживено. Всичко това ставаше на не повече от 2 ярда от мястото, където пишех писма. Аз много обичах това щастливо семейство, което вече две години живееше с нас и очевидно ни смяташе за съвсем безобидни същества.

След този сполучлив опит за летене аз приготвих коледната елха. Бях намерила малко баланитово дърво и на дългите му тръни бях окачила новогодишни украшения, които бях събирала в продължение на много години от живота си в лагера. Много от тях ми бяха изпращани от приятели от различни краища на света, така че представляваха интернационална колекция. Като прибавих златиста сърма, дръвцето придоби празничен вид и стана много хубаво. Тази година за празника бях приготвила специална изненада за моите хора — коледната песен „Тиха нощ, свята нощ“, записана на езика суахили. Този запис ми бяха подарили от австрийското посолство. Преводът беше направен за африканците в чест на 150-ата годишнина от създаването на тази прочута австрийска песен. След като бяхме запалили свещичките и раздали обичайните подаръци от цигари, сладки и пари, ние поставихме плочата на грамофона, който Джордж ми беше подарил за празника. Дълбоко ме трогнаха тези минути, като гледах как моите помощници слушаха. Очите им се разшириха, станаха по-разнежени и се изпълниха с мека светлина, защото музиката намери отзвук в сърцата им. За мен, родена австрийка, означаваше много да видя впечатлението, което музиката имаше върху тези трима примитивни африканци, които познаваха само родните гъсталаци. Много пъти съм си мислила, дали ако се изсвири музиката на тази песен пред военни части, напрегнати от страх и ужас, преди да

влязат в бой, магичното въздействие на мелодията няма да ги накара да се откажат от убиването на себеподобните си.

За първи път от много години насам Джордж и аз бяхме сами на Бъдни вечер и когато свещите изгоряха, останахме да седим в тъмното, като гледахме милиардите блещукащи звезди и слушахме пълната тишина около нас. Започнах да мисля за хората, които посрещаха тази вечер в съвсем различни условия от нашите — там, където неоновите светлини и фойерверки озаряват тъмната нощ и високоговорители непрекъснато шумно предават коледните песни, опитвайки се да заглушат шума от уличното движение. Мислех си за многото проблеми, в които ние хората се заплетохме, откакто започнахме да живеем по собствени чисто човешки закони, поразително различаващи се от основните ценности, създадени от природата в продължение на милиони години. Как може жителят на града, затворен в стаи с климатична инсталация между бездни от бетонни небостъргачи, където чистият въздух и уединението са станали недостъпен разкош, да разбере нравствените ценности, на които екологията ни учи? Ако чувството му на увереност се дължи на банковата му сметка, ако се стреми към положение в обществото в зависимост от материалната си осигуреност, ако открива все по-нови синтетични заместители на своята храна и лекарства, как може той все още да познава вечните закони на природата, които поддържат пулсирането на живота на нашата планета толкова дълго, колкото ние не можем да си представим? Ако човек надцени своето „аз“ и използва висшия си интелект за унищожение, може ли да повярва, че ние сме само една нищожна частица от „живата материя“, създадена за поддържане на равновесието в природата?

Колкото по-дълго живея близо до дивите животни, толкова повече се убеждавам, че от тях можем да научим много — и всъщност трябва да научим, ако искаме да оцелеем. Ние трябва да научим как те разрешават проблемите за териториалните си права; как благодарение на различните си предпочитания и вкусове в избора на храна балансирано въздействуват върху растителността и запазват почвеното плодородие; как се справят със „задачата“ за регулиране на раждаемостта^[1]; как възпитават малките, без да ги поставят под своя власт, и как намират средства да общуват с цел да се разберат един друг, а не да си вредят и да прибегват към насилие.

Мислите ми бяха прекъснати от не много силния рев на лъв, който бързо ми напомни за нашите собствени проблеми. Една от тях беше как да събудим по-голям интерес към опазване на дивите животни. В Англия Фондът за опазване на дивите животни на името на лъвицата Елза, основан през 1961 г., беше осъществил много важни проекти. Тази организация обаче съществуваше главно от хонорарите, които получавах от книги и филми и аз разбирах, че трябва да намеря други източници за средства, когато тези хонорари спрат. Затова преди три години основах фонд за опазване на дивите животни на името на лъвицата Елза и в САЩ не само за да събираме средства, но също и да възпитаваме младото поколение да вземе дейно участие в работата по опазване на природата. Като благотворителни и двете организации бяха освободени от данъци.

Сега си бяхме поставили за цел да спечелим младото поколение африканци да запазват местните диви животни, които зависят от тях повече, отколкото от когото и да е друг. Този план започна да действа 7 месеца по-рано — малко преди Пипа да роди сегашните си гепарди. Бях решила да се възползувам от времето, докато беше бременна, защото след като се родяха малките, аз трябваше неотлъчно да бъда при тях, за да доставям храна на майка им — затова заедно с един от нашите приятели отидохме в резервата „Самбуру“. Там срещнах група африкански студенти, които бяха получили награди за най-добри съчинения за живота на дивата природа; наградата им беше безплатна разходка в резервата. По молба на директора проведох дружеска беседа с групата студенти, след което всички те изразиха желание да организират за африканците Клуб за опазване на природата. По-късно студентите и техните преподаватели посетиха моя лагер, за да обсъдим по-нататъшните действия на плана им. В резултат от тези разговори проведохме семинар, който продължи три дни, след което правителството даде съгласието си да подкрепя създаването на клубове за опазване на дивите животни в цяла Кения, а организациите, като Африканската фондация за опазване на дивите животни, Източноафриканското дружество за опазване на природата и фондът на името на Елза, бяха длъжни да разделят помежду си необходимите разноски за ръководството на клубовете. С радост се съгласихме да финансираме това достойно начинание, особено защото инициативата тук изцяло произлизаше от африканците, които искаха да привлекат

училища и младежки организации към каузата за опазване на дивите животни. На нас не ни оставаше нищо друго, освен да се убедим, че техният ентузиазъм няма да угасне.

Всичко това беше прекрасно, но моето пряко задължение беше да науча колкото може повече неща за дивите животни, докато имах тази единствена по рода си възможност да направя това.

На следващия ден намерихме гепардите близо до Петата миля. Ръмеше ситен дъжд. Пипа беше много неспокойна и през цялото време протягаше врата си, като се опитваше да гледа над високата трева. За съжаление земята беше много мокра от дъжда и беше невъзможно да се намерят никакви следи, за да разберем какво я тревожеше. На другата сутрин тя пак беше много раздразнителна и след като набързо погълна месото, поведе децата си далече от нас в равнината. Малко след това на пътя намерихме следите на два лъва. Изведнъж у мен се появи странното чувство, че някой ни гледа и в следващия момент Локал ме улови за рамото, и ми прошепна, че два лъва се криели в храстите до самия път. В момента, в който спряхме на едно място, те се надигнаха и ни загледаха. Аз познах Бой и Сусуа, два от лъвовете на Джордж. Те се оттеглиха бавно в противоположна посока на тази, в която Пипа беше тръгнала. Сигурно им беше много трудно да ловуват във влагата около блатото Мугуонго, където бяха живели в продължение на две години, и навярно бяха тръгнали да си търсят ново място за ловуване. Тяхното присъствие затрудняваше много търсенето на Пипа. Те отлично познаваха моя сигнал с клаксона, тъй като със същия сигнал съобщавах на Джордж за посещението си в неговия лагер. Освен това те можеха да бъдат привлечени от миризмата на месото, което носехме на гепардите, и да ни проследят. Като се върнахме в лагера, разбрахме, че Угас беше идвал тук в наше отсъствие; добре беше обаче, че докато той внимателно е разглеждал нашите хижи, беше оставил своите спътници — един лъв и една лъвица — да го чакат наблизко.

Сега напълно разбрах безпокойството, което измъчваше Пипа, когато беше обкръжена от толкова много лъвове. Понеже цялата местност наоколо се беше превърнала в блато, тя нямаше друг избор, освен да остане в това неголямо пространство, където я бяхме видели последния път. Бедната Пипа! На следващата сутрин тя все още беше до мястото, където я бяхме оставили и все още беше в напрежение —

явно, че някакъв лъв продължаваше да се намира наблизо. След като нахранихме семейството, ние заведохме гепардите до един малък термитник, откъдето те можеха да разглеждат околността, но и самите те можеха да бъдат видени. Оставихме ги там и си тръгнахме към къщи, но не бяхме изминали и стотина ярда, когато изведнъж на около 10 ярда от нас се показва глава на лъв. Ужасена, спрях на едно място, но веднага познах Угас. Той ме погледна с единственото си око^[2], като че ли това беше най-естественото нещо да се срещнем тук, и след няколко минути отново се скри в тревата. Едва сега почувствувах, че сърцето ми започна да тупти силно. И макар че ние съвсем точно знаехме мястото, където се криеше Угас, не можехме да забележим никакъв признак, че там имаше такова огромно животно.

Като се надявахме, че е достатъчно сит, за да не се интересува от младите гепарди, ние поведохме семейството на около 500 ярда настрана, понеже по-нататък не искаха да вървят. На утрото целият парк беше забулен от гъста мъгла. Нищо не можеше да се види подалече от няколко ярда. Такава мъгла не помнех да съм виждала през всичките 10 години, които с малки прекъсвания бях прекарала в парка. Надявах се само Пипа да е добре и да не ѝ се случи нещо лошо. Тревогата ми се увеличи, когато видяхме следи на гепарди, преплетени със следи на лъвове по пътя, който водеше към Хансовия ров. Там намерихме семейството цяло и щастливо на термитник близо до пътя, където неотдавна работниците бяха изкопали два дълбоки отводнителни канала. Тези канали се съединяваха с бетонна тръба, поставена в земята през самия път. Щом се разсея мъглата, тръбата стана място за игра на младите гепарди. Те се гонеха един-друг вътре и вън от дългия тунел — един се спотайваше в засада на далечния край, а друг изскачаше от тъмния отвор и се нахвърляше срещу „противника“. Гепардите изпитваха истинско удоволствие от това. Аз с учудване гледах тази нова игра, съвсем не според природата на гепардите, защото те винаги си оставят свободен път за отстъпване; навярно малките се държаха така, защото знаеха, че Пипа седеше наблизо и докато те се криеха вътре в дългата водосточна тръба, тя ги пазеше от възможна опасност.

Когато се умориха от играта в тунела, малките се преместиха на купчинките чакъл, които бяха наредени край близкия път. Да се скача нагоре по ронливия чакъл не беше много лесно и малките често се

търкаляха надолу, преди да достигнат върха. Когато обаче някой успяваше да се добере догоре и да стане „владетел на купчината чакъл“, той яростно защищаваше своята позиция, ако съперниците му се опитваха да го подкопаят или да го издърпат надолу за опашката. Купчинките бяха великолепни и за игра на криеница, при която Пипа често се присъединяваше. Беше много забавно да се гледа как гепардите тичаха много бързо около тях, докато накрая напълно изтощени и запъхтени, те лягаха под голямата терминалия, която растеше съвсем удобно почти до самия път и не само даваше гъста сянка, но и ниските ѝ клони служеха за наблюдателница. Аз седнах до Пипа, милвах копринената ѝ козина и слушах мъркането ѝ. Малко след това и на мен ми се доспа; сложих главата си на удобно място между предните крака на Пипа и като чувствавах как тялото ѝ се повдигаше от ритмичното ѝ дишане, унесох се в дрямка.

Семейството толкова обикна това място, че те прекараха тук много дни, докато не се подновиха поправките по пътя. Тогава гепардите отидоха на миля и половина до едно дърво, което имаше огромен наведен клон. Това ми даде възможност да фотографирам гепардите, позиращи на фона на небето или като се състезаваха за най-удобното място. Това дърво нарекохме Фотодървото, защото в продължение на няколко седмици то стана нашето любимо място за срещи. Наскоро се бях сдобила е портативен магнетофон „Норелко“ („Филипс“) и го носех с лекота заедно с апарата „Лайка“, кинокамерата „Болекс“ и бинокъла. Можех да държа микрофона съвсем близо до гепардите, това не ги безпокоеше и така аз успях да запиша доста ясно различните им звуци. Между тези, които не можах да запиша, беше звукът „уа, уа, уа“, който Сомба понякога издаваше, когато защищаваше храната си. Напоследък тя беше станала много неуравновесена и можеше в един момент да бъде изненадващо дружелюбна, а после без всякакъв повод да смени настроението си. Като наблюдавах Пипа в тези случаи, започнах все повече и повече да я обичам и уважавам и ми се искаше всички хора да имат толкова търпение и такт, когато се занимават с децата си, както тази майка на диви гепарди.

Всеки ден, когато ходехме при гепардите, ние срещаме семейство щрауси с малките си, които се бяха излюпили преди 3 месеца. Първоначално малките бяха 13, а сега бяха останали живи

само 5. Те бяха лесна плячка и ние с очите си видяхме как един орел се спусна и улови едно щраусче, преди родителите му да го забележат. (Пипа не можеше да се справи с възрастните щрауси, но беше убивала няколко малки в миналото.) В деня, в който малките на Пипа навършиха 24 седмици и 5 дни, изцедих от цицките ѝ последните капки мляко. Сравних този период с 14-те седмици, след като беше родила вторите си малки, и се чудех дали сегашният продължителен млечен период не беше свързан с това, че докато кърмеше сега, аз ѝ давах всекидневно определени дози калций.

До това време твърдо бях спазвала своето правило да не допускам чужди хора да се доближават до гепардите независимо от това, колко самотна се чувствавах, лишена от компанията на приятели. По време на туристическия сезон беше много мъчително да гледам колите с туристи, които заобикаляха моя лагер, понеже се беше разпръснал слух, че не допускам никого. По характер аз съвсем не бях отшелница и понякога ми беше много трудно да се придържам към принципите си, но все пак те се оправдаха, тъй като малките на Пипа бяха по-предпазливи от много диви гепарди в другите национални паркове, които скачаха в колите на посетителите. Разбира се, не можех да забраня на посетителите, които идваха тук, за да гледат дивите животни, да спират колите си и да наблюдават гепардите, ако успееш да ги забележат в храсталаците. Беше от съществено значение обаче аз да присъствам там, за да представя „гостите“ на гепардите, и по този начин да окуража животните да ги приемат като членове на нашето семейство. Дотогава привилегията да пазим малките беше моя, на Локал и на Стенли. Докато дойдеше времето да се разделим, техните диви инстинкти щяха да се запазят в пълна неприкосновеност.

Бях принудена за две седмици да наруша собственото си правило три пъти, което като помислих внимателно, намерих за оправдано. Първият път беше, когато Франк Мино посети парка; всъщност той ми беше помогнал да „осиновя“ Пипа и не беше я виждал от времето, когато тя беше родила първите си малки, затова го взех с нас при семейството, но той наблюдаваше малките от колата си. Същото направих и с лейди Уилям Пърси, която винаги беше проявявала жив интерес към Елза и Пипа от времето, когато те бяха влезли в моя живот. И накрая заведох моя издател Били Колинс, който искаше да види гепардите няколко месеца, преди да издаде книгата ми

„Петнистият сфинкс“. И макар че моите приятели се стараеха с всички сили да не безпокоят семейството, аз прекрасно знаех, че гепардите ги търпяха само поради моето присъствие там, което служеше за посредничество между всички нас.

На 18 януари получих писмо от директора на националните паркове в Кения, който ми предлагаше две малки леопардчета, за да ги приуча към свободен живот в Националния парк „Меру“. Директорът знаеше, че исках да изучавам леопардите и да ги сравнявам с лъвовете и гепардите. Изпълнена с радост, веднага се съгласих, защото си мислех, че Пипа ще държи малките си настрана от нашия лагер, както правеше и сега, а аз можех да поставя малките леопарди вътре във волиерата, която бяхме направили за Уайти.

---

[1] Лъвиците и женските гепарди не се съешават в периода, когато имат малки, които се нуждаят от тяхната помощ. ↑

[2] Другото трябваше да се отстрани, повредено при нараняване.

↑

ЕДНА ЗЛОПОЛУКА И НЕЙНИТЕ ПОСЛЕДСТВИЯ

На 22 януари отидох с колата си до Найроби, придружена от Джон Баксъндейл, който помагаше на Джордж в работата му с лъвовете. В съвсем нов 6-цилиндров ландроувър аз карах напред заедно с един от работниците на Джордж, седнал отзад в колата. Бяхме изминали половината разстояние до Найроби по път, неотдавна застлан с чакъл и прокаран по стръмния склон на хълма, а долу в низината течеше река. След един завой видях двама африканци да вървят по средата на пътя на няколко стотин ярда пред нас. Имаше достатъчно време, за да се отдръпнат настрани при сигнала на моя клаксон, но те не му обърнаха внимание и продължаваха да вървят ръка за ръка. Не ми оставаше нищо друго, освен да свърна към стръмния ръб на пътя, за да не ги ударя. На това място чакълът все още беше неотъпкан, колата се подхлъзна и се удари в камъка, който показваше километрите. В следващия миг лежах сред парчета от счупени стъкла на една педя от ръба на скалата и далече от разбитата кола. Първата ми мисъл беше за африканеца. Когато го извиках, той с мъка излизаше от колата и, слава богу, само с една-единствена драскотина на челото. Това беше невероятен късмет, защото колата се беше обърнала и сега гледаше в обратната посока, по която вървахме. Още по-голям късмет обаче бяхме имали, че колата беше задържана от няколко храсталака на половината стръмнина надолу, иначе щяхме да се изтърколим в самата река, която се намираще в низината. Опитвах се да стана, но се оказа, че е трудно поради болката, която ме пронизваше от главата до петите, а дясната ми ръка беше покрита с кръв и пръст. С помощта на африканците с мъка се изкачих на 80 ярда нагоре по пътя и седнах на земята. От раната ми силно течеше кръв и аз можех да понасям болката само като държах ръката си вдигната. Не след много се показа автобус, в който сред другите пътници беше и местният вожд. Той внимателно поля ръката ми с йод от своята аптечка за първа помощ. Аз съвсем не почувствувах обикновеното парещо действие на дезинфекционното средство. Това ме

накара да се страхувам от най-лошото. Вождът предложи да ни заведат до най-близката болница. Когато ми помагаха да вляза в автобуса, Джон Баксъндейл ни настигна. Той моментално разбра какво се беше случило и бързо уреди с вожда да постави хора да пазят колата ни, докато дойде полицията и се заеме с разследване на произшествието. След това ни закара в районното управление в Ембу, което се намираше на 130 мили по пътя за Найроби. Бях много благодарна на Джон, че караше много внимателно, като избягваше всички неравности по пътя, а в същото време се стараеше да кара колкото се може по-бързо, защото с нищо не можеше да се спре кръвта, която течеше от ръката ми и оставяше локви навсякъде.

В африканската болница в Ембу лекарят ми направи инжекция против тетанус, даде ми няколко таблетки против болките и едно одеяло да се стопля, за да престанат да тракат зъбите ми от шока. Лекарят ме увери, че моят африканец — пасажер беше получил само няколко повърхностни драскотини и затова може спокойно да се върне вкъщи. Дадохме му пари за ядене и за билет и продължихме по-нататък на още 130 мили до Найроби. В болницата пристигнахме в 9 часа вечерта. Вече бяха изминали 6 часа от злополуката и аз бях много зле. За мое щастие старият ми приятел хирургът Джералд Невил беше там, за да направи операцията веднага. Самата операция продължи 3 часа. Макар че цялото ми тяло беше натъртено и имаше всички цветове на дъгата, няхах други сериозни повреди, освен дясната ми ръка. Кожата на горната страна на ръката беше одрана, всички сухожилия бяха скъсани и всички кости бяха изместени на около половин инч^[1] от местата си.

Сега единственото нещо, което можеше да се направи, беше да се сложи парче кожа върху раната. Когато тя зарасне, трябваше да се присаждат нови сухожилия от крака ми в ръката, което означаваше нова операция след 6 месеца. През следващия месец, който прекарах в болницата, имах достатъчно време да размишлявам какъв късмет бях имала, за да остана жива след тази катастрофа. Тази мисъл ме утешаваше всеки път, когато се чувствувах потисната, като знаех, че ще са ми необходими най-малко 2 години и няколко операции, преди да мога да си служа с дясната ръка, ако изобщо се оправи.

Сега, разбира се, не можеше да става дума да взема двете млади леопардчета (които след няколко месеца ще станат много големи, за да

ги пускаме на свобода). Моята най-неотложна задача беше да намеря някой, който да ми помага за гепардите, както и за някои обикновени лични нужди, като обличане, къпане, нарязване на храната ми и др., които не можех да правя сама. За мое щастие по това време в Кения беше пристигнала една млада американка, Мери, която усилено търсеше работа. Тя предпочиташе да работи с животни и да живее в гъсталаците, така че всичко това съвпадна с моите нужди, а освен това можеше да пише на машина и да кара кола. Ние уредихме да ѝ се издаде разрешение да постъпи на работа при тези обстоятелства, макар че не беше жител на Кения.

През това време Джордж и Джон се редуваха да возят Локал и Стенли на дългите разстояния, където гепардите бяха останали в продължение на повече от 2 седмици около Фотодървото. Постепенно те се бяха преместили по-близо до лагера при Ловната акация на около половин миля през реката. Пипа никога още не беше идвала така близо до нашия лагер, макар че с Мбили, Уайти и Тату тя често отсядаше до акацията. Това дърво беше много удобно, защото гепардите можеха да си почиват и да се хранят под гъстите му сенки, скрити от лешоядите, които като кръжат над тях, можеха да издадат присъствието им на други хищници. Освен това ниските клони бяха отлично място за оглеждане на равнината наоколо и гепардите лесно можеха да забележат кола, която пристигаше в моя лагер, и да стоят далече от чуждите посетители.

Мъжете бяха посещавали семейството всеки ден, с изключение само на един, затова бяха уверени, че през време на моето отсъствие Пипа не беше убила никакво животно.

Когато на 22 февруари (точно месец след произшествието) Мери и аз се върнахме, Пипа рано беше извела гепардчетата на пътя, на около миля и половина от лагера. През следващите дни тя отиваше все по-надалече, докато откри новоизкопана кариера за едър пясък близо до реката Вазоронги, на 8 мили нагоре по течението на реката. Директорът на Националния парк напоследък беше решил да премести Управлението на парка от Леопардовата скала на едно място недалече оттук и имаше нужда от едър пясък, за да засипе новата строителна площадка. Междувременно работата по пътя беше спряла и нашите гепарди се чувствуваха господари на голямата яма, където имаха идеално място за игра с различните насипи и изкопи.

Малко се безпокоях как гепардите ще приемат Мери. Тя караше колата и ние решихме да не излиза от ландроувъра, преди те да свикнат с нейното присъствие. За да улесним запознанството, бяхме донесли със себе си цяла овца. Щом дадох познатия сигнал, семейството се появи. Като не обръщаха никакво внимание на бялата превръзка на ръката и крака ми, малките се нахвърлиха върху трупа, а Пипа седеше наблизко и ги гледаше как дърпат и късат козината, като се стараеха да се доберат до месото. Седнах до нея и започнах да я милвам, а тя мъркаше и ближеше ръката ми. Колко често си бях мислила за този момент, докато лежах в болницата. Сега бях много щастлива и знаех, че и тя се радва на нашата среща. Малките изглеждаха отлично, макар че вече им бяха паднали всички млечни зъби. Забелязах, че постоянните им кътници бяха пораснали два милиметра — гепардчетата сега бяха на 7 месеца и 10 дни. През времето, когато сменяха зъбите си, им беше много трудно да дъвчат, а камо ли да отворят труп и аз напълно им съчувствувах, като ги гледах как отчаяно обикаляха около овцата и непрекъснато я дърпаха. Най-после след 10 минути Биг Бой успя да я разкъса при опашката. Сега Пипа реши, че е време и тя да се намеси в пиршеството и през следващите 2 часа аз слушах ръмженето на гепардите, които дъвчеха и чупеха костите; чудех се защо ми харесва този шум при храненето на животните, докато при хората шумното хранене ме дразнеше. Дали това е така, защото животните ядат само за да поддържат живота си, а ние сме свикнали да използваме храненето като начин за общуване и това ни налага маниери на масата, които забраняват такива шумове?

Много се зарадвах, когато видях, че независимо от дългото ми отсъствие доверието на малките към мен не се беше променило. Сомба се опита да се нахвърли върху мен, но след като ѝ извиках решително „Не!“, тя се успокои и дори ми разреши да я храня с ръка, като спускам черва в устата ѝ. Биг Бой не се нуждаеше от поощрение и с удоволствие ядеше всичко, което другите отказваха да изядат. Само Тайни все още предпочиташе да остане без храна, отколкото да се бори за нея.

Изведнъж в далечината се показаха три щрауса. В миг всичките гепарди се надигнаха, заръмжаха и със злобен поглед проследиха птиците, които бавно вървяха по пътя си. Гепардите продължиха да се хранят едва когато оставиха един от тях да наблюдава щраусите, докато се скриха от очите им. Малко след това трепнах, когато чух на 500 ярда

от нас шум на трактор. За мое учудване гепардите изобщо не обърнаха внимание на този шум, както никога не обръщаха внимание на шум от самолет.

Мери остана цялата сутрин в колата до волана и след кратко разглеждане от страна на Пипа, изглежда, че беше одобрена. На следващата сутрин нямаше никаква следа от гепардите. Аз дори бях доволна от това, защото месото се беше свършило и можех да им предложа само мляко. По-късно през деня взех трима приятели от САЩ на разходка с колата си, за да разгледаме парка. По пътя спряхме отново до кариерата и видяхме гепардите съвсем на открито, явно, че ни чакаха. Приятелите ми, разбира се, останаха в колата, докато аз тръгнах, носейки съда с млякото, към тях. Трите млади гепарда едновременно жадно мушнаха главите си в съда и едва не разляха съдържанието му. Особено трудно ми беше да държа съда само с лявата си ръка и много ми се искаше Мери по-скоро да се сприятели с гепардите и да ми помага при храненето им.

На другия ден имах рядък деликатес за гепардите — месо от бивол, застрелян за изследване. Винаги се чудех защо малките на Пипа толкова много обичаха месо от бивол и зебра, тъй като почти никога няма да им, се удаде да убият някое от тези животни, освен само когато е много малко. Те просто обезумяха, когато им дадохме месото, и така се наядоха, че коремите им щяха да се пръснат. Особено ме учуди Сомба. Аз никога не можех да повярвам, че тя беше способна да изяде толкова много месо на един път. Сомба яростно изтръгваше от Пипа всички вкусни парченца и същевременно гледаше никой друг да не изяде повече от нея. Въпреки това пак намери време на два пъти да се хвърли към мен, когато доливах водата в съда за пиене, макар че всеки път аз я спирах с рязкото „Не!“. Когато вече не беше в състояние да яде повече, тя седна близо до мен и не ме изпускаше от очи. Разделяха ни само няколко инча и макар че рискувах да ме издере, издържах нейния дълъг изпитателен поглед, с който като че ли искаше да ме запита с предизвикателство кои от нас двете ще бъде господар в бъдеще. Седях неподвижно и само я гледах право в очите, много дълго, докато накрая тя се успокои и се преобърна по гръб. Сега повече от всеки друг път, че Сомба ставаше свирепа само когато се събуждаха нейните инстинкти за защита на храната и собствената и територия. Когато разбереше, че никой не посяга на правата ѝ, тя ставаше толкова мирна и кротка,

колкото и братята ѝ. Нищо не можеше да извади Биг Бой от равновесие, той беше невероятно търпелив и уверен в себе си; двата други млади гепарда никога не опитваха да изтръгнат парченце месо от него, макар че често дърпаха от Пипа. Сега обаче гепардите така се бяха наяли с биволско месо, че никак не им се искаше да се карат, а само лежаха задъхани с пълни стомаси.

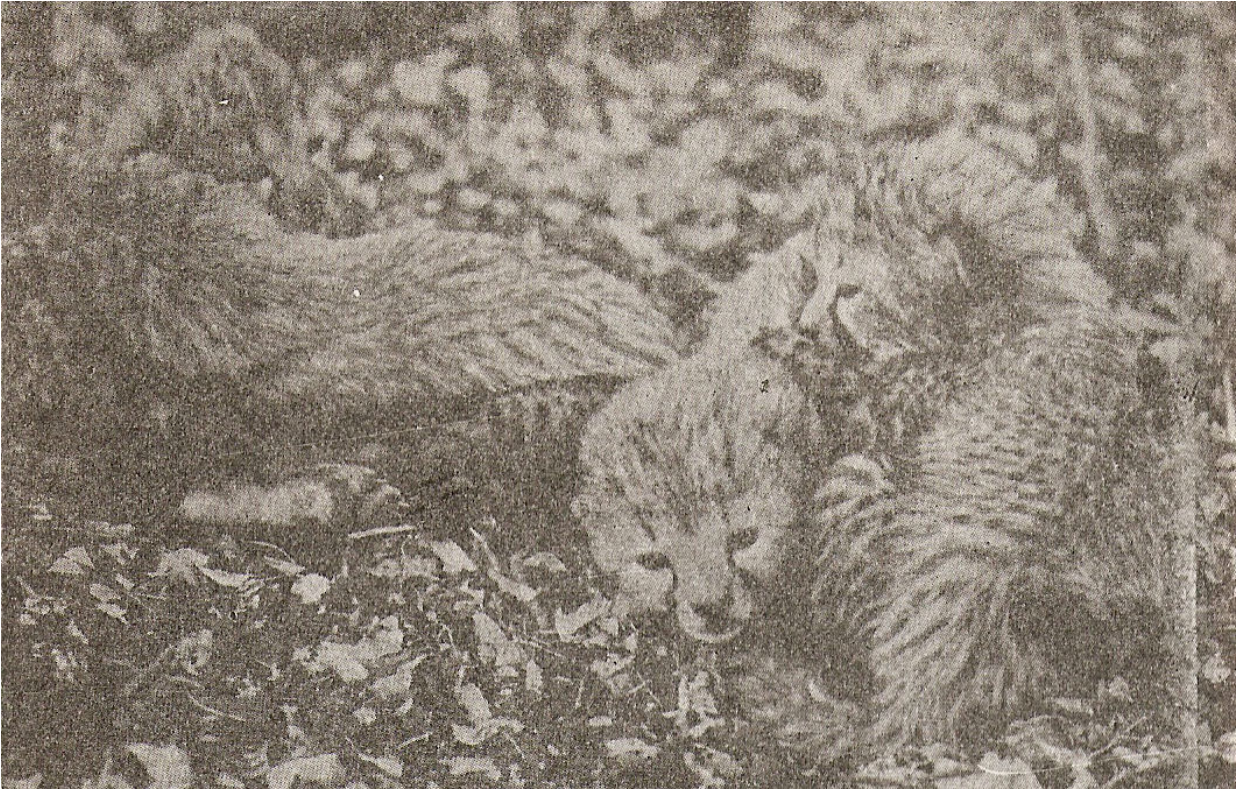
Реших, че този час беше много подходящ да им представя Мери и ѝ дадох знак да се присъедини към нас. Съвсем полека тя седна до мен, докато от другата ми страна дремеше Пипа. Аз започнах да милвам Пипа и постепенно Мери се присъедини към мен, а после тя продължи да я гали сама, понеже аз отдръпнах ръката си. Сомба ни гледаше с полуотворени очи, готова да се нахвърли в защита на майка си, но като видя, че майка ѝ беше толкова спокойна, тя също се успокои. Всички поспяхме тихичко и спокойно в следобедната горещина, докато накрая Пипа реши, че вече е време да се раздвижат. Тя тръгна полека, последвана от Биг Бой и Тайни, а коремът ѝ се клатеше. Сомба, която беше яла повече от всички останали, започна да търси дали няма още месо и като намери едно парче, доста голямо, за да го вземе в уста, тя го улови със зъби, прекрачи го и го повлече настрани. Трудно можеше да се повярва, но на следващия ден тя пак изглеждаше гладна и вървеше след мен, когато раздавах месото на другите гепарди, за да се увери, че не съм я ощетила при разпределянето му. Изобщо тя беше станала много приветлива и нито един път не се опита да ме нападне — навярно сега ме приемаше като „господар“. Бедният Тайни обаче не беше в добро настроение. Той седеше със силно надут корем и не се докосваше до яденето, което му предлагаша, а предпочиташе да дъвче трева. Редовно бях наблюдавала изпражненията на гепардите и знаех, че никой от тях няма глисти, които можеха да бъдат причина за стомашното неразположение на Тайни, затова предположих, че той просто беше ял извънредно много биволско месо. Навярно това беше причина за днешното му състояние, защото на другия ден той отново беше здрав.

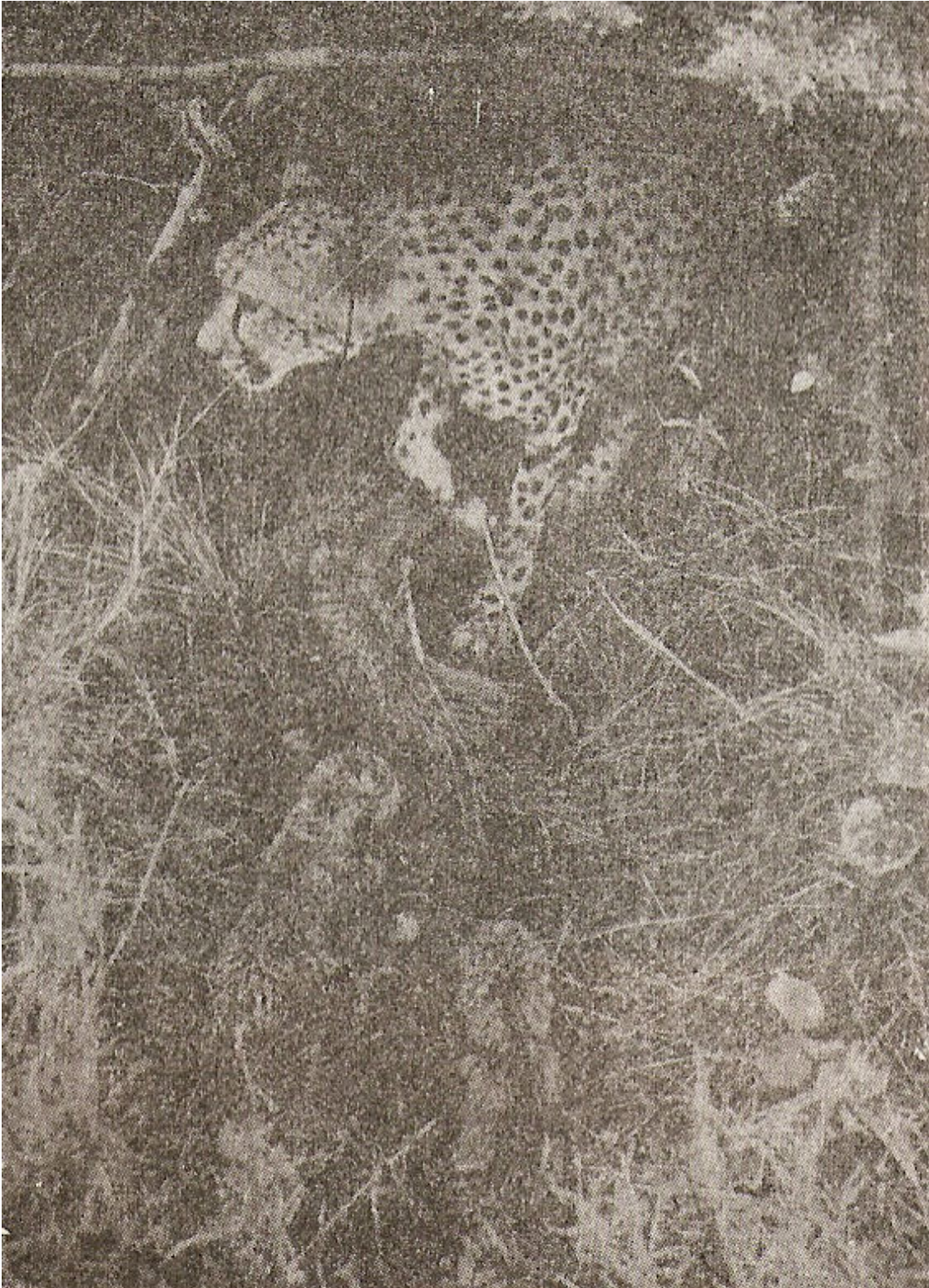

Пуна

Малките гепарди на 13 дни

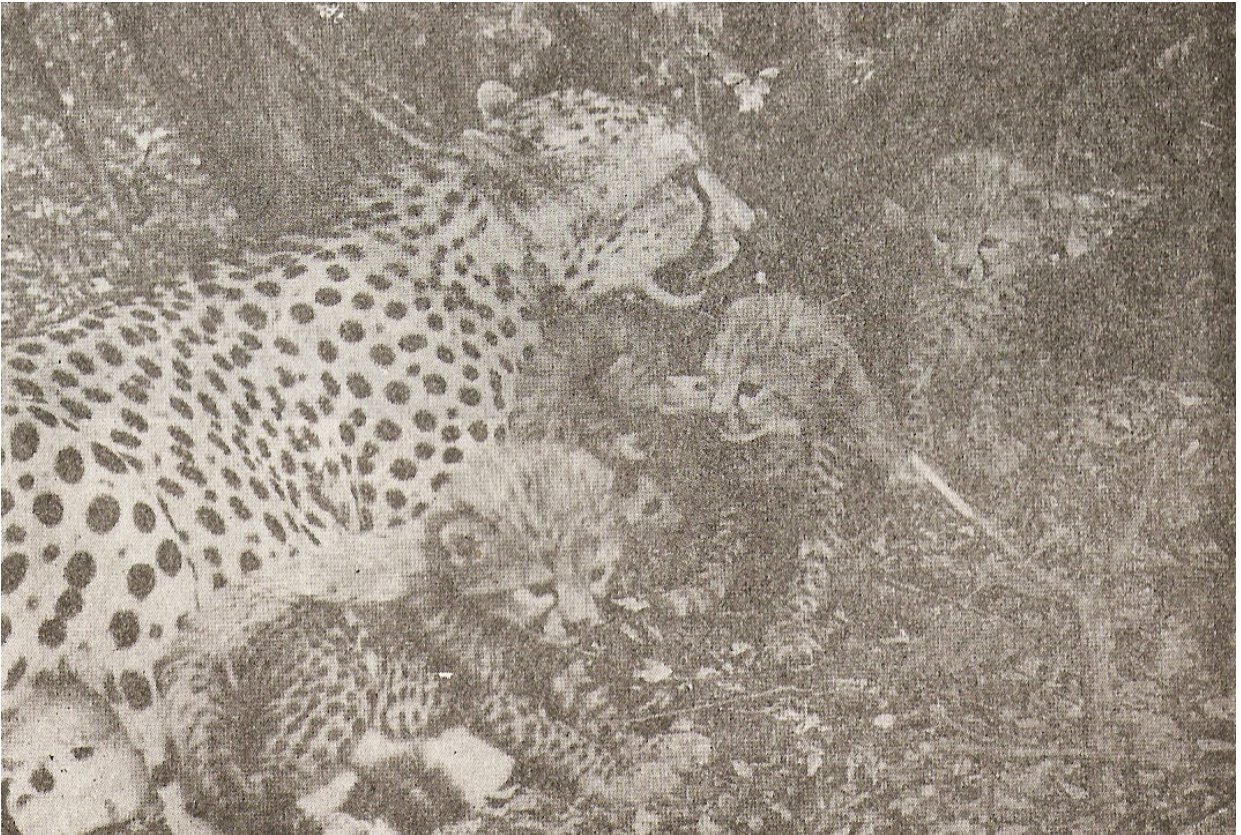

на 17 дни

... на 23 дни

... на 27 дни

Пипа пренася малките на 28 дни

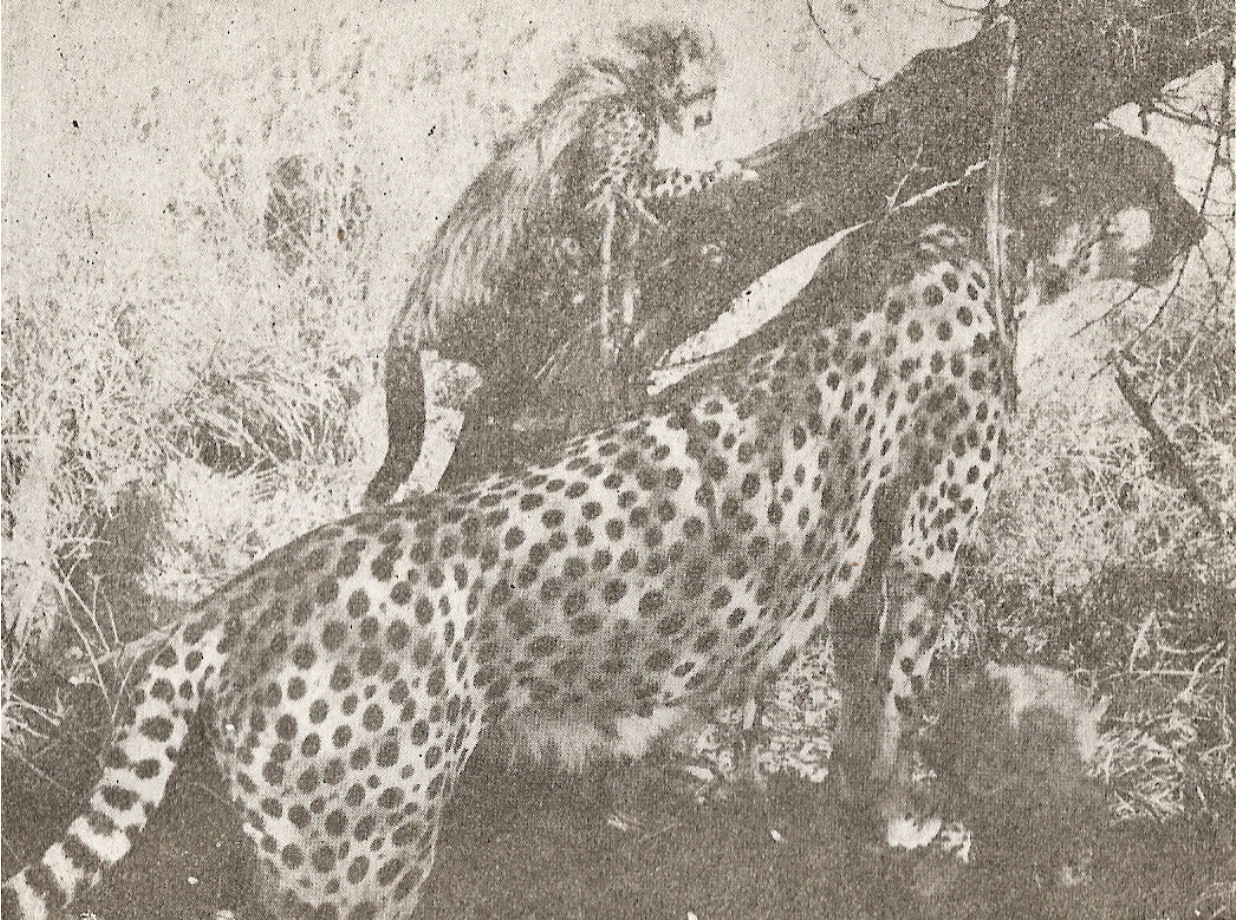
На 39 дни малките сами следват майка си

Малките на възраст 5 седмици ядат месо

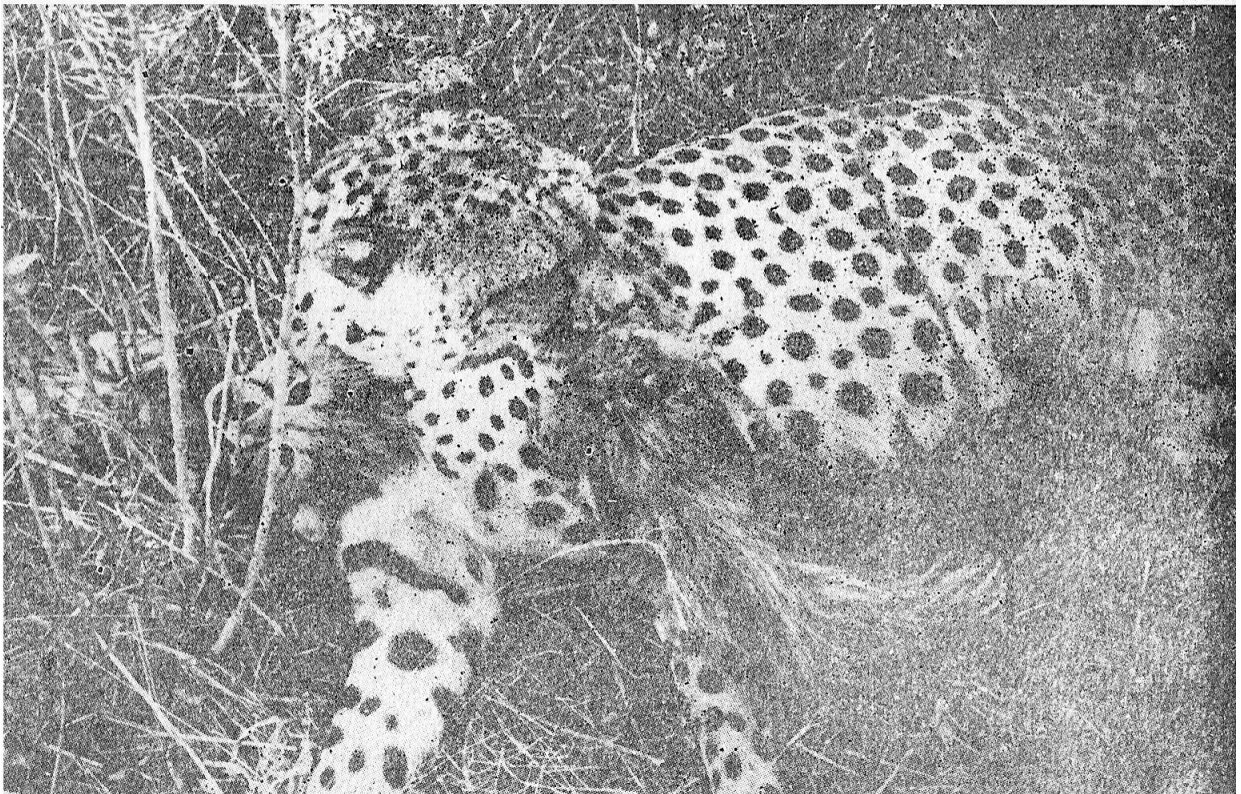
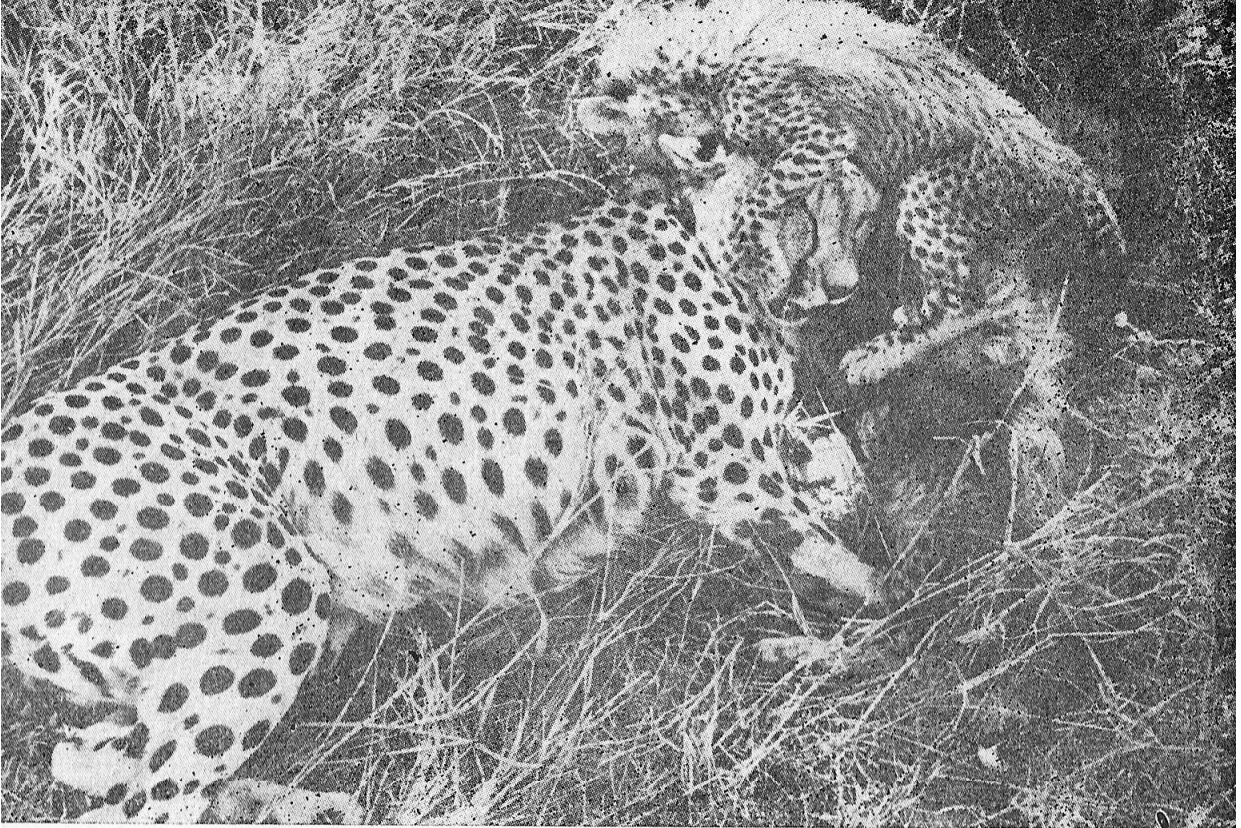

Малките на възраст 7 седмици се учат да се катерят

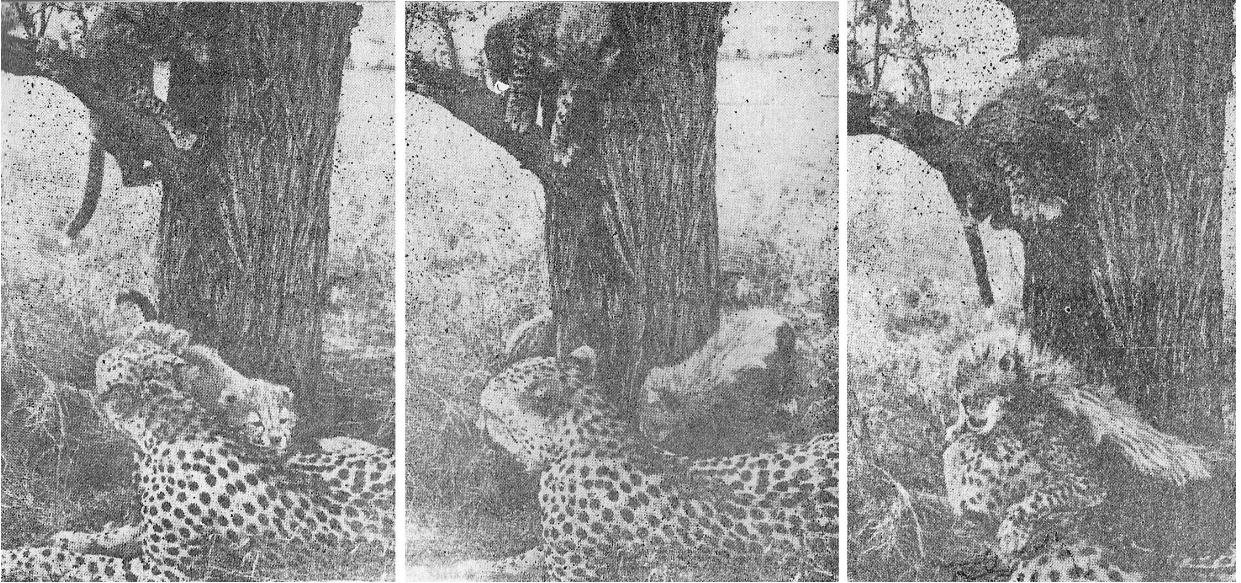

Гепардчето, убито от лъв

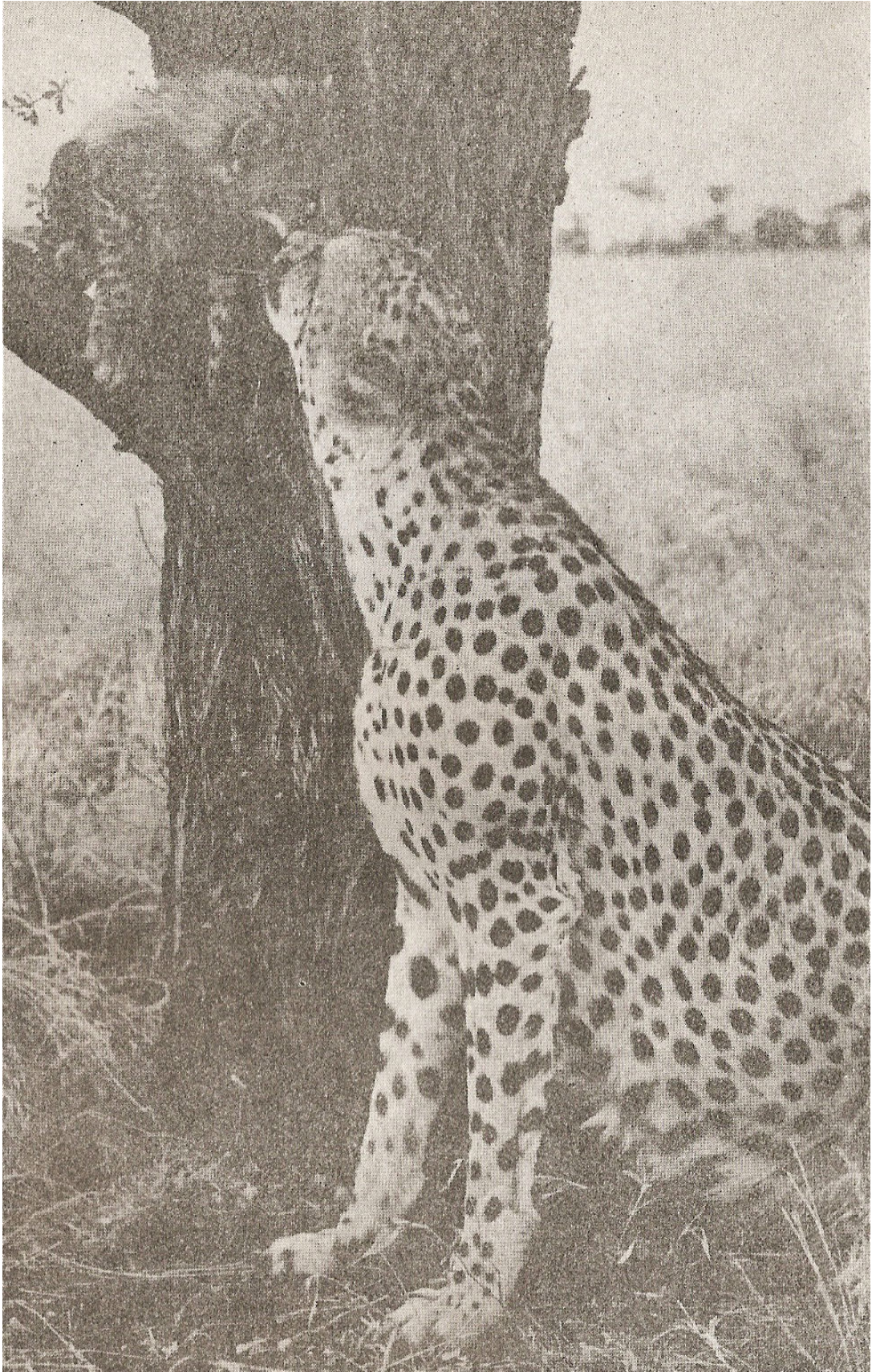

Малките гепарди на 8 седмици играят с Пипа

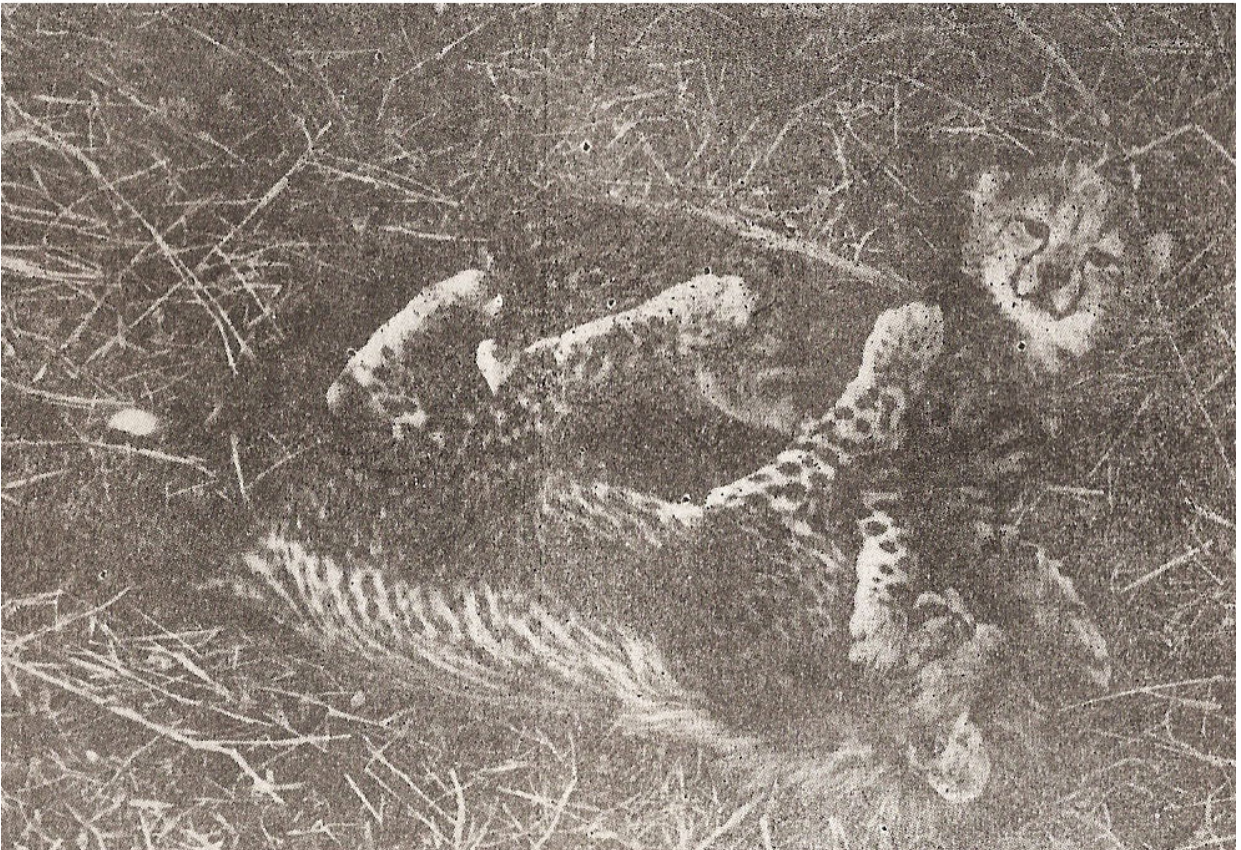
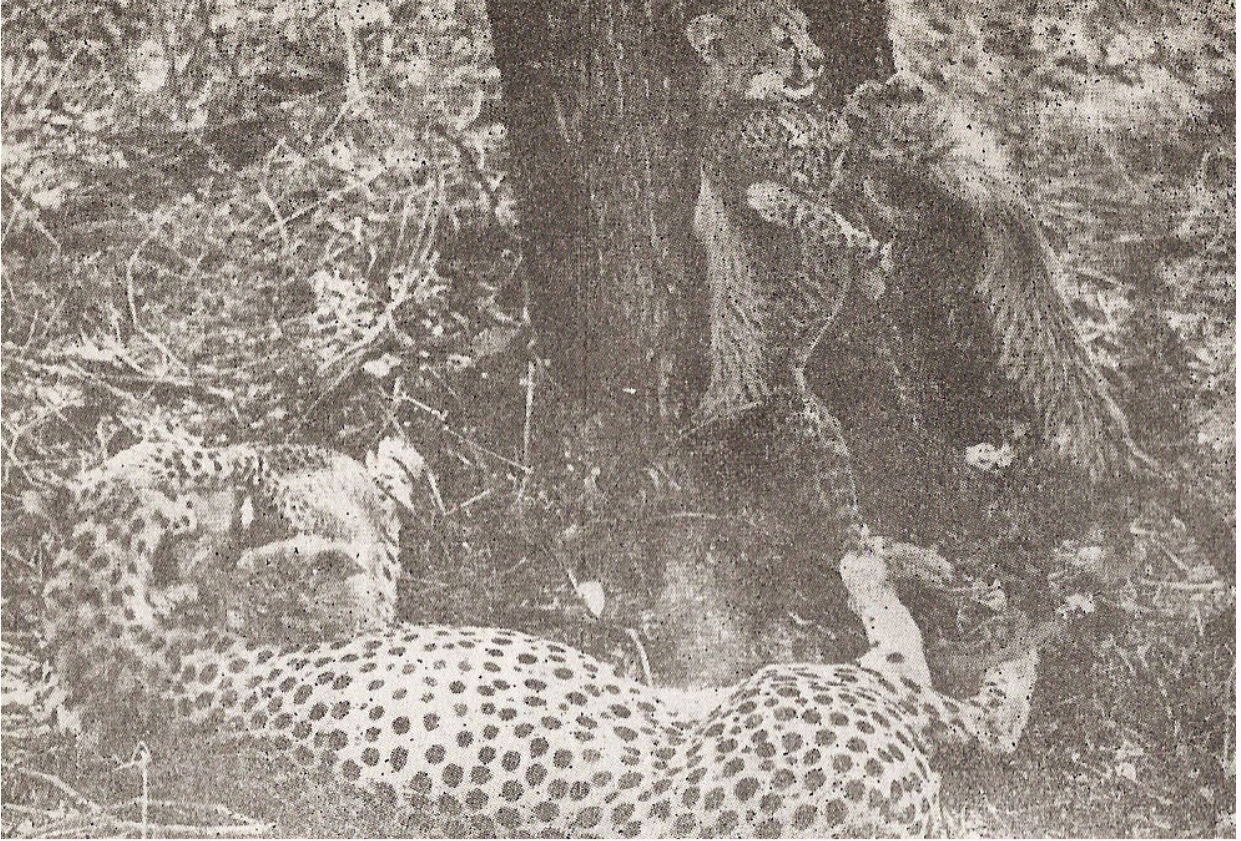

Малкото гепардче искаше да му се вдъхне увереност

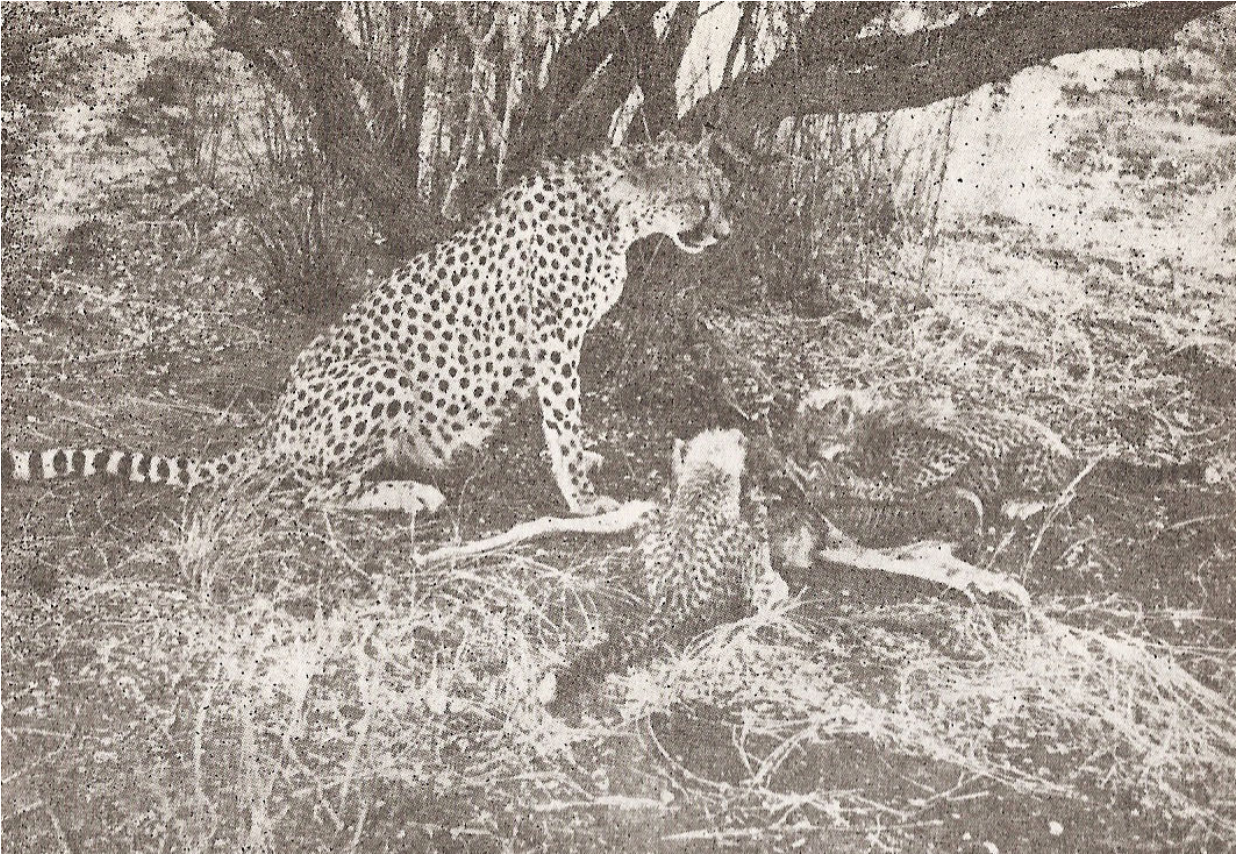
Пипа и малките на възраст 9 седмици на термитника при тека Мулика

Малките играят

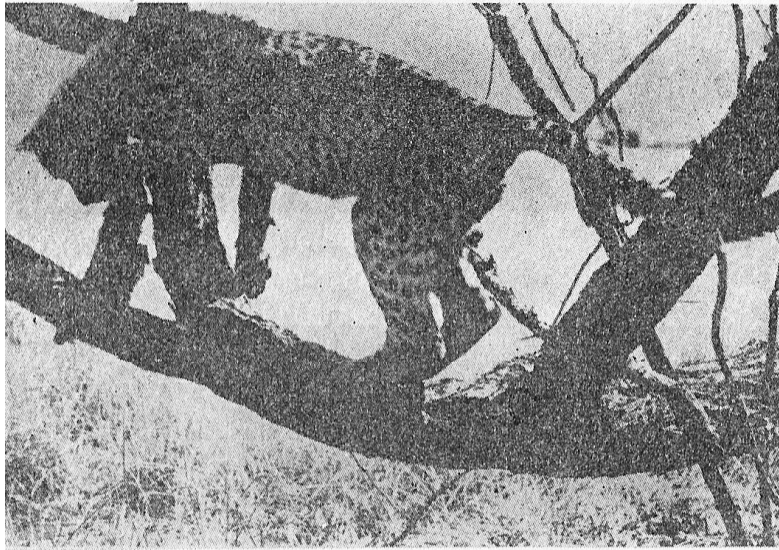

Пипа и гепардчетата на възраст 3 месеца ядат газела на Грант

Сомба „пази“ пляката

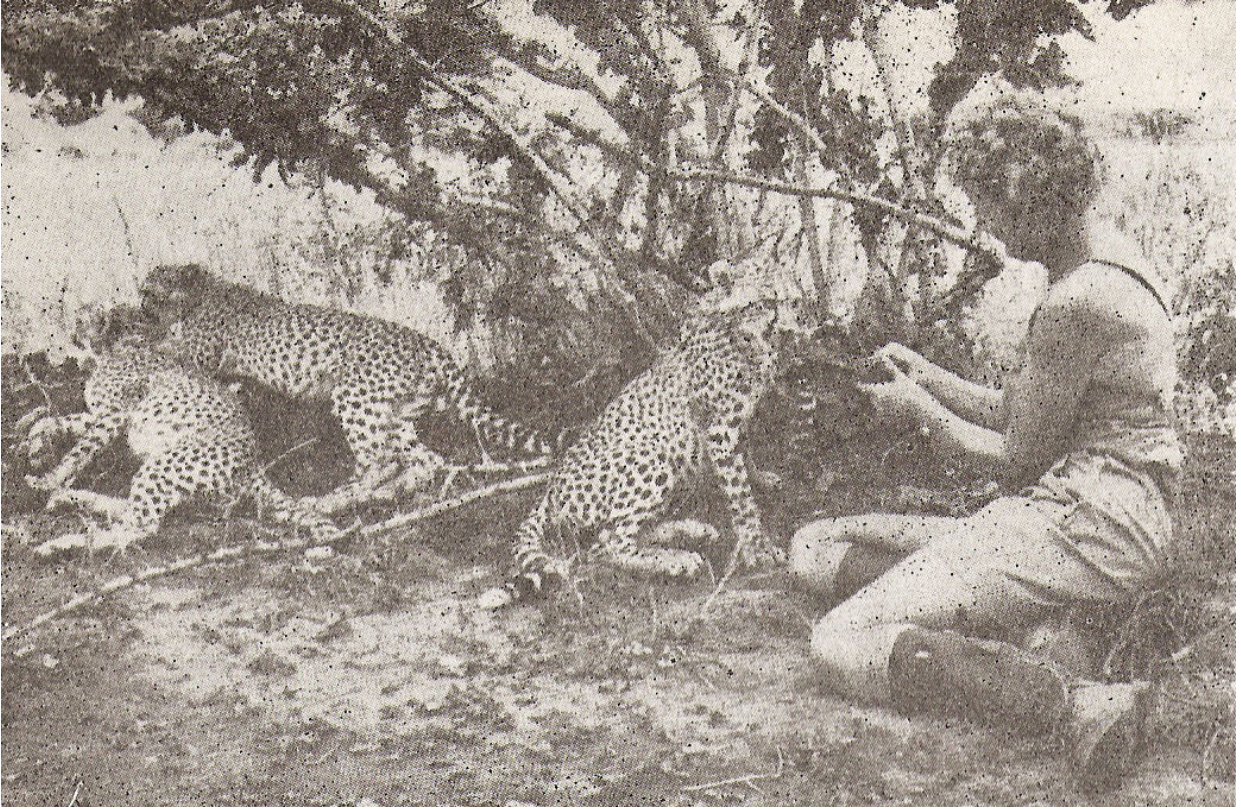

Тайни намира и донася парче кожа

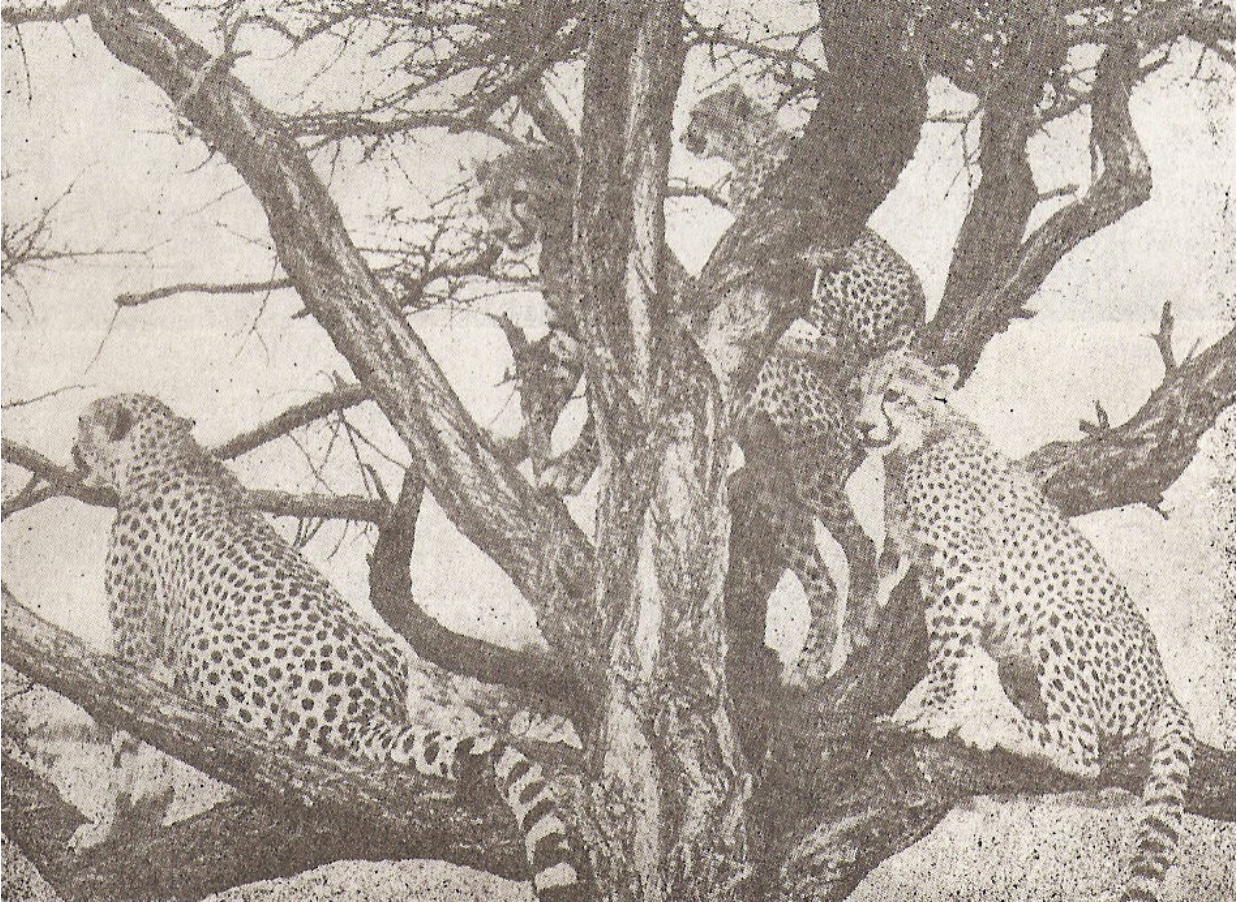
Сомба

Джой храни едно от гепардчетата на възраст 5 месеца

Пипа и малките често се оттегляха на някое дърво

Едва ли имаше друга майка с три толкова различни по характер и по външен вид деца от децата на Пипа и като я наблюдавах, с всеки изминат ден все повече и повече се убеждавах колко умело проявяваше снизхождение към всяко едно, без да предизвиква ревност или да потиска другите. През следващите няколко дни тя постепенно се премести отново при Фотодървото, където намерихме гепардите на другата сутрин. Изглежда, че на Биг Бой и на Тайни зъбите никнеха болезнено, защото дъвчеха кора от дървета или чешеха венците си в различни пръчки, а Сомба не губеше време и се справи с донесеното месо. По-късно фотографирах Тайни и Пипа, седнали на един клон. Изведнъж Тайни нададе някакъв странен дълбок гърлен звук и след миг и трите млади гепарда побягнаха да се спасят от една дропла, която Тайни беше забелязал отдалече. Пипа също видя голямата птица, но я гледаше, без да се помести от мястото си, и по този начин успокои малките да се върнат и да довършат храненето си.

Няколко дни преди това аз имах инфекция на два от пръстите на краката, които бяха оперирани, когато бях в болницата. Понеже не можех да вървя, Мери отиде с моите помощници при гепардите без мен. Намерили ги при Фотодървото. Според това, което ми разказаха, докато гепардите се хранели, Тайни отново надал тревожен сигнал и всички избягали ма около 50 ярда. Там спрели и гледали как от противоположната страна към тях се приближавала Мбили. Когато дошла на около 100 ярда от нашата кола, Мбили започнала да я използва за прикритие, но станало така, че нашите гепарди побягнали и повече не ги видели. Локал, на когото бях дала строги нареждания никога да не дава храна на предишните малки на Пипа, освен ако са болни, събрал остатъците от месото и ги донесъл обратно. Понеже не присъствувах на тази среща, за да уточня дали това беше Мбили, трябваше да приема думите на Локал, че този път Пипа беше отстъпила доброволно. Единственото обяснение, което можех да намеря, беше това, че Фотодървото беше доста навътре в територията на Мбили, а по това време почвата в околността вече беше достатъчно изсъхнала и затова Пипа си беше тръгнала.

Следобеда в моя лагер дойдоха група посетители и между тях имаше един лекар. Реших да го попитам за пръстите на краката си и той ме посъветва да отида в болница колкото може по-скоро. За мое щастие директорът на парка трябваше да отиде със самолет до Найроби и ме покани да тръгна с него, вместо да пътувам 9 часа с кола. В болницата ме задържаха 2 седмици.

От дневника, който Мери водеше в мое отсъствие, разбрах, че гепардите останали при Фотодървото още 10 дни. Те позволили на Мери да държи съда с млякото, докато пъхали главите си едновременно в него, но трябвало да измине цяла седмица, преди да станат приятели. Пипа първа отишла при Мери и легнала в краката ѝ, а когато тя започнала да я милва, силно замъркала.

В това време Сомба била погълната от желанието си да се нахвърля върху Стенли, като се опитвала да вземе от него празната кошница за месо; тя забила зъбите си в нея и известно време се дърпали, докато накрая тя отстъпила и също се приближила до Мери; разглеждала я внимателно, особено ръцете ѝ, а после седнала близо до нея и по този начин окуражила и Тайни да дойде по-близо и да разгледа Мери. Тайни бързо разбрал, че ме няма и че никой не иска да го храни с

ръка, затова започнал толкова свирепо да брани своя дял, че дори Сомба започнала да се отнася към него с уважение. Една сутрин Пипа отишла при Фотодървото сама; малко по-късно тя извикала малките си с нисък стенещ звук, но като не получила отговор, повела Мери и двамата африканци на разстояние една миля към Мулика; по пътя на два пъти се изкачвала на дървета и викала малките; накрая намерили гепардчетата отвъд реката. След това всички се върнали обратно при месото, което било заключено в колата.

В продължение на 10 дни всичко вървяло добре. Една сутрин Мери карала ландроувъра към Фотодървото. Щом Локал излязъл от колата, две лъвици изскочили насреща му от тревата на около 50 ярда, но понеже били диви, бързо избягали. Излишно е да се казва, че нашето семейство било вече напуснало това място и 5 дни не могли да ги намерят никъде.

---

[1] Инч — английска мярка за дължина, равна на 2,54 см. — Бел.ред. ↑

МАЛКИТЕ РАСТАТ

Когато се върнах, гепардите все още ги нямаше, но имаше една неприятна новина — на 9 март Бой нападнал детето на директора. Бой беше един от лъвовете на Джордж; той и сестра му Гърл играха две от главните роли във филма „Родена свободна“. Когато снимките свършиха, собствениците на лъвовете подариха тези два лъва на Джордж да ги върне към свободен живот. По-късно към тях се присъедини и Угас, а после още четири малки лъвчета — един лъв и три лъвици. Независимо от различната им възраст и възпитание те образуваха един прайд^[1], макар че Бой и Гърл никога не се разделяха, а неотдавна им се бяха родили две малки лъвчета. Понеже още от малки бяха свикнали с хора, те бяха най-дружелюбни.

Нещастният случай беше станал на няколкостотин ярда от Фотодървото. Джон Баксъндейл срещнал Бой на пътя (на около 19 мили до лагера на Джордж) и се надявал, че ще успее да го върне. Той позволил на Бой да се качи на покрива на ландроувъра и продължил пътя си. Срещнал ги директорът, който пътувал в обратна посока в открита кола със съпругата си и двете си деца, всички насядали на предната седалка. Директорът спрял на няколко фута^[2] от колата на Джон и излязъл да поговори с него. Докато разговаряли, Бой слязъл от покрива на ландроувъра и бавно отишъл към колата на директора. Директорът помислил, че Бой иска да скочи в неговата кола, затова бързо седнал до волана и включил двигателя с намерение да се отдалечи. В това време Бой бил до колата. Той мигновено се надигнал на задните си крака, навел се над директора и ухапал ръчичката на 4-годишния му син, който седял между майка си и баща си. В този момент колата потеглила напред и повлякла Бой, който вървял на задните си крака и не изпускал от устата си ръката на момченцето. През това време директорът блъскал Бой с юмрука си, а майката здраво стискала сина си и момиченцето бебе, седнало на коленете ѝ. От самото начало до края Бой не проявил никаква злоба и макар че зъбите му се били забили дълбоко в горната част на ръчичката на малкия,

нямаше нито един скъсан мускул и нито една счупена кост. Тази злополука беше станала късно в неделя следобед и за нещастие не можело да се намери самолет да закара малкия в болницата в Найроби. Затова баща му го завел с колата си до болницата на мисията, която беше на един час път нагоре към възвишението Ниамбени. Там раните на детето били почистени, защити и превързани. А именно това не трябвало да правят, защото рани, нанесени от хищник, никога не трябва да бъдат напълно затваряни, а да се оставят малко отворени, в случай че се образува гной. На следващата сутрин ръката на малкия била възпалена и първата работа на лекаря, който долетял със самолет, била да отвори отново раните. Голяма радост и облекчение изпита всеки от пас, когато след 6 седмици малкият се завърна от болницата в Найроби напълно оздравял.

Този случай привлече вниманието на журналистите и предизвика горещи пререкания. Правителството разреши Бой да остане в Националния парк при условие че от този момент Джордж ще престане да показва своите лъвове на посетители и ще престане да ги храни. За щастие всички те вече бяха станали напълно самостоятелни.

По това време и за мен беше разработена подробна програма, в която се казваше как ми се разрешава да провеждам работата си с гепардите. Преди това се бяхме уговорили с ръководството да привърша работата си по приучването им да живеят на свобода до края на текущата година. До това време малките гепарди щяха да навършат 17,5 месеца, възрастта, на която предишните гепарди на Пипа бяха изоставени от нея. От 1 октомври козите трябваше да бъдат преместени от Кенмейър и да се държат някъде извън парка, а храненето на гепардите трябваше постепенно да се намалява до 1 декември, когато трябваше съвсем да се прекрати.

Когато преди 4 години Джордж и аз започнахме работа по приучване на нашите диви животни към свобода, решихме да построим лагерите си на около 19 мили един от друг, като смятахме, че е напълно достатъчно за лъвовете и гепардите да не навлизат в чужда територия. Напоследък обаче лъвовете започнаха да навлизат в територията на Пипа и естествено й пречеха свободно да се движи. Така че за мен беше съвсем неочаквано, когато един ден семейството се появи към обяд в моя лагер. Това ставаше за първи път, откакто бяха родени малките преди 8 месеца. Те ужасно нервничеха и подозрително

наблюдавах всяко движение на моите помощници, въпреки че мъжете отидоха чак на другия край на лагера. Сложих месото от другата страна — близо до дървото — мост, за да може семейството незабелязано да се скрие, ако при мен пристигнеха гости. Малките бяха отслабнали, но не бяха много гладни и аз допуснах, че Пипа поне веднъж беше убила някое животно през тези 5 дни. Докато изваждах кърлежите от козината ѝ и я милвах, тя мъркаше нежно и ближеше ръката ми. Навярно малките забелязаха това, почувствуваха се в безопасност и скоро започнаха да ядат. За съжаление ние нямахме достатъчно месо, за да ги нахраним до насита, а това, което имахме, беше леко вмирисано, така че не след дълго Пипа поведе малките си по дървото — мост към равнината Гамбо, откъдето се върнаха чак след залез-слънце.

През това време донесохме трупа на друга коза от Кенмейър и гепардите лакомо се нахвърлиха върху него. Докато те ядяха, аз седнах наблизко и ги пазех от хищници, които можеха да се появят отнякъде. Тишината беше нарушавана само от ритмичното цвъртене на щурците и цикадите, които винаги започваха своя синхронизиран хор със свечеряването; чуваше се още и дъвченето на гепардите. Без съмнение гепардите можеха да чуват много повече и по-разнообразни шумове от нас и те напрегнато се вслушваха във вечерната тишина. Към 8 часа вечерта те си тръгнаха през рекичката. Малко по-късно не много далече от нас зареваха два лъва.

При тези обстоятелства, изглежда, Пипа смяташе лагера за най-безопасното място, защото на следващия ден следобед тя отново се появи при нас. Малко след като гепардите бяха започнали да ядат, Джон Баксъндейл дойде с колата си. Бързо изпратих Мери да го спре да не идва наблизко, но младите гепарди бяха вече избягали по дървото — мост и се върнаха само когато Пипа ги извика със своето „прр-прр“.

Още два дни семейството продължи да идва в лагера; малките бяха много страхливи и неспокойни, каквито не ги бях виждала никога и никак не се учудих, когато Пипа ги заведе в долината на Мулика. След последните дъждове тревата там беше израснала много високо и за гепардите беше опасно. Ето защо Пипа прекарваше по-голямата част от времето на дърветата, за да избегне опасностите или да забележи някое животно, което да ѝ послужи за храна. Веднъж тя седеше на един и същ клон с ястреб, който прекара цялата сутрин неподвижно,

като чакаше парченца месо, и не обръщаше внимание на нашите движения точно под него. Пипа изобщо не го забелязваше.

Един ден за месото се появиха само малките, а Пипа остана на около 300 ярда настрана. Аз ѝ занесох малко месо и я погалих, но нищо не можеше да я накара да яде или да пие. Вместо това тя не снемаше очи от равнината и тръгна нататък, като душеше въздуха. Изпратих Локал да разгледа наоколо, но той не намери нищо, което можеше да я разтревожи. Особено неспокоен беше Биг Бой и аз за пръв път го чух да издава същите тихи звуци като стон, които Пипа издаваше винаги когато се тревожеше за своите малки. Докато Биг Бой и Тайни душеха в посоката, в която Пипа беше изчезнала, Сомба заграби със зъби всичкото месо, което можеше да носи и едва тогава побягна в тръс след тях.

Малките растяха бързо и не ни беше лесно да доставяме достатъчно кози, за да задоволяваме увеличаващия им се апетит. За стадото ни от кози дотогава се грижеше едно момче в Кенмейър, където живееше с двама пазачи заедно със семействата им. Жилището обаче беше толкова западнало, че бе решено да бъде изоставено и пазачите да бъдат освободени от работа. Понеже не беше добре да оставим момчето само, наех един доста стар човек, който умееше да пази стадо с копие в ръка. Когато той и жена му пристигнаха, аз им обясних, че той трябва непременно веднага да ми съобщава, ако някой хищник нападне козите, и да ни покаже следите на хищника или да ни донесе остатъка от убитото животно. Всичко вървеше добре в продължение на няколко дни, докато една сутрин козарят съобщи, че предишната вечер някакъв лъв задигнал една коза, но понеже вечерта валило дъжд, не могъл да намери следите на лъва, нито да донесе остатъка от убитото животно.

След три дни козарят съобщи, че два лъва задигнали две кози веднага щом ги пуснал рано сутринта да пасат. Всичките кози се разбягали из тревата, а той не могъл да ги прибере, понеже се страхувал, че лъвовете са още наблизко. Отидох с колата при Джордж, който дойде и внимателно претърси околността, но никъде не намери следи нито от разбягалите се кози, нито от някакви лъвове.

Имахме голяма нужда от месо за гепардите и затова на следващата сутрин тръгнах към Кенмейър за нова коза. Козите още бяха запрени в плевнята, която отдавна не беше чистена, а козарят все

още спеше дълбоко. Той стана да почисти плевнята, а аз отидох при жена му, която беше в една от празните хижички недалече. В хижата видях три кози кожи, опънати на земята да се сушат, тенджерата, пълна с варено месо, и половин труп от коза, закачен на стената. Не беше трудно да се разбере защо Джордж не беше намерил остатъци от лъвските трапези, а камо ли следите на лъвовете! Добре разбирах гнева на човека от това, че го уволнявам неочаквано и го лишavam от безгрижния живот, за който му плащахме добре. Той имаше на разположение самостоятелно, макар и полуразрушено жилище и разполагаше през ден с по една цяла коза, за която хвърляше вината върху някакъв въображаем лъв. Докато търсех по-благонадежден козар, Стенли дойде да се грижи за козите. През това време Мери трябваше да замине за една седмица в Найроби, за да уреди някакви домашни въпроси, които се бяха натрупали от пристигането ѝ в Кения, затова Локал и аз оставахме сами да се грижим за гепардите.

Ние трудно се придвижвахме към тях: аз — натоварена с кинокамери, бинокъл, магнетофон и мегафон, а Локал — с кошницата с месото, бидона с вода и пушката. Намерихме ги далече в равнината на Мулика. През следващите няколко дни гепардите направиха голям кръг и се върнаха обратно към нашия лагер. А това беше нещо, което никак не исках — малките да свикнат с лагера. Всичките хитрини обаче, които употребих, помогнаха само да се преместят отвъд реката, където останаха няколко дни около Ловната акация.

Един следобед видяхме Пипа да следи стадо от 12 водни козли. Тя почти улови едно малко, но в последния момент майката на козлето го спаси. Със страх гледах как майката, защитавайки своето малко, се опитваше да ритне Пипа. Възрастните водни козли тежат до 400 фунта^[3], а теглото на Пипа не беше повече от 120, така че майката на козлето действително беше опасен противник.

Понеже не успя да убие нищо, Пипа реши на другата сутрин да дойде в лагера, придружена от Сомба и Тайни. Нямаше никаква следа от Биг Бой. Докато хранех гепардите, Локал отиде да потърси Биг Бой и го намери доста далече зад Ловната акация. Той се опитал да го накара да тръгне след него, но пак се върна самичък. Тогава с месото подмавихме останалите членове на семейството да се върнат към Ловната акация, за да може Биг Бой да ги види. Макар че ни забеляла, като носехме кошницата с месото, той не се помръдна. Само когато

всички отидохме при него, той тръгна с нас към Ловната акация. Не можех да разбера тази ненадейна проява на самостоятелност, тъй като Биг Бой беше само на 8,5 месеца, съвсем млад, за да се отдели от майка си, а от начина, по който се нахвърли върху месото, разбрахме, че беше много гладен.

В лагера Сомба се беше държала много дружелюбно, а тук веднага изпадна в нападателното си настроение при защитаване на храната и започна да се нахвърля върху мен така яростно, че не смеех да се помръдна, докато семейството се хранеше. Накрая, когато дори и самата Сомба не можеше да яде повече месо, тя тръгна след другите към един трънлив храст, за да поспят, докато им се смели храната. По пътя Сомба мина покрай Локал и Стенли, които спокойно седяха на тревата. Направих им знак да стоят абсолютно неподвижни, докато Сомба обикаляше около тях и нахално душеше главите им. Наистина положението беше твърде неприятно и можеше да завърши с някакво нараняване, ако някой от мъжете направеше погрешно движение, но те и двамата гледаха Сомба право в очите и не проявиха никакъв страх независимо колко близо минаваше край тях. Накрая, изглежда, тя остана доволна от проучването си, защото тръгна след другите, за да подремне.

Късно следобеда семейството отново се появи в лагера. Предложих на гепардчетата малко мляко и Сомба се държа съвсем различно от друг път — тя дори ми позволи да дръпна съда изпод носа ѝ, за да дам и на другите да изпият своя дял. На следващата сутрин семейството на нашите гепарди се беше преместило на около 5 мили далече от лагера по пътя за Леопардовата скала. Едва се бях навела да закача кошницата с месото на едно дърво, когато Сомба силно ме удари по главата; за мой късмет бях с тропическата си каска на главата, иначе щеше да ме скалпира. Дълго след това тя дебнеше всяко наше движение и ние не можехме да нахраним гепардите, без тя да се нахвърли върху нас. Накрая напъха главата си в съда за мляко, ние се възползувахме от това и бързо се заловихме с месото. Едва когато Сомба разбра, че никой няма да я лиши от нейния дял месо, тя се успокои. Понякога Сомба можеше да се държи като малка разбойничка, но друг път беше много мила с нас в усилията си да разреши несъвместимите си противоречия; тя се нахвърляше върху всеки, който се осмеляваше да се движи, когато тя се хранеше на „своя

територия“, но когато се хранеше в лагера, не забелязвахме нито едно движение на враждебност и отбрана. Понеже Сомба толкова явно различаваше яденето в храсталаците и в лагера, аз се учудвах дали не чувствува, че в жилището на хората тя не е на своя територия. Независимо от това, какви бяха нейните съображения, аз категорично бях решила да държа семейството гепарди далече от лагера и да запазя малките да не привикват много с хората, освен когато неизбежно се налагаше.

Напоследък често записвах на магнетофон различните звуци, които издаваха гепардите. Много от тях поразително напомняха цвъртене на птици. Имаше едно метално чуруликаме с високи тонове, което особено много напомняше гласа на птица. Много често, когато търсех гепардите, аз вземах цвъртенето на птиците за звуци на малките гепарди. Често пъти пусках на гепардите записите, които бях направила на собствените им цвъртения, когато се дърпаха за парче месо, когато чуруликаха или мъркаха, но те оставаха абсолютно равнодушни към тях. Днес обаче пусках магнетофона със записа, който бях направила на тяхното свирепо ръмжене предишния ден, и те веднага побягнаха. Почти по същия начин бяха реагирали малките лъвчета на Елза, които не обръщаха никакво внимание на записа на собствените им гласове, но когато пускахме рева на Свирепата лъвица, техния смъртен враг, те мигновено побягваха.

По това време Джордж се грижеше за женското лъвче, близнакът брат, на което беше отвлечен от леопард. Тези лъвчета бяха родени от лъвица, която Джордж беше върнал на свобода и макар че беше отлична майка, след трагедията тя изгуби всякакъв интерес към останалото живо женско лъвче. Джордж беше намерил малкото да се скита гладно и самотно и сигурно щеше да умре, ако не го беше взел със себе си. Той нарече малката лъвица Сенди и я държеше във волиера в собствения си лагер. Сенди беше съвсем диво и необщително същество и отблъскваше всеки опит за сприятеляване. Когато я приближаваха, тя бягаше от едно скривалище в друго, а когато Джордж протягаше към нея храна, тя ръмжеше и плюеше. Винаги когато можех да отделя малко време, отивах да помагам при храненето ѝ. Понякога пълзах под легла и коли, играех с нея на криеница между бидоните с бензин или бавно се провирах из лехите с царевица, които готвачът на Джордж беше насадил близо до

кухненския навес, и упорито протягах съдовете с мляко и малките парчета месо. Постепенно успях да спечеля нейното доверие до такава степен, че измъкнах няколко кърлежа от козината ѝ, макар че трябваше да внимавам да не прекалявам с излишни фамилиарности. Единственото време, когато Сенди изглеждаше щастлива и спокойна, беше, когато чуваше рева на лъвовете надалече или когато в лагера идваше някой от лъвовете на Джордж. Тогава тя започваше да тича напред и назад във волиерата, викаше ги непрекъснато и се опитваше да провере малката си лапа през мрежата, за да се докосне до тях. Много рисковано беше обаче да я пуснем да се присъедини към прайда, преди да е пораснала достатъчно, за да успява да се движи заедно с големите лъвове. Майката на Сенди не ѝ обърна много внимание, когато я видя зад решетката, но не прояви и някаква враждебност. Затова няколко седмици по-късно Джордж реши да пусне Сенди от волиерата в присъствието на майка ѝ, като се надяваше, че те ще се познаят и пак ще тръгнат заедно. Едва отвориха вратата и Сенди се спусна радостно към майка си, но вместо да бъде посрещната с нежност, тя получи свирепо ухапване. Горкото малко лъвче пропълзя и, се скри във високата трева вън от лагера, където Джордж едва успя да го намери и да го върне във волиерата. Сега то трябваше да се оправи не само от ухапването, но и от удара, че беше отхвърлено от собствената си майка. Сърцето ми се късаше, като гледах как Сенди наблюдаваше майка си през мрежата, седнала безропотно и тихо на едно място, без да проявява някаква радост, както преди. Не мислете обаче, че Сенди се беше примирила да остане в пленничество. Наскоро след това две от по-младите лъвици от прайда на Джордж започнаха да проявяват интерес към Сенди и беше много приятно да се наблюдава как тази дружба се засилваше от ден на ден, независимо от това, че ги разделяше решетката. Накрая Сенди „пое съдбата си в собствените си лапи“ и избяга на свобода при своите приятелки.

Това упорито нежелание на Сенди да се превърне в питомно животно, както и отношението на малките на Пипа към моя лагер, ми позволиха да се убедя, че ние можем да се грижим и за лъвове, и за гепарди, но трябва да върнем животните още в ранната им възраст в естествената им среда.

Една сутрин Сомба се държа много по-необуздано, отколкото можех да понеса, като пръсна всичкото мляко в лицето ми. Тя се

държеше толкова диво, че започнах да се чудя дали не беше ненормална. Дори и да беше така обаче, много интересно беше как Пипа се справяше с нея. Защото досега тя успяваше да я обуздава поразително добре.

Схващането, че гепардите са кротки и неопасни в сравнение с лъвовете и леопардите, е вярно само отчасти — дотолкова, доколкото гепардите не ядат хора; но когато бъдат разгневени, те могат да бъдат много опасни. Самата аз бях свидетелка на един нещастен случай, когато бях на посещение в каньона Олдауей — близо до Серенгети. Като излизахме с колата от каньона, видяхме един старец от племето масаи да подкрепя малко момче, обляно в кръв, което едва можеше да се движи. Трудно разбрахме възбудения разказ на стареца, но историята беше страшна. Момчето пасяло стадото, когато видяло един гепард да дебне една от козите му. За да запази стадото, то хвърлило копието си към гепарда, но не го улучило и останало обезоръжено, когато гепардът се нахвърлил върху него. Тогава малкият пастир извадил нож и няколко пъти ударил гепарда, но бил жестоко наранен от него. Накрая ножът останал забит в тялото на гепарда и той избягал с него, като оставил кървава диря след себе си. Като чул виковете на малкия, старият масай се притекъл на помощ и видял гепардът да се скрива в гъсталака. Заведохме пастирчето в лагера Олдауей, където промиха и превързаха раните му, а оттам го изпратиха в болница. Аз, разбира се, исках да узная какво беше станало с гепарда, затова с колата се върнах на мястото на произшествието. Там намерихме няколко масаи, които вече обикаляха храсталака с копията си и хвърляха камъни, за да прогонят гепарда. Те ми поискаха кибрит, за да запалят храсталака, но аз им обясних, че не пуша и затова нямам у себе си. Всъщност това не ги смути, защото те прибягнаха към стария начин и започнаха да трийт една суха пръчка в сухо парче дърво, докато дървото запуши и след това избухна пламък. Докато те бяха погълнати от това, аз обиколих гъсталака и за мое облекчение никъде наблизко не забелязах следи от гепарди.

Напоследък Пипа се държеше доста отчуждено и беше намалила времето, през което бяхме заедно, само колкото беше нужно, за да се наядат. Преди да се появи Мери, Пипа винаги проявяваше чувствата си към мен или като неочаквано се търкаше, или като ме удряше по краката, или като захапваше игриво ръката ми, като мъркаше и ме

гледаше нежно, когато беше доволна. Без да говорим, ние знаехме, че сме приятелки. Сега наоколо имаше много хора и на нас не ни оставаше нито минутка спокойствие, а още по-малко възможност за някакви нежности. Каквото и да направеше Пипа, веднага слагаха микрофон близо до лицето ѝ, насочваха към нея кинокамери или минаваха коли с непознати хора, които я гледаха през бинокъл.

Както Елза, така и Пипа не обичаше да я фотографират и особено да я рисуват. И Елза, и Пипа ясно разбираха кога ги разглеждах „субективно“ и кога „обективно“; те разбираха, кога ги гледах заради самите тях и кога ги използвах за модел, макар че държането ми беше винаги еднакво.

Сега с болка забелязах, че нашите близки отношения бяха накърнени. Разбира се, аз водех Мери с нас всеки ден, понеже исках да се сприятелят, особено като знаех, че скоро трябваше да отивам в Лондон за друга операция на ръката ми. Искаше ми се през това време Мери да спечели пълното доверие на гепардите, за да може да се грижи за тях, докато отсъствам. Казах на Мери за отчуждаването на Пипа напоследък и решихме, че отсега нататък Мери ще седи при гепардите само докато се нахранят, а после ще отива в колата и ще си чете там. В това време аз ще оставам при Пипа, докато се възобнови нашето предишно старо приятелство. Беше много трогателно, когато видях как на следващия ден Пипа веднага забеляза, че сме сами. След като се нахраниха, гепардите се отдалечиха от Мери и от моите помощници. Последвах ги и легнах на земята между Пипа и малките, които се сгушиха на малка пухкава купчина в сянката на храсталака. След като известно време милвах Пипа, тя сложи главата си близо до моята и замърка така силно, че почувствувах цялото ѝ тяло да потръпва. Разбрах, че отново бях приета в нейния свят и реших отсега нататък строго да пазя нашето уединение. Пипа, изглежда, чувствуваше същото, защото стана почти някакъв ритуал за нея да оставаме известно време сами всеки ден и тя много хитро осигуряваше това удоволствие като своя привилегия.

Напоследък семейството беше отишло на разстояние миля и половина от Фотодървото и Пипа си създаде навик да си почива на покрива на ландроувъра, за да избягва буйните игри на малките. Те никога не отиваха след нея във високото ѝ убежище, но след като се изморяваха от гоненето и искаха да отидат да си почиват, започваха с

остро, метално чуруликане да викат майка си да слезе долу. Сомба я викаше най-силно и никакви думи не можеха ясно да изразят обидата на малките, когато Пипа не обръщаше внимание на задружното им чуруликане.

Една сутрин малките забелязаха нещо интересно в тревата. Като ги гледах колко внимателно пристъпваха и после често отстъпваха назад, реших, че това е змия. Взех пръчка и също много внимателно приближих по-близо и видях, че това беше един варан — голям тропически гуцер. Този безвреден гуцер беше попаднал в обкръжение и нямаше откъде да се измъкне, затова, за да изплаши малките, той се издуваше като малък дракон, удряше с опашката си и така силно съскаше, че дори и аз се изплаших, макар да знаех, че това беше само едно представление. Изглежда, че за гуцера беше много да понесе и моето появяване наред с това на гепардите, затова събра всичката си смелост, силно засъска и като светкавица пропълзя край слисаните гепардчета. Те не се спуснаха след него и бавно се отдалечиха от мястото, като че ли нищо не се беше случило.

После малките отидоха към Фотодървото, където ги чакаше Пипа. Този ден Сомба се държеше по-дружелюбно, макар че венците ѝ, както и венците на Биг Бой кървяха между долните кучешки зъби и кътниците. Тайни не се чувствуваше добре и се държеше резервирано. Всеки път, когато Пипа леко го бутваше, като че ли за да го насърчи да вземе участие в играта, той тихичко отиваше по-надалече и от безопасно разстояние гледаше другите с големите си тъжни очи. Колко много приличаше на Мбили, когато беше на същата възраст и колко много се тревожех за него, както и за нея!... Може би малките имаха болки от никнещите зъби? Те вече бяха навършили 9 месеца и ако съдехме от предишните малки на Пипа, по това време и на тях трябваше да се появят постоянните зъби.

Няколко дни по-късно Локал забеляза гепардите близо до Хансовия ров, там, където преди 5 месеца Мбили беше „капитулирала“ пред Пипа. Сега Пипа твърдо беше завладяла територията на своята дъщеря. И понеже блатата в собствената ѝ територия бяха вече пресъхнали, нямаше извинение за временното заемане територията на Мбили. Наскоро след това Локал забелязал Мбили на около 400 ярда от Фотодървото, което също се намираще в нейното владение. Тя го допуснала да се приближи достатъчно, за да я види добре, но когато

дошъл съвсем наблизно, побягнала. За да не избяга далече, той оставил Мбили и дойде да ме повика, но когато отидохме на мястото, Мбили се беше скрила. От следите ѝ разбрахме, че беше пресякла пътя, преди Пипа и малките да отидат до Фотодървото, където всеки ден играеха и където ги намерихме да чакат. Очевидно бедната Мбили беше отстъпила пред Пипа, която живееше в нейната територия вече няколко седмици.

Мбили, Уайти и Тату бяха навършили 2 години и 8 месеца, а 14,5 месеца бяха изминали от времето, когато за последен път бях хранила и трите заедно. Когато и да ги срещнехме след това, те изглеждаха великолепно и трите бяха по-едри от майка си.

Една вечер намерих в спалнята си една млада птица-мишка. Тя още не умееше да лети, трепкаше и подскачаше несръчно наоколо, а после видях, че стъпваше само на единия си крак — другият като че ли беше дървен. Бързо взех картонена кутия, постлах я с трева, сложих в нея изплашената птица и през нощта я държах близо до себе си. Нарекох я Стампи (Куцичкото). Преди да се разсъмне, птицата започна да крещи. Напрасно се мъчих да я нахраня с хлебни трошици и зрънца. Изведнъж от храсталака се разнесе викът на майка ѝ. Тогава занесох Стампи, колкото може по-близо до нея. Малкото затрепка с крилата неуверено, вмъкна се в трънливия лабиринт, но скоро загуби равновесие и увисна на единия си крак, като люлееше безпомощно главата си надолу. Отидох да спася Стампи и много ме учуди това, че то спокойно прие моята помощ. Когато обаче го сложих на тревата, майката беше вече отлетяла. Почаках известно време да се върне, но, изглежда, тя се беше отказала от малкото си. Тогава реших да нахраня гладното малко птиченце с банан — то го хареса много и лакомо го вземаше от ръката ми.

Вечерта отново поставих птиченцето в картонената кутия близо до леглото ми, гледах колко енергично кълвеше банана и се радвах, че няма да умре поне от глад. На следващата сутрин то веднага се отправи към гъсталака, откъдето го викаше майка му. Няколко дни майката редовно го хранеше, а на мен беше предоставено да го спасявам, когато забележех, че се люлее на някое клонче с главата надолу. Така двете се грижехме за Стампи през деня, а вечер аз го пазех у дома. На четвъртата сутрин Стампи излетя високо на тамариндовото дърво, където кацна на едното си краче. По-късно през деня го видях да лети с

майка си и се почувствувах щастлива, като знаех, че Стампи вече беше достатъчно силен да побеждава живота, макар и с един крак.

Не така добре обаче премина запознанството ми с дребните растителноядни дървеници, които ненадейно нахлуха в моя лагер. Те нито жилеха, нито хапеха, но покриха с гъсти слоеве цялата растителност покрай рекичката и изядоха всичко до последното листенце и последното стръкче трева, дори великолепните тамариндови дървета се превърнаха в дървени скелети. Когато минавахме под дърветата, имахме чувството, че се намираме в снежна буря; насекомите се сипеха по косите ни, в очите ни, в пишещата машина и фотоапарата и като ги смачквахме, издаваха отвратителна миризма. И независимо от това, че бяхме свикнали да прекарваме цял ден на чист въздух, сега почти се превърнахме на затворници вътре в хижите от палмови дървета, освен рано сутрин и късно вечер, когато зловонните насекоми бяха по-малко активни. В Кения нашествие на такива насекоми става рядко, но ме бяха предупредили, че когато стане, то трае 3 месеца и повече, ако насекомите не се напръскат с някакво средство. Понеже не ми се искаше да троя птиците и другите безвредни насекоми, реших да изтърпя тези неприятни гадинки, като се надявах, че те ще се издавят при първия дъжд.

В домашните проблеми на Мери настъпи криза и тя реши да се върне обратно в САЩ. След няколко дни се разделихме. Това ме поставяше в затруднено положение, тъй като и на мен ми предстоеше наскоро да замина за Лондон.

Докато намеря нов помощник, реших, колкото се може по-пълно да използвам възможността да бъда с гепардите и отново прекарах с тях един цял ден^[4]. Малките бяха на 9,5 месеца, но от венците им все още течеше кръв, от което дойдох до заключението, че трайните зъби не бяха поникнали напълно. Това може би обясняваше защо Пипа не им позволи заедно с нея да преследват стадото газели на Грант. Те потръпваха от желание, но стояха неподвижни, докато накрая Тайни не се удържа на мястото си и развали целия лов.

През време на обедната почивка всички млади гепарди, с изключение на Тайни, заедно с Пипа се редуваха да стоят на стража срещу евентуална опасност. Тайни дори не си повдигна главата. Той се сгуши до Биг Бой и гледаше учудено наоколо с големите си топли очи, уверен, че всичко е спокойно. Той, изглежда, повече се интересуваше

от опашката на Сомба и я хващаше, когато тя минаваше близо до него в патрулните си обиколки. Сомба наблюдаваше всяко най-малко движение в околността със силно стиснати устни и премрежени очи. Най-бдителна от всички, разбира се, беше Пипа.

По-късно Сомба направи демонстрация за маркиране на територия, като остави изпражненията си в една неудобна поза върху паднало дърво, където беше направила същото два пъти преди.

Няколко дни по-късно Пипа отново доведе малките в нашия лагер. Не ги бяхме виждали от 48 часа и бяха ужасно гладни. Добре, че сутринта бях изпратила за коза и сега помолих двама от моите помощници да я убият в едно от помещенията, преди Пипа да стигне до нея. Не знаех, че тази хижа беше вече заета от хора. Оказа се, че там е жената на Локал, нейната сестра и най-малкото дете на Локал, които той държеше скрити от сутринта. Така че, когато козата беше вкарана в хижата, в миг се разнесоха възмутените викове на жените, а козата им отговори със силно блеене. Привлечени от шума, младите гепарди лудо запрепусаха около хижата, а Пипа се опита да скочи на покрива, но не успя, а само свали част от палмовите листа от него. Като резултат от всичко това бъркотията вътре в хижата стана сърцераздирателна, а отвън Локал крещеше, като се опитваше да успокои изплашеното си семейство. Аз не можех да задържа смеха си най-много за това, че Локал знаеше строгата ми забрана да води домашните си тук и нищо не можеше да му подействува по-добре от тази суматоха. После, след като го смърхих строго, задето беше довел едва ли не цялото си семейство, го накарах веднага да ги заведе обратно. Накрая успяхме да отвлечем вниманието на гепардите от хижата и трупът на козата беше пренесен на тихо място, където те спокойно можеха да ядат.

Когато се нахраниха, гепардите пресякоха рекичката по дървото — мост. Сомба, както винаги, носеше един доста голям кокал. Като се опита да го захапе по-добре, кокалът падна в реката. Зашеметена, тя гледаше как плячката ѝ изчезва във водата. След това затича по брега надолу по течението и правеше много рисковани номера покрай пълноводната рекичка, като се опитваше да си възвърне целия кокал. Два пъти Сомба се връща на мостчето, извиваше глава и гледаше под различен ъгъл, за да го намери; накрая се примири със загубата.

Дъждовете бяха започнали преди два дни и небето навсякъде изглеждаше застрашително черно. Тази нощ дъждът валя

непрекъснато от 9 часа вечерта до разсъмване. Сутринта дървото — мост се беше скрило наполовина под водата. Щом се съмна, видях, че гепардите внимателно минаваха по мостчето към нашия бряг, за да получат остатъка от козата. Предполагах, че те ще се задържат откъм нашата страна на пълноводната рекичка, за да не останат отрязани от източника си на храна, но след като се наядоха, Пипа поведе малките по моста към равнината Гамбо. Към обяд водата в рекичката спадна, както беше обикновено, а пътят достатъчно поизсъхна, за да може отново да се пътува с кола.

Малко по-късно в лагера пристигна Джон Баксъндейл, който доведе моя нов помощник. Бях се запознала с него преди известно време, когато беше идвал на посещение в парка заедно с родителите си. Те ме бяха запитали дали не мога да помогна на младия Бен да прекара известно време в парка, тъй като искал да изучава птиците. Понеже той можеше да съчетава това наблюдение с работата, която трябваше да върши за мен, аз му предложих службата. Бен беше жител на Кения и не се нуждаеше от разрешение за работа, така че можеше веднага да заеме мястото като мой помощник. Джон беше взел момчето от една ферма на няколко мили от парка.

Докато си приказвахме, гепардите отново дойдоха в лагера. Пипа внимателно разгледа новодошлия. Накрая тя му разреши да я погали. Като окончателен „изпит“ тя подържа ръката му в устата си и като по този начин се убеди, че Бен е „сигурен“ човек, на когото може да се разчита, извика малките със своето „прр-прр“. Зарадвах се на това приятелско приемане, понеже оставаше само една седмица за Бен и гепардите да се опознаят. Гепардите играха доста спокойно около нас в продължение на един час, след което Пипа поведе малките по дървото — мост. Когато дойде до средата на тесния мост, тя седна и пресече пътя на малките. Те я побутнаха и мушкаха, но Пипа не се помръдваше. Понеже мостът беше тесен и по него можеше да мине само едно животно, необходимо беше гепардчетата да правят много внимателни трикове, подобно на цирковите артисти върху трапец, за да се промъкнат зад майка си, без да се плъзнат и паднат във водата. Едва когато всички бяха преминали покрай нея благополучно, Пипа напусна своето опасно положение и последва семейството си на отсрещния бряг. Не можах да разбера защо тя настояваше да застане на пътя на

малките си на такова тясно мостче. Може би искаше да им покаже, че е необходимо да имат пълен контрол над движенията си.

На следващата сутрин Локал намерил семейството до Ловната акация, което тръгнало след него към лагера, но понеже аз не исках младите животни да свикват с човешки жилища, с помощта на месото ние ги подмавихме обратно към равнината Гамбо и там ги нахранихме. Всичките гепарди освен Сомба, изглежда, приеха Бен. Тя се притискаше към земята и се опитваше да го удари всеки път, когато ставаше много близък с тях.

За да използваме най-добре малкото дни, които ни оставаха да бъдем заедно, посетихме гепардите още един път към 5 часа. Те не бяха отишли далеч от предишното си място. След това тръгнахме да се поразходим заедно на около една миля и там забелязахме няколко зебри на Греви, смесени със стадо водни козли с две малки козлета. Веднага щом Пипа започна да ги дебне, ние се оттеглихме в широк кръг, за да не се месим в лова. Като се провирахме през трънливи храсти, пристигнахме в лагера късно след като се беше стъмнило, и то защо? Само за да намерим гепардите да, ни чакат там! Колко глупаво се почувствувахме! Аз дадох на малките само мляко, като се надявах, че Пипа ще разбере намека и ще отиде да убие някакво животно. Скоро след това те всички се скриха в нощната тъмнина. Както аз бях твърдо решила да заставя Пипа да ловува, тя също твърдо беше решила да получава храна от нашия лагер, така че на другия ден още на разсъмване се появи при нас. Отново занесохме месото отвъд рекичката в равнината Гамбо и оставихме гепардите да ядат там, но рано следобед те пак се появиха в лагера. Сега започна едно надпреварване между Пипа и мен да видим кой от нас беше по-непоколебим. Отново тръгнахме заедно, за да дадем възможност на Пипа да опита късмета си със зебрите и водните кози, които все още пасяха на същото място, където ги бяхме видели предишния ден. По някаква неизвестна причина малките гепарди останаха на около 600 ярда назад, докато Пипа дебнеше малките антилопи и се приближи много близо до едно от тях. Тя все още дебнеше жертвата си, когато стана много тъмно, за да можем да я наблюдаваме.

Очевидно Пипа не беше успяла да стигне малкото, защото на следващата сутрин всичките гепарди дойдоха в лагера много изгладнели. Бях отчаяна и се чудех как да прекъсна този нов навик да

използват лагера като място за хранене, когато по-рано в продължение почти на 10 месеца Пипа нарочно избягваше да идва тук. Ние упорствувахме и отново занесохме месото в равнината Гамбо, но Пипа непоколебимо остана в лагера. До моето заминаване в Лондон оставах само 4 дни и за да не оставя лош спомен у тях, отстъпих и нахраних всички гепарди в лагера. Пипа беше спечелила.

Наскоро след това гепардите се преместиха на около миля по пътя към купчината едър пясък, който беше идеално място за наблюдение и игра в прохладните часове на деня. Докато малките се забавляваха, като се пързяха по хлъзгавия пясък, Пипа дремеше на 300 ярда от тях. Към 5 часа се върнахме и намерихме гепардите там, където ги бяхме оставили сутринта, всички налягали отгоре на купчината пясък, по която вече бяха нацъфтели пентанизии. Очертани на фона на яркосиньото небе и обкръжени от небесносините цветя, златистите гепарди изглеждаха великолепни. Не можах да устоя на изкушението да се присъединя към тях и започнах да галя Пипа. Малките също се притискаха едно до друго към майка си, а мен приемаха като законен член на тяхното семейство. После направих много снимки на гепардите и със свито сърце рисувах Пипа, защото се страхувах, че ще измине дълго време, преди да мога да направя нови рисунки на моите, приятели. Никак не ми се искаше да се разделяме и останахме при тях, докато съвсем се стъмни и стана време да се връщаме към къщи. Почти до самия лагер изведнъж усетих как Пипа се търка в коляното ми. Тя беше тръгнала след нас самичка. Почакахме малките, след това се върнахме до купчината пясък, за да ги потърсим, но на моите повиквания не се обади никой. Пипа мълчаливо и нерешително обикаляше в кръг, после се скри в тъмнината. Макар че бяхме само на миля от лагера, все пак ни се стори странно, че Пипа беше оставила малките си в тъмнината. До утрото нищо не можеше да се предприеме и още при разсъмване продължихме търсенето.

Намерихме гепардите на миля и половина нагоре по реката. Всичките бяха много гладни. Ръмеше дъжд. Сомба изглеждаше озадачена от новата ми мушама и веднага се спусна към мен. Когато съблякох мушамата, тя започна да яде, обаче дълго дърпаше парчетата месо от устата на Пипа, като държеше главата си ниско и ръмжеше свирепо. Разбира се, Пипа веднага можеше да я сложи на мястото ѝ, но

очевидно по този начин тя учеше младите гепарди, как да защитават храната си.

През следващите няколко дни Пипа водеше малките си в лагера независимо от моето желание да ги храни във от него. Дори и последната сутрин, на 10 май, когато бяхме заедно, на разсъмване те всички дойдоха в лагера и за нас беше много трудно да пренесем новия труп през реката, докато гепардите танцуваха около нас. Най-после стигнахме до Ловната акация, където ги нахранихме. Нямаше нищо необикновено в тази сцена освен това, че на мен ми беше много тъжно. Знаех, че трябва да отсъствам най-малко 3 месеца и, разбира се, сърцето ми се късаше. Не се реших да прекъсна зачестилите напоследък посещения на Пипа в нашия лагер поради предстоящото ми заминаване. Вярвах, че тя също искаше да бъде близо до мен през това време, както аз наистина исках да бъда близо до нея.

Всъщност и в миналото бяхме имали случаи, в които взаимно „споделяхме“ някои чувства, за което не можах да намеря друго обяснение освен това, че Пипа просто „знаеше“, че скоро ще се разделим. Надявах се, че и сега, през време на моето отсъствие, всичко ще върви добре.

Когато семейството свърши с яденето, последвах го до една малка горичка, в сянката на която всички се скриха, с изключение на Сомба, която беше останала след тях да изяде остатъците месо, а сега изглеждаше, като че ли се беше загубила. Като се изкачи с мъка на едно малко дърво, тя започна да издава своето пронизително цвъртене, което записах на магнетофонна лента. След това скочи и изтича да се присъедини към останалите... Колкото и болно да ми беше да се разделя с гепардите, аз знаех, че Бен няма да пожали сили, за да се грижи за моите приятели, които се бяха привързали към него удивително бързо. Бяхме се договорили с него да ми изпраща подробен отчет два пъти седмично. Оставих му доста пари, за да купува за себе си нужните провизии и постоянно да набавя нови кози. Оставих му също адресите на двама ветеринарни лекари, в случай че единият не може да бъде повикан, и моя ландроувър. Локал и Стенли трябваше да му помагат с гепардите, а готвачът да върши всичката останала работа в лагера. И така, като се надявах на най-доброто, тръгнах за Лондон.

[1] Прайд — характерна за лъвовете ловна група, в която има водач и съгласувани действия на участниците. Групата може да се състои от членовете на едно семейство, но в нея могат да участвуват и няколко семейства или да бъде съставена от млади подрастващи животни. Това не означава, че лъвовете ловуват по двойки или единично. ↑

[2] Фут — английска мярка за дължина, равна на 30,5 см. — Бел.ред. ↑

[3] Фунт — английска мярка за тегло, равна на 453,6 г. — Бел.ред. ↑

[4] Виж приложение II. ↑

ГЕПАРДИТЕ ПОД ОПЕКУНСТВО

От по-рано бях записана за голяма операция; налагаше се да присадят сухожилия от крака ми в повредената ми ръка. Операцията трябваше да стане веднага щом пристигна. Като разгледа ръката ми обаче, хирургът ми предписа не само предварително физиотерапевтично лечение в продължение на няколко седмици, но тези процедури трябваше да продължат и след операцията. Това означаваше да не видя своите гепарди цели 5 месеца, което ме натъжи много.

През тягостните месеци, които прекарах в Лондон, единствената утеха ми даваха писмата на Бен, с които ме уверяваше, че всичко върви добре.

Той ми съобщи, че Пипа беше престанала да посещава лагера веднага след моето заминаване и се беше преместила по-нагоре по течението на реката в равнината Гамбо. Там той намерил малките на 12 май, но те не обърнали никакво внимание на неговите повиквания. Малко по-късно обаче Сомба отишла към него и много дружелюбно приела предложеното и мляко. В това време Биг Бой и Тайни отишли доста надалече — на няколкостотин ярда, където била и Пипа. Когато Сомба и нашите помощници тръгнали след тях, те ги намерили пред една прясно убита женска газела на Грант. Сомба веднага променила своето отношение към Бен и започнала да го гони. Пипа току-що била започнала да яде; тя и Биг Бой се занимавали с предната част на трупа, а другите гепардчета започнали да ядат месото от задната част при опашката. Необходимо им било час и половина, докато от трупа на младата газела останали само костите на краката и част от костите на главата.

Няколко дни по-късно, като търсел гепардите, Бен чул, че Пипа вика малките и видял как те бързо изтичали към нея. Когато той дошъл по-наблизо, Пипа спряла гепардчетата и се приближила към него, за да го разгледа внимателно. Бен бил облечен с нова риза. Едва след като се уверила, че е той тя извикала малките. Такива случаи бях забелязала,

когато Пипа отглеждаше вторите си малки. При Елза и нейните лъвчета бях наблюдавала същото. Има достоверни сведения за двама служители при диви животни, които били убити от лъвове и тигри, когато влезли в клетките им, облечени в непознати за тях дрехи. Винаги съм се учудвала защо тези големи котки не разчитат повече на други, по-постоянни признаци, като например миризма, външен вид и характерни движения, когато опознават своите приятели, и си мисля дали причината за тяхното подозрително отношение към непознатите дрехи е просто затова, че те самите никога не сменят козината си, както ние сменяме облеклото си.

През следващите седмици Пипа беше разширила своята територия. Бен намираше от значение това, че сега тя беше изявила права и над други местности, извън тези, които беше подбирала за ловни територии на предишните си малки. Това беше в съответствие с решението ѝ да не води сегашните си малки на местата, където обичаха да играят Мбили, Тату и Уайти, с изключение на Ловната акация.

Сега тя се придържала към местността около реката Ройоуеру и четири от нейните притоци, които течаха по хълмистите равнини отвъд новите канцеларии на парка. Виждали я често и на новата летателна площадка, както правеше в миналото със старата писта близо до Леопардовата скала, когато възпитаваше предишните си гепардчета. Бен ми пишеше, че често виждали рано сутрин нашите гепарди да гонят щрауси, газели на Грант или токачки. Веднъж, когато Пипа правела опити да се добере до една брадавичеста дива свиня, Тайни започнал да си дава вид, че я дебне. Той издавал някакви съвсем нови звуци, подобни на звуците, които издава човек, когато си тананика.

Разбира се, дивите животни се събират на летателните площадки във всички паркове или за да ловуват, или за да играят там, но на мен ми се искаше семейството на Пипа да не привиква с хора и човешки дейности и затова написах на Бен да се опита да отвлече гепардите далеч от това място.

Няколко дни по-късно той ги намерил на около 8 мили оттам — близо до Хансовия ров, където очевидно току-що били убили нещо, защото коремите им били издути, а Биг Бой още имал кървави следи около устата си. Бен предложил мляко на младите гепарди, след което Сомба се приближила към него, започнала да ближе коленете му, а

после седнала и дори сложила лапата си в ръката му. Няколко минути по-късно Сомба и Пипа си тръгнаха, а Биг Бой и Тайни ги последвали на известно разстояние. Сега гепардите най-често се движели в този ред.

Един ден Сомба била ухапана от мравки; тя сигурно си помислила, че месото, което ядela, било нападнато от мравки, защото започнала да го плюе и да го удря с лапата си; малко след това разбрала, че мравките не са върху месото и продължила да го яде.

Един ден гепардите играели на летателната площадка, когато съвсем близо до тях се приближила една брадавичеста дива свиня. Биг Бой веднага се спуснал към нея, но като я приближил на 20 ярда, спрял. Свинята се обърнала към Биг Бой, а той веднага седнал на земята и я гледал, докато тя се отдалечила. Добре си спомням подобна случка, станала с друга брадавичеста дива свиня и с предишните малки на Пипа, когато бяха на същата възраст — около 11 месеца.

След 6 седмици гепардите отново отишли в лагера и останали там два дни. На следващата сутрин Бен отишъл в Кенмейър за коза, а Локал се отправил да ги търси в околността. Внезапно на него връхлетяла Сомба, която изскочила от гъстите храсти. После Бен намерил цялото семейство на няколкостотин ярда от това място при убито от тях животно. Гепардите били изяли по-голямата част от трупа. Оставали само задните крака и главата, но Бен успял да разбере, че това бил млад воден козел. Бен прибавил тези остатъци към колекцията, която бях започнала да правя от трофеи на глави и долни челюсти от животните, които нашите гепарди убиваха. Когато се приближил на около 20 ярда от убития воден козел обаче, Сомба се нахвърлила срещу него. Както всякога, Бен дал мляко на младите гепарди, след което Сомба се успокоила, по за всеки случай седнала точно до главата на убития воден козел, за да бъде сигурна, че никой няма да се докосва до плячката им. След това мъжете се върнали в лагера за закуска. Когато отново тръгнаха към гепардите, видели стотици лешояди да летят в същата посока, а после да се спускат към убитото животно. Щом се приближили, видели Сомба самоотвержено да брани от налитащите птици голите кости на водния козел. Като забелязала, че хората се приближават, оставила те да защищават убитото животно, а тя самата се присъединила към останалите членове от семейството, които спокойно спели, докато се смели храната им.

Същата нощ две лъвици минали покрай лагера, в резултат от което гепардите избягали по-далече. Пет нощи по-късно Бой и Сусуа (друг лъв от тези, които Джордж беше приучил към свободен живот) минали направо през моя лагер и пресекли рекичката по моста, близо до кухнята.

На сутринта моите помощници намерили семейството на Пипа на 13 мили от лагера при реката Ройоуеру, където гепардите били успели да убият още един воден козел — този път женска, малко по-дребна от предишния воден козел. Сомба, както винаги, защитавала убитото животно и се нахвърлила върху неканените гости, но по-късно позволила на Бен да дойде наблизо и да фотографира остатъците от убитото животно. Когато няколко часа по-късно мъжете се върнали с надежда да съберат остатъците от месото, Сомба не пускала никого да се приближи, макар че всичко било изядено и нямало какво да се защитава. За месец и половина, откакто бях напуснала Меру, това беше четвъртия път гепардите сами да си доставят храна.

До това време (края на юни) всичко беше вървяло отлично и бях много признателна на младия Бен; само едно не ми харесваше — той беше свикнал да гали твърде често гепардите. Винаги се бях старала да не привиквам гепардите към съприкосновение с хората — така те по-лесно щяха да забравят нашите отношения, когато станат готови да живеят самостоятелен живот. Изненадана бях също, че родителите на Бен при посещението си в Националния парк си направили лагер на 150 ярда от моя лагер и аз трябваше да му пиша, да си изберат друго, по-далечно място. Директорът на парка неотдавна беше помолил Бен да убива птици за колекцията на парка. Макар че Бен се стараел да не стреля по-близо от 100 ярда от нашия лагер, искаше ми се да го помоля да разшири кръгът поне пет пъти. Дълго се бях опитвала да спечеля доверието на всички животни, които живееха близо до нашия лагер, да ги накарам да разберат, че в наше присъствие те са в безопасност. Изпитвах голяма радост и интерес да наблюдавам отблизо естественото им държане благодарение на това, че животните бяха ни приели като същества, които нямаше да им нанесат вреда, а, напротив, дори ги вземаха под своя закрила. Всяка сутрин преди закуска хранех птиците: най-напред от близките храсталаци долитаха на просото мъничките червеноклюни огнени чинки и естрилдите — те трябваше бързо да вземат своя дял, преди да дойдат черноглавите тъкачи и да ги

изместят, като прибавят златистите си пера към и без това вече многоцветната птича тълпа. Заядливите пръстенчати гургулици с удари на човките си на свой ред ги прогонваха, но всички отстъпваха пред сивоглавата горска сврачка, която винаги разгонваше всички птици. Сивоглавата горска сврачка беше много красива, със зелени пера по гърба и жълти — по долната част на тялото, но другите птици явно не я обичаха. Докато се разиграваше тази малка война, около дузина диамантени скорци често влизаха в нашата трапезария, за да чакат за трохичките от сирене и тлъстата кожа на бекона, която едва успявах да нарежа. Един от тези наистина разкошни пъстри скорци стана наш любимец и безстрашно скачаше на крака ми, ако аз се осмелявах да не обърна внимание на неговите крясъци за допълнителна дажба към другата му храна. И много често ставаше така, че скорците изяждаха закуската ми, а аз трябваше да се задоволявам с малко плодове и едно яйце.

Сега тези птици бяха почти като питомни, както и тънкоопашатите лястовици, които имаха на опашките си две удължени като жичка пера. Те вече за шести път отглеждаха малки в моя кабинет. Много обичах моите крилати приятели, които всяка сутрин ме събуждаха със сънливо чуруликане, постепенно минаващо в тържествен хор за приветствие на новия ден. Сега много се страхувах, че тяхното доверие завинаги ще бъде загубено. Оставаше ми само да се надявам, че още не беше станало нищо непоправимо.

Винаги ме беше занимавал въпросът, как Пипа успяваше да не влиза в стълкновение с лъвовете, които толкова често ловуваха на същите места, където ловуваше и тя. Сега разбрах, че Угас неотдавна бил пренощувал в нашия лагер, а летателната площадка близо до главната дирекция на парка била заета от една лъвица. Навярно Пипа я беше наблюдавала от безопасно разстояние, защото веднага щом лъвицата си тръгнала, Пипа се върнала на своята любима площадка. Там Бен намерил цялото семейство с издути от месо кореми. Било изминало по-малко от седмица, откак Пипа била убила за последен път. Мъжете не могли да намерят никакви остатъци от убитото животно, но допуснали, че е брадавичеста дива свиня, защото на следващия ден на летателната площадка вместо четирите брадавичести диви свине те видели само три. Тогава моите помощници започнали да ги гонят към гепардите. Когато се приближили на около 30 ярда,

изведнъж брадавическите диви свине се спрели, без да знаят какво да направят, защото били заградени от едната страна от хората, а от другата — от гепардите. Очевидно брадавическите свине решили, че гепардите са по-безопасни и, разбира се, веднага се натъкнали на Тайни и Сомба. Сомба обаче скоро се отказала от гоненето, но Тайни упорствувал и почти настигнал едната. Пипа наблюдавала играта и когато Тайни се върнал, тя го нападнала от засада и го съборила.

Тайни растял много бързо и сега бил почти толкова едър, колкото Биг Бой. Той прекрасно защитавал своя дял от месото и така добре отстоявал правата си, че сега именно Сомба се нуждаела от защита от своите воинствени братя. Един път, когато семейството играело около ландроувъра, Сомба открила страничното огледало и като скачала около колата, изглеждала озадачена от образа си в огледалото.

Пет дни Бен хранил гепардите на летателната площадка, а после те отново изчезнали. Открил следите им чак до Ройоуеру, която на това място била дълбока и много широка, за да може да се прескочи. На отсрещния бряг гъсти храсталаци покривали склона, спускащ се към равнините, които се простират няколко мили и стигат до едно огромно блато до лагера на Джордж. В тази равнина на около миля и половина от мястото, където гепардите пресекли реката, мъжете намерили остатъци от възрастна женска газела на Грант. Наоколо имало пресни следи от гепарди, но самите гепарди не се виждали никъде.

В продължение на цяла седмица мъжете внимателно претърсвали мястото и често намирали следи от гепарди, но нито веднъж не могли да видят някой от тях. Накрая гепардите отново пресекли Ройоуеру и се върнали на старите ловни места. Нашите мъже ги срещнали на около три мили от управлението на парка. Гепардите били гладни, но иначе били в отлично състояние. Сигурно Пипа поне още веднъж е била убила нещо през изминалата седмица.

Младите гепарди сега бяха точно на една година и ако съдим по често успешно провеждания лов, те са помогнали на Пипа при убиването на животните. Бях напуснала Меру преди 3 месеца и дори тогава младите гепарди почиваха малко настрани от Пипа. Сега това разстояние се увеличило до 400 ярда и членовете на семейството започнали да се събират само по време на ядене. Следователно мъжете не се изненадали, когато на сутринта срещнали Пипа сама, но се учудили защо не им помогнала да намерят младите. Половин час те

търсили из всички храсти и викали, а в това време Пипа лежала под сянката на едно дърво и дремела, като че ли това не се отнасяло до нея. Когато накрая мъжете намерили младите на повече от 400 ярда от Пипа, те също изглеждали безразлични към нейното присъствие, но скоро след това всички се събрали, за да ядат.

Смеех се, като четях как Тайни откраднал парче месо от своя поедър брат и избягал с него. Трудно можех да повярвам, че Тайни вече не е свенливият и боязливият кротък „изтърсак“, а сега беше готов безстрашно да мери силите си с всеки, просто така, само за развлечение. Много ме учуди и това, че напоследък той и брат му започнали да се поддават на очарованието на женския гепард и се редували да ухажват сестра си. На Сомба, изглежда, ѝ харесвало, когато нежно я ближели и играели с нея, но когато закачките ставали по-груби, тя бягала при Пипа, която спокойно наблюдавала как децата ѝ стават независими.

Очевидно Пипа разхлабваше майчините връзки, но ако се появеше най-малкият признак на опасност, тя никога не оставяше младите сами. Така че на другата сутрин, когато мъжете намерили следи от леопард сред отпечатъците от лапите на нашите гепарди, а също и следите на Угас, които се познаваха по изкривения му пръст, те веднага разбрали, че трябва да се готвят за дълго търсене. През следващите няколко дни гепардите ту се появявали, ту изчезвали и повечето пъти местонахождението им можело да се открие само като се тръгнало по следите им. Един ден следите им водели през пояс от храсталаци до широките равнини към Мурера. Неотдавна тази красива река стана достъпна за посетителите, като се прокара път през полето Голо. Пътят започваше от Леопардовата скала, после в продължение на 10 мили минаваше по покрития с палми бряг, а след това пресичаше сухата с редки шубраци равнина, която гъмжеше от антилопи геренук, носорози, биволи, жирафи, антилопи еланд, зебри и газели на Грант, а антилопи дик-дик тук имаше повече, отколкото в целия парк. След това пътят достигаше до Ройоуеру, в продължение на няколко мили вървеше покрай реката и извеждаше до Кенмейър. Заедно с пътя, който свързваше Кенмейър Лодж с Леопардовата скала и минаваше покрай моя лагер, се получаваше кръг, който беше дълъг към 40 мили. Напоследък гепардите започнали често да посещават тези места

поради изобилието от малки антилопи, като дик-дик и дукер, и газели на Грант.

Докато мъжете вървели по следите, лешояди започнали да кръжат близо до обиколния път на полето Голо. Моите помощници тръгнали в тази посока, за да видят какво има и изведнъж на няколкостотин ярда пред тях изскочил черноглав лъв; той не подозирал, че след него вървят хора и също тръгнал в посоката, където летели лешоядите. Лъвът спрял на около 50 ярда от убитото животно. Тогава Бен видял, че Пипа с младите гепарди изскочила и побягнала настрана. Бен извикал, а лъвът, изненадан от неговия глас, побягнал като стрела. Пипа веднага се спуснала след него и го прогонила. Няколко минути по-късно семейството отново се събрало върху остатъците от малко на зебра на Греви, Жребчето не било на повече от месец, но интересно било това, че гепардите се осмелили да преследват малкото на такива огромни животни и да рискуват да понесат съкрушителните удари от копитата на неговата майка. От убитото животно не било останало нищо, което мъжете да приберат за следващия ден, затова те си тръгнали, като оставили гепардите спокойно да си поспят след сития обяд.

Независимо от това пиршество, което било третото през седмицата, на следващата сутрин мъжете отново намерили гепардите на лов. Пипа била високо на едно дърво и оттам забелязала стадо газели на Грант. За да ги разгледа по-добре, тя се изкачила на друго дърво и дълго гледала. След това скочила на земята, извикала младите и заедно — Сомба до нея, Тайни на 50 ярда зад тях, а Биг Бой още по-назад — започнали да пълзят през тревата, като се опитвали да се крият зад всяко стъбълце, докато дошли съвсем наблизко. За нещастие Сомба избързала да излезе от прикритието и това сложило край на лова. За да утеши гладното семейство, Бен им дал прясното месо, което носел, а после Пипа се оттеглила под едно сенчесто дърво. Младите гепарди поиграли малко, после дошли при майка си, но тя изведнъж станала и се преместила на друго място. Малко след това Сомба и Тайни отново се опитали да се присъединят, но щом седнали до нея, Пипа пак се отдалечила. В това време Биг Бой, оставен съвсем сам, започнал да вика другите. Гласът му все още се променял и прозвучал хрипливо. Тайни веднага се спуснал към него да му прави компания, а Сомба успяла да се сгуши до Пипа.

Два дни по-късно гепардите имали по-голям късмет и убили едно малко водно козле. Почувствувах облекчение и гордост, като научих, че Пипа и младите гепарди сега убивали често, но изпаднах в ужас, когато Бен ми писа, че неотдавна в парка се появила банда браконieri и че те вече убили един носорог, един леопард и три гепарда. Отдавна бяхме загубили следите на Уайти, Мбили и Тату и сега ме измъчваше страхът, че една от тях може да е станала жертва на браконьерите. Моят метод да различавам малките на Пипа по петната в основата на опашката сега можеше да се окаже много ценен и аз помолих Бен да намери, ако е възможно, кожата на убитите гепарди. По-късно научих, че браконьерите бяха нарязали кожата, преди властите да ги арестуват.

Вестите за Пипа и сегашните ѝ малки продължаваха да бъдат превъзходни. Братята, изглежда, били предани един на друг и неразделни. Тайни сега бил голям колкото Биг Бой и прекарвал голяма част от времето си, като се катерел по дърветата, в което надминавал Сомба. Сомба се изкачвала по дърветата от време на време, а Биг Бой въобще много рядко се присъединявал към това развлечение. Биг Бой бил вече по-висок в раменете от Пипа, Тайни — малко по-нисък от нея, а Сомба — най-малка от всички.

Семейството изминавало средно по 3 мили на ден и рядко оставало да ношува два пъти на едно и също място. Макар че Пипа почти винаги прекарвала почивката си отделно от младите, тя никога не ги изоставяла за дял ден, поне доколкото можело да се съди по следите им.

На 24 август мъжете намерили младите гепарди близо до пътя, на половината път между нашия лагер и Петата миля. Няколко минути по-късно се показала Пипа, а след нея вървяла една женска антилопа конгони. Понякога антилопата се приближавала на 5 ярда до Пипа, но тогава тя лягала на земята, а антилопата спирала да върви. Щом Пипа ставала и тръгвала срещу антилопата, тя веднага отстъпвала назад. Това странно церемониално шествие продължавало, докато изведнъж от тревата, на около 30 ярда от Пипа, не изскочило едно малко на антилопа конгони. Пипа мигновено се спуснала след него и скоро го свалила, като го ударила с лапата си по гърба. След това тя го захапала за гърлото. Междувременно майката се опитала да се притече на помощ на малкото и за една минута изглеждало, че Пипа ще изпусне теленцето, но Сомба веднага се спуснала срещу майката и успяла да я

прогони настрана. Сомба гонила антилопата около 300 ярда, а през това време теленцето било умъртвено. Когато майката се върнала, разбрала, че непоправимото се било случило, и не встъпила в борба, така че, когато Сомба я подгонила втори път, тя вече не се върнала. Пипа задушила малкото теленце за две минути, подпомогната от Биг Бой и Тайни, които започнали да го ядат, преди да е напълно умряло. След 40 минути нищо не било останало освен главата и костите от краката.

За първи път някой от нас виждаше как Пипа убива жертвите си и как младите ѝ помагат. След това Бен измерил разстоянието, на което се извършил ловът. Той разбрал, че от мястото, на което стояла, Пипа била гонила малкото 60 ярда, докато теленцето пробягало 30 ярда — значи, тя била изминала два пъти повече разстояние от малкото за същото време. Това бил шестият лов на семейството в продължение на 24 дни. През следващите 9 дни гепардите още 4 пъти сами си набавили храна; това били две млади водни козлета и една антилопа геренук, а за четвъртия лов говорили подутите коремни на гепардите и изцапаните им с кръв муцуни.

Независимо от тези чудесни новини аз се чувствах все по-унила и по-унила в Англия. Напрежението да живееш в Лондон, след като си свикнал на безгранично пространство и живот на чист въздух, беше пряко силите ми, а освен това там бях през летните месеци. За щастие имах добри приятели в Сари, при които отидох след известно време, и тяхното забележително гостоприемство и красиви градини ми помогнаха да понеса спокойно този мъчителен период. Всеки ден трябваше да пътувам един час в претъпкани с хора местни влакове до Лондон, а оттам в още по-задушното метро до Кензингтън, където ми правеха физиотерапевтичните процедури. Последната част от пътя до болницата изминавах пеша през Хайд парк и често си тананиках малката песничка, която пеех всякога, когато исках гепардите да вървят след мен: „Пипа, Пипа, Пипаланка и малки гепардчета, напред, хайде, хайде...“ и си представях, че под звуците на тази песен гъвкавите стройни животни бягат след мен. А понякога, като се блъсках в застаналите до мен хора в претъпкания автобус, аз се унасях в мечти да си почивам спокойно до моите гепарди и да почувствам отново как телата им треперят от доволното им мъркане.

Беше ми много интересно да разбера как в зоопарка в Уипснейд, в Бедфордшър, бяха успели да отгледат малки гепарди и през първия свободен ден, който имах, отидох да посетя парка. Тук животните не са зад решетки. Директорът на зоопарка любезно ми предложи да прочета записаните данни от живота на Хуанита, която беше имала на два пъти малки гепардчета, едно мъжко и две женски^[1]. От тези данни разбрах, че от първите малки, родени през 1967 г., наскоро две умрели от рахит (остеодистрофни поражения), а останалото живо все още беше тежко болно.

Вторите малки, родени през юли 1968 г., сега бяха точно на една година и имаха добро състояние. Видях гепардчетата, сгушени на купчина, в средата на твърде тясно заградено място, където имаше клонесто дърво, но клоните бяха много тънки, за да издържат тежестта им. В далечния ъгъл имаше навес в съседство с малка волиера, където лежеше болното гепардче, родено през 1967 г. Освен навеса за спане нямаше нито едно местенце, където малките гепарди можеха да се крият или да се катерят. Бяха ги преместили в това малко място от друго по-просторно, за да могат посетителите през цялото време по-добре да ги виждат. Като знаех какво значение имаше за децата на Пипа възможността да играят, да се крият от чужди погледи и спокойно да си почиват, аз се чудех дали тези малки гепарди ще бъдат в състояние някога нормално да се размножават.

Трите гепарда в Риджент зоопарк в самия център на Лондон обаче бяха още по-зле. Всеки от тях имаше отделна малка волиера с дървена къщичка в единия ъгъл, а земята беше постлана с чакъл, който, разбира се, беше по-лесно да се поддържа чист, отколкото тревата, но за гепарди това беше съвсем неестествена обстановка. Гепардите можеха да си търкат носовете през мрежата или да гледат леопардите, лъвовете и тигрите в отделните клетки от другата страна на тясната пътека, от която посетителите имаха възможност да сравняват различните видове котки. Забелязах, че гепардите с пълно безразличие гледаха лъвовете и леопардите и отново разбрах какви страдания трябваше да изтърпят дивите животни, за да се приспособят към неестествения живот, който ги заставяше да загубят страх дори от най-страшните си врагове.

Беше студен дъждовен следобед и един от гепардите силно трепереше, но аз разбрах, че това не беше реакция само от лошото

време. Когато нов порой дъжд се изсипа върху него, гепардът изглеждаше съвсем жалък, но продължаваше да стои неподвижен, вместо да влезе в къщичката на закрито, както бяха направили другите животни. Извиках служителя и го попитах дали гепардът е болен, но той ми отговори, че нищо му нямало, а просто не желаел да влезе в къщичката, защото му била неприятна миризмата на животното, което по-рано живеело там. Като погледнах към забуленото с облаци небе, помолих да сменят къщичката, но ми обясниха, че нищо не може да се направи до сутринта, когато щял да дойде главният служител. Настоях да направят поне временен навес, където да се приюти болното животно, и не си отидох, преди да издигнат такъв навес.

Как може гепардът да се чувства нормално при такива условия, а да не говорим за съешаване и размножаване? Дълго беседвах с директора, като се опитах да подчертая, че свободното придвижване и възможността за уединение за гепардите са много по-важни, отколкото за другите котки. Казах му, че територията на Пипа в националния парк „Меру“ заема 160 квадратни мили и че тя ходи свободно навсякъде заедно с малките си. Но понеже нито един зоопарк не може да предостави на гепардите достатъчно просторна волиера и неговата задача не е да скрива животните от посетителите, изглеждаше загуба на време, средства и усилия да се опитват да развъждат гепарди в зоопарковете. По-добре е, ако човек може да отгледа тези чувствителни животни при естествени условия. Пипа беше доказала, че това е напълно възможно и досега на четири пъти беше родила всичко 15 гепардчета, от които 6 бяха живи. Самата Пипа беше едва на 5 години и тъй като продължителността на живота на гепардите е 15 години, можеше да се очаква, че тя можеше да даде три пъти повече живи деца — 18, всички от които ще продължават да се размножават, и така храсталаците ще бъдат населени с нови, родени на свобода гепарди. Опитах се да му внуша също, че гепардите са втори в списъка на животните, които са застрашени от изчезване, и съвсем необходимо е да не се губи повече време, а да се осигури развъждането им в тези места, където животните могат да се размножават естествено.

Посетих и парка за диви животни в Норфолк, където Филип Уейр успешно размножава фазани, европейски рисове и други животни. Той заема поста председател на Комитета за опазване на природата и размножаването на дивите животни във Великобритания и Ирландия и

с интерес се отнасяше към всеки метод, който можеше да спаси застрашените от изчезване видове. От него разбрах, че целта на комитета била да се развъждат застрашените от изчезване животни в естествена среда, но досега добър резултат били получили само с бухалите. Те били реаклиматизирани във ФРГ и Швеция, където били напълно изчезнали. Той смяташе, че да се развъждат в естествени условия хищните бозайници и особено големите африкански котки все още било утопичен идеал. Тогава аз му обясних как Елза и Пипа вече бяха доказали, че такъв утопичен идеал напълно може да се осъществи и добавих, че ако тези — най-големите хищници, могат да се запазят по този начин, то спасяването на останалите бозайници, застрашени от изчезване, ще бъде сравнително по-лесно, разбира се, ако се намерят необходимите средства и хора, готови да посветят себе си на тази работа.

Все повече се убеждавах колко наложителен беше новият метод за отглеждане при естествени условия на застрашените от изчезване животни. Все повече смятах, че той трябва да бъде широко разпространен и колкото може по-скоро приложен на практика. Затова все повече се разстройвах, че трябваше да прекарвам толкова дълго време в Англия и да губя най-важните последни няколко месеца, които можех да прекарам близо до Пипа и младите гепарди. Особено много се интересувах да узная дали двата мъжки гепарда ще напуснат Пипа преди Сомба и дали всички те ще започнат да се привличат като партньори за съешаване.

Междувременно трябваше да претърпя много сложна операция, за която беше необходимо цялото майсторство на най-добрия хирург в тази област. А докато лежах в болницата, една медицинска сестра ми донесе рекламен каталог, който съобщаваше за предстоящата изложба на мои рисунки, изобразяващи африканците от Кения в техните национални костюми. Щом ми разрешиха да се движа, посетих изложбата и през целия месец, докато моите рисунки бяха изложени, помагах по много начини, за да се осигури успехът ѝ.

Изложбата съвпадна с отпечатването на книгата ми за Пипа „Петнистият сфинкс“ и аз с радост помогнах за нейното разпространение, макар че това означаваше почти всекидневни интервюта, беседи по радиото и телевизията. Работих и над книгата за деца „Гепардът Пипа и нейните деца“ и водех преговори с различни

кинокомпани да съставят телевизионна програма от огромния киноматериал, който бях събрала в продължение на четирите години, прекарани близо до гепардите. Силата, която ме заставяше да се занимавам с тази работа, беше моето желание да подкрепя Фонда за опазване на дивите животни на името на лъвицата Елза и цялата ми дейност там беше в полза на този фонд. В допълнение на това имах среща с моите довереници в Лондон и водех кореспонденция с директорите на фонда „Елза“ в САЩ. Всичко това наистина запълваше времето ми до октомври, когато по предположенията на лекаря можех да се завърна в Кения при моите гепарди.

---

[1] Докладът на Мантън, Приложение III. ↑

ПИПА МЕЖДУ ЖИВОТА И СМЪРТТА

Оживената дейност не ми помогна: както пословичната капка в приказката разяла и най-твърдата скала, така гризящото ме безпокойство за Пипа и нейните малки стана съвсем непоносимо и изведнъж аз прекъснах всякакво лечение, отмених всички назначени срещи и взех първия самолет обратно за Кения. Пристигнах в Найроби на 7 септември.

Там трябваше да чакам три мъчителни дни, докато Бен дойде да ме закара в Меру. Той каза, че гепардите били изчезнали някъде и както изглеждало по следите, Пипа била напуснала младите, така че, преди да дойде в Найроби, той искал да намери семейството.

Когато на 11 септември най-после стигнахме в лагера, веднага тръгнахме да търсим гепардите. Локал беше ги хранил сутринта, но аз трябваше да чакам до следващата сутрин, преди да открия Пипа. Тя дойде откъм равнината Гамбо по пътя близо до новата канцелария на парка. Щом се приближих до нея, Пипа веднага започна да мърка, ближеше ръката ми, търкаше копринената си глава в мен и изглеждаше така щастлива, както и аз.

В това време и младите гепарди настигнаха майка си. Те бяха така пораснали, че аз трудно ги разпознах. Всички изглеждаха великолепно; Биг Бой и Тайни бяха станали много по-едри от Пипа и Сомба, а Сомба беше еднаква с майка си. Те проявиха известен интерес към мен, но се държаха настрана и веднага се отдръпваха, когато направех и най-малкото движение към тях. Помолих Бен да донесе от лагера месо и мляко и тръгнах с гепардите към поваленото дърво на няколкостотин ярда от пътя. Младите гепарди веднага се настаниха на дървото, като се блъскаха кой да заеме най-доброто място на клоните, а ние с Пипа седнахме заедно под него. Продължих да я галя, а тя мъркаше и ние двете забравихме четирите дълги месеца на раздяла. Сомба обаче не беше забравила нищо. Тя започна внимателно да се приближава към нас и накрая седна от другата страна на Пипа, толкова близо, колкото и аз. Продължих да милвам Пипа, за да разбере

Сомба, че аз не съм опасна за нейната майка. Мъркането на Пипа също можеше да я убеди в това. Малко по малко Сомба дойде така близо, че като галех Пипа, не можех да не галя и нея. Тя продължаваше да си дава вид, че аз съм ѝ съвсем безразлична, но в същото време се опитваше да се сприятели с мен. Биг Бой и Тайни също се присъединиха към нас. Тайни започна да мърка и дълго ме гледаше с тъмните си нежни очи, но щом протегнех ръка към него, той се търкаляше настрана, за да не мога да го достигна. Биг Бой приемаше моето галене съвсем равнодушно, но не замърка. Така седяхме всички заедно, напълно доволни. Чувствувах се много щастлива, защото не можех да мечтая за по-хубаво посрещане.

Когато Бен дойде с храната, гепардите бяха толкова жадни, че те почти разсипаха бидона, преди да мога да наля мляко в купата. Сомба и Тайни моментално мушнаха главите си в съда така, че на Биг Бой и Пипа трябваше да наля в каната за вода. От последната коза беше останало много малко месо и то беше вече вмирисано. Въпреки това гепардите го изядоха до последното парченце и искаха още. Така че Бен отиде да донесе друга коза. Той ме предупреди, че може да не се върне скоро, защото от 1 октомври по настояване на директора на парка нашето стадо кози трябвало да бъде преместено от Кенмейър в дома на Локал вън от пределите на парка. Разстоянието беше 35 мили, така че ставаше много трудно да си доставяме месо, когато ни трябваше.

Когато Бен си тръгна, младите гепарди започнаха да играят. Те се гонеха по неотдавна изгорената равнина и дигаха такива облаци прах, че беше невъзможно да се правят снимки. Опитах се да поседя при Пипа, която лежеше недалече под едно дърво, но когато се приближих към нея, тя стана, извика младите гепарди и всички тръгнаха към посоката, откъдето бяха дошли. Като ги изпрацах с поглед, изведнъж забелязах, че Пипа леко накуцваше.

Тъй като Бен беше отишъл за козата с ландроувъра, на нас с Локал не оставаше нищо друго, освен да тръгнем пеша за вкъщи. Вече беше обяд и много горещо. След като повървахме малко, видях с бинокъла нашето семейство; те се бяха разположили под един храст и от време на време се ближеха, търкаляха се по гръб, протягайки нагоре лапите си, за да уловят най-малкото подухване на вятъра в палещия зной. Бях разкъсана от желанието да прекарам целия ден тук, но се

страхувах да не би, като отидем при тях сега, те да ни последват до лагера. Направихме дълга обиколка, като непрекъснато се обръщаме да видим дали не са тръгнали след нас и аз се радвах, че те бяха много сънливи, за да ни последват.

Когато на обяд пристигнахме в лагера, Джордж ме чакаше там. Той носеше печални новини. От писмата му вече знаех, че беше имал неприятности с администрацията на парка във връзка с неговите лъвове, а сега му бяха казали да ликвидира своя лагер. Само по себе си това беше много неприятно, но още повече, защото се тревожеше за Сенди. Бяха виждали малката лъвица заедно с прайда на Джордж, но няколко пъти беше ходила близо до лагера съвсем сама и много гладна. Сенди беше само на 6 месеца, много млада, за да може да оцелее сама. Джордж искаше да я следи поне отдалече, затова беше помолил директора да дойде в моя лагер и да остане в парка като турист. Сега той очакваше отговора на директора. Джордж толкова се тревожеше за Сенди, че дори не ме беше посрещнал на летището в Найроби, пък и сега бързаше да се прибере вкъщи, в случай че Сенди дойде в неговия лагер.

Щом Джордж; си тръгна, появи се Бен с козата, но и с новината, че жената на Локал, която пасеше козите, се разболяла и трябвало да я заведе в болница. Понеже само Бен можеше да я закара с колата, съгласих се той и Локал да тръгнат веднага и да отидат в болницата, която се намираше на възвишенията Джомбени, за да могат да се върнат, преди да се стъмни. Колкото и да беше тъжно, това означаваше, че днес Пипа и младите гепарди няма да получат повече месо, понеже беше рисковано да тръгнем двамата със Стенли из храсталаците без пушка, тъй като само Бен и Локал имаха разрешение да носят оръжие. По пътя от мястото, където беше Пипа, до лагера бяхме видели няколко стада от газели на Грант и водни козли и аз се надявах, че Пипа ще убие нещо, ако са много гладни.

На следващата сутрин се върнахме на мястото, където бяхме оставили гепардите, но не намерихме следи; не видяхме и никакви лешояди, които можеха да ни заведат до някое убито животно. Напразно търсихме още два дни — от нашето семейство не намерихме никаква следа.

На 15 септември Бен закара ландроувъра на ремонт в Меру и аз останах отново сама в лагера. Бях много изморена от дългото вървене

в горещината, за да търсим гепардите. Привечер си налях малко вермут, за да отбележа деня, в който беше излязла книгата ми за Пипа. Къде обаче беше моят Петнист сфинкс? Нямаше особени причини за безпокойство, тъй като гепардите много пъти бяха отсъствували по няколко дни, но този път предчувствах, че се беше случило нещо лошо.

Щом Бен се върна, образувахме две групи по двама, за да можем да обиколим по-голяма територия; Бен, който носеше пушка, тръгна със Стенли, а Локал със своята пушка тръгна с мен. От изгрев до залез претърсихме всички възможни места, където гепардите можеха да бъдат, без да намерим никаква следа. След три дни Бен видял един тъмен гепард на пътя между лагера и Петата миля, който приличал на партньора на Пипа. Той не беше се появявал близо до лагера от времето, когато стана баща на сегашните малки на Пипа и си помислих дали не бяха отново заедно с Пипа.

Джордж беше обещал да ни помогне в търсенето на гепардите, така че към обяд на другия ден отидохме в неговия лагер. По пътя забелязахме няколко бабуина, седнали високо на едно сухо дърво, вперили погледите си към земята. Видя ми се странно да стоят на слънцето в най-голямата горещина на деня. Тръгнах с колата по-наблизо и видях под дървото лъвица с мъртъв бабуин в ноктите си. Сигурно го беше убила малко преди ние да пристигнем, защото не беше успяла да започне да го яде. За да избавя бабуините от мрачното зрелище да гледат как пред очите им изяждат техния другар, отправих колата направо към лъвицата. Тя веднага ухапа жертвата си и я повлече бързо към близката река. Бабуините моментално скочиха от дървото и побягнаха надалече, а към тях се присъединиха още много други, които се бяха покачили на по-далечните дървета.

На следващия ден късно надвечер се натъкнахме на следите на гепард по пътя към Кенмейър на около миля от моя лагер. Следите водеха към рекичката, но тук отново ги загубихме поради растителността по брега. Рано на другата сутрин Бен тръгна с Локал да потърсят следите. Аз останах в лагера, в случай че Пипа дойде тук. Скоро след това Бен се върна обратно, като едва дишаше. Той беше намерил Пипа само на 300 ярда от лагера да лежи под едно дърво със счупен крак. Изтичах след него и видях как Пипа куцаше на три крака, а левият ѝ преден крак се мятеше отпуснат. След като изминеше

няколко крачки, тя паднаше на земята, ставаше с усилия и отново се влачеше, докато паднеше пак. Така Пипа стигна до дървото, под което бяхме погребали убитото ѝ гепардче. Там тя легна, изгубила сили. Веднага ѝ дадох мляко, единствената храна която имах за нея в лагера, и тя го изпи на един дъх. Беше ужасно отслабнала и изглеждаше много болна. Изпратих Бен за коза и го помолих, като мине покрай Леопардовата скала, да повика по радиото ветеринарния лекар. Знаех, че семейство Харторн в момента бяха заминали за Южна Америка, но имаше още двама ветеринарни лекари, които Тони ми беше препоръчал, и се надявах, че поне един от тях ще се съгласи да дойде, независимо от това, че този ден, беше неделя.

После се опитах да подмамя Пипа във волиерата на Уайти, като ѝ показвах кошницата за месо. Тя доверчиво тръгна след нея. Беше ми непоносимо тежко да прибягна до такъв трик, но беше необходимо колкото се може по-скоро да я заведем на безопасно място. Надявах се, че ще я утеша, и започнах да я галя, но при всяко докосване тя отговаряше с ръмжене, явно, че имаше силни болки. Не бяхме я виждали цели девет дни и като съдехме по изтощеното ѝ състояние, тя не беше яла нищо най-малко една седмица. Ако беше близо до лагера по времето, когато се беше случило нещастиято, ние непременно щяхме да намерим следи и от младите гепарди, затова аз се страхувах, че нараняването е станало далече оттук и горката Пипа е трябвало да изтърпи страшни болки, докато измине разстоянието до лагера, за да намери помощ при нас.

Колко се радвах, че се бях върнала. Сега ми се струваше, че моето внезапно заминаване от Лондон се дължеше на някакво шесто чувство и моето странно лошо предчувствие в деня, в който излезе от печат книгата ми „Петнистият сфинкс“, се оказа за съжаление напълно оправдано.

Когато Бен дойде с козата, дадохме на Пипа гърдния кош; тя погълна месото така лакомо, че веднага след това го повърна. Силите ѝ бяха съвсем изчерпани, тя беше изтощена и измъчена и скоро след това заспа.

Бен не беше успял да се свърже с лекаря по радиото, затова решихме той веднага да отиде с колата до Найроби и да доведе друг ветеринарен лекар. Не ми се искаше да го изпратя с единствената си кола, която можеше да ни дотрябва, в случай че се появи непредвидено

спешно обстоятелство, затова се надявах, че Джордж ще ни отстъпи един от своите три ландроувъра. Уговорихме се, че докато аз отида при Джордж за колата, Бен и Локал ще потърсят младите гепарди и ще разгледат следите на Пипа. За нещастие те не намерили младите гепарди, а следите на Пипа идвали от равнината, където в миналото беше родила Уайти, Мбили и Тату, на около 5 мили от лагера и водели още по-надалече към обиколния път Мурера — Голо.

Към 5 часа следобед Бен тръгна за Найроби и ако всичко вървеше добре, той щеше да стигне там в полунощ. Целия следобед прекарах с Пипа, като през всичкото време ѝ давах малки парченца месо, но тя беше много изтощена и почти непрекъснато спеше. Вечерта дойде директорът на парка и обсъдихме положението. Пипа щеше да се нуждае от помощ за известно време. Знаех, че Тони Харторн по принцип беше против това дивото животно да се изважда от естествената му среда, освен ако е абсолютно необходимо. Приспособяването на дивото животно към непозната обстановка е така вредно за него, че никаква помощ от страна на ветеринарния лекар в болницата не може да го компенсира. Директорът обаче не искаше и да чуе да има болно животно в парка безразлично за какъв срок. Какво трябваше да направя аз?

Не мигнах през цялата нощ, а слушах и най-малките движения на Пипа във волиерата до моята къща. Изведнъж чух сумтене. Веднага изтичах навън с фенера си и видях един бивол да пасе на отсрещния бряг на реката; заслепен от ярката светлина, той побягна с тропот. Наскоро след това чух тихия стон, който Пипа издаваше, когато се безпокоеше за малките си. Надявах се да ги видя и отново изтичах с фенера, но макар че шарех със светлината навсякъде наоколо, не видях нищо. Щом се развидели, изпратих Локал да търси следите на гепардите. Той видял, че те били нощували съвсем близо до мястото, където беше пасъл биволът. Техните следи водели до Ловната акация и далече към равнината, но след това Локал ги загубил. Очевидно Пипа беше викала младите гепарди. Беше ги изплашил биволът, след като го бях прогонила с ярката светлина на фенера си.

Локал отново се отпрати да търси младите, а аз седнах при Пипа и очаквах ветеринарния лекар. Мислех си, че той ще трябва да ѝ даде лекарство за упойка, затова ѝ дадох съвсем малко ядене, макар че беше гладна. Тя не искаше да стоя близо до нея, което беше още един

признак, че е сериозно болна. Разбиха, че иска да бъде оставена на спокойствие, затова седнах от външната страна на волиерата и започнах да пиша писма на пишещата машина. Така през всичкото време бях близо до нея и я наблюдавах, без да ѝ дотягам със своето внимание.

Спомних си, че преди 9 дни Пипа леко накуцваше и почувствувах угрисение на съвестта, че не ѝ бях занесла месо вечерта на този ден, а я бях принудила да убие някое животно, което може да е било много голямо за нея. Малко по-горе кожата на крака ѝ беше раздрана, вероятно от удар с копито. Често в миналото ме беше тревожило нейното влечение към водните козли, които бяха едни от най-често срещаните антилопи по тези места, но гепардите могат да ги хващат само когато са малки. Сега Пипа лежеше пред мен с толкова страшно нараняване, а мисълта, какво щеше да стане с нейните малки, ме мъчеше непрестанно.

Зарадвах се, когато Джордж се появи към обяд да ме утеши и да помогне на Локал да потърсят младите гепарди. В 3 часа следобед в Кенмейър се приземи самолетът с ветеринарния лекар, Бен и пилота на борда. Отидох да ги доведа, а Джордж се върна в своя лагер, без да намери младите гепарди.

Като видях колко раздразнена беше Пипа от сутринта, аз се чудех дали лекарят ще успее да я прегледа, без да ѝ даде упойка, но моите тревоги бяха напразни. Пипа му позволи да я прегледа без ни най-малко съпротивление. По същия начин тя се беше отнесла към ветеринарния лекар преди две години, на когото беше разрешила да я прегледа, макар че за нея той беше непознат. Бях убедена, че и в двата случая тя разбираше, че тези непознати хора искаха да ѝ помогнат.

Присъдата беше сурова. Кракът, изглежда, беше счупен под лакетната става и фрактурата беше толкова лоша, че ветеринарният лекар искаше да умъртви Пипа веднага. Помолих го да ми даде възможност да се опитам да я спася. Той се съгласи с мен много трудно, но настояваше веднага да я вземе в Найроби, за да ѝ направи рентгенова снимка и може би да започне лекуване. Преди полета той ме помоли да подпиша документ, с който му давам правото да я убие, ако намери, че е необходимо. За мен нямаше друг избор, ако исках да спася живота на Пипа, но аз едва не припаднах. Ветеринарният лекар направи инжекцията с упойката, като смяташе, че теглото ѝ е 100

фунта. Пипа веднага реагира. След това той завърза краката ѝ и ѝ надяна такъв тесен намордник, че Пипа направи две конвулсивни гърчения, при които езикът ѝ излезе между силно стиснатите челюсти. Страхувах се, че при конвулсиите тя може да го прехапе и помолих ветеринарния лекар да разхлаби малко въжето, но той настояваше на своето, като каза, че един път бил нараняван от гепард при подобни обстоятелства. Надявах се, че ще отида с Пипа до Найроби на мястото на Бен в самолета, но ветеринарният лекар предпочиташе аз да остана, а Бен да отиде с него.

Самолетът отлетя в 5 часа следобед без мен, но се уговорихме, аз да отида направо в Найроби с Джордж, за да остана там с Пипа, а Бен с ландроувъра на Джордж да се върне на следващата сутрин, за да се грижи за младите гепарди, докато се върна аз.

Винаги ми се къса сърцето, когато гледам самолет с ранено животно да изчезва в безкрайното небе; този път ми се струваше, че изтича и последната капка кръв от сърцето ми, но нямаше време за губене и започнах да приготвям чантата си, за да тръгна, колкото може по-скоро. Джордж обаче се безпокоеше за Сенди и не искаше да тръгваме преди сутринта на следващия ден. Прекарах вечерта в неговия лагер и потеглихме на разсъмване. По пътя срещнахме Бен, който се връщаше. Той каза, че Пипа била в такова лошо състояние при пристигането им, че ветеринарният лекар не знаел дали ще остане жива. Той я претеглил и видял, че както била отслабнала, тя тежала 71 фунта, а не 100, както би тежал здрав гепард. Нищо чудно тогава, че Пипа беше реагирала толкова рязко на силната доза упойка. В болницата ветеринарният лекар я ваксинираше против инфекциозен котешки ентерит и сложил счупения ѝ крак в гипс. Направили ѝ постилка от сено и я настанили в нея, а когато сутринта Бен я видял, тя изглеждала малко по-добре. Помолих Бен да ми пише всеки ден новини за младите гепарди.

В 3 часа следобед бях вече с Пипа в отделението на болницата, наречено приют за животни. Тя още не беше се събудила от упойката, а целият ѝ крак беше в гипс. Лежеше в клетка 5x8 фута. До нея имаше клетки със същите размери, в една от които бяха настанени 4 малки гепардчета, а в друга — млада антилопа дукер. Насреща имаше по-голяма клетка с 5 малки гепардчета. Деветте гепардчета бяха намерени наскоро без родители и сега ги държаха тук за наблюдение, като

предварително ги бяха инжектирали против котешки ентерит. Там имаше още 5 малки лъвчета с мръсна козина, които бяха намерени без майка. Всичките животни се намираха в старата сграда на канцеларията, която беше превърната в болница за животни, а напоследък беше направена нова по-добра сграда за приют. И болницата, и приютът принадлежаха на Управлението на националните паркове в Кения и се намираха от лявата и дясната страна на входа на парка. Посетителите бяха поощрявани да посещават новия приют, където държаха животните до времето, когато можеха да се пуснат отново на свобода. Строго забранено беше обаче да се безпокоят болните животни, които държаха в заградени ливадки на открито на територията на стария приют, а още по-строго — да се влиза в болницата.

Отидохме при директора на националните паркове в Кения Перец Олиндо, който беше мой стар приятел. Като чу каква беда беше сполетяла Пипа, той изрази дълбоко съчувствие и предложи да ни помогне. Твърде добре познавахме и директора на приюта Джулиан Тонг, което ми позволи да го помоля да остана на пансион срещу заплащане при жена му и него, за да мога да живея по-близо до Пипа. Те любезно се съгласиха и преди Джордж да тръгне обратно за Меру, аз се настаних в техния дом на няколко мили от приюта.

На следващата сутрин намерих Пипа все още унесена, но недостатъчно упоена, за да спре да се дразни от гипсовия чорап на крака си. В усилията да се освободи от този сковавашъ товар тя се хвърляше на всички страни в силни спазми, скачаше високо към стените и падаше на земята под такива опасни ъгли, че изпадах в ужас да не си счупи врата. Клетката беше много тясна, за да мога да успокоя Пипа в нея, особено когато изпаднеше в такова страхотно състояние. Затова се зарадвах много, когато ветеринарният лекар пристигна и се съгласи да преместят Пипа в по-просторна клетка — тази, в която бяха петте малки гепардчета. Джулиан беше така добър да почисти цялото помещение и нареди винаги да има достатъчно сено, за да може Пипа да лежи удобно. Ветеринарният лекар ни предупреди, че тя ще трябва да остане в гипс най-малко 3 седмици, а след това ще е необходимо още 3 седмици да прекара в клетката, докато кракът ѝ укрепне. През това време не трябва да се изпуска от очи; на всеки два часа трябва да се обръща на другата страна, за да не се развие бронхопневмония, а

освен това някой да се грижи да я покрива през студените вечери и клетката да се поддържа в безукорна чистота. Като взехме под внимание всичко това решихме аз да спя близо до Пипа не само за да се грижа за нея през деня и през нощта, но и за да има някой неин близък в това непознато място и през това тревожно за нея време.

Уговорихме да се доставя изобилно количество месо, яйца, мляко, гликоза и витамини отделно от лекарствата, които ветеринарният лекар й даваше всеки ден. Джулиан беше много внимателен, донесе за мен дюшек, постелка и завивки и каза, че всяка сутрин ще ми носи храна, като ми предложи в средата на деня, когато Пипа спеше, да отивам у дома му, за да ползувам банята.

Междувременно Пипа трябваше да бъде под упойка през всичкото време, за да бъде спокойна и да понесе болките. Тя все още имаше температура и студен нос и се хранеше само с гликоза, яйца и мляко. Купих за нея два памучни чаршафа, които перях веднага щом се намокреха и сменях сеното, за да не се завъдят бълхи в клетката и да няма лоша миризма. Купих също малка сгъваема масичка и стол, за да мога да пиша писма на пишещата машина вън от клетката, когато Пипа спеше. През първите дни почти през цялото време трябваше да я държа, когато започваше да се хвърля и се опитваше да се освободи от неудобната гипсова обвивка на крака си. Всеки път, когато „борбата“ между нас свършваше, Пипа лижеше ръцете ми, същите ръце, които сама преди няколко минути силно я натискаха, за да я предпазят да не си нанесе други наранявания, и като че ли по този начин искаше да ми благодари за помощта, която й оказвах. Понякога тя дори мъркаше, когато ветеринарният лекар беше при нея, а той идваше по два пъти на ден.

Веднага щом състоянието й се подобри, тя започна да отговаря на „чуруликането“ на малките гепарди, които още викаха майките си. Какво не бих дала, за да разбера какво си приказваха. Беше съвсем ясно, че те се утешаваха едни други, макар че малките не можеха да видят Пипа. Една сутрин тя се повдигна на задните си крака до перваза на прозорчето и като гледаше през стъклото, откри двете мечки, които държаха в ливадната срещу болницата. Те бяха единствените чужди за Африка животни тук и много я заинтересуваха. След това трябваше да я поддържам всяка сутрин да застава на задните си крака, за да може

да ги наблюдава, иначе тя можеше да се опита да се изправи сама и да се удари.

След четири дни температурата ѝ спадна; хранеше се отлично и не само мъркаше, когато ѝ давах храната, но често тихичко повтаряше „Ниама, ниама, ниама“ — звук, който единствено Уайти беше произнасяла в миналото, когато изразяваше удоволствие при храненето. Уайти беше издавала този звук и когато беше във волиерата със счупен крак. Състоянието на Пипа се беше подобрило така, че ветеринарният лекар реши спокойно да отиде на почивка за два дни в края на седмицата, но ми даде адреса на негов колега, когото да потърся в случай на нужда.

На следващата сутрин обаче Пипа беше много неспокойна. Непрекъснато лижеше горния край на гипса и аз никак не можех да я обърна. Тя винаги искаше счупеният ѝ крак да стои отгоре. Премерих температурата ѝ — беше 40° С. Разтревожих се и повиках втория ветеринарен лекар. В 10 часа сутринта той ѝ направи инжекция с антибиотик и ми каза да го повикам, ако температурата продължава да се повишава, но добави, че ще бъде свободен само до обяд.

В 3 часа следобед температурата на Пипа се покачи на 41° С. За наше щастие точно тогава един ветеринарен фармаколог, когото добре познавах, пристигна в болницата да посети болните животни. Той помири крака на Пипа — миризмата беше лоша. След това натисна гипсовата обвивка и под нея започна да тече гной. Лекарят беше много любезен и позвъни на всички свои колеги в околността, но понеже, беше неделя, успя да намери един вкъщи едва в 5 часа следобед. Ветеринарният лекар пристигна заедно с нашия лекуващ лекар, който се беше върнал от неделната си почивка по-рано, отколкото беше предвиждал. След като упоиха Пипа, двамата свалиха гипса от крака ѝ. От лакетната става до края на пръстите целият крак беше гангренисал, а накрая, където гипсът се връзваше в рамото на Пипа и откъдето тя се опитваше да го свали, имаше голяма гнойна дупка. Щом някой леко докоснеше козината по крака, тя веднага падаше. И двамата лекари смятаха състоянието ѝ за безнадеждно, защото кръвообращението беше нарушено, а кракът — умъртвен и най-малко след 3 дни всичките мускули щяха да паднат и костите ще започнат да гният. Двамата лекари смятаха, че Пипа трябва веднага да бъде умъртвена. Ужасена,

аз настоявах да направим консултация с още един ветеринарен лекар. А той можеше да дойде едва на другия ден.

През това време те държаха Пипа в пълна упойка и ѝ слагаха инжекции с антибиотици. Независимо от това тя прекара нощта много лошо, през което време четири пъти сменях превръзките ѝ.

Сега моята надежда беше свързана с четвъртия ветеринарен лекар. Той се появи към обяд, внимателно прегледа Пипа и каза, че кракът може да се спаси, но ме предупреди, че може би тя завинаги ще остане саката. Бях виждала няколко диви животни, в това число и хищници, които живееха на свобода на три крака или само с едно око. И дори ако Пипа никога няма да може да ловува отново, тя щеше да бъде неограничена помощничка в работата ми — да бъде връзка между мен и гепардите, които аз трябваше да приучвам на свобода, а може би щеше да може да поживее поне още десетина години в състояние на полудиво животно.

Като се посъветва с първия ветеринарен лекар, двамата решиха да работят заедно, а именно, първият да идва при Пипа сутринта, а четвъртият — късно следобед; те решиха да си оставят бележки един на друг, за да знаят кой какво лечение е приложил. Тогава четвъртият ветеринарен лекар започна да прави превръзка с фурацинов мехлем и предписа каолинови компреси, които да изтеглят инфекцията и да предотвратят по-нататъшното разпространяване на гангрената.

Започна един мрачен ритуал. Първият ветеринарен лекар идваше в 8 часа сутринта, разглеждаше раната и даваше упойка на Пипа за през деня. Макар че му бях много признателна за помощта и за това, че се беше съгласил против принципите си да остави да живее животно с така лошо повреден крак, какъвто беше случаят с Пипа, все пак неговият песимизъм ме гнетеше много. След посещението му аз започвах да храня Пипа със сурово месо, яйца и мляко; стоплях компресите на всеки десет минути и сменях превръзката; често ѝ правех инжекции или клизми с разтвор от гликоза и сол, за да предпазя организма ѝ от обезводняване; давах ѝ лекарства за храносмилане (което често биваше нарушено поради упоителните средства); поддържах чиста спринцовката; перях чаршафите непрекъснато и търках пода на клетката. Между тези домакински занимания понякога сядах до нея, галех я и я чистех с четка, което много ѝ харесваше. Понякога тя внезапно издаваше сърцераздирателен стон, викаше

малките си и в своето полусънно състояние впиваше силно разширените си зеници в мен, а после, като ме познаеше, се успокояваше.

След 5 часа следобед идваше четвъртият ветеринарен лекар, мажеше раните, проверяваше как работи сърцето ѝ при вземането на лекарствата и след това ѝ даваше приспивателно лекарство за през нощта. Той споделяше моята вяра, че Пипа ще оздравее. Подпомогнати от нейната забележителна издръжливост и от най-добрите лекарства, ние и двамата се надявахме да я измъкнем от тежката криза.

Нощите често бяха истинско изпитание. Моят дюшек беше на земята до Пипа и аз можех да долавям и най-слабия ѝ стон, който често идваше преди конвулсиите, които тресяха тялото ѝ до пълно изтощаване. Независимо от това, че аз я натисках и се мъчех да намаля гърчовете, които усещах да пробягват като вълна по цялото ѝ тяло, често през време на припадъците тя разкъсваше превръзката си и аз трябваше бързо да дезинфекцирам раните и отново да ги превързвам. А когато наставаха редки за нея моменти на спокойствие, виковете на болните животни от съседните клетки не позволяваха да се заспи. Чаках кукуригането на петела в 5 часа сутринта, скоро след което работниците от болницата почукваха на вратата и започваше всекидневната работа.

През дългите безсънни нощи мислех как да изразя благодарността си към хората тук, които така много помагаша на Пипа и които ми позволяваха да стоя до нея и денем, и нощем. Бяха ми позволили достъп до тяхната аптека и аз бях забелязала колко оскъдна беше тя, затова реших да основа фонд на името на Пипа, за да осигуря снабдяването на болницата с достатъчно медикаменти за лекуване на дивите животни тук или другаде в буша, където потрябват. Трябваше да обсъдя този въпрос с доверените лица, които бяха отговорни за Фонда за опазване на дивите животни на името на лъвицата Елза, и аз реших да направя това колкото може по-скоро.

Страданията на животните винаги са ме измъчвали, но в този момент мъката ми беше станала непоносима, когато страхът за живота на Пипа беше опънал нервите ми до скъсване. Особено трудно понасях виковете от болка на едно от малките лъвчета. Нощем го гледах как обикаляше непрекъснато вътре в клетката с отпусната глава, а после падаше и забиваше муцунката си в сеното така, че почти се

задушаваше. Всеки път, когато Пипа се чувствуваше по-добре, вземах нещастното малко лъвче в скута си и се опитвах да го утеша, а после то отново обикаляше в клетката. Четири нощи бедното малко същество се бореше със смъртта, а след това умря. Много тъжно ми беше да гледам как хората изнесоха малкото лъвче заедно с малките антилопи дукер и ридбак и две от гепардчетата, които бяха победени от болестите си през тази нощ. Независимо от тези ужасни случаи, които късаха сърцето ми, моята вяра, че Пипа ще оздравее, ставаше от ден на ден по-силна. Виждах я, че се храни с апетит, раната ѝ постепенно ставаше все по-чиста и по-чиста и вече не миришеше така лошо и дори кръвообращението ѝ се възстановяваше в по-голямата част на крака. Струваше ми се истинско чудо да гледам как всеки ден състоянието ѝ се подобрява. Сега, ако костите ѝ се запазеха здрави и сърцето ѝ издържеше на всички силни упойки, тя щеше да бъде спасена.

Колкото Пипа ставаше по-добре, толкова по-малко можех да разбера нашия първи ветеринарен лекар, който, както и по-рано, смяташе моето упорство да я поддържам жива като егоизъм и дори като проява на садистична жестокост. Той беше уверен, че лекуването ѝ беше абсолютно губене на време и напоследък престана да мери температурата на Пипа, като казваше, че няма смисъл, защото тя и без това умира. Колкото и тягостни обаче да бяха за мен неговите визитации, той продължаваше да идва всяка сутрин, понеже другият ветеринарен лекар нямаше време да пътува два пъти на ден по 8 мили до приюта, за да прави упойка на Пипа и сутринта.

Междувременно новината за нещастieto на Пипа се беше разпространила и приятели идваха и ми предлагаха да остане при нея, за да мога от време на време да отивам до къщата на Джулиан. Те дори ми услужваха с колите си, за да мога да се върна по-бързо, и ми носеха разни прибори и вкусни неща, за да направят моя живот колкото може по-удобен.

Между новите приятели, които срещнах там, беше Лю Харкстал, студент по зоология от САЩ. Той дойде да ми благодари за стипендията, която му отпуснали от Фонда за опазване на дивите животни на името на лъвицата Елза, за да може да изучава щраусите в Националния парк на Найроби. Понеже семестърът в университета още не беше започнал, той ми предложи услугите си да отива за покупка или да изпълнява други мои поръчки.

Веднъж ме посети моят приятел доктор Джералд Невил. Той се безпокоеше за ръката ми и настояваше някой физиотерапевт да ми прави необходимите процедури тук в болницата. Макар че операцията, която бяха направили в Лондон, беше успешна, ръката ми сега беше скована, а пръстите оставаха свити навътре, защото кожата и костите бяха сраснали с присадените сухожилия. Следователно пръстите не можеха да се опъват. Докторът препоръча да нося шина поне през нощта, за да изправам ръката си, но аз не можех да правя това, защото шината щеше да затрудни движенията ми, а бях заета през всичкото време и успях да поспя само пет часа по-различно време.

В това време кракът на Пипа вървеше към подобрене и сега я заплашваха не раните ѝ, а успокоителните лекарства, които трябваше да взема всеки ден. Колко ли дълго можеше да устои сърцето ѝ на тези силни лекарства? Ветеринарният лекар, който идваше привечер и слагаше инжекции за поддържане на сърцето и черния дроб, същевременно намаляваше дозите на упойките и ме съветваше да ѝ давам допълнително само в случай, когато е крайно необходимо.

През следващата нощ към 11 часа Пипа започна да ръмжи и скоро изпадна в продължителни гърчове. Сложих ѝ инжекция с останалата упойка и тя спокойно се унесе. На сутринта температурата ѝ беше спаднала под нормалната. Ветеринарният лекар, който дойде привечер, се безпокоеше за сърцето ѝ и реши да опита друго успокоително средство. Той смяташе, че то няма да има такъв изтощителен ефект, какъвто имаха серниланът и ацетилпромацинът, които употребяваше досега. Инжектира пак малка доза и останалата остави да я инжектирам аз само ако стане необходимо.

Без малко и аз не станах една от неговите пациентки. Същия ден сутринта си бях изгорила дясната ръка с кипяща вода и сега мехурите ми се пукаха. Той се тревожеше отворените рани да не се инфектират, когато превързвам крака на Пипа, и настояваше да извикам лекар да ми сложи инжекция с пеницилин и против тетанус. Докато лекарят дойде в 8 часа вечерта, ние бяхме вече почти на тъмно, тъй като електричеството в болницата не достигаше. Затова стана нужда да търсим нощния пазач, за да отвори канцеларията на Националния парк и там лекарят ми направи инжекциите. Веднага след това отново седнах да бдя до Пипа в тъмнината.

Пипа беше отпаднала и дишаше много бавно, но остана спокойна през цялата нощ и не се наложи да ѝ слагам допълнително от успокоителното лекарство. Като се вслушвах тревожно в дишането ѝ, изведнъж чух слабо чуруликане, което приличаше на зова на малко гепардче. Все още нямаше светлина в болницата и аз не можах да разбера, откъде идва звукът. Бях озадачена, защото всички малки гепардчета бяха преместени преди няколко дни в новото помещение. Тъй като обаче това безспорно беше зов на малко гепардче, новодошлото трябва да беше пристигнало, докато на мен ми слагаха инжекциите вътре в зданието. Държах Пипа близо до себе си и чувствавах как бавно биеше сърцето ѝ, а повторното повикване на малкото гепардче ме разтревожи.

На следващата сутрин дишането на Пипа беше нормално, но температурата ѝ все още беше 39,8° C. Казах това на сутрешния ветеринарен лекар, който този ден беше настроен особено дружелюбно. Той ме гледаше как дадох на Пипа да изяде половин фунт месо и след това ѝ направих инжекция с новото лекарство плюс пълна доза от успокоителното сернилан. Предложих на Пипа още месо, но тя си затвори очите и главата ѝ се отпусна надолу. Попитах го защо Пипа престана да яде, а ветеринарният лекар ми каза, че може би е уморена. След тези думи си тръгна.

Пипа не се събуди вече. Беше 7 октомври.

По-късно сутринта Лю Харкстал дойде и любезно ми предложи да ни откара до Меру, за да може да погребем Пипа в лагера, където беше живяла. След това излезе, за да направи дървен сандък за нея; купи сух лед, за да я увием с него, и нае един ландроувър, понеже големият сандък беше тежък и не можеше да се побере в чартърен самолет. Междувременно изпратих съобщение по радиото до Джордж и го помолих да ни посрещне на следващия ден с инструменти за копаене в лагера на Пипа.

Когато изнасяхме Пипа от болницата, преследваше ме чуруликането на малкото гепардче, което викаше, викаше, викаше, докато шумът на колата не заглуши гласа му.

По време на дългия път до Меру имах много време, за да си спомня всичко, което се беше случило през тези 17 дни. Сега беше вече късно, но аз знаех, че Пипа можеше да бъде спасена, ако бяхме сложили на крака ѝ лека метална или още по-добре пластмасова шина,

за да може раната да се преглежда всеки ден. С такава сглобяема шина Пипа можеше да остане в Меру във волиерата на Уайти, където щеше да бъде в позната обстановка, и всичките ѝ безпокойства щяха да бъдат сведени до минимум.

Странно беше, че историята се повтаряше и че Пипа, както и Елза, умираше точно тогава, когато малките ѝ бяха почти достатъчно пораснали, за да започнат да се грижат за себе си, но само почти.

С нетърпение исках да узная как са Биг Бой, Тайни и Сомба. Бен ми беше писал, че на 23 септември, денят, в който бях напуснала Меру, директорът на парка видял младите гепарди на новата летателна площадка; те били здрави и стомасите им — пълни. През следващата седмица мъжете на няколко пъти намирали следите на няколко гепарда. Намерили и костите на млад воден козел със следи от гепарди около тях. Едва след 9 дни обаче намерили младите гепарди на гребена на хълма — на около 2 мили зад новата канцелария на Националния парк. Мъжете били заведени там от един лешояд към остатъците от трупа на антилопа дукер. На няколко ярда видели гепардите под един храст. Когато Без се приближил, те започнали да мъркат и изглеждали доволни да го видят отново, 20 дни след като всички бяхме заедно.

Половин час по-късно Тайни станал, след него тръгнал Биг Бой, а най-после Сомба и всички полека се отдалечили, като се промъквали през много гъсти храсти. Щом Тайни спирал и другите спирали; когато той тръгвал, те също тръгвали след него. Изглежда, че той беше поел водачеството от Биг Бой; все пак той бил най-недоверчивият, когато Бен се опитал да го докосне, докато другите два, изглежда, нямали нищо против Бен да ги погали. Така вървели, докато им станало много горещо и спрели да си починат. След това мъжете се върнали да обядват в лагера, но следобед донесли мляко и намерили и трите гепарда още да си почиват под дървото. Сомба позволила на Бен да си поиграе с нея, докато се стъмнило. Оттогава те не били виждали никакви следи от младите гепарди в продължение на 8 дни.

Когато пристигнахме в лагера, беше късно следобед. Джордж и мъжете вече бяха приготвили гроба на Пипа близо до каменната пирамидка, където беше погребан нейният син. Над тях се простираха клоните на дървото, където Пипа и всичките ѝ гепардчета толкова често бяха играли и внимателно наблюдавали какво ставаше в нашия

лагер. По мълчанието, с което мъжете посрещнаха Пипа вкъщи, разбрах колко много значеше нейната смърт за тях.

Спуснахме я в гроба ѝ, но преди да започнем да го засипваме с пръст, аз поставих над сандъка ѝ три малки камъчета, като символ за Тайни, Бяг Бой и Сомба, с надежда, че те ще могат да се утешат без нея. След това оставихме Пипа да спи спокойно. Странно беше какво спокойствие ме обхвана изведнъж. За мен беше много важно Пипа да лежи тук, близо до мястото, където беше нейният свят. Аз знаех, че тя ще продължи да бъде с нас и да ми дава сила да извърша всичко, което исках да направя заради нея и в нейно име.

ОТНОВО С МАЛКИТЕ НА ПИПА

Най-важната задача, която ни предстоеше сега, беше да намерим младите гепарди. Сутринта мъжете бяха открили следите им, които идвали откъм моста на Ройоуеру, вървели около 3 мили по пътя и завършвали някъде към летателната площадка, където се губели.

Рано на следващата сутрин те продължиха търсенето, а аз останах да разопаковам багажа. Още не бях успяла да започна подреждането на нещата обаче, когато при нас пристигна група американски туристи, които искаха моя автограф и да се фотографират с мен. Бях свикнала с подобни нашествия от непознати хора, които смятаха, че моят живот в лагера е общодостъпно начинание и не смятаха за нужно да уважават желанието на човека за уединение. Обикновено се опитвах да отговоря на желанията на такива неканени гости, но този ден чувствавах, че това не беше по силите ми. Обясних на техния водач, какво се беше случило. Те виждаха моите зачервени и подпухнали очи и новия гроб и можеха да ме оставят на спокойствие, но вместо това се разположиха с желание да си побъбрят весело, непрекъснато насочваха апаратите си към мен и настояваха за „хубава усмивка“.

На обяд мъжете се върнаха без никаква новина за гепардите. Следобед Локал и Стенли продължиха от мястото, където бяха загубили следите, а Джордж и аз се отправихме в друга посока. В това време Бен и Лю Харкстал отидоха с колата на около 30 мили към водопадите Адамсън на река Тана. Там бяхме забелязали големи гранитни плочи, натрупани около бързеите и гладко полирани от стремителен поток. От тях можеше да стане подходящ надгробен камък за Пипа.

През следващите дни продължихме търсенето по същия начин, но не намерихме никакви следи от младите гепарди. Междувременно издигнахме висок паметник от камъни, които покрихме с плочите, донесени от реката. Когато Лю трябваше да се върне в Найроби, той взе със себе си най-хубавата плоча, за да гравира името на Пипа и

датите на нейния живот. По-късно поставихме плочата в средата на издигнатия паметник, циментирахме всичко заедно така, че никой слон да не може да го разруши, и накрая изчистихме всичката трева около гробовете на Пипа и нейния син. Неговият малък паметник прикрепихме към по-големия паметник на Пипа. Като издигах такива тържествени гробници за Елза и Пипа, аз рискувах да ме обвинят, че имам мрачни склонности. Въпреки това исках да изразя своята признателност и към Елза, и към Пипа, затова че бяха ми позволили да взема близко участие в живота им, за да дадем надежда на хората, че и човешкият свят може да стане така добър като техния.

Напоследък Джордж беше получил разрешение да остане в парка и да се премести в моя лагер. Когато той пристигна с вещите си, видяхме облак дим да се издига от посоката, където в продължение на 4 години беше неговият дом и където беше живял допреди един час. Нищо не си казахме — нямаше нужда от думи. Беше ми много жал за Джордж.

Бен беше заминал с Лю Харкстал за две седмици, като каза, че „един отдих ще му се отрази добре“. Това за нещастие означаваше, че няма да бъде по силите ни да обикаляме такава територия, както порано, когато се разделяхме на две групи, за да търсим младите гепарди. Настъпи страшна горещина и да се търсят следите по цял ден беше много изтощително. Единственият начин да избягна главоболието беше да се потапям с дрехите във всяка рекичка, покрай която минавахме. Тази система на охлаждане повтарях веднага щом изсъхнех при вървенето. Едва сега разбрах колко много бяхме зависели от Пипа, за да имаме връзка с младите гепарди и че те бяха търпели нашето присъствие само защото тя бе искала това. Бях сигурна, че те ни чуваха, когато ги викахме, но нито един път не отговориха на моя зов, като вървахме из храстите ден след ден.

На два пъти намирахме следите на самотен гепард и близо до тях веднъж дори го видяхме — тъмният гепард, който може би беше другарят на Пипа. Той отново пресече пътя на около една миля от лагера и изчезна към река Мулика. Надявахме се, че той може да ни насочи къде се намират младите гепарди и тръгнахме по следите му, но попаднахме на два лъва, което правеше по-нататъшното търсене на това място напълно безполезно.

Един ден попаднахме на умряла слоница. Твърдата суха кожа все още покриваше част от трупа и двата ѝ зъба лежах на няколко инча от главата ѝ. Това показваше, че тя беше умряла от естествена смърт. Не такъв щастлив край на живота си беше имала една жирафа, която намерихме на около миля и половина от границата на парка. Опашката ѝ беше отрязана (може би, за да се пъдят мухи с нея?), а част от кожата беше рязана с ножове, явно работа на браконieri.

Веднъж, като вървахме из храстите, погълнати от търсенето на следи, почти налетяхме на два лъва, които ядяха трупа на бивол и не обръщаха внимание на нищо друго освен на своето пиршество. Всички се изненадахме от срещата, но за наше щастие лъвовете побягнаха. Помислихме си, че може би Джордж ще се заинтересува дали двата лъва са някои от тези, които бяха под неговото покровителство, затова се върнахме в лагера, за да го вземем с нас. Пътят до лагера и обратно ни отне 5 часа, а лъвовете в това време бяха успели да натъпчат стомасите си до пръсване и сега си почиваха близо до остатъците от бивола. Единият лъв на няколко пъти се спускаше към трупа да разпъди лешоядите, които бяха накацали по съседните дървета и чакаха своя ред. Бяха дошли белоглави лешояди на Рюпел и, разбира се, вечно присъстващите марабу. Когато Джордж отиде с колата достатъчно близо и видя, че лъвовете не бяха от неговия прайд, ние ги оставихме да продължат пиршеството си и продължихме да търсим младите гепарди на Пипа. Когато след един час отново минахме покрай трупа на бивола, нямаше и следа от лъвовете, но всички лешояди представляваха една купчина от пера, настъпваха се един-друг и късаха последните годни за ядене сухожилия.

Интересно ми беше, когато забелязах, че сега торбичките на гушите на всички марабу бяха надути, а бях сигурна, че бяха в обикновени размери, когато преди това седяха по дърветата. Има много теории, опитващи се да обяснят кога и защо торбичките, които се намират на предната част на шиите на тези птици, се пълнят с въздух, но досега никоя теория не се е оказала убедителна.

Дъждовният сезон приближаваше и отново беше време да се гори тревата. Понеже директорът на Националния парк нямаше достатъчно персонал за тази работа особено в отдалечените райони, той с радост прие предложението ми да запалим тревата в някои от равнините, когато ходим там да търсим младите гепарди. Това особено

засягаше местността, разположена между притоците на Ройоуеру, която ние много добре бяхме изучили. Една сутрин, като наблюдавахме внимателно посоката на вятъра, едва хвърлихме няколко запалени клечки кибрит в тревата между два от тези притока, когато сухата трева пламна навсякъде наоколо с такава невероятна скорост, че трябваше да бягаме презглава към близкия поток, за да спасим живота си. До рекичката се добрахме в последната минута и се хвърлихме във водата, за да избегнем бушуващите зад гърба ни пламъци. Когато се изкачихме на отсрещния бряг, намерихме се в извънредно гъст бодлив храсталак, постлан изобилно с изпражнения от носорози и биволи. Чувахме как тези животни сумтяха и чупеха клони наоколо в храстите. Положението ни беше опасно, защото нямахме надежда да избягаме някъде, ако срещнехме някой от тези живи танкове. Към неприятното положение се прибави и това, че аз открих на глезена на крака си дълбок разрез, който бях получила, когато скочих в реката и сега кръвта неприятно се стичаше в ботуша ми. Преди да обърна внимание на раната на крака си обаче, трябваше да решим как по-бързо да се измъкнем от сплетените клони, докато огънят не е прескочил рекичката и ние да се намерим в капан. Когато накрая се измъкнахме към едно по-открито място, едва не се блъснахме в заспал носорог. Той така поразително приличаше на термитник, че ние почти стъпихме върху него, но носорогът скочи, завъртя се със сърдито сумтене и се скри в трънения ад, от който току-що се бяхме измъкнали. Като гледах разкървавените си одрасквания, завидях на дебелия кожа на носорога, но не и на любимото му място, където живееше.

Когато Бен се завърна, отново можехме да се разделяме на две групи по двама и да търсим в различни посоки. Минаваха дни след дни без никакви следи от нашата тройка. Като че ли за да ни дразнят, на територията на Пипа се появиха два самотни гепарда, единият близо до Кенмейър, а другият покрай Ройоуеру — близо до летателната площадка. Техните следи ни заблуждаваха в продължение на няколко дни и едва когато видяхме гепардите, разбрахме, че те не бяха тези, които търсим.

Дъждовете бяха започнали и често правеха невъзможно търсенето на следи. Неприятностите се усложниха, когато Бен получи болки в коляното вследствие на нараняване в миналото; той трябваше незабавно да отиде да се лекува в Найроби. Когато в новото

управление на парка наливахме бензин за неговото пътуване, там ни казаха, че рано сутринта малките на Пипа били забелязани близо до водната помпа, на около миля от управлението. И наистина там намерихме отпечатъци от лапите на трите млади гепарда. С приковани към каменистата почва очи вървахме стъпка по стъпка по следите в продължение на около един час и викахме името на Пипа. Тогава видях да тича малък куду. Като наблюдавах с бинокъла си прекрасната антилопа, изведнъж почувствувах, че и мен ме гледат и като се обърнах видях Тайни, Сомба и Биг Бой да надничат из тревата само на няколко фута от мен. Дали дебнеха антилопата? Очевидно бяха гладни. Дадохме им млякото, което постоянно носехме със себе си и те жадно го изпиха, като едновременно натикаха муцунките си в малкия съд, както правеха, когато бяха съвсем малки. Сега видях колко много бяха пораснали през последните седмици и в какво добро състояние бяха. Бен предложи да отиде със Стенли за коза, а аз да остана с гепардите да се порадвам на нашата нова среща.

Последвах гепардите до едно сенчесто дърво, а Локал вървеше малко по-назад и всички седнахме. Тайни и Биг Бой веднага задрямаха в обедната горещина, но Сомба стоеше будна и не пропускаше и най-малкото ми движение. Тя веднага се преместваше, когато се опитвах да седна по-близо до нея. Разбира се, младите гепарди не бяха ме виждали в продължение на повече от 6 месеца, ако не смятаме онази сутрин преди 46 дни, когато Пипа беше с нас за последен път. Бяха минали 25 дни от времето, когато Бен беше намерил гепардите до убития дукер. Макар да знаех, че те вече можеха самостоятелно да си намират храна, през последните седмици аз често се отчайвах и се питах дали са още живи? Дори преди един час се молех дано ги намерим здрави — и сега моите надежди се сбъдваха.

Спокойствието наоколо беше прекрасно, за разлика от напрежението през последните седмици. Не зная защо, но присъствието на животните ми дава чувството на безкрайно доволство и покой. Щастието ми щеше да бъде пълно, ако и Пипа беше сега с нас. Но макар че физически тя не беше вече тук, аз я чувствувах съвсем близо и вярвах, че тя беше ни помогнала да намерим нейните гепардчета. Разбира се, те бяха се озовали, когато виках нейното име. Това имаше голямо значение и аз реших отсега нататък да използвам името на Пипа за връзка между мен и поколението ѝ.

Всеки един от младите гепарди носеше по някоя мила нейна черта. Биг Бой беше наследил преданата ѝ грижовност за семейството; като ближеше с обич брат си и сестра си, той ги успокояваше и те се сгушваха до него, както по-рано бяха правили с Пипа. Тайни притежаваше присъщото ѝ обаяние и доверчива искреност, а Сомба бдително пазеше с майчина загриженост семейството от най-малките признаци на опасност.

Изведнъж и трите гепарда скочиха и отпратиха погледи към посоката, от която Бен и Стенли скоро се появиха, като носеха убитата коза. Щом я хванаха, те я повлякоха под един храст, където никакви лешояди не можеха да ги видят, докато ядяха. След половин час от трупа бяха останали само няколко парчета козина, малко кости и главата. Когато се опитах да разчупя главата, за да могат гепардите да я изядат, Сомба веднага се спусна с наведена глава да я защитава и така бързо замахна с предните си лапи, че аз веднага пуснах козята глава. Надявах се да отвлека вниманието ѝ и ѝ предложих парче от кожата на козата и малко костен мозък, който Локал беше извадил от костите. Тя не знаеше какво да прави с него, но мозъкът събуди любопитството на Тайни. Той винаги беше смятал, че костният мозък е негова привилегия и веднага се хвърли към своето лакомство, но в същата минута го подгони Биг Бой, който не искаше да пропусне играта. И двамата стиснаха със зъби кожата, и започнаха да я дърпат, като разпръснаха мозъка на различни страни. И двамата ръмжаха свирепо, докато накрая Тайни мина тържествено с по-голямата част от парчето кожа, а Биг Бой носеше малкото парченце, което беше успял да откъсне. Той пусна това парченце в съда с мляко и за да запази трофея си, седна до него; после, изглежда, му стана скучно, изпи всичкото мляко и се отмести. Миг след това Тайни грабна парчето кожа и го погълна.

Аз не можех да откъсна очи от младите гепарди, загубих представа за времето и останахме при тях, докато стана съвсем тъмно и вече нищо не можеше да се вижда. Тогава си тръгнахме за вкъщи.

ГЕПАРДИТЕ ПОМАГАТ ДА СПАСИМ БОЙ

На следващия ден рано сутринта Бен замина за Найроби, а Локал и аз намерихме гепардите на хълмистия гребен на около миля и половина от управлението на парка — недалече от мястото, където ги бяхме оставили предишния ден. След като ги нахранихме, те се отправиха към едно голямо акациево дърво малко настрана и се настаниха за обедната си почивка. Знаех, че по-късно гепардите с удоволствие ще хапнат отново, затова ги последвах с останалото месо и като седнах наблизко, успях да направя много снимки.

След известно време отново ме обхвана странното чувство, че някой ме наблюдава и като разгледах внимателно местността с бинокъла си, забелязах един лъв, който лежеше в тревата на около 300 ярда от нас. Той гледаше право в мен, без да се помръдне. Тревата почти скриваше тялото му, но доколкото можех да видя, изглеждаше толкова слаб, че ребрата му се очертаваха под кожата. След това забелязах една игла от африканско бодливо свинче да се подава на два инча под окото му. Знаех, че иглите на бодливите свинчета крият смъртна опасност за всеки хищник, който се полакоми да опита вкусното месо на свинчетата, и разбрах, че този изтощен лъв беше сериозно наранен и вероятно в краката му имаше още забити игли, които правеха движението на животното мъчително, ако не и невъзможно.

Междувременно нашите гепарди съвсем не забелязваха присъствието на съседа си и спокойно дъвчеха месото. Как да ги накарам да напуснат мястото, без да ги изплаша прекомерно? Направих знак на Локал да дойде по-близо до мен; той не беше забелязал още лъва. Застанахме между лъва и гепардите и наблюдавахме и него, и тях. Изведнъж Тайни заподозря нещо. Втрещен в лъва, той издаде някакво странно гърлено ръмжене като стон и побягна, а след него се втурнаха Биг Бой и Сомба. Въздъхнах с облекчение, че те сами са забелязали лъва, защото не ми се искаше да ги плаша и прогонвам при нашите все още твърде деликатни отношения.

Започнах да викам лъва, като повтарях имената на лъвовете на Джордж — Бой и Сусуа, — но той само ме гледаше, без да помръдне дори ухото си. Не знаех как да си обясня поведението му; невероятно беше така да се държи диво животно или лъв от групата на Джордж. Понеже не можех да оставя ранен лъв толкова близо до канцеларията на парка, изпратих Локал да заобиколи отстрани и да се върне до колата, а аз тръгнах към управлението на около миля и половина оттук, за да поговоря с директора. За мое учудване намерих Джордж в кабинета на директора и двамата разискваха бъдещето на Бой. Като изслуша моя разказ, Джордж се разтревожи много, защото когато преди три седмици видели за последен път Бой на 5 мили оттук, той силно куцал, а оттогава не могли да го намерят. Когато казах, че лъвът очевидно се беше набол на игли от африканско бодливо свинче, директорът добави, че от лъвовете, които в миналото е трябвало да застреля, 90% били наранени по този начин. От една лъвица той извадил 60 игли на бодливи свинчета. Той всякога и при най-малката възможност се опитвал да спаси живота на нещастните животни и естествено щял да се опита да спаси живота и на този лъв, но все пак взе със себе си голямата пушка, в случай че той вече не може да бъде спасен.

Отидохме с колата до акациевото дърво и намерихме лъва на същото място. Щом директорът слезе от колата, лъвът изръмжа и куцайки, тръгна навътре към храстите, за да се скрие. Тогава видяхме, че предният му десен крак беше страшно подут, а гръбнакът и тазовите му кости стърчаха — нещастното животно почти умираше от глад. Джордж тихичко тръгна с колата си по-близо до лъва; след това излезе от колата и напълни с вода стария стоманен шлем, който не се поддаваше на никакви зъби и беше служил за пиене още от времето на Елза. Сега даде и на лъва да пие от него. Джордж беше оставил вратата на ландроувъра отворена и преди да успее да спре лъва, той с мъка се покатери в кабината и седна на седалките. Джордж му предложи още вода. Така го измъкна обратно от колата и му помогна да се успокои с познатия съд за вода. След това Джордж издърпа иглата и се върна при нас. Като държеше в ръка иглата, дълга 6 инча, Джордж произнесе само думата „Бой“. Можех да си представя какво ставаше в умовете на Джордж и на директора, макар че и двамата мълчаха. След като Бой беше наранил сина на директора, той беше потиснал личните си чувства и му беше позволил да остане в парка, но ако му се случеше да

срещне лъва близо до управлението, винаги имаше гръм и мълнии. Сега му се предоставяше възможност да застреля лъва, който му беше причинил толкова неприятности. Мълчанието продължи дълго. После директорът заговори и каза, че е съгласен да помогнат на Бой. Той предложи да извикаме по радиото ветеринарен лекар от Найроби, който да упои Бой и да му сложи диагноза. Отидох до моя лагер за месо и за сулфатацол, а Джордж остана при Бой.

Когато се върна, директорът вече беше получил съобщение, че ветеринарният лекар може да дойде едва на другия ден. Понеже не можехме да оставим Бой самичък, без да рискуваме да бъде нападнат от хищници, Джордж реши да прекара нощта близо до него. Той отиде да си вземе някои необходими вещи и още една коза, а в това време аз останах да пазя лъва. Макар че малко бях виждала Бой през последните години, той знаеше, че съм негова приятелка и ми позволи да седна близо до него. Гледаше ме, без да мигне, както и сутринта, очевидно имаше доверие в мен.

Животните усещат много по-добре истинските чувства на другите същества към тях, отколкото хората и докато хората може да бъдат излъгани с думи, животните с първосигналните си възприятия някога не се мамят. Винаги се чудех, когато първият ветеринарен лекар в приюта за животни всеки ден ме питаше дали Пипа не ме е ухапала още и виждах неговото учудване, когато го уверявах, че Пипа винаги ми ближеше ръката и мъркаше по време на лекуването ѝ. Дори ако понякога моите превръзки ѝ причиняваха болка, тя знаеше, че аз исках да ѝ помогна и затова не само не ми пречеше, но и изразяваше благодарност. Днес Бой беше показал същото доверие в Джордж, беше му позволил да извади иглата и да докосне подутия му крак. Джордж не намери други игли в крака, но той допускаше, че те може би са се впили дълбоко навътре и затова бяха причинили подуването на крака.

Докато седях с Бой, мислех си за невероятната редица от съвпадения, която беше довела до сегашното положение. Най-напред в продължение на 46 дни се опитвахме да намерим младите гепарди, преди да започнат дъждовете, когато търсенето на следи става невъзможно. След това Бен го заболя коляното и това ни застави да отидем за бензин в управлението на парка, а това беше същата сутрин, когато наблизко бяха видели нашите гепарди. След това гепардите ме заведоха до мястото, където лежеше Бой, който непременно щеше да

загине, ако не го бях намерила именно в този момент. Раните му трябва да бяха най-малко от преди 3 седмици и явно, той се беше влякъл до най-близкото човешко жилище, за да получи помощ, когато е разбрал, че няма да може сам да се справи със своето затруднение; точно както беше направила и Пипа. И накрая, още едно съвпадение — срещата на директора с Джордж, когато и двамата бяха необходими точно в този час, за да спасят живота на Бой. Всичко ми се струваше нещо повече от редица съвпадения, но с каква цел само бъдещето можеше да покаже.

Джордж прекарал спокойна нощ близо до Бой и останал при него до пристигането на ветеринарния лекар. Като упоил Бой, лекарят установил счупване на раменната кост на десния преден крак и изместване в раменната става. Това беше най-лошата комбинация, която можеше да се случи с хищник, който използва предимно дясната си лапа. Директорът, ветеринарният лекар и Джордж решиха да се направи операция на Бой в съборения лагер на Джордж, където оградната мрежа беше останала и можеше да послужи за волиера на лъва. Три дни Бой трябваше да остане във волиерата, а после Джордж щеше да го пусне, но в продължение на две седмици щеше да следи как върви оздравяването му. Ако след изтичането на този срок Бой можеше отново да живее на свобода напълно самостоятелно, Джордж трябваше да се оттегли; ако до това време той не се поправеше, Джордж или трябваше да го отстрани от парка, или трябваше да го убият.

След това ветеринарният лекар се върна в Найроби за необходимите за такава сериозна операция инструменти, а Джордж пренесе Бой в предишния си лагер. Там той опъна за Бой палатка, а самият Джордж спеше в ландроувъра си близо до палатката. Това продължи четири дни, докато ветеринарният лекар се завърна с асистент. Досега никога не беше правен опит да се оперира лъв на полето, и то при такива първобитни условия. Джордж беше направил плътен навес от платнище, под което беше поставил три походни маси, за да служат за операционна маса. След това упоиха Бой, повдигнаха го на тези маси, а козината около счупеното място обръснаха. За да се даде възможност на ветеринарния лекар да оперира спокойно, трябваше да му се помага. Един човек трябваше да държи главата на Бой в определено положение, за да може да се следи дишането и рефлексите на зениците му, а друг помощник трябваше през време на цялата операция да слага многобройни дози упойка. Трети помощник

вкарваше разтвор от сол и гликоза във вената на опашката, за да се предпази организма от обезводняване и шок. За да не я дръпне Бой ненадейно, опашката трябваше да се завърже с въже. След това кракът беше поставен в такова положение, че счупените кости да се опънат със специална макара, за да дойдат точно една срещу друга. Когато всичко беше готово, ветеринарният лекар направи в натъртената тъкан дълъг разрез, за да напипа счупените кости. Тъй като нямаше рентгенова снимка да му покаже точното място, той трябваше да реже доста преди да стигне до костта, в която можеше да пробие със свредел дупки и да вкара два дълги гвоздеа от неръждаема стомана, за да съедини счупените кости. При рязането, докато се стигне до костта, Бой губеше много кръв и трябваше непрекъснато да се обира с тампон; освен това трябваше да се употребят много разширители и щипци, за да се държи кожата настрана да не пада върху откритата рана и хирургът да може да работи спокойно. Когато накрая всичко беше готово и лекарят искаше да забие двата гвоздеа, оказа се, че кухината на раменната кост беше много малка. Това обстоятелство много усложни закрепването на гвоздеите и едва след три часа напрегната хирургическа работа раната можа да се напълни с антибиотичен мехлем и да се зашие.

Като че ли тази изтощителна работа не беше достатъчна, та след нея ветеринарният лекар оперира и появилата се наскоро коремна херния на Бой. Джордж гледаше на тази операция с особен интерес и съчувствие, защото неотдавна и на него бяха правили такава операция. Хирургът направи малък разрез, колкото да изтегли увисналата торбичка, срязва я, след това отдели излишните тъкани и ги изрязва; после акуратно заши краищата със стоманена тел.

Накрая всички можехме да си отдъхнем и да изпием по чаша чай. Бях във възторг от ветеринарният лекар за голямото изкуство, с което извърши операция на такова сложно счупване и при такива неподходящи условия. Обикновено при операция му асистирали четирима лекари, а тук ние всички трябваше да помагаме според силите си.

Скоро след това се разпръснахме и аз тръгнах да търся гепардите. Всичките ни действия в тяхната територия през последните няколко дни ги бяха прогонили надалече; затова търсенето беше трудно, но накрая ги намерихме на едно плато от лава между реките Мулика и Вазоронги, на няколко мили от мястото, където ме бяха завели при Бой.

Тук почвата беше неплодна и нямаше почти никакви животни, освен два носорога. Не можех да разбера защо младите гепарди бяха харесали тази камениста пустиня без никаква сянка наоколо, където можехме да спрем и да ги нахраним. Ние се влачехме след тях и носехме тежката кошница с месо, като се препъвахме в горещи буци лава и камъни.

Днес имахме късмет, понеже ги намерихме на пясъчното островче, което беше любимото място за игра на Уайти, Мбили и Тату. На същото трънливо, дърво в бодливата му кора, на която те често точеха ноктите си, сега видях Тайни да, прави същото. Какъв контраст бяха тези великолепни млади гепарди в сравнение с бедния Бой. Молах съдбата те никога да не изпитат нещастията, които бяха постигнали Бой и Пипа. Всичко, каквото можех да направя в краткото време, което ми беше позволено да прекарам с тях, беше да ги храня колкото може по-добре, за да станат по-здрави костите и зъбите им, с които по-добре да се борят с всички опасности в бъдещия си живот.

Биг Бой сега беше станал най-лакомият от гепардите и беше най-малко придиричлив към това, което ядеше. Единственото нещо, което го интересуваше, беше храната да е в изобилие. Беше си създал навик да пуска месото, което ядеше, в млякото, като по този начин пазеше и месото, и млякото да не бъдат откраднати от Тайни и Сомба. Сомба сега безгранично ми се доверяваше и знаеше, че винаги се опитвам да ѝ помогна, но аз се държах на разстояние, когато тя ядеше. Тайни и сега обичаше да играе с мен, спускаше се, за да получи някое допълнително вкусно парченце месо, но когато на върха на пръчка му подавах близо до носа малки парченца шкембе, той гледеше през тях, като че ли нищо не виждаше; беше истински клоун.

Няколко дни по-късно гепардите убиха млад щраус и ние ги намерихме сред разпръснатите пера на птицата с все още покрити с кръв муцуни и с подути коремци. Особено се радвах, че те можеха да се хранят сами, без да зависят от мен, тъй като ежедневните проливни дъждове правеха придвижването ми много трудно. Бен ле беше при нас и аз не само трябваше да търся младите гепарди, но и да гледам винаги да има готово месо за тях, в случай че се окажат гладни. Същевременно трябваше да снабдявам Джордж и Бой с всичко, от което се нуждаеха, защото Джордж не можеше нито за минута да остави Бой самичък, а те бяха на 30 мили от мястото, откъдето вземахме козите. Понякога ми се случваше да пътувам два пъти по невероятно хлъзгавия път, често бях

принудена да измъквам ландроувъра от канавки, а после, като потегляше бавно, той буксуваше в калта.

Бедният Бой — сега той трябваше да възстанови силите си и все ядеше, но винаги беше гладен. С болка в сърцето го гледахме как куцаше, когато идваше да ни посрещне на вратата на оградата, като креташе и падаше изтощен дори и от това малко разстояние. Новината за завръщането на Бой и на Джордж бързо обиколи околността и аз често заварвах лагера, обсаден от лъвове и лъвици заедно с малките си, за които Джордж се беше грижил. Те явно бяха озадачени, като виждаха Бой толкова болен и затворен зад решетка, откъдето той гледаше своя огромен харем с тъжно изражение.

Малката Сенди сега беше непрекъснато с прайда на лъвовете и като съдехме по нейния закачлив вид и добро състояние, разбрахме, че тя отново беше приета като пълноправен член. Изглежда, тя самата се беше определила да бъде пазач на най-малките лъвчета на другите лъвици от прайда и много сериозно изпълняваше ролята на „леля“.

Съвсем ясно ни беше, че Бой нямаше да успее да се оправи достатъчно добре, за да живее на свобода в срока, който директорът ни беше дал, затова посъветвах Джордж да направи по-голяма волиера до нашия нов дом край езерото Найваша, където Бой щеше да може спокойно да оздравее. Като допълнение на това решихме да поставим едно от готовите бунгала до волиерата, за да може Джордж да бъде нощем близо до Бой, а и да бъде колкото се може по-дълго време с него. Обсъдихме с директора тези наши решения и той се съгласи да остави Бой в парка до края на ноември, когато всички постройки ще бъдат завършени.

А дъждът все валеше и валеше и скоро по-голямата част от Националния парк се превърна в блато. Една сутрин намерихме удавено новородено биволче, което течението на реката беше залостило в моста до кухнята. Бързо го магнахме оттам, за да не привлечем крокодилите, които обикновено стояха по-далече от лагера.

Отново загубихме младите гепарди в продължение на няколко дни, но после ги намерихме отвъд Леопардовата скала — на 15 мили от мястото, където ги бяхме видели последния път. Очевидно те бяха прогонени от лъвовете, които на няколко пъти срещнахме. Участниците в една ловна експедиция ни бяха дали малко месо от слон и ние го предложихме на гепардите. Сомба и Тайни вдигнаха високо носовете

си, но Биг Бой с апетит яде жилавото месо до претъпкване. Два дни по-късно ми дадоха биволско месо, което гепардите обичаха и бързо изядоха до последното парченце, като всеки гледаше да издърпа за себе си колкото може повече.

На следващата сутрин гепардите се бяха преместили на 4 мили до завоя на обиколния път в равнината Голо; там наблизко имаше огромна акация и скоро тя стана любимото място за срещи. Фотографирах ги, като ядяха в положение на „звезда“, характерен навик за гепардите; така те се стараят да бъдат на еднакво разстояние един от друг, за да има достатъчно място за всеки. В момента, в който слагах нов филм в апарата, се появи носорог и бързо се запъти към нас. Мигновено гепардите залегнаха ниско, притиснаха се до земята, но не изпускаха от очи дебелокожото животно, което вървеше през тревата към тях. Навярно носорогът беше доловил миризмата им, защото изведнъж се завъртя, започна да души подозрително въздуха и после се отправи към нас. Той вървеше, като че ли танцуваше, и закръгленото му тяло се повдигаше при всяка крачка, а после отново спря на едно място. Сомба се спусна към носорога като мълния. Той с шум побягна, а тя тичаше след него. Бях готова с апарата да направя снимка на тази комична сцена, но за нещастие пристигна кола с посетители и по-нататъшното ни забавление се прекъсна.

На другия ден намерихме Сомба високо на едно дърво да наблюдава стадо газели на Грант. После тя се спусна след газелите, но се върна при нас за месото, което бяхме донесли, и се нареди с братята си, които вече бяха започнали да ядат лакомо. Биг Бой, както всякога, беше взел „лъвския дял“ и се оглеждаше за още, макар че коремът му беше опънат като барабан. Сега той беше великолепно животно, много по-голям от останалите, извънредно красив, но се държеше сдържано и с него най-малко можех да установя контакт. Когато накрая и той се наяде достатъчно, гепардите започнаха да се гонят около млади палми дум, които им даваха много хубаво прикритие за засади. Колко красиво съответствуваха елегантните им движения на групата стройни млади палми, очертани на фона на яркосиньото небе, оградено с бели облаци, каквото е почти винаги небето на Кения.

Известно време младите гепарди останаха близо да Леопардовата скала. Там се намираха и шестте бели носорога, които през нощта

държаха в оградено място, а през деня пасяха лениво наоколо, придружени от двама ловни надзиратели.

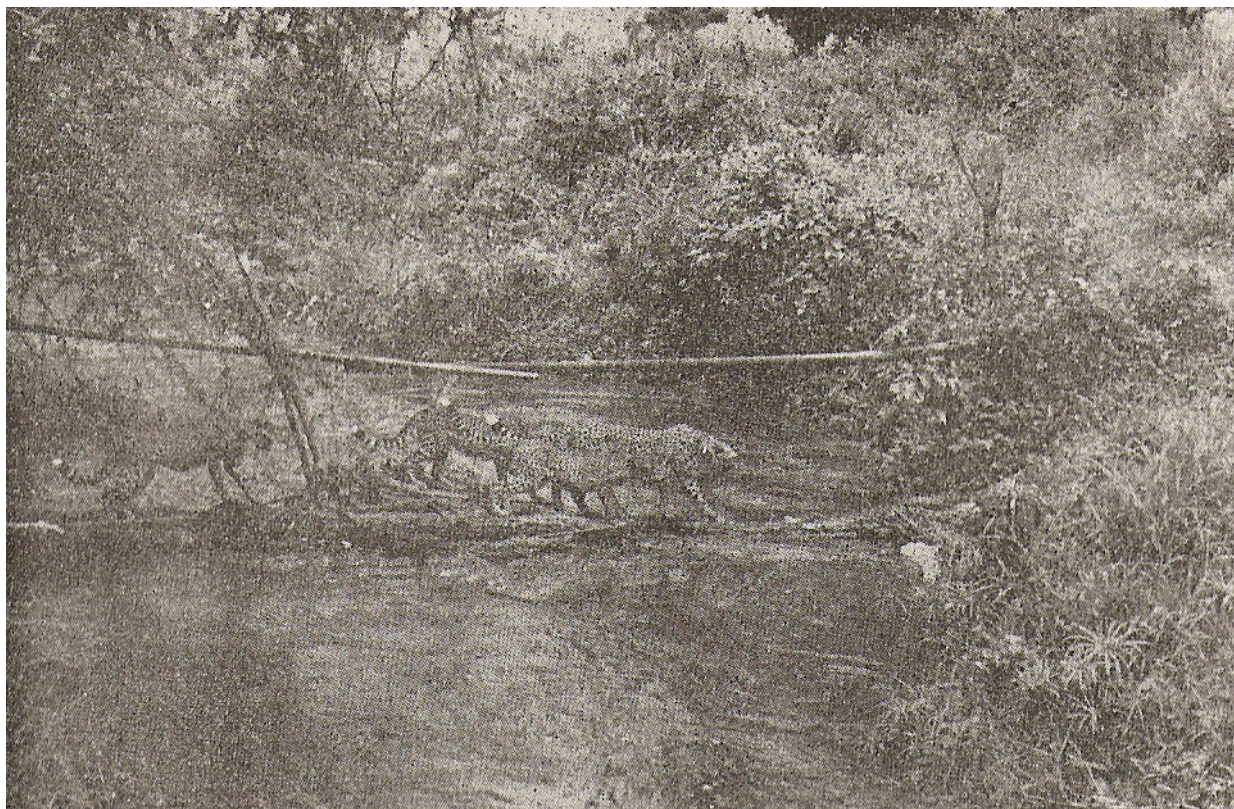
Една сутрин нахранихме гепардите и те легнаха да си поспят за смилане на храната, когато носорозите минаха покрай нас. Младите гепарди избягаха като светкавица. Те може би бяха виждали и подушвали много пъти опитомените бели носорози и затова ме учуди, че сега побягнаха от тях като от опасен враг. Спомних си, че само преди няколко дни те гониха див черен носорог, само за забавление. Дали разбираха, че белите носорози бяха чужди за тези места и поради тази причина се отнасяха с тях като към непознати, както беше се отнесла и Пипа в миналото, когато беше забелязала два от тях на голямо разстояние?

Пътищата в целия парк станаха толкова непроходими по време на дъждовете, че беше необходимо да извикат трактор, за да поправи пътя за лагера на Джордж. Той обаче разчисти само до половината, после се повреди и пътят остана като едно дълбоко до колене тресавище. В опитите си да стигна до Джордж често трябваше да балансирам ландроувъра по тесните краища на дълбоките коловози, иначе затъвах в течната кал и прекарвах часове, докато изляза от нея. Пътят към Леопардовата скала не беше по-добър и един ден трябваше да чакам 7 часа, преди да ме извлекат на буксир от калта. За мое щастие това стана недалече от мястото, където бяха гепардите, и аз прекарах целия ден с тях.

Гепардите бяха намерили пясъчна площадка, която бързо изсъхваше, и между отделните поройни дъждове аз лягах на земята при тях. Отначало Сомба беше недоверчива, когато главите ни бяха на толкова близко разстояние, че почти се докосваха, и беше готова при най-малкото ми движение да ме нападне. Когато обаче я погледнах в очите, без да издам нито звук, тя почувствува моите приятелски чувства и се успокои. Братята ѝ въобще не ме забелязваха. Мократа земя изпускаше пара под палещите слънчеви лъчи. Докато си почивахме, слушах дишането на гепардите и чуруликането на няколко сънливи птички. Освен тях наоколо цареше пълна тишина. Колко много обичах този разкошен парк и всичките му животни! Познавах го повече от 27 години, когато Джордж изпълняваше длъжността главен инспектор по лова. Преди 12 години Националният парк стана дом на Елза, а покъсно и на Пипа. Ние и двамата се привързахме още повече към това

място и сега го смятахме за наш духовен дом, макар че, разбира се, нямахме никакви законни права над него.

От самото начало знаехме, че ще дойде времето, когато ще трябва да се разделим с тези места. Това ще стане, когато нашите животни започнат сами да се грижат за себе си, което беше и целта на опитите ни. Макар че Тайни, Биг Бой и Сомба можеха да живеят самостоятелно без нашата помощ от 14-месечната си възраст, искаше ми се да поживея с тях, докато те станеха на същата възраст като Уайти, Мбили и Тату, които останаха под покровителството на Пипа до 17,5 месеца, главно за да видя как щяха да се развият техните отношения, когато са готови да дадат потомство.

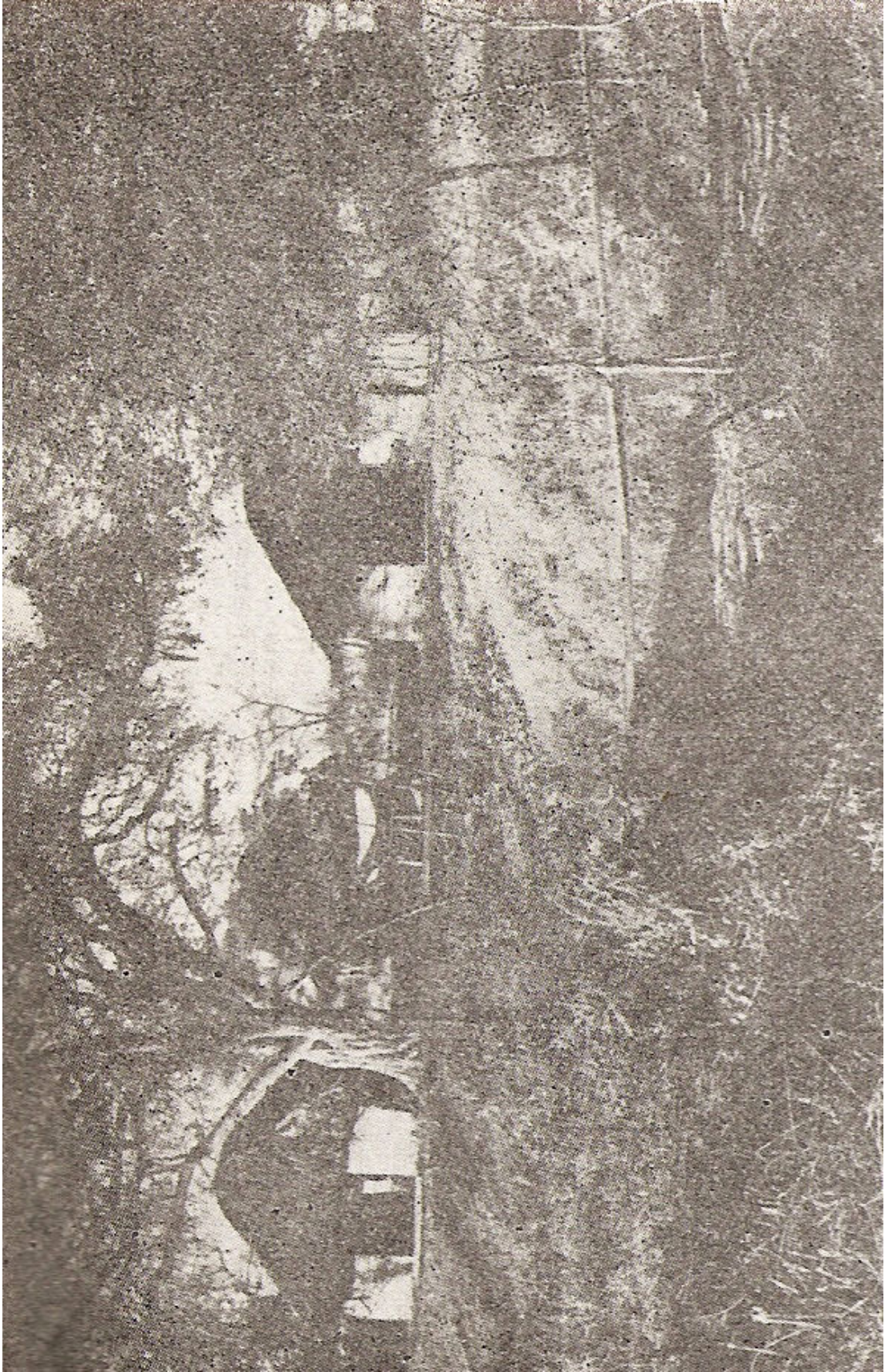
Пипа и малките прескачат кухненския мост

Търпеливо очакване на храната

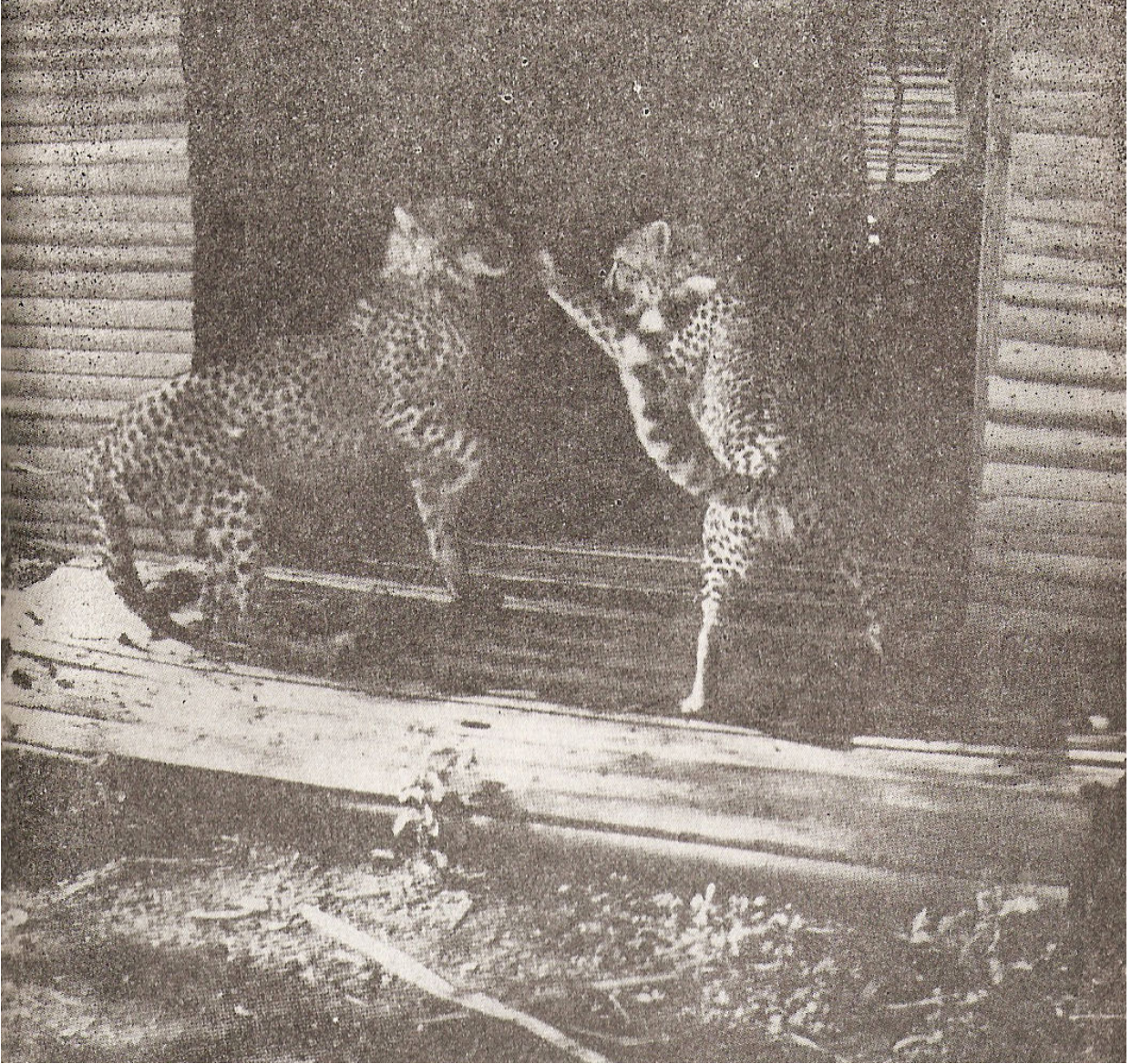

Лагерът — кухненският мост се вижда отпред

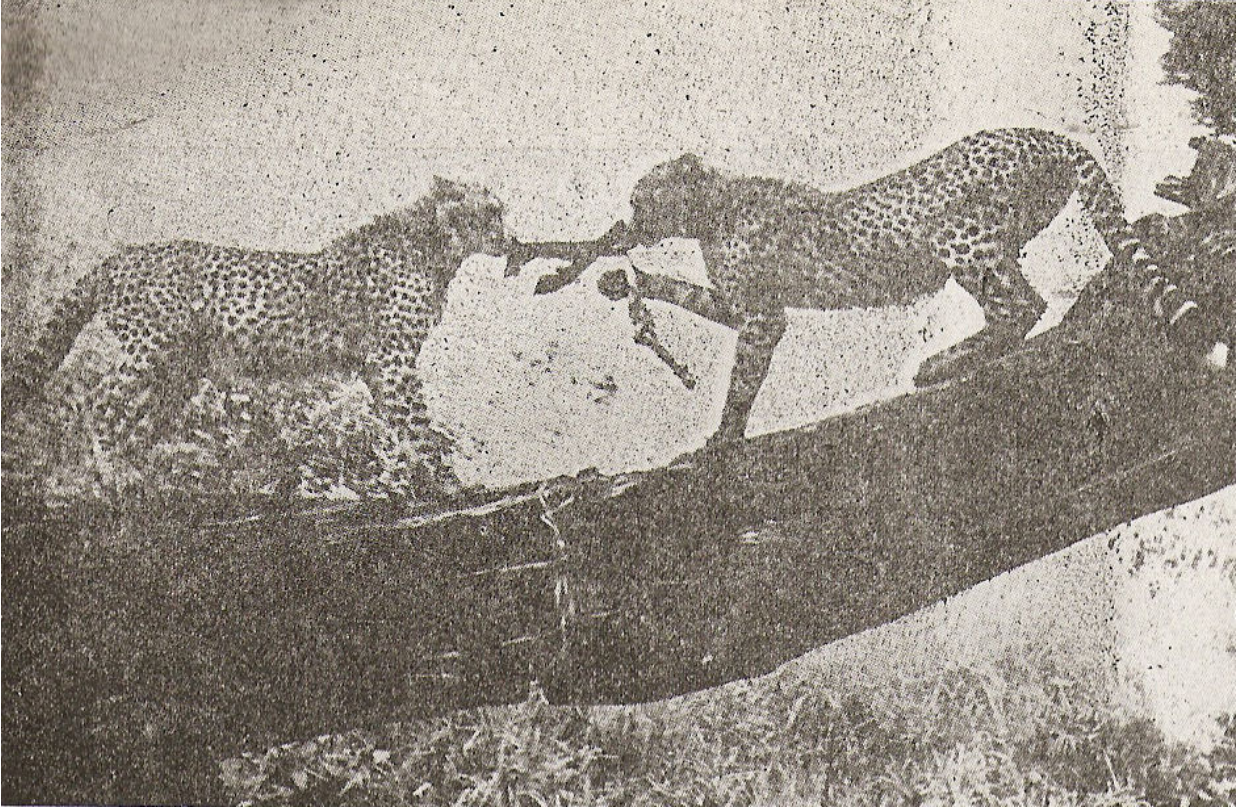
Джой храни гепардите в лагера

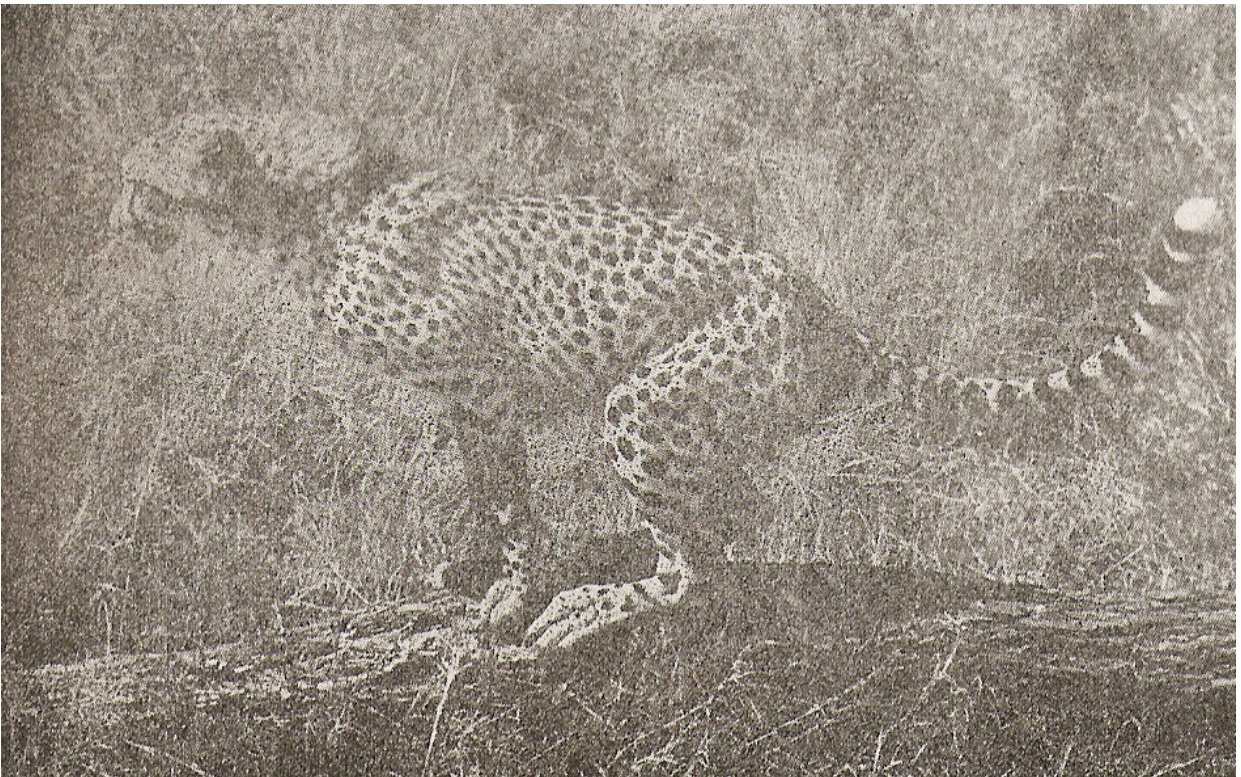

Спор за правото на първенство

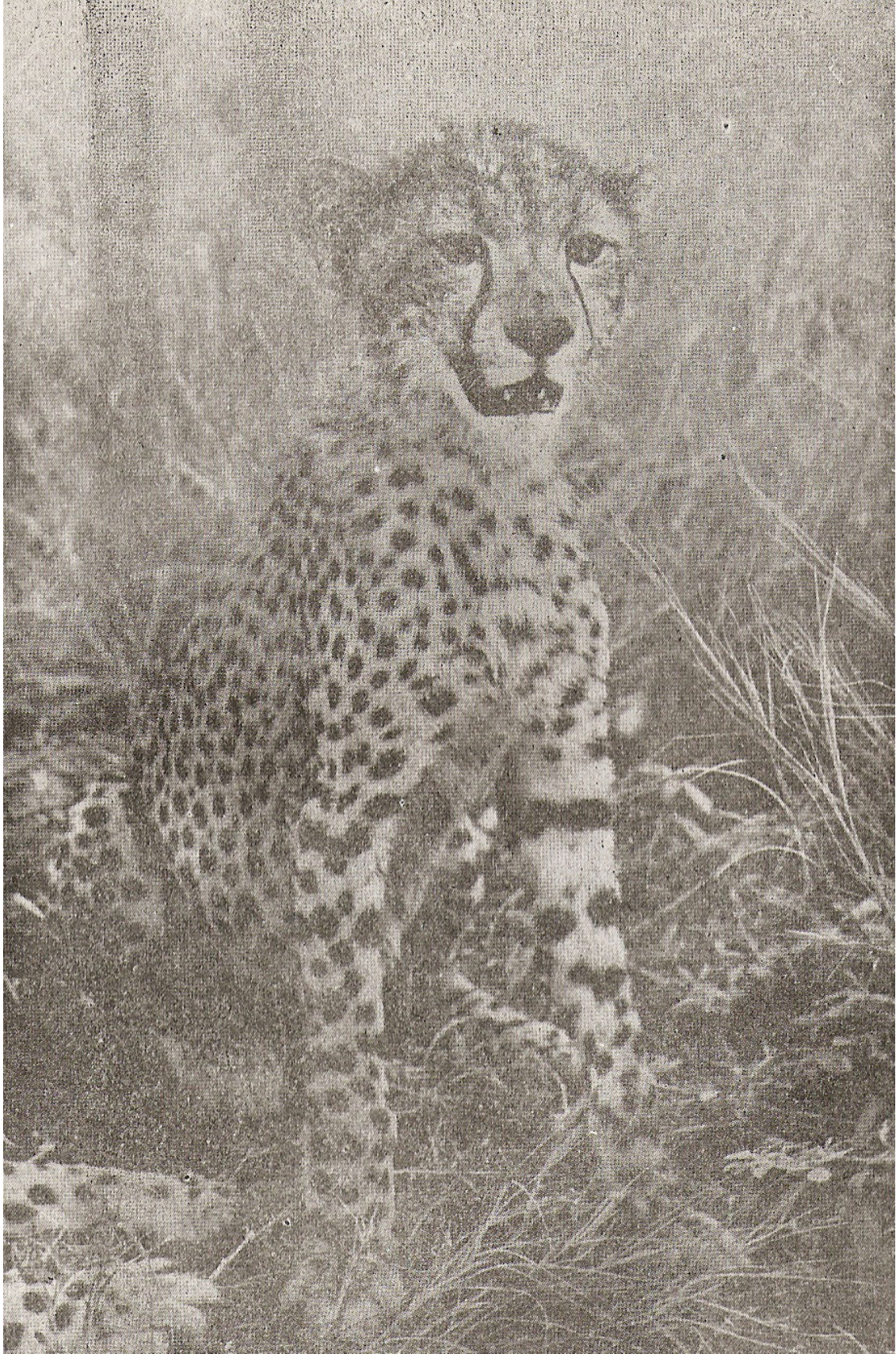

Скарване на дървото — мост

Сомба маркира територия

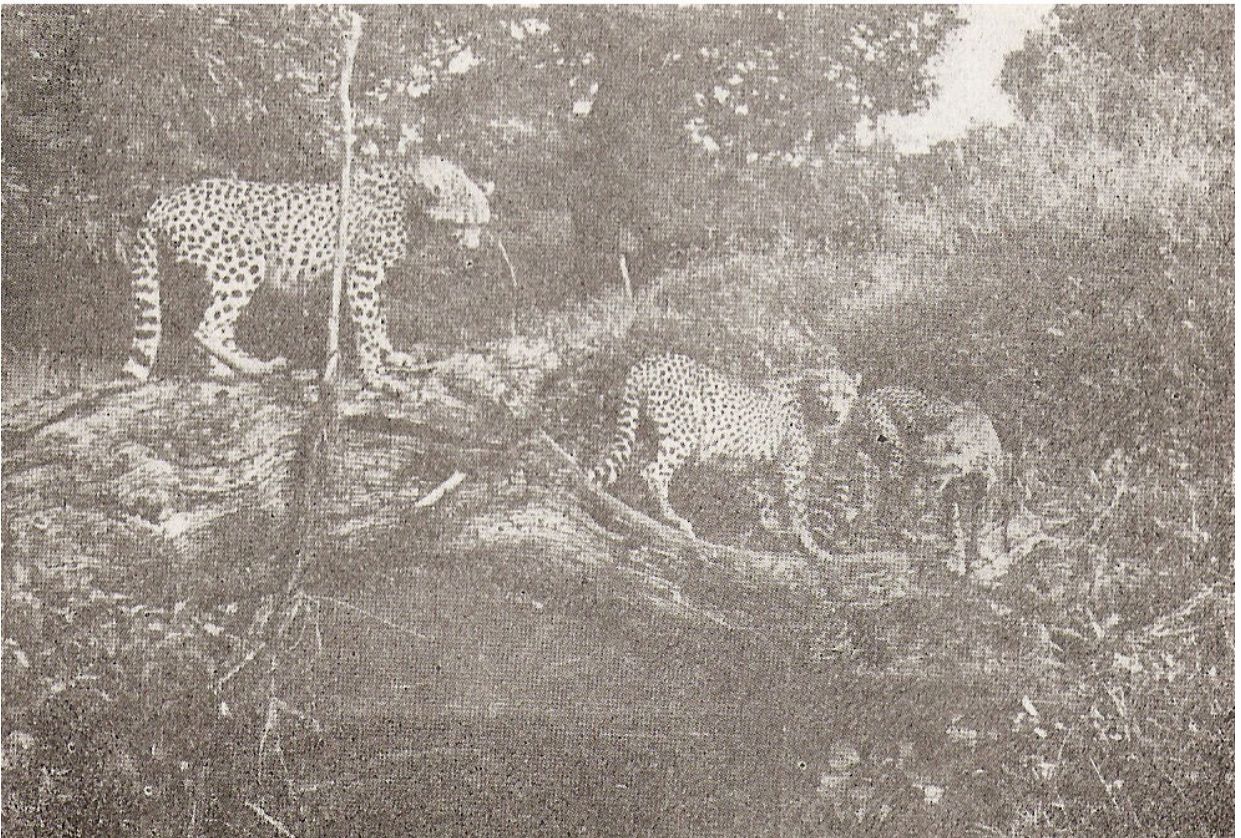
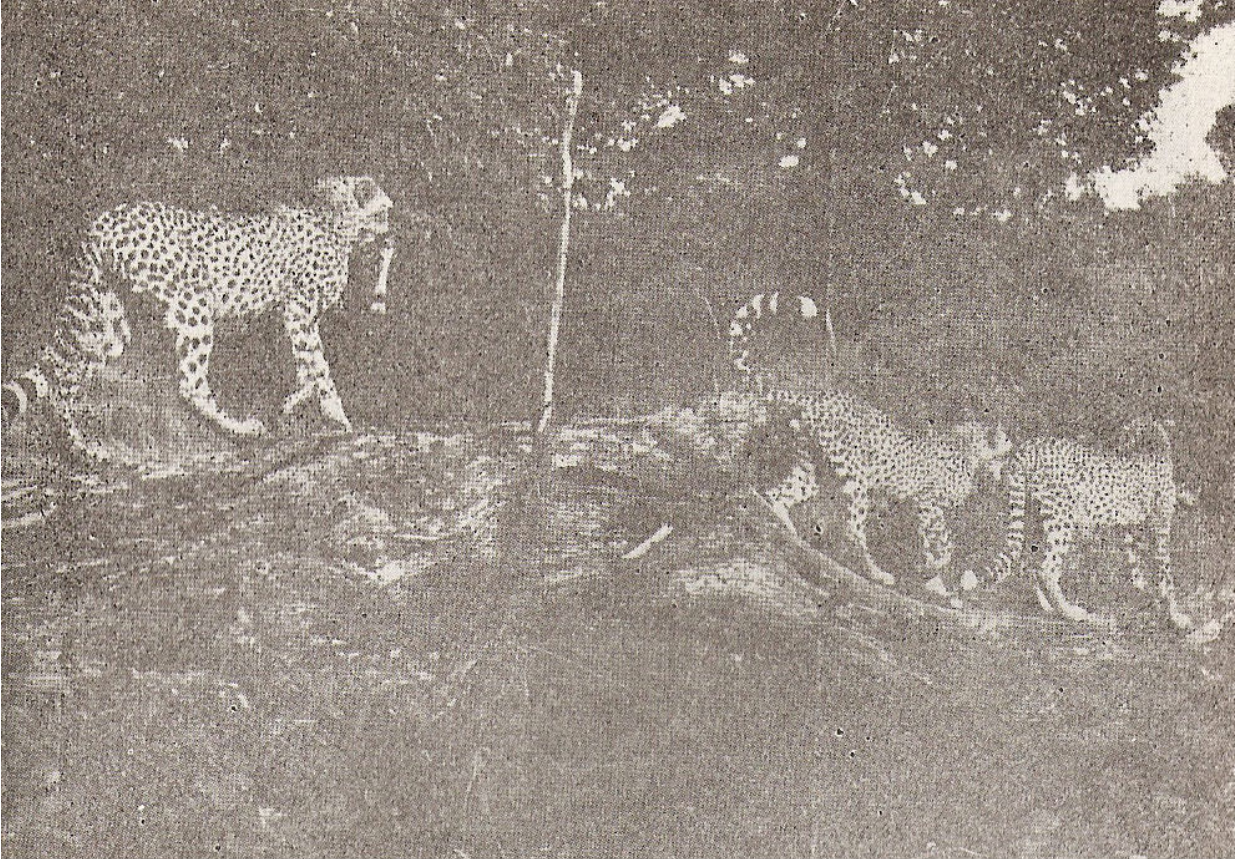

Тайни

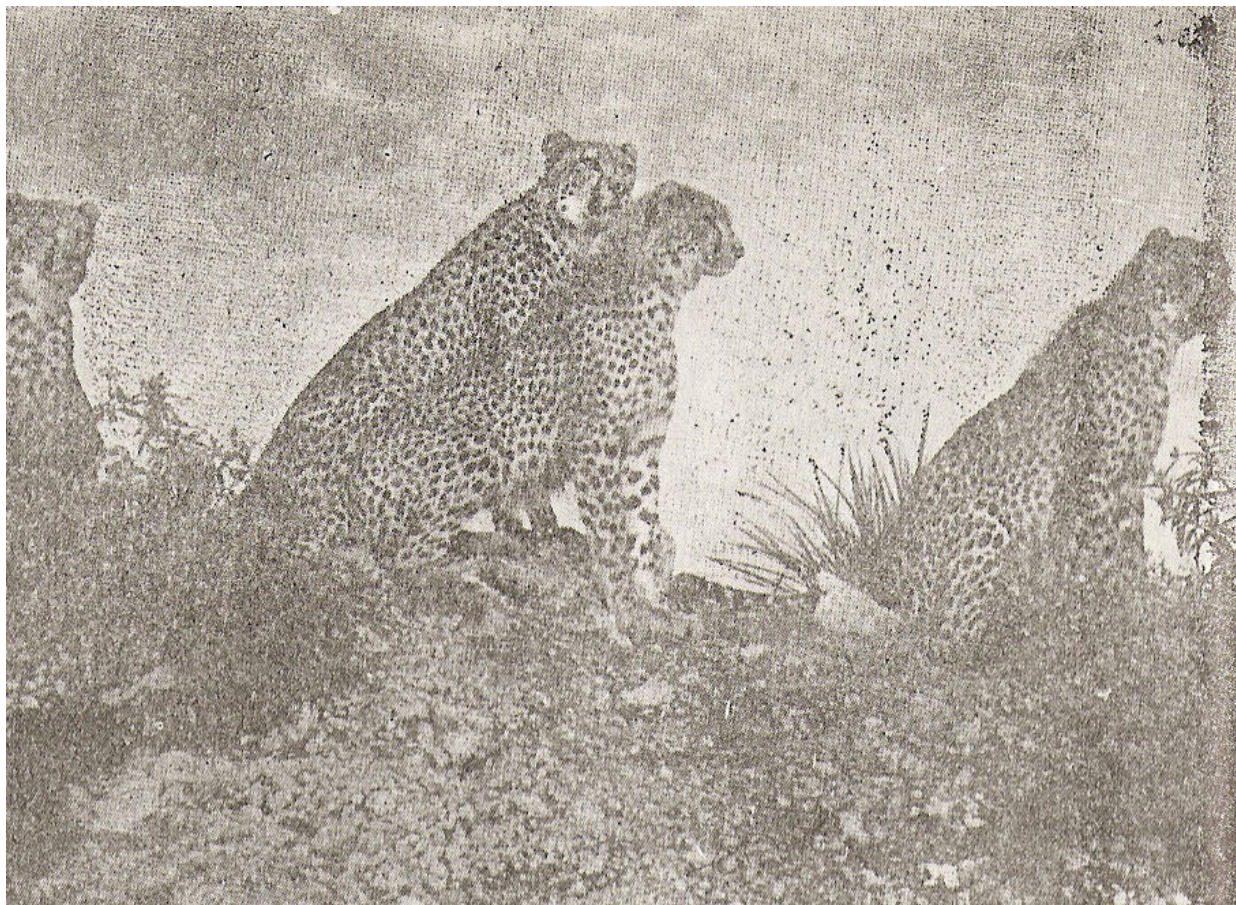
Бял носорог и малко на 3 месеца — първото, което се роди в Кения

Сомба не можеше да повярва — кокалът ѝ беше паднал във водата

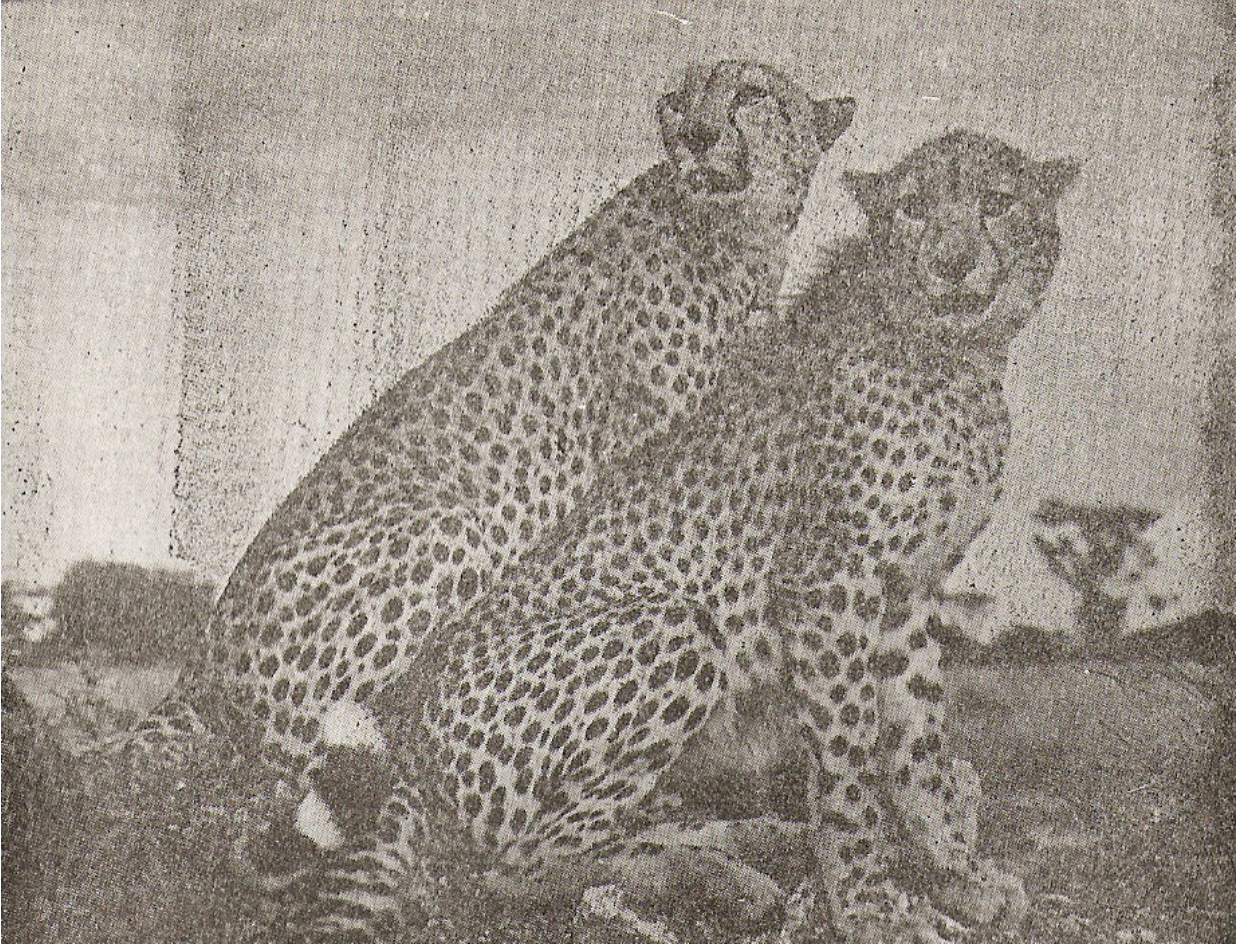
Цялото семейство

Стадо женски антилопи импала

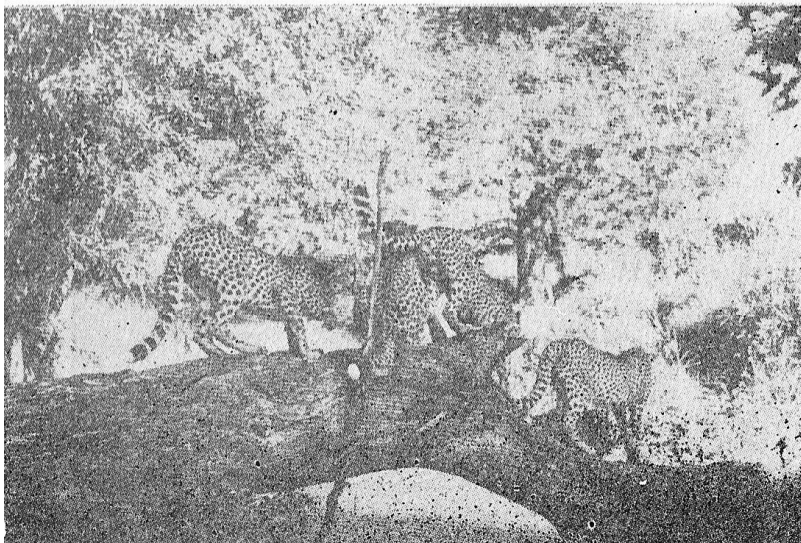
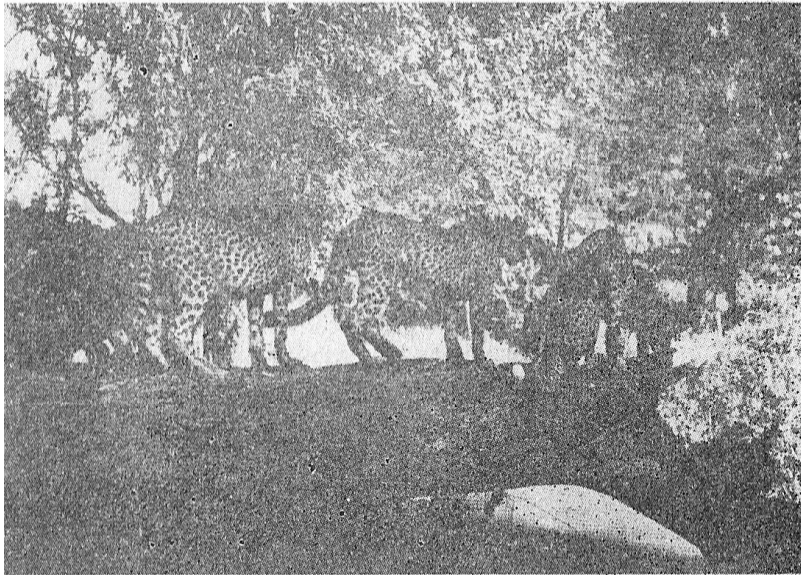
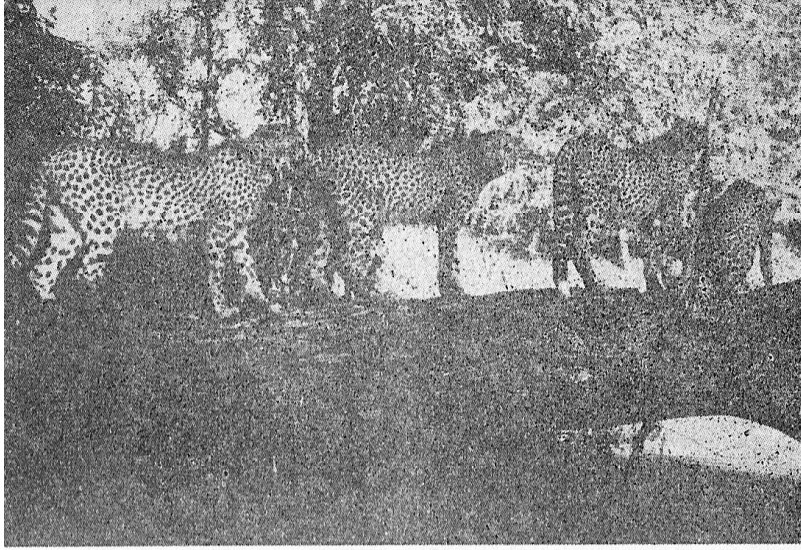
Пума с Биг бой

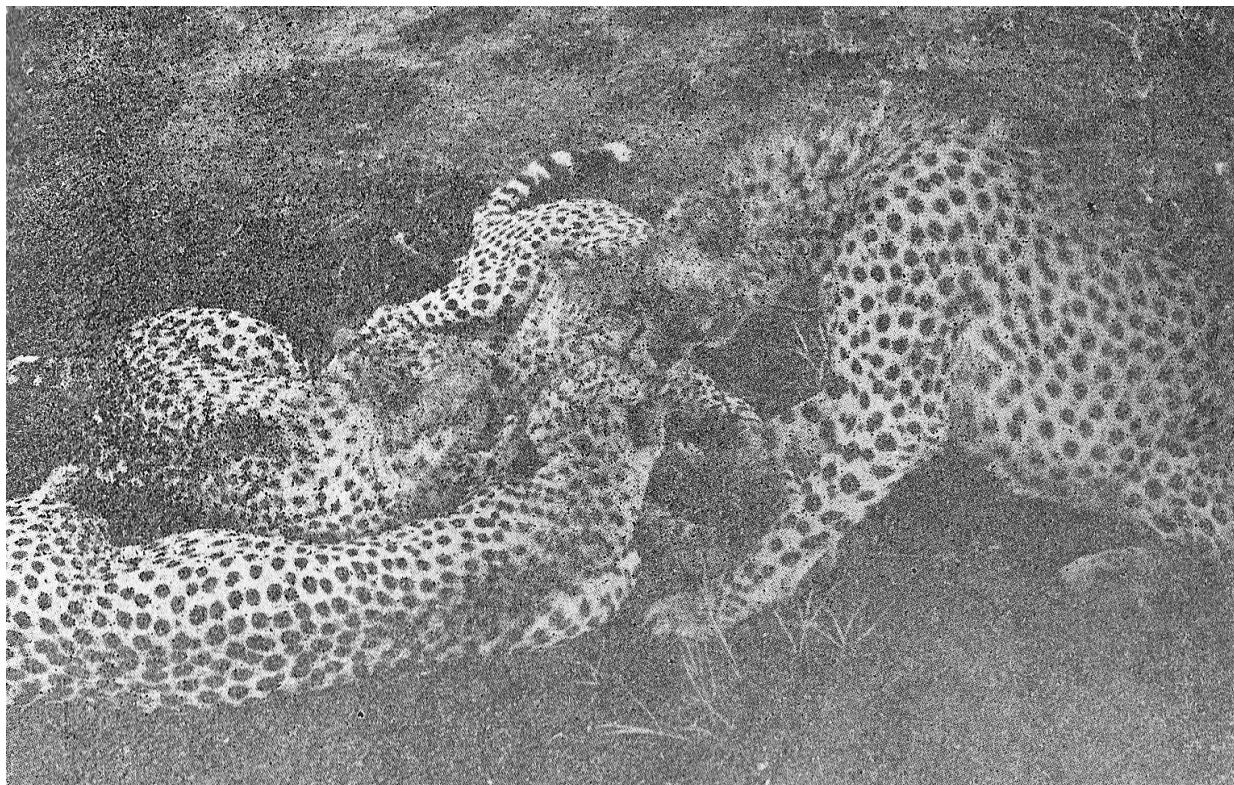

Пупа с Джой

Пипа учи малките как да се прехвърлят над нея по дървото — мост

Последната снимка на Пипа с младите гепарди

Пипа в приюта за животни

Пипа в приюта за животни

Гробът на Пипа

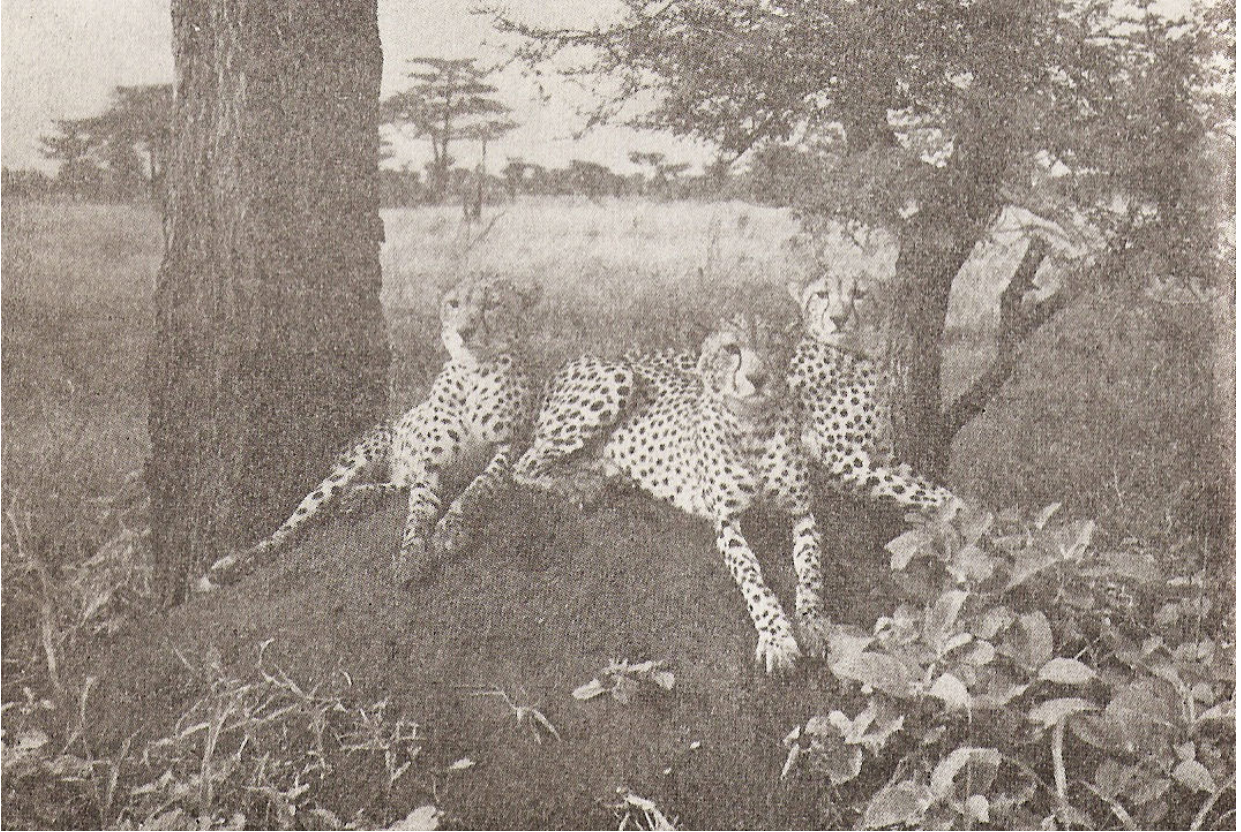

Младите гепарди самостоятелни, 44 дни след смъртта на Пипа

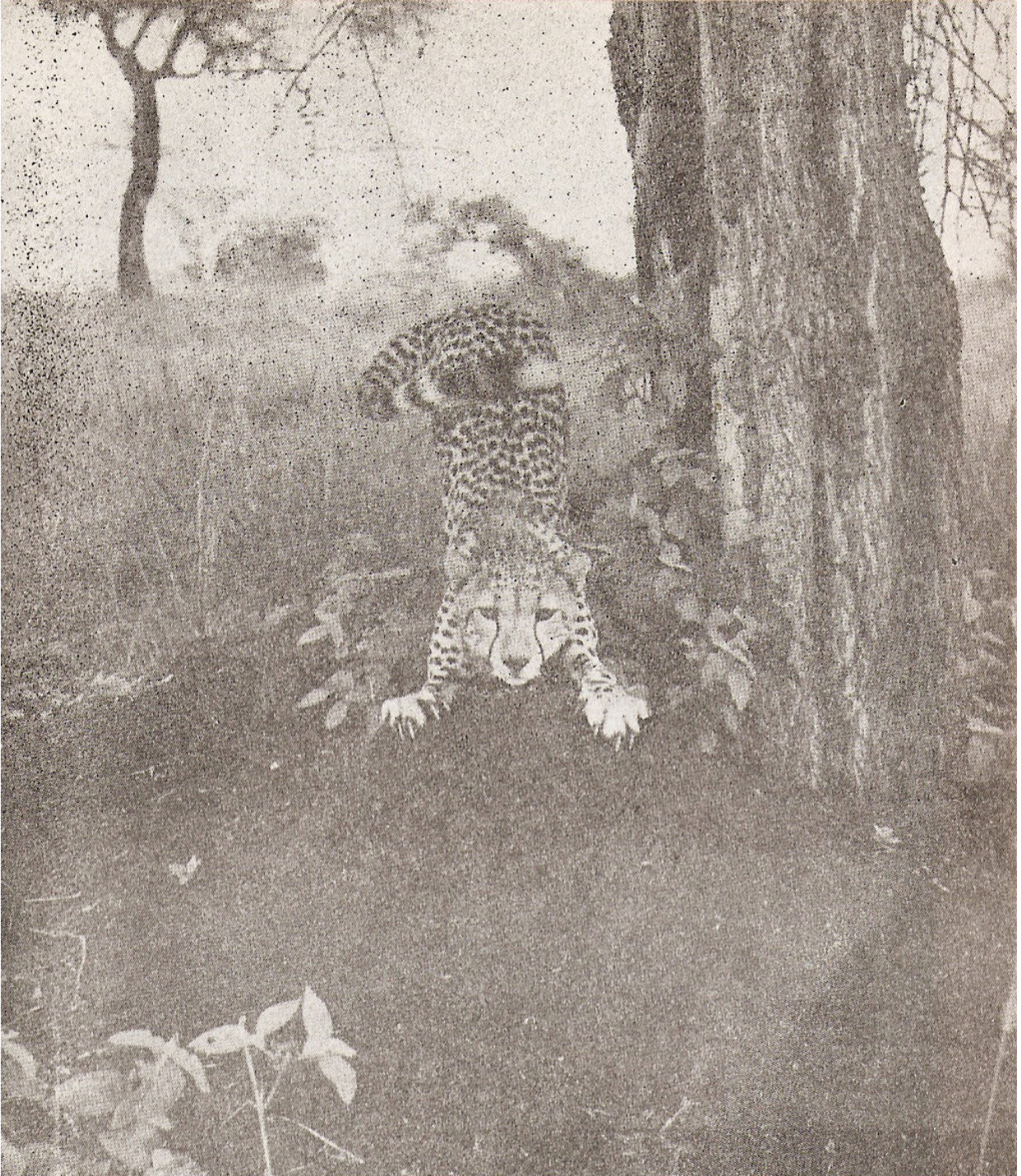
Младите гепарди преди разразяването на буря

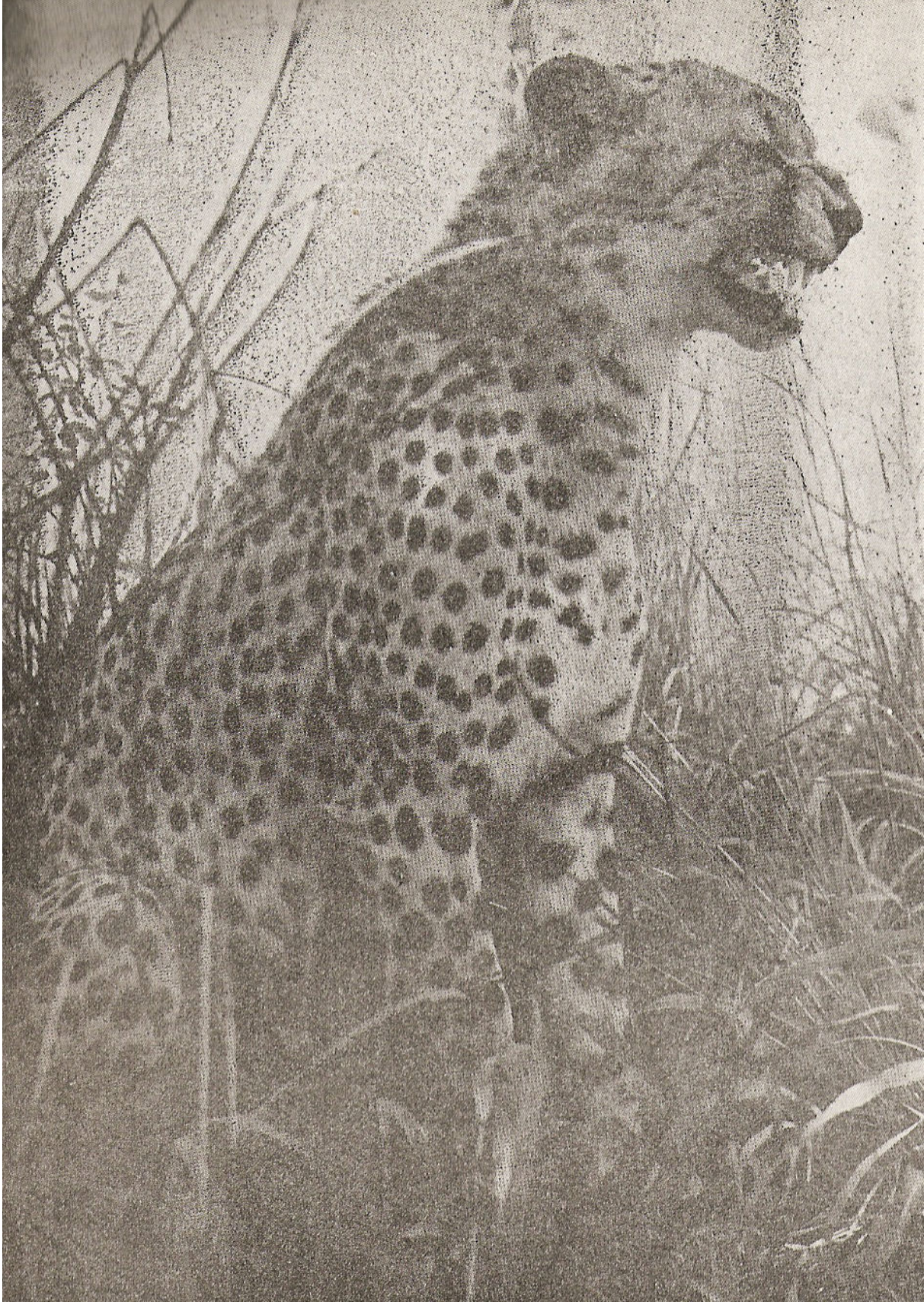
На един термитник

Акробатика

Сомба

Бях съкратила лекуването си в Лондон, за да бъда с тях през този важен период от живота им, а да ги наблюдавам сега щеше да бъде още по-интересно, тъй като младите гепарди нямаха майка да им помогне да намерят своите територии. Ето защо за мен беше неочакван удар, когато получих писмо от администрацията на Националния парк, в което ме молеха да напусна парка заедно с Джордж и Бой в края на ноември. Понеже не бях извършила нищо, което да изисква съкращаването на срока, за който се бяхме уговорили, написах писмо до администрацията и бях неизказано облекчена, когато получих съгласието им да продължа опитите си до края на годината, както се бяхме уговорили първоначално.

В това време Джордж се опитваше с всички сили да премести Бой, но невиджаните силни дъждове често правеха връзките по радиото трудни, да не говорим за приземяването на самолет; а за пренасяне с кола и дума не можеше да става. Джордж и Бой сега живееха в малка палатка. Раната на Бой през всичкото време силно гноеше и беше необходимо превръзките да се сменят непрекъснато. Три пъти пилотът се опитва да прелети през опасните бури, за да доведе ветеринарния лекар в Меру, но всеки път трябваше да се връща победен в Найроби, защото приземяването на блатистите летателни площадки беше невъзможно.

Най-после пилотът успя да кацне. Бяха ме помолили да го чакам и когато летецът с удивително изкуство успя да приземи самолета върху плъзгавата земя, можах веднага да заведа ветеринарния лекар при Джордж, а директорът на парка с пилота и шестима ловни надзиратели трябваше да дойдат наскоро след това. Беше щастливо, макар и неочаквано съвпадение, че Бен пристигна със същия самолет и в трудната работа, която ни предстоеше, имахме още един помощник. Той беше идвал два пъти на кратки посещения преди, но сега имаше намерение да остане и да ми помага, докато напусна Националния парк.

След като се хлъзгахме в продължение на 10 мили до планината Мугуонго, ние изненадахме Джордж. Време за губене обаче нямаше, защото стена от черни облаци заплашваха с още по-проливни дъждове. Докато ветеринарният лекар упояваше Бой, аз събрах вещите на Джордж в една чанта и му помогнах да натовари колата си с лагерните

съоръжения. Междувременно останалите се готвеха спокойно да внесат Бой в ландроувъра веднага щом се упои.

И в цялата тази суетня изведнъж пристигна Гърл. Тя скочи върху покрива на ландроувъра, който беше вън от оградата и който трябваше да пренесе всички вещи от лагера на новото място. Гърл гледаше през оградата, как вдигаха Бой и го слагаха вътре в колата, за да го отведат завинаги далеч от неговото семейство. Директорът взе в колата си всички нас освен Бен, който трябваше да кара най-отзад ландроувъра със съоръженията. Той обаче не беше очаквал Гърл. Тя седеше упорито на покрива на ландроувъра и нищо не можеше да я накара да слезе. Като че ли знаеше, че никога вече нямаше да види нито Бой, нито Джордж... Бен нямаше какво да прави, освен да подкара колата заедно с лъвицата на покрива и така продължили около миля и половина, където видели стадо жирафи с малко жирафче. Гърл моментално скочила от колата, подгонила малкото, ударила го по крака, свалила го и веднага го удушила. Когато по-късно Бен ни разказа тази случка, аз се радвах, че ловът беше отвлякъл Гърл от раздялата с брат й. Тя беше го обичала предано още от детството им и беше раждала два пъти от него.

В това време приспособили малкият четириместен самолет да носи лъв с тегло от 400 фунта, Джордж, ветеринарния лекар и пилота. За да може да стане това, извадили задната седалка и Бой и Джордж били натикани в това място. Всичко трябвало да става много бързо, за да могат да стигнат до Найваша, преди да се е стъмнило и да избягнат силната буря, която идвала насреща. Аз едва се решавах да погледна Джордж. Лицето му беше бледо и опънато, когато слагаше Бой, колкото може по-удобно в малкото пространство, а после сам той се сви до него. Ветеринарният лекар седна до пилота, който включи двигателя и самолетът излетя. Отначало малкият бял самолет ясно се виждаше, а после изчезна в почти черното небе. Цялата вечер чувствавах странна пустота.

Макар че тази драматична раздяла тогава беше непоносимо тежка, впоследствие се изясни, че това беше най-доброто, което можеше да се направи за Бой при тези обстоятелства. Наскоро след това той трябваше да понесе още две такива операции и след това прекара във волиерата в Найваша цели 9 месеца.

Дъждовете отново бяха превърнали сухите и жълти като слама равнини в пищни пасища, където всеки ден разцъфтяваха безброй нови

цветя. Младите гепарди изглеждаха великолепно, когато преминаваха през поляните с небесносините пентанизии. Искаше ми се майка им да бъде тук и заедно с мен да се радва на красотата на своите прекрасни деца. Те все още живееха на около 1 миля от Леопардовата скала, където почвата беше сравнително суха и в резултат от това — пълна с дивеч.

Напоследък Биг Бой изглеждаше силно привлечен от Сомба и те се прегръщаха и ближеха почти през всичкото време. Тя беше станала истинска красавица и безспорно беше най-интересна по характер; виновно си спомнях времето, когато мислех, че може да стане ненормална. Сега тя искаше да си поиграе с моите сандали, докосваше с лапи гугените им подметки и сама непрекъснато се приближаваше все повече до мен. Колко трудно ми беше да се въздържам да не отговоря на нейната дружелюбна покана, но никога нямаше да си простя, ако в тези последни месеци, които ни оставаха да прекараме заедно, със собствените си ръце провалех всичко, което бяхме постигнали.

ЛЮБОВНИТЕ ИГРИ НА МЛАДИТЕ ГЕПАРДИ

Днес беше 1 декември и на този ден, както се бяхме споразумели с директора на парка, за последен път бях дала храна на гепардите. Разбира се, бях им позволила да си хапнат до насита, след което с пълни стомаси те задрямаха доверчиво до мен, както всякога. Внезапно се чу крясък на бабуини и гепардите в миг побягнаха.

На другата сутрин ги намерихме под едно разлистено дърво с увиснали до земята клони. Биг Бой пак беше нежен със Сомба, а тя много трогателно отговаряше на ухажванията, като го обхващаше с лапи и се притискаше към него дори и когато той се опитваше да гризне някое парченце дърво. Бедният Тайни седеше настрана или се катереше по дървото и си даваше вид, като че не се интересува от това, което става между Биг Бой и Сомба.

Малко след това те всички се преместиха на няколкостотин ярда върху термитника, напълно скрит под един храст. Там Биг Бой изведнъж издаде едно рязко и продължително „прр-прр“, което прозвуча почти като вик, и се качи върху Сомба. Тя приклезна, както правеха лъвиците, а Биг Бой бързо повтори ритмичните си движения в продължение на около една минута, след което и двамата се успокоиха, легнаха един до друг, мъркаха и се ближеха.

Тайни стоеше колкото може по-далече, към края на сянката от храста. За съжаление всичко стана много бързо и неочаквано за мен, за да приготвя апарата си към гъстата сянка на храста и да направя снимка. След около половин час младите гепарди тръгнаха към река Мурера и легнаха за обедната си почивка под голямо дърво. Аз почивах близо до тях, рисувах ги и правих снимки. Понеже те през всичкото време спяха, ние отидохме вкъщи да хапнем нещо набързо. Когато се върнахме към 5 часа, гепардите бяха все още сънливи, докато се появи една антилопа конгони. Без особено въодушевление те започнаха да преследват голямата антилопа, но само за късо време. После спряха да тичат след нея и седнаха на един огромен термитник.

Равнината наоколо приличаше на парк, покрита с малки дървета и храсти — истинска местност за гепарди. Когато се захлади, братята пуснаха урината си на няколко околни дървета под прав ъгъл. Аз често бях ги наблюдавала да правят това. Отначало те помирисваха дървото, след това се обръщаха с гръб към него и с опъната опашка уринираха към дървото; това продължаваше една-две секунди. Понеже направиха това и към околните дървета два или три пъти поред, бързо и едно след друго, реших, че по този начин те маркират територията си. Досега никога не бях ги виждала да поставят този белег така старателно, затова се учудих дали не предупреждаваха някакви съперници да не се приближават до Сомба. А тя явно разбираше, че привлича мъжките гепарди и се държеше така съблазнително, както всяка жена, която иска да се хареса на някой мъж.

Скоро след това братята започнаха да се гонят един-друг и накрая и двата спряха до Сомба. Сега Тайни също прояви интерес към своята примамлива сестрица, но не знаеше още какво да направи; затова се покачи на Биг Бой и на Сомба и всички се търкулнаха в една оплетена купчина.

Беше ми много интересна да гледам как настъпва половата зрелост при младите гепарди. Навярно те бяха внезапно обхванати от този нов импулс, който според мен засега беше по-скоро любовна игра, а не истинско съешаване. За съжаление скоро стана съвсем тъмно, ние не можехме да видим какво става и се върнахме вкъщи.

На следващата сутрин към 8 часа намерихме гепардите близо до пътя към равнината Голо, на няколкостотин ярда от Мурера. Валеше ситен дъжд и гепардите, пълни с енергия, играеха една бурна игра, като се криеха и нападаха от засада из околните храсти, а после всички се опитваха да се катерят по едно паднало дърво. Бореха се за най-доброто място и често падаха, но отново започваха играта с още по-голямо въодушевление, дърпаха си опашките, като искаха по такъв начин да махнат съперника си от дървото. Изведнъж отново чух рязкото и продължително „прр-прр“ и двамата братя се опитаха да се съешат със Сомба едновременно. Понеже това беше невъзможно, Тайни се възкачи на Биг Бой, а Биг Бой се съеши със Сомба. Това продължи само няколко минути, но за щастие аз бях готова с фотоапарата и се надявах да съм направила няколко сполучливи снимки въпреки ситния дъжд.

Смятах, че е важно да отбележа първата проява на полово влечение у гепардите, затова вървах след тях с тетрадката си и фотокамерата и се стараех да бъда колкото може по-близо. Стенли и Локал оставаха по-далече. Беше вече 8:15 часа. Младите гепарди почиваха до 8:30 часа, а после братята отново започнаха да се гонят и накрая скочиха един върху друг за няколко секунди. Те повториха същото към 8:40 часа, а Сомба ги гледеше от храсталака, където лежеше. Днес тя не отговаряше с такава охота, както вчера, на своите влюбени братя, гризеше малки дървени пръчици и пресичаше всички опити за съешаване, така че мъжките гепарди, обхванати от този нов странен импулс, трябваше да се качват един на друг.

В 9:50 часа Биг Бой пръв издебна Сомба от засада, но понеже тя не желаше да му отговори, подгони Тайни, а той мигновено се изкачи на едно дърво. Малко след това слезе от дървото, легна близо до Биг Бой и двамата дремнаха до 10:05 часа, а след това отново се качиха един на друг. После заедно със Сомба се върнаха към дървото, до което ги бяха намерили сутринта, и Тайни уринира към него. След това започнаха да се гонят в кръг около дървото, като тичаха силно в дъжда до 10:30 часа, а после, запъхтени, се хвърлиха на земята под храстите за кратка почивка. Когато дъждът спря, гепардите се преместиха на един термитник и останаха там.

По-рано бях забелязала, че тестисите на мъжките гепарди винаги бяха нагоре, за разлика от другите бозайници, при които висят надолу. Днес се озадачих още повече, като видях, че половият им член във възбудено състояние е обърнат в обратна посока от влагалището на женския гепард и не можех да си обясня как става съешаването; за да потвърдя своите наблюдения, фотографирах и нарисувах половите им органи.

Гепардите си почиваха до 11:30 часа, когато се показаха две зебри. Едновременно и трите гепарда започнаха да ги дебнат. В този момент се появиха пет лешояда и започнаха да кръжат наблизо. Сигурно бяха наблюдавали гепардите дълго време и сега бързаха да не загубят нито минутка, ако бъде убито някое животно. Очакваше ги обаче разочарование, защото гепардите скоро прекратиха преследването и започнаха да си търсят сенчесто място, за да си почиват; Сомба легна под един храст, а братята се разположиха на няколко ярда от нея на един термитник. Биг Бой изгреба с лапите си

малко пръст, за да си направи удобно легло, а после започна да яде трева. След това Тайни отиде близо до него и не след дълго и двамата задрямаха.

Аз нямаше къде да се скрия от слънцето и да бъда близо, за да наблюдавам гепардите, освен на същия термитник. Понеже на него едва имаше място за братята, трябваше да се свия в подножието на термитника и да се местя заедно със сянката. За мое щастие и на двата гепарда им се спеше много, за да възразят против присъствието ми толкова близо до тях, а Тайни дори протягаше задните си крака ту до Биг Бой, ту до мен, за да се увери, че не е сам. Той изглеждаше толкова мил, когато се „разнежваше“, че ми беше много трудно да остана вярна на принципите си да не го погаля. А Биг Бой дори в съня си запазваше своята самоувереност и заспалата му физиономия имаше надменното изражение, присъщо на дивите гепарди. Като лежах така приятно наблизко до гепардите, започна да ми се струва, че и аз самата бях се превърнала в гепард.

Към 15 часа Сомба дойде при братята си, които веднага бяха готови да се съешат с нея. Тя обаче нямаше „настроение“ за това и те се качиха един на друг. След това начело с Биг Бой гепардите се отправиха към реката, макар че все още беше твърде горещо. През време на късите си почивки Тайни уринираше върху околните дървета. Бреговете на реката на тези места бяха обрасли с голям гъсталак и дори за гепарди бяха труднопроходими. Младите гепарди се опитваха да минат през тях на няколко места, за да достигнат до водата, но всеки път, изплашени, се връщаха обратно. Особено Сомба беше много неспокойна и стоеше винаги най-отзад. Най-после Биг Бой успя да намери място, откъдето можеха едновременно да достигнат до водата.

Опитвах да се провра през храсталаците веднага след тях и да се измъкна от мрежата от лиани, когато видях, че гепардите внимателно гледаха в палмовия гъсталак, който висеше над реката и скриваше отсрещния бряг. Като съобразих, че се канят да прескочат реката, насочих фотокамерата и успях да заснема Тайни, който като мълния прескочи реката и се очерта на фона на тъмните храсталаци. След това Биг Бой скочи в бързия поток и се изкатери на отсрещния бряг. Последна скочи Самба, но и тя също падна във водата.

Нямаше смисъл да се върви след гепардите, защото докато достигнем на отсрещния бряг, те щяха да успеят да се скрият, а да се

търсят следите им в гъстите храсти щеше да бъде невъзможно. Затова само се вслушахме в тревожните крясъци на малките маймунки морски котки и разбрахме посоката, в която отиваха гепардите.

Разбира се, можех да обвинявам само себе си, защото изгубихме гепардите сега; на тях очевидно им беше дотегнало моето присъствие и бяха решили, че единственият начин да се освободят беше да минат отвъд реката. Обикновено не ги преследвах толкова настойчиво, но този път моята упоритост се дължеше на желанието ми да науча всичко, което е възможно за първата проява на половия инстинкт у гепардите. Доколкото знаех, никой не беше имал възможност, да наблюдава това досега при естествени условия, а едва ли да фотографира.

С надеждата да срещнем отново нашето трио ние изминахме няколко мили нагоре по реката, за да намерим място да я пресечем с колата. Щом излязохме в равнината зад крайбрежната растителност, попаднахме на много биволи, отказахме се да вървим нататък и успяхме да стигнем в лагера точно кога то се стъмни.

В лагера намерихме Бен. Той занесъл с кола някои вещи на Джордж в Найваша, но беше се забавил. Попитах го защо остава в лагера толкова малко време след завръщането ми от Лондон и той ми обясни, че не му харесвало да дели гепардите с мен, а предпочитал да работи самостоятелно. Тези чувства бяха напълно разбираеми, но несъвместими с длъжността му на мой помощник! На другия ден той ни придружи, като тръгнахме да търсим гепардите, но се държеше колкото може по-настрана.

Река Мурера беше границата на Националния парк, а местността зад нея ни беше съвсем непозната. Като се преминат гъстите крайбрежни храсталаци, които се простираха на около миля и половина от брега, започваше идеална местност за гепарди. Причината за този широк растителен пояс е едно прекрасно сухо корито на река, което го пресича и след няколко мили постепенно изчезва; по-нататък крайбрежната растителност отново се ограничава покрай брега на Мурера. Макар че това сухо корито се пълни с вода само в дъждовния сезон, в сухото време на годината остават няколко големи локви, които привличат много животни, вероятно защото тук те не са заплашени от крокодили, от които гъмжи водата на Мурера. А сега, когато дъждовете още не бяха спрели, цялата гъста стена на храсталаците беше обсипана

с цветове и навсякъде имаше такова изобилие на цветя, че ми беше трудно да не започна да ги събирам за моя хербарий, а да се съсредоточа в търсене следите на гепардите.

Малко по малко след храстите се откри красива като парк местност, изпъстрена с много термитници, които предлагаха на гепардите великолепни наблюдателни възвишения. Дърветата тук растяха на групи, където хищникът можеше удобно да се скрие на хладно в сянката им и да чака появяването на дивеч. С една дума, това щеше да бъде идеално ловно място за гепардите на Пипа, ако беше в чертите на Националния парк. Цялата територия обаче принадлежеше на племето борани, които отказваха да продадат тези 300 квадратни мили залесена равнина на управлението на Националните паркове, независимо от това, че мястото беше пълно с мухите цеце и беше негодно за използване от домашни животни. Браконьерите обаче често го спохождаха; за щастие те се придържаха близо до бреговете на реката Бисанади, която беше единственото място за водопой на животните в местността отвъд Мурера. Тъй като Бисанади беше доста далече оттук, ние се надявахме, че нашите гепарди ще се придържат към Мурера, но макар че внимателно търсехме по бреговете ѝ, не можахме да намерим гепардите.

На другия ден помолих Бен да събере мрежената ограда от лагера на Джордж. Когато вечерта се върнахме, след като бяхме прекарали още един ден в безполезно търсене, намерих бележка от него. Бен ми съобщаваше, че отново бил наранил крака си и отишъл с колата до болницата в Найроби. След това той вече не се върна.

Сега съсредоточихме нашето търсене в територията на племето борани. Ден след ден пресичахме на отиване и на връщане придошлата от дъжда Мурера, като се опитвахме да намерим пресни следи по бреговете ѝ, преди да извървим мили навътре отвъд реката. Не обръщахме внимание на честите кратки проливни дъждове, които ни мокреха до костите, стига фотокамерите да останеха сухи. Веднъж три слона не ни дадоха друг избор, освен да нагазим в реката на едно място, където при нашето появяване се плъзнаха два грамадни крокодила. Започнахме да хвърляме камъни и да пляскаме във водата колкото може повече, така че успяхме да стигнем на другия бряг невредими, но аз започнах все повече да се тревожа за нашите гепарди.

На петия ден намерихме до Леопардовата скала остатъци от трупа на антилопа геренук, а около него имаше следи от гепарди. Два дни след това отново видяхме пресни следи от гепарди близо до заграденото място, където държаха носорозите. Недалече от това място лешояди ни заведоха при трупа на жирафа, до който беше седнал лъв. Щом ни видя, той избяга и ни даде възможност да разгледаме умрялото животно. Когато дойдохме по-близо, видяхме, че трупът беше цял, лешоядите бяха изяли само очите и езика на животното. Виждаха се главата, врата и гърба на жирафа, а останалата част беше потънала в рядката кал. Като съдехме по блатистата околност, нещастната жирафа сигурно беше затънала, когато е пресичала тресавището и умряла бавно и мъчително. Надявах се, че лешоядите бяха пристигнали, след като беше умряла... Локал успя да отреже края на опашката ѝ, за да я даде по-късно на директора на парка като вещественно доказателство за естествената смърт на животното.

ПОСЛЕДНИТЕ ДНИ С ГЕПАРДИТЕ

Междувременно изминаха още 7 ценни дни от последния месец, който ми оставаше да прекарам с гепардите, а ние все още не ги бяхме намерили. Веднъж привечер, като се връщахме вкъщи с колата, водени от някакъв внезапен импулс, оставихме главното шосе и свърнахме по обикновения път на равнината Голо, макар че това означаваше да тръгнем направо към приближаващата се буря. Не бяхме успели да изминем и стотина ярда, когато видяхме гепардите да тичат срещу нас; точно тогава слънцето прорязва непрогледната тъмнина на небето и за няколко мига огря техните светли грациозни фигури в поразителен контраст с драматичния мрачен фон. Гепардите бяха в отлично състояние и очевидно те бяха убили антилопата геренук, костите на която бяхме намерили наблизко от това място. Независимо от това гепардите бяха гладни, но аз нямах нищо със себе си, което да им предложа, и затова бързо им направих няколко снимки, преди да започнат да падат едрите капки на силния дъжд, който ги измокри. Гепардите се сгушиха на купчинка, като непрекъснато тръснаха козината си, но скоро се скриха под храстите. Когато се опитах да направя завой, дълбоко заседнахме в калта. Докато разчистим калта и излезем от нея, дойде нашият ред да се измокрим, а после със скоростта на катафалка поехме пътя към къщи през пълни с течаща вода коловози.

През следващите два дни опитите ни да намерим отново гепардите се оказаха напразни. Видяхме само отпечатъците от лапите им и разбрахме, че бяха гонили младо биволче по пътя към платото от лава. Решихме да търсим на това място и аз взех своя мегафон, за да си запазя гласа, защото съвсем бях пресипнала да викам по цял ден „Пипа, Пипа, Пипа“. Тайни пръв се отзова на моя зов; малко след това се показа и Биг Бой, а на края дойде и Сомба. Всички дишаха тежко. Сигурно бяха гонили някое животно, макар че тук бяхме видели само един носорог, същият, който бяхме виждали и по-рано, когато търсехме гепардите по това каменисто място. Гепардите бяха много гладни, явно

не бяха убивали нищо през последните три дни. Те насядаха в кръг около нас, пълни с доверие и зачакаха месото, което вече не ми беше позволено да им давам.

Беше станало много горещо и младите гепарди се настаниха под малък храст, който едва ли им даваше достатъчно сянка за прохлада. Те задрямаха, както се бяха обхванали един-друг с лапи, за да усещат присъствието си, но към 2 часа следобед се размърдаха и станаха. Изглежда, бяха много гладни и като разбраха, че нямам месо за тях, се отправиха на лов в най-горещото време на деня. Разгледах с бинокъла си цялата околност и като видях, че никъде няма нищо подходящо за гепарди, тръгнах към Леопардовата скала, където имаше повече дивеч. Надявах се, че те ще тръгнат след мен.

И гепардите тръгнаха. Пътят беше дълъг, денят — горещ и те си почиваха навсякъде, където намереха малка сянка. Тайни беше много уморен и гладен; той винаги започваше да мърка, щом се приближех до него, а аз се чувствавах отворително, като знаех, че не можех да им предложа нищо освен накрая да ги заведа до място, където можеха да убият някоя антилопа. Докато братята се влачеха, Сомба непрекъснато се взираше да открие нещо, което се движи, но ние срещнахме само три слона, преди да стигнем главния път до завоя към равнината Голо, където бях оставила ландроувъра. Гепардите се надяваха, че най-после ще получат нещо за ядене, започнаха да обикалят и да душат колата, но понеже нямаше нищо, отидоха на един близък термитник и ме гледаха с такова изражение, че аз се почувствах много нещастна. Физиономията на Сомба явно казваше: „Защо ни доведе толкова далече, без да ни дадеш нищо?“

Тогава забелязах в далечината две газели на Грант. Опитах се да ги насоча към гепардите, но един бивол ми попречи, като излезе изведнъж от храстите и мина между газелите и мен. После Локал и Стенли се опитаха да ги подгонят, а аз се помъчих да обърна вниманието на гепардите към газелите, които те още не бяха забелязали. В това време обаче се появиха още биволи и развалиха общата ни работа. Понеже бързо се стъмняваше, не ми оставаше нищо друго, освен бързо да си тръгна, като се надявах, че младите гепарди ще останат там и ще намерят газелите. През целия ден не бях видяла гепардите да се съешават, но Сомба беше винаги близо до Биг Бой.

На другата сутрин гепардите изтичаха от равнината към колата и застанаха на същия термитник, на който ги бяхме оставили предишната вечер. Те все още не бяха убили нищо, макар че наоколо имаше осем газели на Грант. Отново се опитах да насоча гепардите към тях, но те просто се преместиха до близкото сенчесто дърво и легнаха там. После отидоха до малък хълм, където много припичаше и аз не можех да рисувам; писах писма вътре в колата, докато гепардите спяха. В 2 часа те отново станаха и тръгнаха, този път към река Мурера, която беше на около 1 миля. Сомба вървеше първа, като се вслушваше внимателно в най-малкия шум. Опънала врат, тя се движеше бавно стъпка след стъпка, понякога дори заставаше с вдигнат във въздуха преден крак, да не би да направи и най-малкия шум. Сомба обикаляше всеки храст, в който можеше да се крие антилопа. Понякога Тайни ѝ помагаше, като заобикаляше храста от другата страна. В тези моменти Сомба беше много хубава; тя изглеждаше така щастлива и много ми напомняше на Пипа. Странно беше, че Сомба, Тайни и Биг Бой имаха много по-закръглени муцуни, отколкото самата Пипа или Мбили, Тату и Уайти.

Най-после Сомба и Биг Бой вдигнаха на крак една мъжка антилопа малък куду и му устройоха добра гоненица. Учудих се, че се решиха да нападнат такова голямо животно и въздъхнах с облекчение, когато скоро се отказаха да го гонят. След това срещнахме няколко антилопи еланд, орикс и жирафи, но всички бяха много едър лов за гепарди.

Младите гепарди се бяха движили без почивка в продължение на 3 часа, затова отидоха в един храст. Тук те бяха близо до реката; страхувах се да не би да минат на другия бряг, ако аз ги преследвам много настойчиво, затова реших да си тръгна, макар че беше още 5 часа. Към залез-слънце директорът ги видял близо до Леопардовата скала. Няколко дни след това не знаехме нищо за тях.

Обикаляхме и търсехме гепардите от зори до мрак и късно един следобед проследихме около 50 лешояда, които се снижиха към едно дърво. Надявахме се, че те ще ни заведат до младите гепарди с някаква плячка, но когато приближихме, всички птици прелетяха на друго дърво и това се повтаряше всеки път, щом като ги приближавахме. Никъде нямаше нито признак от убито животно, нито някаква следа от

хищници и нямаше как да се обясни такова голямо събиране на лешояди.

Друг път седнахме да обядваме на брега на Мурера, след като цялата сутрин се бяхме измъчили да търсим гепардите. Тук реката течеше бързо покрай една канара, гъсто обрасла с палми, смокини и акации. Всичките дървета така бяха оплетени от пълзящи растения, че се образуваше зелено кубе, под сянката на което обядвахме. Макар че реката под нас шумеше оглушително и насекоми и птици оживяваха мястото, мен ме обхвана особено чувство на тайнственост, едно усещане за изгубване на представата за време. Защо тук имах чувството на „безопасност“, а там, в цивилизования свят, който човек е създал около себе си, никога не можех да се чувствам уверена, спокойна и сигурна? Дали това е, защото ние, хората, се опитваме да се месим в живота и да го контролираме, а животът в основата си не може да бъде контролиран? Животните, които живеят за дадения момент и се нагаждат към неочакваното, са оцелели в продължение на милиони години; ако ние се опитваме да контролираме всичко, ще можем ли също да се запазим от изчезване? Тук имаше нещо неизменно и то включваше всяка форма на живота, а в цивилизования свят няма нищо друго освен човека. Мислех си, че ако бих могла да допринеса за запазването на тази неизменност, като най-напред помогна на дивите животни да се запазят от изчезване, понеже те са ключът за разбиране на „цялото“, то моят живот нямаше да е изминал напразно. Сега бях най-близо, от кога то и да е било, до проучване на досега неизвестните факти от живота на гепардите — например как се променят в периода на зрелост, но нямаше да мога да вдигна много този воал поради ограниченията, на които трябваше да се подчинявам.

Беше 15 декември и ми оставаха само още няколко дни, през които можех да участвам в живота на гепардите и за жалост много от тези дни бяха загубени в напразното им търсене. Моята интуиция ми подсказа, че те още бяха на територията на племето борани и наистина на следващия ден ги намерихме там. Все още не бяха успели да убият някакво животно и сега, след 7 дни гладуване, тазовите им кости страшно стърчаха. Сигурно се бяха опитвали да ловуват, но тревата беше толкова висока, че да намерят някое животно беше станало много трудно. И аз реших да ги нахраня. Чувствах, че постъпвам правилно, защото не ми се искаше да отслабнат толкова много в периода, когато

се съешаваха, нито пък исках да загубя връзката си с тях и да пропусна единствената възможност, която ми оставаше, да узная още нещо за поведението им през това време. Утешавах се и с това, че гепардите бяха въвн от границите на Националния парк, следователно въвн от законите на администрацията на парка.

Отидох с колата да взема коза и оставих Локал да следи гепардите. Когато се върнах, той ми разказа, че Сомба заплашвала да го нападне всеки път, когато се опитвал да се помръдне, но търпяла присъствието му, когато стоял неподвижно. Гепардите с голямо настървение се нахвърлиха върху козата и я изядоха за половин час. След като се убедиха, че нищо годно за ядене не беше останало, те се преместиха под едно дърво. Последвах ги, както винаги, с моя албум, но те се преместиха под друго дърво и ясно показаха, че присъствието ми беше нежелателно. Малко след това отново исках да опитам щастието си, но резултатът беше същият. Тогава започнах да ги наблюдавам с бинокъла си от известно разстояние. Забелязах, че всеки път, когато Тайни ближеше или обгръщаше Биг Бой, половият му член се показваше, но той винаги стоеше настрана, когато Биг Бой ухажваше Сомба.

На другата сутрин намерихме гепардите в същия валог, който пресичаше надолу по течението широкия пояс зеленина край Мурера. Тук реката течеше в открита равнина и по бреговете й растяха палми дум и храсти суаки. Те даваха добра сянка на гепардите през горещите часове на деня и бяха добро място за наблюдаване на околността. Водата беше плитка и в нея можеше чудесно да се играе, но гепардите мокреха краката си само когато беше необходимо и предпочитаха да прескачат водата. Коремите им все още бяха закръглени от вчерашното ядене, затова аз не ги нахраних, а само ги наблюдавах как си играят и се ближат един-друг. Те явно не одобряваха моето присъствие и се местеха всеки път, когато отивах близо до тях. Ето защо ние се върнахме вкъщи към 2 часа следобед.

На следващото утро гъста мъгла намаляваше видимостта. Оставих колата под една терминалия, откъдето при хубаво време се откриваше великолепна гледка по цялата равнина и към сухото речно корито, но този път трябваше да разчитам само на автомобилния сигнал, за да привлека гепардите. И наистина след кратко време три много гладни гепарда изскочиха из мъглата. Те бяха покрити с

кърлежи. Никога преди това не бях ги виждала така лошо нападнати от тези паразити, но моите опити да издърпам някои от тях не бяха оценени правилно, затова ги оставих и отидох да им донеса коза да напълнят гладните си стомаси.

В това време мъглата се вдигна и когато се върнах, слънцето печеше така силно, че аз нахраних гепардите под терминалията, която даваше сянка за всички ни. Биг Бой поглъщаше своя дял от месото два пъти по-бързо от Тайни, който бавно и доволно дъвчеше подкожните тлъстини на козата. Той така обичаше тази тлъстина, че не обръщаше внимание, на по-съществената част от храната, която успях да скрия от ненаситните му брат и сестра. Този път гепардите не проявиха любовни желания, но щом се наядоха, отново се преместиха по-далече от мен.

На другия ден отново ги намерихме близо до терминалията, където стана място за нашите срещи. Гледах ги как се притискаха един до друг, как се прегръщаха с лапи, което можех да нарека любовна игра. След 2 часа Тайни изпадна в полова възбуда и започна да се притиска към Биг Бой, прегръщаше го нежно, а половият член и на двамата беше силно увеличен. Накрая те побягнаха към най-близкото дърво, душиха около него, след това с вдигнати опашки го „напръскаха“. След като повториха това няколко пъти, започнаха да се гонят в кръг, а после, застанали на задните си крака, започнаха да се пляскат, възбуждаха се все повече и повече, започнаха да викат „прр-прр“ и се покачиха един на друг, като се опитваха да се съешат.

Сомба невъзмутимо наблюдаваше братята си, а после побягна към речното корито. Тайни и Биг Бой моментално я последваха и всички се скриха вътре в един храст суаки, където намериха прекрасно леговище на брега на течаща вода. Не можех да виждам ясно гепардите през гъстите клонки на храста, но те ме гледаха, като че ли искаха да кажат „най-после намерихме място, където ти не можеш да ни последваш“.

На следващата сутрин, 19 декември, целият парк беше обвит в гъста мъгла. Бяхме вървели по следите на гепардите повече от 3 часа и аз отново бях викала: „Пипа, Пипа, Пипа, Пипа“. Накрая видях гепард, седнал на дърво. Гледах го известно време, но той не се помести. Отново извиках, но гепардът не побягна. Бях озадачена. Ако беше един от нашите три гепарда, къде бяха останалите два, а ако беше див

гепард, защo не побягваше? Оставих помощниците си назад и сама бавно се приближих до гепарда — изведнъж познах Уайти. Очевидно тя беше чула познатото име на Пипа и беше дошла към нас. Уайти беше в отлично здраве и все още беше запазила чара, който имаше, когато беше малко гепардче.

В случай на непредвидени обстоятелства ние винаги носехме мляко на прах и аз дадох на Уайти от него. Макар че бяха изминали 2 години и 3 месеца от времето, когато я бях хранила за последен път и през това време я бях видяла само веднъж (преди една година, когато беше в напреднала бременност), сега тя дойде при мен все така доверчиво, като че ли никога не бяхме се разделяли и изпи млякото на няколко стъпки от мен. След това се покачи на едно повалено дърво. Седнала върху дървото, Уайти се открояваше великолепно на фона на небето, като че ли позираше за снимки. Предложих ѝ още мляко, като повдигнах съда до муцуната ѝ, на което тя отвърна със слабо ръмжене, но въпреки това го изпи без остатък. Накрая тя разгледа много внимателно храсталаците, скочи от дървото и изчезна отново в своя свят. Като я гледах как изчезва бавно, аз се почувствувах много щастлива. Уайти живееше напълно като див гепард повече от 2 години. Спомних си, че тя беше бременна, когато се срещнахме, и си помислих, че може би сега отива при малките си. Въпреки това Уайти все още ме приемаше като приятелка, но без да прояви някакво желание да се върне с нас в предишния си дом. И ако можеше да ми дойде в главата мисълта за някаква награда за всичките мъки, които бях прекарала през последните няколко години, именно това беше най-голямата, която можех да поискам.

Малко след това срещнахме нашата тройка на около половин миля от това място. Чудех се дали те бяха срещнали Уайти и как са се отнесли едни към други при срещата. Дали Уайти беше се отнесла „майчински“ към тях, или ги беше възприела като нарушители на нейната територия? Или може би я бяха привлекли Биг Бой и Тайни, а Сомба се беше борила с нея като със съперница? Днес гепардите не бяха любовно настроени, а бяха много гладни, затова оставих Локал да ги следи, а аз отидох да докарам месо.

През двата часа, когато ме е нямало, той успял да подмами младите гепарди към терминалията, където ги намерих да ме чакат, когато се завърнах. Месото беше изядено почти мигновено и гепардите

се отправиха за почивка. Скоро те бяха много сънливи, за да се противопоставят на моето присъствие и аз седнах до тях, като ги фотографирах и рисувах. Беше ми невероятно трудно да остана вярна на своите принципи да не докосвам гепардите, особено когато копирената опашка на Сомба се плъзгаше по краката ми. Като си спомних за Уайти обаче, аз си помислих, че никога не трябва да бъде егоистка в любовта си към тези млади гепарди, ако исках те да живеят щастливия живот на диви животни, какъвто сега живееха предишните малки на Пипа.

На другия ден отново търсихме гепардите до обяд и ги намерихме да ни чакат под терминалията, където бях оставила колата. Всички бяха в много игриво настроение, особено Тайни. Завладян от половия си инстинкт, той налиташе не само на Сомба и Биг Бой, но се търкаляше към дърветата, тичаше буйно в кръг около тях, като че ли не знаеше как да се справи с този непреодолим порив. Накрая, съвсем изтощен, той се хвърли на земята близо до Сомба и Биг Бой и тримата задрямаха.

Знаех, че сега гепардите ще спят през горещите часове на деня и можех спокойно да отида с колата да видя на какво разстояние оттук се намираше най-близкото селище на племето борани. Тревожех се, защото бях чула, че има нов план за насърчаване на жителите от племето да започнат да засяват земеделски култури на това място. Карах колата по пътя край границата на Националния парк и в продължение на около една миля трябваше да пресека много гъста гора. Знаех, че гепардите предпочитат откритите местности и се надявах, че гората може да ги възпре и да им послужи като преграда да не отидат да изследват местността отвъд нея.

След това трябваше да пресека река Бисанади и като преминах още 2 мили по откритата равнина, достигнах брега на река Кинна, която на това място тече успоредно с Бисанади, преди да се влее в нея няколко мили по-долу по течението. Щом пресяхох Кинна, видях първите нетрайни сламени къщички на жителите от племето борани, а близо до тях малки парчета земя, засети с ориз и царевица и няколко изтощени кози да пасат. Това място беше едва на около 3 мили от мястото, където сега гепардите си почиваха. Оставаше ми само да се надявам, че младите гепарди ще намерят местността в обратната

посока по-привлекателна и ще останат верни на инстинкта си да избягват непознати хора.

Когато се върнах към 5 часа, те се спуснаха към колата, очаквайки нещо за ядене, но като не намериха нищо, започнаха да играят. Те се търкаляха, ближеха и обхващаха с лапи много нежно в продължение на един час. И двата мъжки гепарда след това отидоха до най-близкото дърво, за да го „напръскат“. След това се гониха от засада, събаряха се един-друг, играеха предишната игра, като си нанасяха леки удари с предните лапи, и накрая с продължително „прр-прр“ и тримата се съшиха в диво безредие. Сега забелязах за първи път, че мъжките гепарди захапваха Сомба за врата, когато съешаването свършваше, също както лъвовете правят с лъвиците. Макар че младите гепарди се подчиняваха на вроден вътрешен инстинкт, братята захапваха Сомба много силно и дърпаха козината ѝ много високо, защото тя надаваше вик и силно ги удряше с лапата си. Дватамата братя се качваха един на друг, но не се захапваха за врата. При по-раншни случаи, когато младите гепарди бяха обхванати от полово желание, те не търпяха моето присъствие и отиваха от другата страна на сухото речно корито. За да не ги накарам да отидат по-нататък във владенията на племето борани, аз се оттеглих.

През последните 4 дни не видях гепардите да се съешават, макар че може би бяха правили това рано сутрин, когато ние все още ги търсехме. През всичкото време те бяха много нежни и внимателни един към друг и дори през горещите часове на деня лежаха в интимен контакт, държаха се близко един до друг и често ближеха езиците си. Братята често „пръскаха“ дърветата, понякога едно и също дърво, но не едновременно. Сомба никога не се занимаваше с такова маркиране на територия, макар че често изхвърляше изпражненията си на някой пън или термитник.

През тези дни гепардите не отидоха по-далече от 1 миля от терминалията, макар че трябваше понякога да ги търсим в продължение на часове, преди да ги намерим. Два дни поред и тримата с голям интерес наблюдаваха малкото стадо от газели на Грант, но, изглежда, те бяха успели да убият нещо едва на третия ден, когато ги намерихме с надути коремни. Разбира се, без да знаят, те самостоятелно си бяха доставили коледното угощение.

Това беше петата Коледа от времето, когато бях основала своя лагер с Пипа и нейните малки в националния парк „Меру“ и за съжаление тази Коледа беше последната за нас в тези места. Може би, за да ни утеши за отсъствието на Пипа, цялата околна местност се беше превърнала във фантастична коледна декорация. Рано сутринта клоните на храстите бяха обсипани с изобилна роса и всяка капчица блестеше с всички цветове на дъгата. Кръговете паяжини искряха срещу слънцето като украшения на новогодишно дърво, докато после горещото слънце изгаси това светещо чудо.

Сутринта на Коледа младите гепарди отново се насладиха на интензивна любовна игра със съешаване накрая. Досега винаги бяха следвали установен ред: прегръщаха се един-друг най-малко в продължение на половин час, след което мъжките гепарди отиваха до дървото и го „напръскваха“. След това се гонеха енергично заедно със Сомба, а после идваше рязкото „прр-прр“, предшествуващо съешаването, което траеше само няколко минути. След това си почиваха през горещите часове на деня и понякога ми позволяваха да седя близо до тях. Днес имах голямата привилегия, че дори Сомба вече не проявяваше подозрителност, а понякога притискаше краката си до моите. Тайни беше най-малко настроен за такива фамилиарности, макар да „знаеше“, че е моят любимец. Той все още беше по-слаб в сравнение с Биг Бой, но винаги беше деен и затрогващ.

Към 5 часа младите гепарди тръгнаха към коритото на сухата река и започнаха чудесна игра: Тайни с победоносен вид предизвикателно вървеше с лист от палма дум в устата си и, разбира се, останалите се хвърляха към него. Всички се търкаляха един върху друг, а после забравяха листа и започваха да прескачат сухото корито. Това плашеше жабите в околността, които с плясък скачаха във водата. Заинтригувани, гепардите сядаха на брега и наблюдаваха жабите, докато се стъмнеше, и ние трябваше да се връщаме вкъщи.

Следващата сутрин ги намерихме на лов. Аз гледах отстрани, за да не попреча, но доколкото можех да наблюдавам, те старателно разглеждаха всеки храст и се вслушваха и в най-малкия шум. Нищо обаче не се раздвижи освен един бивол, който сънливо се надигна от тревата и за мое щастие побягна на другата страна. Малко след това видях братята да се изкачват на термитник, но в същата минута скочиха и побягнаха с всички сили. Тогава забелязах стадо бабуини. Те

бяха доста надалече, но главите им се показваха от време на време над високата трева. Макар че младите гепарди вече бяха почти съвсем възрастни, те още се страхуваха от бабуините, защото маймуните умееха да се изкачват по гладките стволоче на палмите дум, което гепардите не можеха да правят.

По-късно видяхме Тайни високо на едно акациево дърво да разглежда околността за някаква плячка. При моето приближаване той започна да мърка и да иска храна. Гепардите явно бяха много гладни, а наоколо имаше само няколко жирафи, затова реших да им дам коза. Знаех, че дивите гепарди убиват някое животно средно веднъж на два дни, затова бях следвала това разписание, когато трябваше да храня нашите гепарди, ако те не успяваха да си набавят храна сами. По-късно, като ги гледах как разкъсваха козата, ми се видя много смешно, че Тайни и Сомба започнаха да се дърпат за парче месо, напълно забравили, че Биг Бой в това време поглъщаше по-голямата част от останалото месо. Погълнат от борбата си със Сомба, Тайни издаде един нов писклив звук, който, изглежда, имитираше Сомба; после се успокои и започна да яде. Няколко секунди по-късно и двамата приятелски дъвчеха едно и също парче месо, застанали един срещу друг. Когато накрая гепардите изядоха и последното парченце, те тръгнаха към коритото на сухата река и изчезнаха в храстите. През този ден повече не ги видяхме.

На другата сутрин, 29 декември, ги намерихме в момента, когато напрегнато наблюдаваха една антилопа геренук. Сомба започна да пълзи ниско до земята към антилопата, но размърда два бивола и те, разбира се, развалиха нейното дебнене. Тогава гепардите бавно тръгнаха към коритото на сухата река, където Тайни изведнъж беше обхванат от силна полова възбуда и без малко не се нахвърли върху Биг Бой. В това време биволите дойдоха към нас и като държаха високо големите си глави, доловиха нашата миризма и застанаха на около стотина ярда. Тяхното присъствие обаче не попречи на Тайни упорито да преследва Биг Бой, докато не се качи върху него близо до сухата река, където брегът се спускаше стръмно надолу. Двамата така бяха увлечени в играта, че не забелязаха как идваха все по-близо и по-близо към края на брега и изведнъж цопнаха във водата. Не можах да се въздържа да не се засмея високо, но съжалих за това, защото никога не бях виждала два гепарда по-объркани и по-смутени от братята, когато

се изтръскваха от водата, и разстроени, прегазиха към сухата земя. Разбира се, това беше краят на любовното желание на Тайни. За да им дам време да си възвърнат чувството за собствено достойнство, отидох в колата да напиша няколко писма, а те лежаха под един храст недалече от мен да си подремнат в обедната горещина.

Към 5 часа Тайни отново стана неспокоен и аз успях да заснема на филм, как братята се качваха един на друг. И двамата, изглежда, съвсем не ме забелязваха, макар че всичко ставаше до самите ми крака, а Сомба в това време седеше до мен и ги гледаше с невъзмутимо спокойствие.

Щом братята се успокоиха, Биг Бой се отдалечи. Още беше много горещо, но той вървеше с такъв решителен вид, че Тайни и Сомба нямаха друг избор, освен да тръгнат след него. Макар че предишния ден им бях дала коза, всички изглеждаха много гладни и сега явно тръгваха на лов. Биг Бой беше водачът, но той оставяше трудната работа на Сомба, която не пропускаше дърво, от което можеше да разгледа околността. Тя беше най-бдителна от тримата. Обикновено Тайни също участвуваше активно в лова, но на него му беше много горещо и неохотно изпълняваше ролята си.

Така вървяха почти час, след което силно запъхтени гепардите се хвърлиха на земята под един сенчест храст на разстояние един от друг, а аз седнах съвсем близо до Тайни. Той представляваше красива картина, като се надигна от люлеещата се трева, очертан на фона на тъмносиньото небе, подсилено от следобедното слънце. За мен обаче той беше нещо повече от едно прекрасно диво животно сред величието на африканската равнина. Струваше ми се, че бяхме се пренесли в далечните времена, когато човекът и звярът все още са били свързани в хармония и когато са си вярвали един на друг. Как ми се искаше да сложа ръцете си около Тайни и да задържа този момент завинаги... Но аз знаех, че само след няколко дни това вълшебство трябва да се наруши и че съм длъжна да подготвя Тайни за един бъдещ живот, в който той не трябва да се доверява на другите хора, за да не попадне в беда. Междувременно се опитвах да разтегна тези минути и с болка си мислех за това, че много скоро всичко това ще се превърне само в скъп спомен.

За щастие гепардите не знаеха за моето безпокойство и скоро подновиха своя лов. Те отидоха в територията на племето борани

много по-далече, отколкото знаех, че бяха ходили в миналото. Там забелязаха няколко зебри с малко жребче. Биг Бой и Сомба в миг се изкачиха на едно дърво, а Тайни остана на раздвоения клон и всички започнаха да следят зебрите. Много дълго „обсъждаха“ лова, но накрая решиха да се откажат от него и седнаха под друго дърво. Почувствах облекчение, защото жребчето беше много голямо за гепардите.

Гледах тройката. Те бяха невероятно красиви в меката светлина на залязващото слънце. Помислих си за Пипа и се уверих, че на гепардите тя не липсваше толкова много, колкото на мен. Започна да се стъмва и ние побързахме да се приберем вкъщи.

Рано на другата сутрин, когато пристигнахме при терминалията, видях с бинокъла си два лъва, които вървяха край коритото на сухата река и изчезнаха в посоката, където бяхме оставили гепардите. И макар да се опасявах, че като са чули тези лъвове, гепардите може да са побягнали, ние претърсихме крачка след крачка цялата местност, но не намерихме нито следа от тях.

На другия ден вървяхме 8 часа под палещите слънчеви лъчи по равнината, която беше идеална за гепарди, прекръстосана от следите на дукери, но пак не намерихме никакви признаци за присъствието на нашите гепарди. На следващия ден от изгрев до залез изследвахме нова територия, включително голям пояс гора, който водеше към река Бисанади. Храстите там бяха толкова гъсти, че Локал трябваше да се качва на дървета, за да определим къде се намираме. Този беше последният ден, през който ни беше позволено да бъдем с гепардите, и аз бях готова да дам всичко, за да ги намеря. Разбира се, разумът ми подсказваше, че за тях беше много по-добре, че бяха самостоятелни, увлечени в своя лов, отколкото да разчитат на мен да ги храня до последния ден и след това да се намерят изоставени, когато независимо от моето желание и моята воля трябваше да се оттегля завинаги от тях. Все пак обаче ми беше много тежко да си тръгна оттук, без да съм видяла младите гепарди още веднъж.

Можех все пак да се утеша с мисълта, че поколението на Пипа сега е в състояние да води свободен живот и че аз бях оставила гепардите в прекрасно състояние, напълно подготвени да се справят с това, което ги очакваше. Разбира се, бих искала да продължа да ги виждам, за да узная дали Сомба на 17 месеца беше вече заченала; и дали братята ѝ ще ѝ помогнат да се храни преди и след като роди

малките си; искаше ми се да узная кога тази тройка ще се разпадне и как тогава ще си разпределят териториите: към кои места ще бъдат новите територии, за да не нарушат границите на териториите на Мбили, Тату и Уайти.

Независимо от това, че аз обяснях на администрацията на Националния парк какви уникални и единствени по рода си възможности имах, за да науча още нещо за неизвестните навици на гепардите, на всички мои молби да остана в Националния парк беше даден категоричен отрицателен отговор. Така че нищо друго не ми оставаше, освен да идвам тук от време на време и да се надявам да видя отново гепардите на Пипа. Директорът ми разреши при тези посещения да опъвам палатката си на мястото на стария ми лагер и обеща да позволява на Локал да ме придружава, когато отивам да търся гепардите, но при условие че ще му плащам допълнително към надницата, която той получаваше като старши надзирател на белите носорози, какъвто беше сега. Накрая директорът ми каза, че аз няма да плащам входни такси, когато идвам в националния парк „Меру“. И така на 2 януари 1970 година ние се разделихме.

ОСУЕТЕНИ ПОСЕЩЕНИЯ НА НАЦИОНАЛНИЯ ПАРК „МЕРУ“

Не можах да се върна в Националния парк преди 25 март, понеже ми направиха трета операция на болната ръка и тя зарасна много бавно.

По това време предстояха късите, но силни дъждове. Реших да не обръщам внимание на лошата прогноза за времето и тръгнах със Стенли за Меру. Пътувахме цял ден. Знаех, че моят лагер е бил изгорен след заминаването ми от парка през януари, но въпреки това, когато пристигнахме късно следобед, не ми беше леко да видя напълно унищожено мястото, където бях прекарала 4,5 години, и само купчини пепел да покриват земята. Стенли и Локал от сърце се радваха, като се видяха, и аз им бях благодарна за радостното бърбрене, което нарушаваше печалната тишина наоколо.

След като издигнахме палатките, те влязоха в тяхната, а аз се отправих към гроба на Пипа. Това беше всичко, което беше останало от някогашния ни щастлив дом, пазителят на моите спомени... На разсъмване се събудих от сънливото цвъртене на птичка. Тук не ни разделяха стени, както в удобния ни дом на езерото Найваша, и аз можех да бъда част от едно цяло заедно с тези весели птички, които сега тържествено известяваха нагриването на слънцето.

Щом Стенли ми донесе сутрешния чай, всички мои стари приятели се появиха с желание също да получат обикновената си закуска. Птиците тъкачи и гълъбите чакаха за своето просо, а диамантените скорци — за коричките от бекона. Бях донесла достатъчно храна, за да не разочаровам птиците, макар че, искрено казано, не очаквах моите приятели да ме посрещнат с непроменено доверие.

След това направих бърз оглед на околността на лагера. Отделните петна от груба трева, които бяха близо до лагера, бяха се разпрострели навсякъде наоколо, тъй като нищо не беше горено през последните две години и беше станала такава джунгла, че само

слонове, жирафи и биволи можеха да пасат тук, без да се страхуват от хищници. Разбрах защо никой от потомците на Пипа не се връщаше тук след нейната смърт. Ако не се изгорят веднага тези храсти, мястото ще се превърне в горист шубрак, безполезен за дребни животни.

Като видях тежките дъждовни облаци да се събират от всички страни, знаех, че няма мито минута за губене, ако исках този ден да намеря гепардите. Тръгнахме и по пътя си забелязахме една жирафа, вратът на която в средата се извиваше под прав ъгъл, около 1 фут вървеше хоризонтално, а после отново се издигаше вертикално нагоре. Независимо от тази необикновена чупка жирафата не се затрудняваше, когато пасеше, а и останалите жирафи в стадото, изглежда, я приемаха такава.

За съжаление това беше единственото нещо, което заслужаваше да се запомни през този ден и останалите три дни, когато често бяхме измокряни до кости и прекарвахме по-голямата част от времето си в измъкване на ландровъра от калта. Понеже намирането на следи в разкиснатата земя беше невъзможно, реших да се върна в Найваша, преди да се намерим откъснати за седмици наред. Заминах си с тъжно сърце, защото не научих нищо за гепардите освен това, че ги видели през януари по пътя на границата, близо до река Бисанади.

Второто ми посещение от 20 до 26 юли се оказа по-сполучливо. При нашето пристигане ми съобщиха, че неотдавна близо до Хансовия ров видели много дружелюбен женски гепард заедно с едно тримесечно гепардче и един плах мъжки гепард. Предположили, че това е била една от дъщерите на Пипа. Освен това видели два едри гепарда близо до пролома при Мурера, за които мислели, че са Тайни и Биг Бой. Още един женски гепард с две малки гепардчета често се появявал близо до Кенмейър Лодж; тя също се държала като една от дъщерите на Пипа. Съобщиха ни, че освен тях друг женски гепард с две гепардчета живеел на другия бряг на Ройоуеру, а един самотен мъжки гепард бродел близо до заграденото място на белите носорози. Макар че всички тези сведения бяха много обещаващи, аз щях да ги повярвам едва когато разпозная потомците на Пипа по петната близо до опашката им.

Още първия ден имахме късмет. Рано сутринта, когато карахме колата по пътя до блатото на Мурера, няколко лешояда привлякоха вниманието ни и тогава забелязах гепард, седнал под един храст на

около стотина ярда от пътя. Той не се помръдна от мястото си, когато тръгнах към него и започнах да викам: „Пипа“. Когато дойдох на 20 ярда от него, две доста големи гепардчета изскочиха от прикритието си и побягнаха, а майката продължи да стои на мястото си, като ме гледаше право в очите, и си тръгна едва когато я приближих на разстояние да я докосна с ръка. В момента, когато видях петната около опашката ѝ, разбрах, че това беше Тату. Бяха изминали 2 години и 9 месеца от времето, когато я бях хранила за последен път и не бях я виждала от година и 7 месеца, когато я зърнах само за няколко минути. Като съдех по възрастта на малките ѝ, тогава сигурно е била бременна, както беше и Уайти по това време.

След като потича малко, Тату се спря и ме допусна да дойда съвсем близо до нея. Сложих купата с мляко на земята, но Тату не ѝ обърна внимание и продължи да върви; тя винаги много обичаше млякото и аз реших да се опитам втори път, но Тату дори не искаше да го погледне и веднага тръгваше, щом ѝ покажех купата. Продължихме да вървим в посоката, в която бяха изчезнали малките ѝ, а Локал вървеше след нас на известно разстояние. Тату често викаше малките си с нисък стенещ звук, който ми беше добре познат, защото и Пипа винаги с този звук призоваваше малките си. Накрая Тату седна и аз се настаних под едно дърво наблизко. Сега бяхме на няколкостотин ярда от блатото на Мулика и недалече от мястото, което Пипа беше обикнала веднага щом я бях довела в парка и беше прекарала тук три месеца от живота си. Беше ми много приятно да седя заедно с дъщерята на Пипа и нейните внуци, които бяха почти толкова големи, колкото Пипа по онова време.

Тату спря да вика малките, но непрекъснато гледаше към блатото на Мулика. Предположих, че малките ѝ се страхуват от моето присъствие, а тя не искаше да ни покаже къде се бяха скрили. Ето защо към 2 часа следобед се върнахме в лагера за кратък обяд. Когато отново отидохме към 5 часа, отдалече забелязах малките гепарди, които бягаха бързо към рекичката, но разстоянието беше доста голямо, за да мога да определя възрастта им. Тату беше още на същото място, където я бяхме оставили, и старателно ближеше слабните си. Когато престана да ближе, можах да видя открита рана, голяма, колкото ръката ми. Кожата наоколо беше почерняла, но иначе раната изглеждаше чиста. Бях ужасена. Сутринта не забелязах никакво куцане

или скованост. Не можех да си представя каква можеше да бъде причината за такава голяма рана, защото мястото беше добре защитено, за да бъде разкъсано при борба, а тъканите, които се виждаха, не изглеждаха повредени. Единственото обяснение, което можех да предположа, беше или ухапване от кърлеж, което може да предизвика абсцес и да повреди тъканите, или ухапване от змия, което едва беше проникнало в кожата, но тъканите наоколо бяха започнали да се разпадат. Опитах се да разгледам по-добре раната и дори да я фотографирам, за да я покажа на ветеринарния лекар, но Тату не ми позволи да отида близо до нея, обърна се и тръгна. Когато стигна до рекичката, започна да се взира в отсрещния бряг, където без съмнение бяха малките ѝ. Проследих погледа ѝ, но не видях нищо освен един носорог, който идваше към нас. Тату изглеждаше толкова хубава, застанала на термитника в светлината на залязващото слънце, че никой не можеше да допусне, че страда от толкова голяма рана. Не исках тя да пресече Мулика и реших да се върна и да помоля директора за помощ.

Като обясних какъв беше случаят с Тату, директорът се съгласи да я храня, за да ускоря оздравяването ѝ. Затова рано на другата сутрин отидохме да купим коза, но измина по-голямата част от деня, защото трябваше да навлезем навътре в територията на племето борани, където се съгласиха да ни продадат една коза. Когато късно следобед пристигнахме с козата на мястото, където се бяхме разделили с Тату, разбрахме от следите ѝ, че се беше присъединила към малките си и заедно с тях беше преминала от другата страна на реката. Там обаче почвата беше толкова камениста, че ние изгубихме следите ѝ. От този ден съсредоточихме силите си в търсене на Тату, но дните минаваха един след друг, а следи от нея и малките ѝ не намерихме. Нито намерихме някой от онези 14 гепарда, които бяхме видели предишната седмица, макар че тяхното присъствие можехме да приемем по следите, които бяха оставили наоколо.

Доколкото можех да преценя, малките на Тату бяха на възраст, когато едва бяха готови да ѝ помагат в лова след раняването ѝ, а ако не можеха, как щяха трите да оцелеят? Много се безпокоях за Тату, дали по време на лов няма още повече да подлюти раната си, затова обиколихме огромни пространства пеша и с колата, за да я търсим, но тревата беше толкова висока, че може би минавахме съвсем наблизко от

гепардите, без да ги забележим, особено ако те не искаха да бъдат забелязани. Като знаех какви големи майстори бяха в криенето си, струваше ми се, че нашето търсене беше безнадеждно.

Понеже бях записана за още една, четвърта операция на ръката ми, която трябваше да стане след няколко дни, ние напуснахме Националния парк, но решихме да се върнем в началото на октомври, когато тревата ще бъде опожарена преди дъждовете и тогава ще бъде по-лесно да видим гепардите, очертани на фона на черната земя.

Третото ми посещение в националния парк „Меру“ беше от 5 до 23 октомври. През първата ни сутрин в лагера на Пипа птиците бяха все така дружелюбни, както винаги, и се наредиха „на опашка“ за своя дял от моята закуска. Също така постоянни бяха двете газели на Грант и петте зебри на Гриви, които намерихме да пасат на същите места, които бяха заемали през петте години, откакто ги познавах. И моят стар приятел, чукоглавата чапла, продължаваше да лови риба при скалистия брод надолу по течението на реката, близо до лагера, макар че сега можеше да лови риба в бетонния брод; особено се радвах, че беше издържала на тежките условия, когато навсякъде наоколо се строеше обширна пътна мрежа, за да имат туристите достъп в равнините на Националния парк.

Особено остро почувствувах щастието, че бях живяла с Пипа тук, когато по-голямата част от парка беше все още недокосната пустош. И макар че значителна част от средствата, които допринесоха за благоустрояването на парка, бяха отпуснати от Фонда за опазване на дивите животни на името на лъвицата Елза, сърцето ми се късаше, като гледах колко много пътища прорязваха с прави линии света на Пипа.

Малко по-късно, когато пресичахме пясъчната площадка близо до Мулика, което беше едно от любимите места за игра на нашите гепарди, забелязах на известно разстояние в тревата да мърдат две наострени уши. Помислих, че може да са някои от гепардите на Пипа, и извиках името ѝ, но само размърдах една млада лъвица, която се беше промъкнала в тревата при нашето приближаване.

На около половин миля по-нататък последвахме ято лешояди. Те се спускаха към скалистия гребен, където накацалите на купчина марабу се нахвърляха върху изсъхналия труп на слон. Зъбите бяха извадени, но трупят беше цял и приличаше на мумия. Трябва да беше

умрял много отдавна и аз не можех да си представя каква храна можеха да намерят тези любители на мърша под дебелия кожа, опъната върху голия скелет.

Прекарахме останалата част от деня в напразно търсене на гепардите и късно следобеда се върнахме в лагера. Беше 7 октомври — първата годишнина от смъртта на Пипа. Още при предишните ни посещения бях забелязала няколко пукнатини на надгробния й паметник, навярно причинени от бабуини. Като съдех по изпражненията им върху паметника, изглежда, те го бяха използвали за място за игра и може би бяха драскали по цимента между камъните да търсят гущери и бръмбари, които винаги се припичат на слънце върху плочите. Бях донесла със себе си цимент и сега запълних пукнатините и поправих повредите.

След това седнах с гръб към паметника, както често бях правила по-рано. Луната беше изгряла и изпълнила храстите наоколо със сребриста мека светлина, която смекчаваше резките контрасти. Всичко тук беше така спокойно. Ако само можех да бъда спокойна за съдбата на гепардите! Опитах се да се утеша с мисълта, че дори самата Пипа, която винаги беше грижлива майка, докато малките бяха зависими от нейната помощ, съвсем безболезнено се разделяше с тях, щом можеха да се грижат за себе си. Не ме успокояваше мисълта, че това е природен закон. Затова продължихме да ги търсим ден след ден. Карахме колата часове наред, за да достигнем далечните краища на парка, където се надявах, че бяха нашите гепарди.

Един път близо до предишния лагер на Джордж видяхме един гепард, но когато извиках името на Пипа и тръгнах към него, той изчезна. Тогава видяхме много лешояди да се спускат към отсрещния бряг на голямото блато, което заграждаше предишния лагер на Джордж. Половин час се мъчих да карам ландроувъра по много неравна почва, за да дойдем достатъчно близо и да видим една млада лъвица да върви решително към мястото, където бяха кацнали птиците. При нейното приближаване те излетяха на най-близкото дърво. Щом лъвицата достигна мястото, един носорог се изправи и застана пред нея; и двете животни замръзнаха на местата си. След известно време лъвицата удари носорога по носа; това явно не му хареса и той отстъпи няколко стъпки назад. Така той застана с лице към лъвицата, която след няколко минути седна, но не снемаше очи от носорога. След това

носорогът се обърна и бавно тръгна назад. Мигновено лъвицата грабна трупа на някакво животно, който лежеше между тях, скрит във високата трева. От положението ни на около 400 ярда от тях никой от нас не можа да разбере какъв беше трупът, който тя помъкна между краката си, но, изглежда, беше тежък, защото лъвицата доста дълго го влачи, докато изчезне от погледа ни.

Искахме да обядваме на открито, където беше някогашният лагер на Джордж, но там имаше стадо антилопи импала. Прекрасна гледка бяха тези грациозни животни, застанали под двете дървета, които в миналото хвърляха сянка над лагера на Джордж. Антилопите повече приличаха на стилизирани, отколкото на живи същества, както бяха се спрели под сянката абсолютно неподвижни да чакат да премине обедната горещина. Земята наоколо беше напълно обрасла с растителност и човек трудно можеше да повярва, че едва преди година тук е кипял човешки живот. Изглеждаше като ирония, че след вмешателството на хората природата така бързо отново беше завладяла земята, а навсякъде наоколо нови пътища като свежи рани прорязваха девствените равнини. По тези пътища често намирахме следите на гепарди, които ги използваша, за да се придвижат от едно място на друго. Макар че ние, като упорити следотърсачи тръгнахме по всяка следа в продължение на мили, никъде не видяхме гепарди освен един, на който попаднахме късно един следобед.

Слънцето клонеше на залез и много животни идваха към блатото на водопой. Както следеше един самотен орикс, Локал изведнъж забеляза недалече два гепарда. Колкото и внимателно да се приближавахме към тях, те ни забелязаха, дълго преди да мога да ги разпозная дори с бинокъла, и побягнаха в много гъсти храсталаци. Тръгнахме след тях толкова бързо, колкото можехме, като се опитвахме да вървим по следите им и същевременно да внимаваме да не се натъкнем на слонове. В това време започна бързо да се стъмва и трябваше да побързаме да се върнем обратно до колата, преди съвсем да се е мръкнало. Като вървахме назад, едва не налетяхме на една слоница, която лениво се посипваше с прах на пътя. Няколко минути по-късно цяло стадо слонове излезе от храстите и започна прашна баня. Макар че беше интересно да се наблюдава как тези гиганти пръскаха прах един на друг върху мокрите си тела, които току-що бяха охлаждали в блатото, ние бързахме да стигнем до ландроувъра, преди

да ни настигне нощта. Като се доверявах повече на инстинктите на Локал да ни помогнат да се измъкнем, отколкото на моите знания, ние внимателно заобиколихме слоновете, докато най-после стигнахме на безопасно място в колата.

Няколко дни по-късно, когато се връщахме вкъщи след дълго търсене на гепардите през целия ден, отново бяхме задържани от слонове. Бяхме намерили следите на три гепарда и много скорошни изпражнения върху едно паднало дърво близо до границата с племето борани, но повече никакви признаци за присъствието на гепардите нямаше.

Отново беше късно следобед, когато пет слона ни преградиха пътя. Опитах всички обикновени трикове за такива случаи, като например увеличаване оборотите на двигателя до силен вой, но те упорито продължаваха да си хрупат клончета от акациевите дървета, като че ли имаха на разположение цяла вечност. Не ми оставаше нищо друго, освен да обърна ландроувъра и да се върна след един голям завой. Беше се стъмнило, когато се прибрахме в палатките.

По това време много слонове бродеха из целия парк, но като започнеха дъждовете, те щяха да се съберат по пясъчните места, за да не затъват в калната почва.

Всеки ден се натъквахме на тях дори по-често, отколкото ни се искаше. Една сутрин, докато вървахме по пресните следи на три гепарда, открихме недалече от хълма Мугуонго дебел пласт варовик. Цялата местност наоколо блестеше на слънцето с кристали сол, натрупани около няколкото извора, които се стичаха надолу по хълма като малки ручей. Локал веднага се спусна да събира тези кристали в джобовете си. Той ги ценеше толкова, колкото и големия брой животни, които, като съдехме по следите им, ползуваха тези солища. След това попаднахме на прекрасен каменист басейн, в който се стичаха ручейте. Водата, която минаваше под земята през естествени филтри, преди да се влее в басейна, беше кристалночиста и ни изкушаваше да се изкъпем в нея. За съжаление един слон, изглежда, имаше същото желание, тъй като се спусна през храстите към водата. Трябваше бързо да отстъпим и тръгнахме към мястото, където се изтичаше басейнът. Достигнахме една клисура. Каменистите й склонове бяха обрасли с огромни дървета и пълзящи растения, сплетени така, че образуваха непроницаеми завеси, които задържаха

горещината и ослепителната светлина, заливаща околните равнини. Почувствувах като че ли изведнъж бях влязла в някакво светилище. Колкото и привлекателно да беше това прохладно място, където можехме да се скрием от жаркото обедно слънце, то изглеждаше лишено от живот. Само крясъкът на самотна сова, изплашена от нашето нахлуване, разкъса неземната тишина. Огледах зеления лабиринт наоколо, като подозирах, че причина за отсъствието на животни тук е някой леопард, но като знаех колко умело можеха да се крият тези хищници, едва ли очаквах да го видя.

Щом достигнахме по-открито място, веднага забелязахме 20 слона, наредени един след друг, които се приближаваха до солището, а помежду си пазеха няколко съвсем малки слончета. Чудно беше как малките успяваха да вървят със стъпката на възрастните, които, изглежда, бързаха да стигнат водата. Знаех колко опасни могат да бъдат слониците, когато около тях има малки слончета, и затова бързо се оттеглихме в противоположната посока.

Пожарите отново бяха започнали и пламтяха с ужасна скорост през сламено сухите равнини. Разбира се, те временно объркваха всички привички на животните и за нас беше трудно отново да намерим редките следи от гепарди, на които бяхме попаднали напоследък. Две от най-благоприятните места бяха блатата около хълма Мугуонго и блатата близо до границата с територията на племето барани. Тъй като блатата привличаха повечето животни през време на настъпилата суша, в тези места се събираха и гепардите. Аз се тревожех как успяваха да избягват други хищници, особено лъвовете, които също посещаваха блатистите местности поради сушата.

Една сутрин, когато карахме колата покрай река Мулика към платото от лава, спухахме гума. Аз не съм добър механик и понеже ръчният ми крик беше повреден, изпратих Локал пеша до канцеларията на парка да помоли някой да ни помогне да оправим гумата. Това означаваше да забавим много търсенето, понеже той не можеше да се върне по-рано от 3 часа. През време на неговото отсъствие разглеждах околността с бинокъла си и видях женски гепард с малки гепардчета на около 4 месеца. Те идваха от платото от лава и се спускаха надолу по гребена на хълма към Мулика. И макар че бяха най-малко на 1 миля от мен, върху изгорената земя се виждаха като на

длан. Понеже Локал не беше с мен да ме пази с пушката си, не се осмелявах да рискувам и да тръгна сама през избуялата равнина, където често бяхме срещали носорози и биволи. Много ме разстрои това, че не можах да разпозная тези гепарди, но предположих, че майката беше Сомба, защото до това време тя можеше да има малки на такава възраст. Понеже Сомба обичаше тази местност, аз бях почти сигурна, че това беше тя, още повече че бяха видели братята ѝ няколко пъти без нея при блатата близо до границата с територията на племето борани.

Когато Локал се върна с ръчния крик, ние не можахме да поставим резервната гума, понеже нещо притискаше болтовете. Нямахме друг избор, освен да отидем с колата до канцеларията на парка за помощ и отложихме търсенето на гепардите. Нашето пристигане в гаража съвпадна с идването на камион с надзиратели от парка, които се връщаха от караул. Те ни казаха, че само преди 10 минути видели женски гепард с две вече пораснали гепардчета и се съгласиха да ни ги покажат. Надявах се, че това можеше да бъде Тату с нейните малки, затова решихме да тръгнем първо след тях, тъй като гепардът, който предполагам, че беше Сомба, досега сигурно беше отишъл далече от мястото, където го бях видяла преди два часа. Водени от надзирателите, намерихме следите на три гепарда близо до малък поток към стария лагер на Джордж. Вървахме по следите целия следобед и накрая видяхме отдалече почти пораснало гепардче, което тичаше с все сила. Понеже вече беше доста тъмно, трябваше да отложим търсенето на Сомба за другия ден.

Макар че на следващия ден извървахме огромно пространство, срещнахме само същия стар носорог, когото познавахме много добре от предишната година, когато Сомба и братята ѝ делеяха тази местност с него.

Разбира се, бяхме много щастливи, че видяхме най-последно две семейства гепарди, които може би бяха потомци на Пипа, но следенето им беше значително усложнено от това, че семействата се намираха на двата противоположни края на парка. Оттогава разпределяхме деня така, че сутрин търсехме около блатото близо до лагера на Джордж, а следобед около блатата на границата с територията на племето борани. Това изискваше много часове придвижване с колата и така губехме ценно време. За да пестим часове, изминавахме дългите разстояния

през време на обедната горещина, когато всички животни се криеха на сянка и ние по-лесно следяхме отпечатъците. Когато обаче след много дни напразни търсения не можахме да намерим следите нито на едното, нито на другото семейство, решихме да съсредоточим усилията си по границата с територията на племето борави. Веднъж вървахме цял ден по двата бряга на Бисанади, ако можеше да се нарече „вървене“ пробиването на път през необикновено гъстите крайбрежни храсти. Често лазехме през мрежи от лиани и бодливи храсти, като почти нищо не виждахме на няколко крачки пред себе си, вслушвахме се напрегнато да не пропуснем и най-малкия шум, който можеше да ни предупреди за биволи, чиито следи бяха навсякъде. При опит да прегазим пълната с крокодили река едва в последния момент забелязахме, че изпод палмовото клонче, надвиснало над вира, ни гледаха широко отворените очи на хипопотам. Той също изглеждаше изненадан от тази среща и като изхвърли въздух със силно пръхтене, отново се скри във водата. Малко след това почти се сблъскахме с една жирафа, която така увлечено хрупаше листа, че не ни забеляза, а ние, затаили дъх, стояхме и я наблюдавахме. Като ни погледна с кроткия си поглед, тя залюля мощния си врат и избяга с лек галоп.

Колкото и спокойни да изглеждаха тези животни обаче, ние се ужасихме, като намерихме почти до всеки водопой нови или опустошени трапове — капани и много изсъхнали клонки, доказателство как тези капани се прикриваха по пътеките на животните. Локал със своите опитни очи разбра, че повечето от тях бяха предназначени за ловене на леопарди и гепарди, стойността на кожата на които членовете на племето борани отлично познаваха. Бреговете на реката бяха покрити с гъсти храсти, но животните трябваше да идват към реката да пият вода, понеже друга вода в обширната местност нямаше.

При мисълта, че нашите гепарди можеше да бъдат бити до смърт в капана (понеже жителите на племето борани прибегваха до този начин на убиване, за да не повредят кожата им с копията си), реших веднага да пиша до министъра по туризъм и защита на природата и да го помоля да възобнови предишните си неуспешни преговори с жителите от племето, за да се присъедини тази територия към националния парк „Меру“. При сегашните условия едва ли имаше някакъв контрол и не само браконьерството беше станало лесно за

жителите от племето борани, но те бяха отсекли и много палми рафия, клоните на които използванаха да си строят къщи. И понеже тези палми растат само покрай реките, ако продължават да ги сечат, бреговете ще останат без растителност и скоро реките ще пресъхнат. За всичко това говорих по-късно с директора на парка, който се съгласи с мен и се надяваше моето писмо да помогне за спасяването на тази ценна местност от пълно опустошаване.

Няколко дни по-късно тръгнахме по следите на гепард с малко, които пресичаха блатата близо до границата с територията на племето барани. Следите ни доведоха до трупа на неотдавна убито малко на воден козел. Трупът не беше докоснат, очевидно беше изоставен при нашето приближаване. Напуснахме мястото бързо, като се надявахме, че гепардите ще се върнат обратно. Скоро след това изненадах котка сервал, която прекарваше обедната си дрямка под един храст. Като ни видя толкова наблизко, котката замръзна на мястото си и остана абсолютно неподвижна, докато се приближих на 3 ярда от нея и чак тогава побягна. По-малко смели се оказаха две лъвици, които намерихме заспали под едно дърво заедно с три съвсем малки лъвчета. Щом ни видяха, те се изплъзнаха и се скриха под един близък храст, откъдето ни наблюдаваха. За мое учудване Локал предложи да разгледаме лъвчетата, които бяха оставени сами. Тъй като това щеше да накара майките да предприемат бързи действия, и то не в наша полза, ние започнахме да се отдръпваме крачка след крачка назад, като не сваляхме очи от лъвиците, докато не се скрихме от погледите им.

На 800 ярда по-нататък лешоядите ни заведоха до умряла антилопа конгони; тя беше подвила краката си под тялото, а главата ѝ лежеше напред недокосната. Лешоядите се бяха опитвали да пробият кожата на антилопата, но не бяха успели, макар че трябва да са били там доста дълго време. Като съдех по позата на антилопата, изглеждаше, че внезапно беше паднала може би след ухапване от змия.

Времето на нашето пребиваване в Националния парк изтичаше. Искаше ми се, преди да си замина, да отида до гроба на Елза. Бяхме се споразумели с администрацията на парка мястото да бъде запазено в тайна и освен случайно от патрулиращ надзирател да не бъде посещавано от никой друг освен от нас. В резултат на това пътят, който водеше към гроба, беше толкова обрасъл, че дори аз, която го познавах отлично, се затрудних много, докато го достигна. Намерих гроба в

ужасно състояние. Трите африкански кактусовидни млечки, които бяхме посадили до главата и краката, за да символизират трите лъвчета на Елза, бяха изкоренени. Циментът, който съединяваше камъните, беше пропукал на много места, а трънливата ограда наоколо беше унищожена. Като съдехме по следите, всичко това беше резултат от съвместната „работа“ на носорози, слонове и браконieri. За щастие все още имах достатъчно цимент, за да поправа и запълня пукнатините, докато мъжете отново посадиха кактусовидни млечки и жив плет. Докато бяхме така заети, аз отново имах чувството, че Елза е наблизо. Макар че често мисля за нея, в нейния лагер аз винаги имам това странно успокояващо усещане. Разбира се, моите усилия да поддържам гробовете на Елза и на Пипа в добър вид бяха напразни, тъй като и двата ще се разрушат веднага щом аз умра. Въпреки това, докато още бях в състояние да се грижа за тях, исках и двата да бъдат добре поддържани. Разбрах, че много по-важно беше Елза и Пипа да останат да живеят не само чрез потомството си, но също и в сърцата на всички онези милиони хора, на които бяха помогнали да разберат истинската същина и характер на дивите животни. Още на следващия ден разбрах колко близо бях до часа, когато трябваше да оставя двата гроба на произвола на съдбата.

Рано сутринта ни срещна турист, който ни каза, че току-що бил видял гепард с малко на самия път. Майката била дружелюбно настроена и му позволила да направи много снимки само на няколко ярда от нея. След това той ни описа мястото — на границата с територията на племето борани, където и ние неотдавна бяхме намерили следите на гепард и малко гепардче, които бяха убили водно козле.

Няколко часа вървахме по следите. Бях стъпила на капака на колата и разглеждах храсталаците с бинокъла си, докато Локал се беше съсредоточил наблизо върху няколко неясни отпечатъка от лапи. Изведнъж той изкрещя и се спусна към колата, а аз видях как един слон тичаше към нас. Мигновено скочих от капака и също се вмъкнах в колата. Двамата едновременно силно хлопнахме двете врати. Шумът изплаши слона, който вече беше на няколко крачки от нас, той бързо се обърна назад и като издаваше силни протестни викове, изчезна. Локал и аз се погледнахме и избухнахме в смях, като реакция и неочакван изход от нашия ужас. Едва сега разбрахме колко лесно се бяхме

отървали, тъй като нямаше да имаме късмет, ако слонът не беше се уплашил от затръшването на вратите. В този момент почувствах, че когато скочих от капака на колата, бях ударила лошо лявото си коляно. Опитах се да превъзможна болката и си наложих да вървя, като се надявах, че по този начин ще предпазя коляното си да не се схване. Може би не бях приложила правилна „терапия“, защото въпреки усиленото лекуване изминаха почти 5 месеца, преди коляното ми да се оправи. Тогава обаче не исках да спра търсенето и единствено като се осланях на волята си, вървях цял ден, за да видя само главата на един леопард, който надничаше през тревата и изчезна мигновено.

На другата сутрин имахме по-голям късмет, защото намерихме пресните следи на гепард и малко гепардче на самия път на около миля и половина от мястото, където туристът ги беше видял. Следите водеха към една равнина и там, след дълго търсене, ги загубихме. Въпреки гнетящата горещина продължихме още един час в посоката, в която допускахме, че гепардите бяха тръгнали, когато съвсем случайно Локал намери следите отново. Скоро след това под едно дърво забелязах гепарда, но за нещастие беше много далече, за да мога да го разпозная дори и през бинокъла. Предположих, че това беше майката на гепардчето. Прикривахме се колкото можеше по-добре и тръгнахме към гепарда, но когато приближихме, той се беше скрил. Предположихме, че няма да се премести много далече в обедната горещина, ако сега не го изплашим, затова решихме да се върнем към 5 часа и да се приближим от страната, от която гепардът беше дошъл на това място. Там бяхме срещнали Уайти преди 10 месеца.

Коляното ме болеше много и аз бавно куцах подир Локал, който ни преведе по голямо отклонение и чак след два часа стигнахме до мястото, където бяхме видели гепарда. Сега местността гъмжеше от слонове, включително и съвсем малки слончета, което не само правеше търсенето невъзможно, но трябваше да извикаме на помощ всичкия ловен инстинкт на Локал, за да можем благополучно да заобиколим стадото слонове. Бях отчаяна. Исках да разпозная гепарда, който смятах, че е Уайти, затова си позволих да остана още един ден, макар че времето, когато трябваше да се завърна в Найваша, отдавна беше минало. Изглеждаше несправедливо, че след като бяхме търсили цели 3 седмици, през което време бяхме видели 7 гепарда от далечно разстояние и бяхме открили много следи, трябваше да се възползуваме

от случайната любителска снимка на един турист, за да разпозная поне един от гепардите на Пипа. Отбих се при туриста по пътя за вкъщи и той любезно се съгласи да ми изпрати копие от снимките си.

Когато по-късно получих снимките, веднага познах Уайти, до която имаше почти едногодишен гепард. И двата гепарда бяха в отлично състояние. Значи гепардът, който бяхме видели под дърветата, беше Уайти. Като съдех по възрастта на малкото, беше ясно, че преди 10 месеца, когато я срещнахме, тя беше го скрила от нас и едва сега можах напълно да оценя нейното дружелюбие при срещата ни.

За да можем напълно да използваме последния си ден в парка, ние тръгнахме още с пукването на зората. През нощта трябва да беше духал силен вятър, който беше разпалил тлеещите искри в земята и сега почти всички равнини бяха обхванати от огън. Въпреки това успяхме да достигнем блатото до границата с територията на племето борани, но не можахме да продължим към равнината, където бяхме оставили гепарда, защото гъст черен дим покриваше цялата местност. Разбира се, сега нямахме никаква надежда да намерим гепардите, защото и те, както и всички останали животни се бяха разпръснали и трябваше да минат много дни, преди да се завърнат на предишните си територии. Гледах птиците, които бягаха от пламъците и кръжаха около нас страшно разтревожени. Помислих си за новородените конгони и водни козли, за малките антилопи пипала и газели на Грант, за жребчетата на зебрите, за малките щрауси и лъвчета, които бяхме наблюдавали през време на нашето обикаляне напоследък и се чудех какво ще стане с тях сред тези развихрени пламъци.

Добре известно е, че много животни могат да забавят раждането на малките си, докато от дъждовете поникне новата трева, необходима за храна. Когато обаче природата е надарила животните със способността да се приспособяват към климатичните условия, тя не е имала предвид измислените от хората тревни пожари по времето, когато много от животните очакват малки. Заедно с многото други опасности, които заплашват дивите животни, и тези пожари вземат допълнителни жертви.

И понеже нямаше никакъв шанс да намерим нашите гепарди тук, тръгнахме с колата към блатата при Мугуонго само за да видим, че и там местността е обхваната от пламъци. Облак дим се издигаше и откъм лагера на Пипа и ние бързо се отправихме нататък, за да

приберем вещите си, преди да бъдат обхванати от пламъците. Когато съвахме палатките, птиците слязоха от дърветата, като че ли очакваха своите парченца храна. Никога по-рано не съм била в лагера по средата на деня и почувствувах голяма утеха от тяхното приятелско разположение, още повече, защото сърцето ми се късаше, че трябваше да си тръгна, без да съм видяла нито един от гепардите на Пипа. И независимо от убеждението ми, че бях направила всичко по силите си в продължение на годините, прекарани тук, за да останат те като диви животни, и сега трябваше да се радвам за този успех, те бяха станали такава неделима част от мен, че да се освободя от тях съвсем не беше леко. Все пак за мен беше достатъчна утеха да зная, че Уайти и Тату сега вече имат свои малки и че Мбили, Сомба, Биг Бой и Тайни бяха в отлично състояние, когато ги бях видяла за последен път. Оставаше, ми само да моля съдбата трите последни гепарда по-скоро да имат собствени семейства и да продължат да отглеждат още нови малки. По този начин моята Пипа ще остане да живее не само в своите потомци, но и във всеки гепард, за когото тя беше отворила път за освобождение от доживотен затвор.

Изминаха 9 месеца, преди да мога отново да се върна в Меру. Пристигнах на 16 юли 1971 г. късно следобед на мястото, където по-рано беше лагерът на Пипа. Локал вече ме чакаше. Той не знаеше нищо за гепардите на Пипа. Сега му било поверено новороденото на белите носорози и той бил единственият човек, който присъствувал при раждането му. Оттогава помагал на майката да се грижи за него. Знаех, че шестте бели носорога бродеха свободни вътре в парка, а когато забелязали, че една от женските очаква малко, за нея заградили огромно място. Раждането на това малко увенчаваше опита, който беше започнат преди 6 години, когато три двойки бели носорози бяха донесени в Кения от Южна Африка с надеждата тези редки животни да се аклиматизират и размножат.

Рано на другата сутрин Локал с гордост ми показва малкия женски носорог, който току-що беше започнал да пасе трева. В тази ранна възраст носорозите още повече приличат на доисторически животни, отколкото възрастните. Гледах как малкото се чеше в една скала, вероятно се опитваше да се отърве от кърлежи; след това тръгна след майка си и надзирателя по лова, който беше заместил Локал, и се отправи бавно към равнината.

Направихме няколко снимки на малкия носорог и тръгнахме да търсим гепардите. Локал седеше върху капака на ландроувъра и се мъчеше да открие следи, а аз карах колата с възможно най-малката скорост и също разглеждах околността. Щом Локал забележеше и най-слабото очертание на следа, тръгнахме пеша. Последните дъждове тук бяха много силни, тревата беше още висока и беше много трудно да се забелязват отпечатъци. Въпреки това ние упорито продължавахме търсенето ден след ден и често вървахме пеша по местата, където не можехме да достигнем с колата, но предполагахме, че именно там можем да намерим гепардите. Макар че през първата седмица обикаляхме от зори до мрак, видяхме само два гепарда, които бързо пресякоха пътя и се скриха в гъстите храсти. Веднага тръгнахме по следите им и с часове лазихме през трънливия лабиринт, докато вечерният мрак не сложи край на нашето търсене. Веднъж, като разглеждахме внимателно една камениста речна клисура, Локал видя високо на едно дърво два рога от носорог, явно сложени там от браконieri. Мястото беше само на няколко стотин ярда от главния път, където всеки ден минаваха коли, пълни с туристи, или камиони с патрулиращите надзиратели. Навярно те бяха изненадали браконiera и той скрил рогата в дървото, а по неизвестни причини не се беше върнал за ценните си трофеи. Локал старателно запази намерените рога, за да ги връчи на директора на парка за обичайната награда.

Като знаех сега, че браконьерите действуваха в самия център на парка, започнах да се безпокоя за Сомба, Тайни и Биг Бой, които последния път бяхме видели на територията на племето борани, където браконьерството също се ширеше.

В продължение на няколко дни съсредоточихме търсенето си по брега на Бисанади, но в прозрачната вода видяхме само няколко питона, а следи от гепарди нямаше. Веднъж, изтощени от горещата продължителна сутрешна разходка, седнахме да си починем и обядваме под сянката на крайбрежните храсти. Локал отрязва няколко палмови клонки и ми направи рогозка да си полегна, а сам той седна наблизо и гледаше дали не идва някакво животно на водопой. Известно време бяхме вървели по следите на лъвица с малко лъвче, които трябва да бяха преминали реката на този бряг, защото от другия бряг се чуваше врявата на маймуните вервет, които обикновено са спокойни, а викат само когато се разтревожат.

След това всичко отново затихна; чуваше се само ромоленето на водата и шумоленето на палмите над нас. Най-после отново се почувствувах в своя собствен свят и старият добър Локал беше част от този свят. Ние много добре се познавахме и в храстите бяхме абсолютно равни, доверието ни беше безгранично и винаги можехме да разчитаме един на друг. Напоследък той беше започнал да се оплаква, че остарява и дори мислеше скоро да си даде оставката. Локал имаше малко имение във от границите на парка, където държаха няколко кози и садяха посеви, достатъчни, за да се изхранват. Той беше прекарал в тези местности почти целия си живот и не му се искаше да се разделя с всичко, което му беше скъпо. Все пак и той се тревожеше от невероятно бързото развитие на националния парк „Меру“ и всички последствия, които това носеше със себе си. През последните дни пътувахме с колата по отлични нови пътища, радвахме се на великолепни гледки от красивия пейзаж. При пристигането си присъствувах на един разговор на директора на парка с архитекта; те обсъждаха и уточняваха последните подробности за новия хотел, построяването на който трябваше да започне през следващата седмица. Едновременно с него близо до Леопардовата скала започваше и строежът на нови „банда“ за настаняването на посетители с поскромни изисквания. Освен това трябваше да се уредят два лагера с палатки — единият в местността Кенмейър, а другият по-нататък — на юг покрай реката Тана. На местата на предишните неравни и каменисти бродове на реките бяха построени бетонни мостове и на няколко места по бреговете специално за туристи бяха разчистени площадки, на които можеха да се издигнат палатки.

През годините, които бяха необходими за благоустрояването на парка, дивите животни се бяха увеличили чувствително. Много ме учуди например това, че потайните малки куду сега се срещаха почти навсякъде, докато само преди година тези най-прекрасни от всички антилопи се срещаха рядко, и то само на ограничени места.

Когато новият хотел бъде завършен, „Меру“ безспорно ще стане един от първите национални паркове в Кения със своите ненадминати по красота пейзажи, с голямото разнообразие на диви животни и с единствените по рода си реки и блата.

Като споделих тези мисли с Локал, когото Джордж; и аз познавахме от 30 години, той се усмихна и ми отговори по своя

спокоен начин: „Всичко това е много хубаво, разбира се, но вие и аз сега сме единствените постоянни жители тук, които оставаме от доброто старо време.“ Предположих, че той имаше предвид Елза и Пипа, които за него бяха неделима част от мен и които за двамата от нас ще останат неделима част от национални парк „Меру“.

Много ме тревожеше това, че не бяхме намерили гепардите на Пипа, въпреки че през последните две седмици бяхме изминали 2000 мили и вървахме пеша по 8 часа на ден. Обхождахме местностите, където се срещаха животните, които гепардите убиват за храна. Освен това тук почвата беше песъчлива и гепардите винаги я предпочитат пред високата трева, където не могат да видят спотаените си врагове. Най-после чухме за два гепарда, които били видени рано сутринта близо до предишния лагер на Джордж; казаха ни, че по-големият от двата като че ли не се страхувал от хора, а малкият бил много плах. Когато отидохме на мястото, намерихме пресни следи, които водеха към хълма Мугуонго. Нямахме друг избор, освен да вървим по следите пеша, макар че всяко диво животно обикновено бяга, като види да вървят хора в откритите равнини, докато от колите не се плашат. Можех само да се надявам, че дружелюбният гепард беше един от потомците на Пипа и може би щеше да си спомни за мен, а ако гепардите бяха диви, можехме да ги изненадаме в обедния сън и да се опитаме да ги познаем, преди да избягат. Мълчаливо вървахме по следите, които скоро показаха, че гепардите бяха тичали много бързо. Не ми се искаше да ги прогоня от блатата при Мугуонго, където привечер се събираха на водопой безброй много животни, затова решихме да прекратим търсенето и да се върнем тук на следващата сутрин. След като напразно бяхме търсили следите два часа, изведнъж видях, че над тревата под малкия храст недалече от блатото се подава главата на гепард. След това се подаде още една глава, но веднага се скри. Карах ландроувъра съвсем бавно към гепарда, който гледаше към нас. Когато дойдох на 10 ярда, от храста изскочи гепард на около 15 месеца и побягна, като ръмжеше, а майката остана неподвижна на мястото си. Понеже нито един див гепард не би се държал така, това без съмнение беше една от дъщерите на Пипа, но коя точно щях да мога да определя, след като видях петната в основата на опашката ѝ. Дълго се гледахме в очите, а след това, като се провираше из тревата, се върна малкото гепардче. Веднага познах, че то беше същото, което

един турист беше фотографирал заедно с Уайти преди 9 месеца. Това мъжко гепардче напълно приличаше на Биг Бой и аз се чудех дали не беше негов син? Това беше възможно, защото Уайти и Биг Бой често посещаваха едни и същи места близо до границата с територията на племето борани. Накрая като видях, че майка му се чувствуваше съвсем свободно в нашето присъствие, малкото се настани близо до нея, но ни наблюдаваше с подозрение. Направих им много снимки, преди да се търкулнат и да задремат в обедната горещина. Когато слънцето се премести, Уайти потърси по-сенчесто място под малък храст. Сега можах ясно да видя петната при опашката ѝ и се убедих, че това беше Уайти. Синът ѝ тръгна след нея, но направи по-голямо отклонение, понеже бяхме по-близо, отколкото му харесваше. Тръгнах с колата до тях. Уайти остана спокойна и фактически дори удари малкия с лапата си, когато той започна да нервничи от нашето присъствие. Локал и аз останахме вътре в колата и се разговаряхме шепнешком, за да не плашим гепардчето. Всъщност на нас не ни бяха нужни думи, за да си кажем един на друг колко бяхме щастливи, че намерихме Уайти в отлично състояние с такъв прекрасен син. Гепардите лежаха, обвили се един-друг с краката си, и гледаха, дали се приближава някаква опасност или плячка.

Направи ми впечатление, че докато малкият бдително се оглеждаше наоколо, Уайти нито веднъж не погледна към нашата страна, като че ли знаеше, че трябва да бъде сигурна и спокойна, когато ние бяхме там. Прекарахме горещите часове на деня в пълна хармония: гепардите в полудрямка, а ние почивахме вътре в колата, доколкото топлината позволяваше. Чувствувах се много щастлива, че съм отново в моя собствен свят. Макар че културните различия между Локал и мен правеха близкото ни приятелство невъзможно, в момент като този всички прегради между нас изчезваха и двамата се чувствувахме в хармония с гепардите, колкото изобщо беше възможно хората да бъдат в хармония с животни.

Когато прегръщаше и ближеше сина си, Уайти много ми напомняше Пипа. Сега Уайти беше на 5 години без един месец, малко по-възрастна, отколкото беше Пипа, когато умря. Уайти вече 3,5 години беше живяла самостоятелно. Бяхме я видели в последните дни на нейната бременност преди 31 месеца (в края на декември 1969 г.). Като знаех, че Пипа се беше разделила с младите гепарди, когато те

бяха на 17,5 месеца (а те можеха самостоятелно да си намират храна още на 14 месеца), и че когато ги напусна, тя беше бременна от 6 седмици, пресметнах, че този син на Уайти сигурно е от второто ѝ раждане. Откакто Уайти живееше самостоятелно, бяхме я виждали два пъти близо до хълма Мугуонго, два пъти на територията на племето борани и веднъж близо до Петата миля. Територията между тези три точки представляваше триъгълник със страни 17x12x10 км, но понеже не знаех по кои пътища беше вървяла, за да достигне тези точки, нито дали не беше извървяла по-големи разстояния, аз не можех точно да определя размерите на територията ѝ.

Към 5 часа следобед горещината намаля, гепардите започнаха да се протягат и прозяват, а след това се прегърнаха и се търкаляха известно време по земята. Накрая станаха и започнаха сънено да се оглеждат. Искях да проверя паметта на Уайти и ѝ дадох вода в съда, от който беше пила преди 3,5 години. Като че ли това беше най-естественото нещо, Уайти дойде и започна жадно да лочи, но синът ѝ побягна веднага щом слязох от колата. След това направих още един опит да проверя доверието на Уайти и прибавих към водата сухо мляко. Тя престана да лочи само за няколко минути, докато сипвах млякото и след това пак се наведе над съда. Когато отново влязох в колата, малкият се промъкна и се опита да пие, но майка му го захапваше по лицето, щом дойдеше близо до млякото, затова той седна на няколко крачки от нея и само я гледаше. Като се напи, Уайти се отмести от съда. Тогава малкият много внимателно опита млякото, но не го хареса и тръгна след майка си. След като поиграха известно време, те с подскачане се скриха от погледите ни.

Локал и аз се погледнахме. Казах му, че Уайти много добре се беше грижила за малкия, беше успяла да го опази от лъвове и други хищници, макар че нямаше кой да я учи как да се спасява от тези опасности. Единственото обяснение беше, че тя е имала изключително добра майка и от нея е наследила това. Локал ме слушаше и след като помълча малко, каза: „Това се отнася и за хората. Ако майката е добра, и децата стават добри родители.“

По-късно вечерта седнах до гроба на Пипа и си спомних целия си ден. Откакто бях напуснала Меру преди година и половина, това беше първият път, когато бях наистина щастлива. Макар че Уайти и аз бяхме живели разделени в продължение на 3,5 години, тя все още се

отнасяше към мен като към приятелка и дори успя да внуши на своето диво дете доверие в мен. А може би и двата гепарда чувствуваха моята любов към тях и отговаряха на нея? Любовта наистина беше силата, която ни беше обединила днес — гепардите, Локал и мен, макар че всеки от нас принадлежеше на съвсем различен свят.

През следващите два дни напразно търсихме Уайти и нейния син, които очевидно бяха прогонени от двата лъва, които намерихме при блатото над някаква плячка. Муцуните им още бяха изцапани с кръв от пиршеството. Те се поместиха с надути кореми, когато тръгнах с колата по-наблизо да видя какво бяха яли. Намерих главата на възрастна антилопа орикс. Тези антилопи тежат почти 400 фунта и понеже наблизо нямаше следи от други хищници, а лешоядите токущо бяха пристигнали, разбрах, че всеки от лъвовете беше изял по половина от тази огромна плячка.

Макар че бях щастлива от срещата с Уайти, аз се тревожех, че не бях намерила Сомба, Тайни и Биг Бой. Осемнадесетте дни, през които имах право да остана в Меру, вече изтичаха. Ние отново започнахме да търсим на границата с територията на племето борани, където срещнахме един жител от това племе. Той ни каза, че няколко пъти видял два гепарда по тези места. След като му дадох добър бакшиш, той ни показа мястото, където беше ги наблюдавал преди две седмици. Това място не беше много далече от мястото, на което се бяхме разделили с нашите три гепарда преди 19 месеца. Наистина под храстите, където жителят от племето борани ги беше виждал, имаше следи, но понеже бяха отпреди две седмици, скоро ги изгубихме и изобщо не намерихме младите гепарди.

ПОСЛЕПИС

Понякога са ме обвинявали, че съм влагала много чувства в отношенията си с животните и беше намекнато, че като резултат от това моите наблюдения няма да имат научна стойност; и все пак къде ни води чистото обективно изучаване на дивите животни? Имам най-дълбоко уважение към науката и често съжалявам, че нямам специално образование, но се убедих, че има опасност да се изгуби широкият поглед върху света поради съвременната тенденция да се специализира във всяка област. Когато се изучават диви животни, строгите закони и терминология на академичното образование не само ограничават преценката на наблюдателя, но дори може да го накарат да разглежда и тълкува поведението на животните според принципите, на които са го учили, отколкото да му позволят да приложи тези принципи към това, което животните могат да го научат. Намирам, че не е много ценно да се записват само външните движения и навици на животните, без да знаем кое ги обуславя и подбужда, както мисля, че не можем да съдим за действията на хората, без да знаем причините, които са ги накарали да постъпят по този начин.

Напълно научният подход, който изисква безлични, безпристрастни, обективно извършени опити, несъмнено дава най-ценните статистически и общи данни, но не може да даде по-дълбоко вникване в психологията на дивите животни, която те разкриват само в контакт със себеподобните си. Следователно почти е невъзможно да ги разберем напълно, освен ако бъдем приети от тях като равни. Това означава да живеете близо до тях, да споделяте настроенятия и проблемите им и в резултат на това да се привържете едни към други. Не е необходимо да казвам колко привилегирована се чувствавам, че успях да спечеля тяхното доверие, обич и готовност да участвам в живота им и да стана тяхна добра приятелка. Надявам се, че читателите на моите книги ще разберат колко чувствителни и разсъдливи могат да бъдат дивите животни. Може би те ще се съгласят с мен, че се отказвам да разбера защо животните трябва да бъдат

третиран като същества, които не са в състояние да чувствуват, да обичат и да мислят.

Защо да не изучаваме животните по начин, който ще ни позволи да научим от тях как те „планират“ числеността на поколенията си, как се свързват едни с други, как установяват и спазват своите територии, как се справят със задачи, които ние самите не сме в състояние да разрешим?

Защо първобитният човек, когато изявявал своето аз в дълбане по скалите и в примитивни резби, избирал животните за модели на своите стремежи? Защо високоразвити раси, като египтяните и асирийците, са използвали животните като символи на своите божества? Защо и в наши дни хората държат в домовете си любими животни, дори щастливи семейства, които нямат причини да правят това от емоционален глад, и защо се засягаме дълбоко от трагедиите, които постигат любимите ни животни? Защо първите играчки, които даваме на нашите деца, представляват животни? Не са ли това доказателства, че ние се нуждаем от животните повече, отколкото те се нуждаят от нас?

Обективният научен метод може да бъде важна основа за изучаването на дивите животни. Както обаче уменията да четем и да пишем само улесняват общуването между хората и съвсем не са цел сами по себе си, така ние никога не трябва да забравяме, че повечето животни са такива топлокръвни същества, каквито сме и ние самите, и ще ни отговорят на чувствата само ако се отнасяме към тях с разбиране.

Дошла съм до заключението, че ако наблюденията на един любител са автентични, една комбинация от обективни и субективни методи дава най-добрите резултати при изучаването на дивите животни. Това е особено вярно, ако искаме да спасим застрашените от изчезване видове; абсолютно необходимо е ние да споделяме техния живот и само тогава те могат да ни покажат пътя. Това беше особено важно в случая с Пипа. Главното, когато споделях нейния живот в продължение на 4,5 години, беше въпросът, дали ще мога да върна към свободен живот опитомен гепард, да узная защо гепардите така лошо се размножават, когато са в зоопарковете, и да намеря начин да спася тези великолепни животни от изчезване. Пипа ни даде отговорите на всички въпроси, защото от напълно разглезено, любимо домашно

животно тя се пригоди към съществуването на див гепард и отгледа диви гепардчета в естествени условия.

Моето предложение за спасяване на гепардите от изчезване е да бъдат оставени две поколения да се размножават при естествени условия, за да осигурят здраво продължение на потомството и след това да си изберат място за живот в открити равнини с достатъчно храсти за прикритие.

В отговор на аргумента, че много видове, застрашени от изчезване, може да бъдат спасени само като бъдат развъждани в зоопаркове, бих искала да отбележа, че преместването на животни от тяхната естествена среда в зоопаркове, където те трябва да се приспособяват към съществуване при неестествени условия само за да бъдат отново възвърнати към свободен живот, е един експеримент, който изисква много време и средства, а успехът не може да бъде сигурен. За да се избягнат тези двойни приспособления, а също и излишните разходи, предлагам животните направо да се пренасят в местности, където могат да живеят като полудиви животни, докато се приспособяват към новите условия, докато придобият имунитет към местните болести и паразити и докато си установят права на собствена територия. Когато създадат потомство, техните помощници хора трябва да се оттеглят, така че следващите поколения да растат като диви, да продължават да се размножават на свобода и по този начин да осигурят здраво оцеляващо потомство на вида. За да се предостави достатъчно пространство за „размножаване на застрашените от изчезване видове в естествени условия“, при планирането трябва да се предвижда разширяване на защитените природни територии за диви животни.

ПРИЛОЖЕНИЯ

ПРИЛОЖЕНИЕ I

Наблюдения във връзка с навиците за сучене, направени, когато малките бяха на един месец.

08:45 ч.	Аз пристигам. Пипа идва до дървото за хранене, яде в продължение на 10 минути, след това отива направо при малките, без да пие нищо.
	Междувременно аз си намирам място за рисуване и правене на снимки. Пипа играе с малките, след това излиза от храста, а аз оставам при малките, които фучат срещу мен. Десет минути по-късно Пипа се връща и ляга близо до мен в положение за кърмене.
10:15 ч.	Две от малките сучат.
10:28 ч.	Едното (женското?) спира да суче.
10:35 ч.	Другото (женското?) спира да суче.
	Всички спят до 11:00 ч. След това две от малките лазят и отново спят.
11:13 ч.	Едното (женското?) се катери по Пипа, мяука за мляко, пъха нос в цицките ѝ, но Пипа не му обръща внимание. Малкото тихичко стене, прекатерва се през Пипа, за да се присъедини към другите.
	Всички спят. Малките ближат езика на Пипа, лапичките и козината си.
11:35 ч.	Едно от малките суче до 11:50 ч.
12:05 ч.	Всички се събуждат, катерят се по Пипа.
12:35 ч.	Три от малките сучат.

12:40 ч.	Всички малки сучат до 13:00 ч.
	Давам на Пипа бял дроб от коза, но тя бързо се връща при малките. Едно от тях си ближе лапичките.
13:30 ч.	Едно малко суче, две играят, едно спи — до 13:45 ч.
13:52 ч.	Две сучат.
13:55 ч.	Четири малки сучат.
14:05 ч.	Всички малки спят отделно от Пипа до центъра на хроста.
14:30 ч.	Събуждат се, дремят.
14:45 ч.	Две от малките сучат.
14:50 ч.	Всички малки сучат.
15:03 ч.	Всички спират да сучат. Пипа протяга краката си в продължение на 2 минути.
15:35 ч.	Две от малките сучат. Женското играе с мен.
15:40 ч.	Всички малки сучат.

ПРИЛОЖЕНИЕ II

Наблюдения върху малките, когато бяха на девет месеца и половина.

Прекарах целия ден с гепардите близо до Фотодървото. При пристигането ни срещнахме семейството при Петата миля, откъм страната на река Мулика, и те дойдоха след нас до Фотодървото.

08:30-10:00 ч.	Хранене.
10:00-10:20 ч.	Гепардчетата играят по Фотодървото.
10:20-10:40 ч.	Гепардчетата се преместват на едно по-малко дърво на около 300 ярда настрана. Пипа остава върху колата.
10:50 ч.	Премествам колата на по-добра сянка и Пипа скача от нея. Вика малките с тих глас, докато ги види, тогава всички се събират и мъркат. Отивам с колата до едно дърво на около 50 ярда.
11:00 ч.	Един мъжки и шест женски газели на Грант идват на около 400–500 ярда от гепардите. Пипа веднага става бдителна, малките забелязват газелите няколко минути по-късно.
11:05 ч.	Пипа дебне газелите на около 60 ярда и после сяда неподвижно на слънце. Казала ли е на малките да стоят на едно място?
11:15 ч.	Тайни тръгва след Пипа, която продължава да върви дебнешком.
11:17 ч.	Биг Бой и Сомба също тръгват — веднага, газелите на Грант побягват.
11:20 ч.	Пипа се отказва да гони газелите и отива до една терминалия на около 100 ярда от моята кола.

11:25 ч.	Гепардчетата отиват при Пипа. Газелите все още се виждат, но са далече. Всичките гепарди се скриват в тревата.
11:31 ч.	Биг Бой наблюдава за евентуална опасност, скоро към него се присъединяват Пипа и Сомба. Тайни спи.
11:35 ч.	Всички отново се скриват в тревата. Голям самолет лети шумно над главите ни. Гепардите не реагират.
11:41-11:43 ч.	Пипа стои нащрек.
11:47-11:49 ч.	Пипа, Сомба и Биг Бой бодърствуват.
11:53-11:55 ч.	Пипа бодърствува.
12:00-12:02 ч.	Пипа бодърствува.
12:10-12:12 ч.	Пипа бодърствува.
12:13-12:15 ч.	Пипа, Сомба и Биг Бой бодърствуват.
12:18 ч.	Пипа идва до колата и се качва на покрива. Давам ѝ вода. Малките идват след нея и лягат около колата.
12:40 ч.	Гепардите се връщат до терминалната.
12:44 ч.	Пипа скача от колата и разглежда остатъците от месото вътре в колата.
12:50 ч.	Гепардчетата се връщат до колата и аз им давам остатъците от месото и вода пред колата.
13:10 ч.	Сомба и Биг Бой се връщат до терминалията. Тайни и Пипа остават близо до колата.

13:15 ч.	Тайни отива при другите гепардчета. Сядам близо до тях, за да ги рисувам, докато дремят. Сомба ме наблюдава, готова да се хвърли върху мен.
14:40 ч.	Пипа идва при нас и аз продължавам да рисувам. Изпращам Локал да потърси следите на Мбили покрай река Мулика.
16:10 ч.	Местя колата под още по-сенчесто дърво. Пипа стои на покрива през всичкото време — малките наоколо са много сънливи.
17:50 ч.	Локал се връща. Видял много следи на лъвове и слон, но нямамо следи от Мбили. Продължавам да рисувам, правя единични снимки с фотоапарата и оставяме все още много сънливото семейство.
18:30 ч.	Търсим следите на Мбили към Хансовия ров — нищо.

ПРИЛОЖЕНИЕ III

Отглеждане на гепарди (*Acinonyx jubatus*) в Хуипснейд парк^[1] от В. Дж. А. Мантън, уредник при Зоологическото дружество в Лондон, Хуипснейд парк, Данстъбъл, Бедфордшър, Великобритания.

Един женски гепард, *Acinonyx jubatus*, на име Хуанита, на 2,5 години беше подарен на Хуипснейд зоопарк през ноември 1966 г. След като беше прекарала 6 месеца карантина според Закона за внасянето на котки и кучета, Хуанита беше пренесена във волиера с тревна площ, където на 3 юни 1967 г. доведоха мъжки гепард, отгледан при домашни условия, на име Джак. Първата реакция на Хуанита беше да побегне от Джак дори до такава степен, че се опита да се изкатери навън от волиерата, която беше заградена с желязна мрежа висока 2,5 м., дебела 5 см. с навес от 60 см, като общата височина беше 2,75 м. от земята. Тя получи едно или две наранявания от мъжкия гепард, но нито едното, нито другото бяха сериозни, за да има нужда от лекарска намеса; и двете животни бяха оставени колкото може повече заедно.

Хуанита се разгони между 15 и 21 юни и на 17 юни беше отбелязано съешаване. След този период и двете животни бяха добре настроени едно към друго. След това не бяха забелязани други признаци на разгонване, но през август млечните жлези на Хуанита леко набъбнаха. Разгледа се въпросът да преместим вече бременната женска на по-подходящо място, но след това беше решено да я оставим там, където си беше, като затоплим помещението с инфрачервени лъчи и сложим една преграда срещу вятъра за завет на леговището. На 16 септември Хуанита за втори последователен ден не излезе да се храни и бяхме принудени да пробием дупка в стената на навеса, за да я наблюдаваме. Видяхме я да кърми две малки гепардчета, които изглеждаха здрави и силни.

Странно наистина, но Хуанита не проявяваше нетърпимост спрямо присъствието на хората, макар че в миналото беше реагирала силно срещу тях. Пет дни по-късно видяхме три гепардчета с отворени очи. Майката и трите малки (едно мъжко и две женски) трябваше да бъдат преместени на друго място през януари 1968 г., когато имаше

повреда в електрическата инсталация. Тогава забелязахме, че едно от женските гепардчета не стои стабилно на задните си крака, макар че през предишните четири месеца във волиерата изглеждаше нормално. Направиха рентгенови снимки на краката и те показаха остео дистрофични поражения. Гепардчето умря след епилептиформни конвулсии на 10 февруари. Другите гепардчета бяха пренесени в болницата, където и двете показаха същите поражения. Храната на майката съдържаше цели пилета няколко пъти седмично, но макар че преди да бъде давано на гепардите, червеното месо беше пръскано с парено костено брашно, не можеше да се наблюдава дали малките ядяха този допълнителен калций.

На 9 април 1968 г. Хуанита и Джак бяха върнати в първоначалната волиера и бяха оставени да живеят заедно. След един къс период на „схватка“ се забеляза известно привикване на един към друг. Скоро женската се разгони и се съешиха. Нови три гепардчета бяха родени на 22 юли. Този път мъжкият остана при женската в продължение на 24 часа след раждането на малките. След това го преместиха. Малките пак бяха едно мъжко и две женски. Периодът на бременност беше около 95 дни, докато предишният път беше 91 дни. Сега по-внимателно наблюдавахме храненето на малките. Храната им се даваше само през един улей, така че се отбелязваха точните количества, които те консумираха. Малките бяха отделени от майка им на 9 април 1969 г. в отлично здраве и родителите отново бяха събрани заедно. Този път мъжкият гони женската, докато обиколиха волиерата два пъти, след което свикнаха един с друг. Петнадесет дни по-късно, на 24 април, Хуанита отново се разгони и се отбеляза съешаване.

Заграденото място, в което живееха родителите, имаше южна предна страна дълга 43 м., обърната към пътеката за пешеходци малко по-високо от заградените места, където имаше кафърски бивол (*Syncerus caffer*) и овцебик (*Ovibos moschatus*). Задната част на заграденото място на гепардите беше дълга 36 м., а на източната страна имаше един дървен навес и къщичка. Западната страна беше дълга 15 м., а източната — 21 м. И двете страни бяха оградени с плочи от валцована ламарина, високи по 1,2 м. от земята, за да предпазват гепардите да не се вълнуват много от животните, които се намираха от двете им страни. Задната ограда беше обърната към гората Хуипснейд, където живееха пауни (*Pavo cristatus*), северноамерикански пуйки

(*Meleagris gallopavo*) и често пробягваха дребните кенгуру на Бенет (*Protemnodon rufogrisea frutica*), китайски водни елени (*Hydropotes inermis*) и мунтджак (*Muntjacus* sp.).

Къщичката беше широка 1 м., висока 1,5 м. и без стени от двете страни към публиката. Хуанита роди малките си тук и ги премести под навеса, когато отстранихме мъжкия гепард. Навесът беше дълъг 3 м. и висок 2,25 м. В него имаше две инфрачервени лампи, дълбоко сламено легло и отвор, през който хранеха малките.

Интересно е да се отбележи, че всеки път, когато водехме мъжкия при женската, след първоначалния период на привикване следваше период, през който и двете животни оставаха тясно свързани. След съешаването отношенията можеха да се опишат като безразлични. През април 1969 г. едно гепардче от второто раждане на Хуанита показва признаци на разгонване.

---

[1] Статията е публикувана в Международния годишник на зоологическите градини, 1970 г., т. 10, с. 85 — 86. ↑

ПРИЛОЖЕНИЕ IV

Храна и добавки

Ежедневни добавки към пресни цели трупове:

2–4 капки витамини,

3 чаени лъжички бебешка храна,

1 чаена лъжичка парено костено брашно, сол,

(Тези добавки смесваме в неподсладено разрежено мляко на прах в съотношение една трета мляко, две трети вода.)

1 малка лъжица за сервиране калциев лактат.

Болести на гепардите и лекуването им.

Тения: Таблетки тенобан, по една за всеки 8 кг телесно тегло. Да се повтори след два месеца. Никога да не се превишава дозата с повече от 4 таблетки. Това лекарство е опасно, но най-ефикасно.

Таблетки йомезан — същата доза.

Таблетки дицестол м. и В.

Глисти:

Таблетки антепан, по една на всеки 5 кг телесно тегло. Да се повтори след два месеца. Не е опасно.

Анкарисът също е добро лекарство, но аз предпочитам антепан.

Дистемпер (котешки ентерит). Симптоми: повръщане.

Ваксината на Хьош срещу котешки ентерит.

Рингеров физиологичен разтвор.

Подкожни инжекции с гликоза.

Хлорамфеникол.

Витамин В12.

Хлоромицетин.

Железен декстрин.

Всички са силни лекарства и трябва да се дават от ветеринарен лекар.

Кърлежова треска. Симптоми: липса на апетит, бели венци и очни ябълки.

Подкожни инжекции с фенамидин. Да не се превишава дозата.

Артрит: Бутацелидин.

Кървящи венци: Таблетки ледеркин.

Лющене на лапите: Теракортрил.

Упояващи лекарства: Сернилан (фенциклидин, паркдейвис).

Упойки: Натриев пентатол.

Инжекции с антибиотик: Различни.

Лекарства, които даваха на Пипа, когато беше в болницата на приюта за животни между 22 септември и 7 октомври 1969 г.:

преднизолон — кортизон,

гликоза,

терамицин.

Мехлеми за дезинфекция: малопан, езофоджиал, фурацин.

Успокоителни средства (приспивателни): ацетилпромацин, сернилан, РО-5-2807.

Възможни причини за намаляване броя на гепардите, които живеят в естествени условия:

1. Повреждане краката на малките гепарди на възраст от 4 до 8 месеца. Това обхваща върховия период на растене, когато животните имат максимална нужда от минерали. Те ги получават като ближат кал, а също и като ближат козината си, след като са се търкаляли в пясъка.

Гепардите не могат да се катерят добре по дървета. Те са започнали да се катерят вероятно когато са били прогонени от хората от естествената им среда — откритите равнини — и са отишли в горите. Като е трябвало да се приспособят най-добре към новата заобикаляща ги среда, те развили елементарни способности за катерене, което им помагало да оглеждат околността за плячка или за дебнеща ги опасност. Понеже гепардите не са създадени за катерене и за разлика от другите катерещи се по дърветата животни нямат прилепващи възглавнички на лапите си (каквито имат бабуините), нямат прибиращи се нокти и нисък строеж на тялото (както други котки), те често нараняват дългите си крака, когато скачат от височини.

2. Необикновено силните дъждове, които наводняват равнините през първите седмици, когато малките гепардчета са току-що родени и майка ям не може да се справи с тежките климатични условия, без да рискува собственото си здраве.

3. Хищниците очевидно са една допълнителна опасност, която пречи за оцеляването на младите гепарди.

Възможни причини, поради които гепардите се размножават лошо, когато не са на свобода:

1. Гепардите са много потайни животни и внимателно крият намеренията и движенията си. Фактът, че животът в зоопарковете им пречи да упражняват силния инстинкт за самосъхранение, може би има смущаващо влияние върху тяхната психика.

2. Гепардите имат голяма нужда от движение, което е недостатъчно при затварянето им на едно място (независимо колко обширна може да бъде волиерата им); поради това женският гепард може би е под някакъв емоционален стрес и не може да има малки при тези условия. Изключения има в зоопарка в Крефелд, в частния зоопарк на д-р Спинели в Рим и в зоопарка Хуипснейд.

Издание:

Автор: Джой Адамсън

Заглавие: Зовът на Пипа

Преводач: Весела Илиева

Година на превод: 1981

Език, от който е преведено: английски

Издание: първо

Издател: Държавно издателство „Земиздат“

Град на издателя: София

Година на издаване: 1981

Тип: научнопопулярен текст

Националност: английска

Печатница: ДП „Ат. Стратиев“ — Хасково

Излязла от печат: 30. IV. 1981 г.

Редактор: Радка Гоцева

Художествен редактор: Михаил Макариев

Технически редактор: Катерина Вандова

Рецензент: Владимир Антонов Помаков

Художник: Петър Кръстев

Коректор: Елка Папазова

Адрес в Библиоман: <https://biblioman.chitanka.info/books/2091>

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.